

جمهوری اسلامی ایران
وزارت ورزش و جوانان

ورزش

گزارش برنامه ششم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی

۱

معاونت توسعه منابع و پشتیبانی
ستاد تدوین برنامه ششم توسعه
دی ماه ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی – حوزه ورزش

ستاد تدوین برنامه ششم توسعه

رئیس: دکتر محمود گودرزی – وزیر ورزش و جوانان

نایب رئیس: دکتر سید مناف هاشمی – معاون توسعه منابع و پشتیبانی

دبیر ستاد و رئیس کمیته هماهنگی و تلفیق: دکتر محمدحسن پاسوار – مشاور وزیر در امور دولت

دبیر کمیته هماهنگی و تلفیق و مسئول اجرایی: زیبا پرنون

گرافیک و صفحه آرایی: امیرسعید روح زاده

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان سئول، وزارت ورزش و جوانان – کد پستی ۱۹۹۵۶۱۴۱۱۸

پست الکترونیک: info@msv.gov.ir تلفن: ۲۲۶۶۱۰۳۵

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به وزارت ورزش و جوانان است و استفاده از مطالب آن صرفاً با ذکر مأخذ
بلامانع می باشد.

فهرست موضوعی

پیشگفتار	ز
بخش اول بررسی عملکرد گذشته، تبیین وضع موجود بخش ساختارها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های حقوقی و قانونی	
مقدمه	۲
۱,۱. تصویر جایگاه بخش ورزش در اقتصاد کلان	۴
۱,۲. تعیین شاخص‌های مناسب ارزیابی بخش ورزش کشور	۸
۱,۳. بررسی عملکرد برنامه‌های گذشته و تبیین وضع موجود بخش ورزش	۱۳
بررسی بخش ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه چهارم توسعه	۱۴
جهت‌گیری‌های اصلی در برنامه چهارم توسعه	۱۴
سیاست‌های اجرایی برنامه چهارم توسعه در بخش ورزش	۱۵
احکام قانونی برنامه چهارم توسعه کشور در ارتباط با بخش ورزش	۱۵
تحلیل احکام برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور	۱۹
جایگاه بخش تربیت‌بدنی و ورزش در برنامه پنجم توسعه	۲۴
احکام برنامه پنجم توسعه در حوزه ورزش و تربیت‌بدنی	۲۴
تحلیل احکام بخش ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه پنجم توسعه	۲۶
توصیه‌ها و پیشنهادات برای تهیه برنامه ششم توسعه	۲۸
امور مالی و اعتبارات بخش ورزش	۳۱
۱,۴. تبیین وضع موجود و عملکرد برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه در بخش ورزش	۳۴
حوزه توسعه ورزش حرفه‌ای و قهرمانی	۳۵
حوزه توسعه ورزش همگانی	۳۹
حوزه توسعه ورزش بانوان	۴۲
حوزه توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور	۴۶
حوزه ورزش تربیتی	۵۱
ورزش دانش‌آموزی	۵۱
ورزش دانشجویی	۵۸
حوزه ورزش جانبازان و معلولان	۶۳
حوزه فرهنگی، آموزش و پژوهش در ورزش	۶۶
۱,۵. مقایسه بین‌المللی وضعیت بخش با کشورهای منتخب (در ارتباط با شاخص‌های سند چشم‌انداز)	۷۰
۱,۶. تحلیل دلایل موفقیت و عدم موفقیت	۷۸
۱,۷. ارزیابی تنگناها و چالش‌های فعلی در حوزه منابع انسانی، فیزیکی، مالی و	۸۳
۱,۸. ساختارها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های حقوقی و قانونی	۸۶
ساختار بخش ورزش در کشور	۸۷
ظرفیت‌های و محدودیت‌های حقوقی و قانونی بخش ورزش	۱۰۴
بخش دوم پیش‌بینی آینده، ظرفیت‌ها و چالش‌های پیش‌رو	۱۱۶
مقدمه	۱۱۸
عدم استفاده از ظرفیت‌های ورزش همگانی در ارتقاء سطح سلامتی و کیفیت زندگی مردم	۱۱۸
ادامه روند قهرمانی ناپایدار در ورزش کشور	۱۲۶
عدم استفاده از ظرفیت‌های بخش ورزش در توسعه اقتصادی کشور	۱۳۰
کمبود اعتبارات در بخش ورزش کشور	۱۳۴
تعداد زیاد پروژه‌های نیمه‌تمام در حوزه زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی	۱۳۶
ضعف اسناد بالادستی و قوانین و مقررات بخش ورزش کشور	۱۳۹
بخش سوم بخش ورزش کشور در سند راهبردی دولت	۱۴۰

مقدمه	۱۴۲
۱،۳. تبیین مفاد سیاست‌های کلی مرتبط با حوزه بخش ورزش	۱۴۳
۲،۳. تصویر کلان بخش ورزش	۱۴۸
۳،۳. تعیین راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های تحقق اهداف کلان بخش ورزش	۱۵۰
بخش چهارم الزامات تحقق اهداف و سیاست‌ها.....	۱۵۴
۴،۱. اصلاحات ساختاری در بخش ورزش کشور.....	۱۵۶
تشکیل شورای عالی ورزش کشور	۱۵۷
اصلاح اهداف، وظایف، اختیارات وزارت ورزش و جوانان.....	۱۵۸
اصلاح اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی کشور	۱۵۸
تقسیم کار ملی در بخش ورزش کشور	۱۵۹
۴،۲. اصلاحات حقوقی در بخش ورزش	۱۵۹
بخش پنجم احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان جهت پیش‌بینی در برنامه ششم توسعه	۱۶۲
احکام پیشنهادی توسط کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه ششم توسعه در وزارت ورزش و جوانان	۱۶۴
احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان در برنامه ششم توسعه مصوب شورای برنامه‌ریزی فرهنگ، هنر، ورزش، جوانان و خانواده (آذر ماه ۱۳۹۴)	۱۷۰
پیشنهادهای اصلاحی احکام بخش ورزش و جوانان در لایحه برنامه ششم توسعه - ۱۳۹۴/۱۰/۳۰	۱۷۲
ضمائم	۱۷۳

فهرست جداول

- جدول (۱-۱): معیارهای انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد ۹
- جدول (۲-۱): محورهای ارزیابی ورزش از منظر توسعه پایدار و شاخص‌های مربوط ۱۰
- جدول (۳-۱): متغیرهای کلیدی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه (سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۳) ۱۱
- جدول (۴-۱): عملکرد اعتبارات هزینه‌ای بخش ورزش و تربیت‌بدنی به تفکیک برنامه از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۲ ۳۱
- جدول (۵-۱): عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ورزش و تربیت‌بدنی به تفکیک فصل از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۲ ۳۲
- جدول (۶-۳): وضعیت حوزه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه ۳۷
- جدول (۷-۱): وضعیت حوزه ورزش همگانی در طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه ۴۰
- جدول (۸-۱): وضعیت سرانه اماکن ورزشی کل کشور در پایان سال ۱۳۹۲ به تفکیک مکان‌ها cm^2 ۴۷
- جدول (۹-۱): عملکرد اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۳ (مبالغ به ریال) ۴۹
- جدول (۱۰-۱): عملکرد شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه ۵۰
- جدول (۱۱-۱): عملکرد اهم برنامه‌ها و فعالیت‌های تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی وزارت آموزش و پرورش در طول برنامه چهارم و پنجم ۵۳
- جدول (۱۲-۱): عملکرد متغیرهای کلیدی برنامه پنجم توسعه (سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۰) - حوزه آموزش و پرورش ۵۴
- جدول (۱۳-۱): وضعیت ورزش قهرمانی دانش‌آموزی در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه - حوزه آموزش و پرورش ۵۶
- جدول (۱۴-۱): عملکرد متغیرهای کلیدی برنامه پنجم توسعه (سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۰) - حوزه آموزش و پرورش ۵۶
- جدول (۱۵-۱): روند گسترش فعالیت‌های ورزشی بر اساس شاخص‌های کمی ورزش دانشگاه‌های سراسر کشور ۵۹
- جدول (۱۶-۱): وضعیت ورزش جانبازان و معلولین کشور در سال ۱۳۹۳ ۶۴
- جدول (۱۷-۱): وضعیت مدال‌آوری ورزش جانبازان و معلولین در بازی‌های آسیایی و پاراآسیایی ۶۴
- جدول (۱۸-۱): اطلاعات اماکن ورزشی و ورزشکاران هیئت‌های ورزش جانبازان و معلولین سراسر کشور در سال ۱۳۹۳ ۶۵
- جدول (۱۹-۱): برنامه راهبردی ورزش در کشورهای کانادا، انگلستان، آفریقای جنوبی و استرالیا ۷۲
- جدول (۲۰-۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط انگلستان ۷۳
- جدول (۲۱-۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط استرالیا ۷۳
- جدول (۲۲-۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی توسط کشور ایران ۷۵
- جدول (۲۳-۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط کشور ایران ۷۶
- جدول (۲۴-۱): مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک کشور به تفکیک رشته‌های ورزشی ۷۷
- جدول (۲۵-۱): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی مردان تهرانی ۱۲۲
- جدول (۲۶-۱): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی زنان تهرانی ۱۲۲
- جدول (۲۷-۱): مقایسه حداکثر اکسیژن مصرفی شهروندان تهرانی در قیاس با نورم‌های جهانی ۱۲۳
- جدول (۲۸-۱): نورم درصد چربی مردان تهران ۱۲۳
- جدول (۲۹-۱): نورم درصد چربی زنان تهرانی ۱۲۴
- جدول (۳۰-۱): نورم BMI (کیلوگرم بر مترمربع) ۱۲۵
- جدول (۳۱-۱): نورم BMI مردان تهرانی (کیلوگرم بر مترمربع) ۱۲۵
- جدول (۳۲-۱): نورم BMI زنان تهرانی (کیلوگرم بر مترمربع) ۱۲۵
- جدول (۳۳-۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی توسط کشور ایران ۱۲۷
- جدول (۳۴-۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط کشور ایران ۱۲۷
- جدول (۳۵-۱): جایگاه ایران در بازی‌های آسیایی در مقایسه با کشورهای رقیب ۱۲۸
- جدول (۳۶-۱): مقایسه وضعیت ایران و قزاقستان در کسب مدال بازی‌های آسیایی ۱۲۸
- جدول (۳۷-۱): مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک کشور به تفکیک رشته‌های ورزشی ۱۳۰
- جدول (۳۸-۱): تعداد سفرهای داخلی بر حسب نوع سفر به تفکیک اهداف اصلی گردشگری - تابستان ۱۳۹۲ ۱۳۳
- جدول (۳۹-۱): وضعیت اعتبارات فصل تربیت‌بدنی و وزارت ورزش و جوانان در قوانین بودجه از سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ ۱۳۵
- جدول (۴۰-۱): وضعیت پروژه‌های نیمه‌تمام در بخش ورزش کشور و اعتبارات موردنیاز ۱۳۶
- جدول (۴۱-۱): گزارش وضعیت کلیه استان‌ها در خصوص اماکن ورزشی در حال بهره‌برداری در سال ۱۳۹۴ ۱۳۷
- جدول (۱-۳): اهداف کلان بخش ورزش ۱۴۹

جدول (۳-۲): راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی بخش ورزش ۱۵۰

فهرست تصاویر

تصویر (۱-۲): ساختار سازمانی مصوب وزارت ورزش و جوانان ۸۹

تصویر (۱-۳): فرآیند اثرگذاری بخش ورزش در تولید ناخالص ملی (GDP) ۱۳۲

تصویر (۱-۴): وضعیت توزیع اعتبارات در بخش ورزش کشور ۱۳۵

تصویر (۴-۱): سازمان‌ها و دستگاه‌های دخیل در حوزه مدیریت ورزش کشور ۱۵۶

فهرست نمودار

نمودار (۱-۱ و ۱-۲): علل گرایش شهروندان اروپایی به انجام فعالیت ورزشی و میزان مشارکت شهروندان اروپایی در فعالیتهای ورزشی ۱۲۰

نمودار (۱-۳): میزان مشارکت در ورزش همگانی در طی برنامه‌های چهارم و پنجم و پیش‌بینی وضعیت آینده آن ۱۲۱

نمودار (۱-۴): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی مردان تهران ۱۲۲

نمودار (۱-۵): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی زنان تهران ۱۲۲

نمودار (۱-۶): نورم درصد چربی مردان تهران ۱۲۴

نمودار (۱-۷): نورم درصد چربی زنان تهران ۱۲۴

نمودار (۱-۸): سهم گردشگری ورزشی از گردشگری ایران ۱۳۴

ورزش از منظر مقام معظم رهبری

- ❑ ما می‌خواهیم همه به سمت **ورزیدگی جسمی** که **سلامت جسمانی** را تأمین می‌کند، بروند.
- ❑ **من ورزش را برای عموم مردم لازم** می‌دانم. **من ورزش را برای جوانان لازم** می‌دانم؛ **برای غیر جوانان - میان‌سالان و پیرمردان و پیرزنان - هم واجب** می‌دانم.
- ❑ **ورزش قهرمانی** در واقع **موتور حرکت ورزش همگانی** است و می‌توان با ورزش قهرمانی کاری کرد که ورزش همگانی رایج شود.
- ❑ **ایران** باید یکی از سه کشور **اول** در مجموعه ورزش‌های جهانی باشد.
- ❑ اگر **محیط ورزش، دینی و معنوی و ارزشی** باشد، این **جوان‌های** پاک ما به‌طور طبیعی ارزشی خواهند شد.
- ❑ در مورد **ورزش زن‌ها** هم اعتقاد من این است که به ورزش زن‌ها حقیقتاً باید اهتمام ورزیده شود. در این باره **هیچ تفاوتی بین زن و مرد وجود ندارد**.
- ❑ ورزش برای **سلامتی و نشاط روحی** است و این در زن و مرد **یکسان** است. **امکانات ورزش بانوان** را بایستی زیاد کرد.

ورزش از منظر دکتر روحانی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

- ما گام به گام در پی اجرای **نظام جامع سلامت** هستیم و در این راه، به **توسعه ورزش همگانی** بیش از پیش نیاز داریم.
- در سایه توسعه ورزش می توانیم شاهد **سلامت جسمانی، روحی و اجتماعی** در کشورمان باشیم. در سایه ورزش می توانیم به **توسعه اقتصادی** هم نگاه کنیم چون صنعت ورزش زمینه ای برای **اشتغال در جامعه** است.
- از امنیت، آزادی و اخلاق در ورزش **بانوان** دفاع می کنیم و معتقدیم با تأمین امنیت، مهیا شدن **آزادی مشروع و اخلاق**، بانوان کشور می توانند در **ورزش همگانی و حرفه ای**، حرف های زیادی برای گفتن داشته باشند.
- ورزش امروز **سبک زندگی** است و می تواند هنگامی که با اخلاق توأم شود، به فرهنگ جامعه کمک کند و بهترین وسیله برای **پر کردن اوقات فراغت نسل جوان** ما است.

برنامه‌های دکتر محمود گودرزی وزیر محترم ورزش و جوانان

- استقرار **نظام برنامه محوری** و **برنامه مداری** در همه بخش‌های ورزشی به‌نجوی که **عملکرد بخش**، تابعی از **برنامه مصوب** آنان بوده و توزیع منابع و امکانات با توجه به **برنامه و عملکرد** صورت پذیرد.
- توسعه **اخلاقی** محیط ورزش
- توسعه **فرهنگی** ورزش
- توسعه و ارتقاء ورزش همگانی و **قهرمانی**
- توسعه و ارتقاء ورزش **بانوان**
- توزیع **عادلانه** امکانات و منابع با اولویت **مناطق محروم و کم برخوردار** و توسعه **متوازن** ورزش در مناطق مختلف کشور
- ارتقاء **جایگاه** ورزش کشور و **تثبیت** آن در عرصه‌های بین‌المللی
- تقویت، توسعه و بهسازی **منابع و ساختار سازمانی**
- **روزآمدسازی** ساختار ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- توسعه نظام جامع «**اخلاق حرفه‌ای**» ورزش

بدیهی است که ورزش از مهم‌ترین ابزار کنترل و هدایت نیروهای پراکنده اجتماعی و خصوصاً جوانان و نوجوانان است و حتی توانایی بدل شدن به‌عنوان سرمایه اجتماعی و نیز سرمایه اقتصادی برای کشور را دارد. توجه به ورزش از فوری‌ترین اشکال عکس‌العمل نسبت به پیامدهای منفی عدم توسعه‌یافتگی کشور و از ابزار اصلی توجه به انسان - به‌عنوان محور توسعه پایدار - می‌باشد. به دلیل اهمیت و نقش کارساز ورزش در ایجاد افتخارات ملی، حفظ شادابی جامعه، افزایش امید به زندگی، افزایش سلامت و همچنین بستری جهت انتقال ارزش‌های فرهنگی، معنوی و دینی ملت بزرگ ایران به خارج از مرزها، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری دو حرکت مهم در راستای توسعه این حوزه تلقی می‌شود.

بعد از انقلاب اسلامی ایران، فرآیند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه ورزش باقوت و ضعف‌هایی در طی مقاطع مختلف سیاسی - اجتماعی توأم بوده است. به عبارت دیگر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مبتنی بر آموزه‌های دینی و آرمان‌های برآمده از انقلاب در حوزه ورزش یکی از ضروریات مبنایی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. در یک مرور کلی نتایج ارزیابی‌های برنامه‌های اول تا پنجم توسعه نشان‌دهنده توجه محدود به توسعه ورزش در برنامه‌های اول، دوم، سوم، پنجم و توجه عمیق‌تر و ویژه در برنامه چهارم توسعه می‌باشد. این برنامه‌ها به دلیل عدم توجه به الزامات تحقق اهداف، فقدان ضمانت‌های لازم برای اجرایی شدن، رویکرد بودجه‌ای و ضعف محتوایی در عمل اثر قابل‌ملاحظه‌ای در توسعه ورزش نداشتند.

با توجه به ماهیت فعالیت‌های بخش ورزش که زمینه‌ساز اصلی تربیت نیروی انسانی سالم می‌باشد، این بخش تأثیر به سزایی در ارتقای کیفیت زندگی خواهد داشت. همچنین با توجه به آثار اقتصادی توسعه ورزش در کشور و هم‌زمانی ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی با آغاز فرآیند تدوین برنامه ششم با تأکید بر رشد پویای درون‌زا و برون‌نگر و مقاوم در برابر مخاطرات خارجی، فرصت بسیار مناسبی برای شکل‌گیری یک اجماع و وفاق ملی به‌منظور توسعه ورزش و بهره‌گیری از آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن در جامعه فراهم گردیده است. بدین‌جهت در تدوین برنامه ششم توسعه ضروری است با دیدی جامع، ژرف و سیستمی ورزش و عملکرد آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا بتوان از دستاوردهای آن در توسعه کشور بهره جست.

در این راستا با ابلاغ نظام‌نامه و دستورالعمل تهیه و تدوین برنامه ششم توسعه و پیرو نامه شماره ۷۶۲۰۳ مورخ ۱۳۹۳/۰۷/۰۱، وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان متولی اصلی برنامه‌ریزی بخش ورزش، تدوین برنامه ششم توسعه در این بخش را از تاریخ ۱۳۹۳/۰۷/۳۰ آغاز نمود و ضمن طراحی و تشکیل سازمان اجرایی مناسب در درون وزارت از مشارکت سایر دستگاه‌های اجرایی مرتبط و نخبگان و جامعه دانشگاهی نیز بهره‌برداری نمود. حاصل این اقدامات تهیه گزارش‌های عملکرد گذشته، تبیین وضع موجود، گزارش پیش‌بینی آینده، ظرفیت‌ها و چالش‌های پیش‌رو، ورزش در سند راهبردی دولت، الزامات تحقق سیاست‌ها و اهداف و احکام برنامه‌ای بخش ورزش می‌باشد که در قالب کتاب «برنامه ششم توسعه ورزش» جهت بهره‌گیری و استفاده ارائه می‌گردد.

دکتر محمود گودرزی

وزیر ورزش و جوانان

سازمان اجرایی تدوین برنامه

وزارت ورزش و جوانان به منظور تهیه و تدوین هر چه بهتر و کامل تر برنامه ششم توسعه در این بخش، اقدام به طراحی سازمان اجرایی خاص برنامه نمود. این سازمان داخلی و در ارتباط مستقیم با سازمان مدیریت و برنامه ریزی و شورای برنامه ریزی فرهنگ، هنر، ورزش، جوانان و خانواده و همچنین کلیه دستگاه های اجرایی مرتبط با بخش بوده است. به عبارت دیگر در تهیه و تدوین این گزارش ها، کلیه معاونت های تابعه وزارت ورزش و جوانان و سایر دستگاه های اجرایی مرتبط با بخش ورزش از جمله وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان بسیج ورزش، فدراسیون ورزش های جانبازان و معلولین و مشارکت داشته و این گزارش ها پس از برگزاری ۱۱ جلسه کمیته هماهنگی و تلفیق و ۱۴ جلسه اختصاصی با هر یک از واحدها، به تأیید نهایی آن ها رسیده است و ماحصل این هماهنگی به نوعی تهیه برنامه با رویکرد برنامه ریزی از پایین به بالا و مشارکتی می باشد.

اعضای ستاد تدوین برنامه ششم در بخش ورزش و جوانان

ستاد تدوین برنامه ششم توسعه در بخش ورزش و جوانان به ریاست وزیر محترم دکتر محمود گودرزی و اعضای ذیل تشکیل و اقدام به تعیین جهت گیری های اصلی و پایه ای برنامه، بررسی و تصویب برنامه های پیشنهادی واحدها و نظارت بر فرآیند تهیه و تدوین برنامه ششم توسعه در این بخش نمود.

رئیس	وزیر محترم ورزش و جوانان	دکتر محمود گودرزی
نایب رئیس	معاون توسعه منابع و پشتیبانی	دکتر سید مناف هاشمی
عضو	معاون فرهنگی، آموزش و پژوهش	دکتر سید عبدالحمید احمدی
عضو	معاون توسعه ورزش همگانی	دکتر غلامرضا شعبانی بهار
عضو	معاون ورزش قهرمانی و حرفه ای	دکتر سید نصرالله سجادی
عضو	معاون حقوقی، امور مجلس و هماهنگی امور استان ها	دکتر امیررضا خادم
عضو	معاون ساماندهی امور جوانان	مهندس محمدرضا رستمی
عضو	معاون امور ورزش بانوان	سرکار خانم رباب شهریان
دبیر	مشاور وزیر در امور دولت	دکتر محمدحسن پاسوار

اعضای کمیته تلفیق و هماهنگی تدوین برنامه ششم در بخش ورزش و جوانان

رئیس	مشاور وزیر در امور دولت	دکتر محمدحسن پاسوار
عضو	مشاور معاونت توسعه منابع و پشتیبانی	ابوالفضل خورشیدی
عضو	مشاور وزیر ورزش و جوانان	دکتر رشید خدابخش
عضو	مدیرکل وقت دفتر طرح و برنامه	غلامرضا شیبسی
عضو	معاونت توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای	علی رغبتی
عضو	معاونت توسعه ورزش همگانی	غلامرضا پارسا
عضو	مدیرکل دفتر هماهنگی و ساماندهی امور جوانان	سید جواد رضوی
عضو	شرکت توسعه و نگهداری فضاهای ورزشی	جمشید نیل آبکن
عضو	مشاور معاونت توسعه منابع و پشتیبانی	مرتضی کوهی دهکردی
عضو	مشاور معاونت امور بانوان	لاله عبادی
عضو	دفتر طرح و برنامه	ظریفه رحیم زاده
عضو	مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری	کمند عزیزی
عضو	سرپرست اداره کل امور حقوقی	زهرا ارسنگ
عضو	مدیرکل دفتر امور مجلس	داود عزیزی
دبیر	کارشناس برنامه‌ریزی	زیبا پرنون

نمایندگان دستگاه‌های اجرایی همکار در تهیه و تدوین برنامه ششم توسعه در بخش ورزش و جوانان

دکتر مهرزاد حمیدی	معاون تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش
دکتر محمد پورکیانی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
محمود خسروی وفا	رئیس فدراسیون ورزش جانبازان و معلولین
میترا رحمانی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
فریده سامانی	وزارت آموزش و پرورش
سارا خالقی	عضو کمیته تدوین محتوای کمیسیون عالی بسیج ورزش

شرح جلسات برگزار شده

تاریخ	شرکت کنندگان	موضوع
۱۳۹۳/۰۷/۳۰	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	تبیین مراحل تهیه و تدوین برنامه و نحوه تهیه گزارش های مربوطه
۱۳۹۳/۰۸/۲۷	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی و تأیید نهایی گزارش آسیب شناسی برنامه چهارم و پنجم
۱۳۹۳/۰۹/۰۴	معاونت ساماندهی امور جوانان	بررسی گزارش تبیین وضع موجود و شاخص های مرتبط با معاونت
۱۳۹۳/۰۹/۰۴	معاونت فرهنگی	بررسی گزارش تبیین وضع موجود و شاخص های مرتبط با معاونت
۱۳۹۳/۰۹/۰۴	معاونت توسعه ورزش همگانی	بررسی گزارش تبیین وضع موجود و شاخص های مرتبط با معاونت
۱۳۹۳/۰۹/۰۴	شرکت توسعه و نگهداری ...	بررسی گزارش تبیین وضع موجود و شاخص های مرتبط با شرکت
۱۳۹۳/۰۹/۰۴	معاونت ورزش قهرمانی و حرفه ای	بررسی گزارش تبیین وضع موجود و شاخص های مرتبط با معاونت
۱۳۹۳/۰۹/۰۴	معاونت ورزش بانوان	بررسی گزارش تبیین وضع موجود و شاخص های مرتبط با معاونت
۱۳۹۳/۰۹/۲۵	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی و اظهار نظر در خصوص گزارش تبیین وضع موجود و ارائه راهبردهای مربوطه
۱۳۹۳/۱۰/۰۹	معاونت ورزش بانوان	بررسی راهبردهای پیشنهادی معاونت ورزش بانوان
۱۳۹۳/۱۰/۰۹	معاونت ورزش توسعه همگانی	بررسی راهبردهای پیشنهادی معاونت توسعه ورزش همگانی
۱۳۹۳/۱۰/۱۶	جمعی از دانشگاهیان	بررسی راهبردهای بخش اقتصاد ورزش
۱۳۹۳/۱۱/۱۳	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	ارائه دستورالعمل تدوین، راهبردها، سیاست ها، برنامه و اقدامات
۱۳۹۴/۰۱/۲۵	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	بررسی و تبیین نحوه تهیه برنامه ششم در این وزارت و هماهنگی با وزارت ورزش
۱۳۹۴/۰۱/۳۰	وزارت آموزش و پرورش	بررسی و تبیین نحوه تهیه برنامه ششم در این وزارت و هماهنگی با وزارت ورزش
۱۳۹۴/۰۲/۲۷	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی موضوعات پیشنهادی احکام برنامه
۱۳۹۴/۰۳/۲۲	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان
۱۳۹۴/۰۳/۲۳	فدراسیون ورزش جانبازان و معلولین	احصاء نظر نمایندگان معاونت در ارتباط با احکام برنامه
۱۳۹۴/۰۴/۰۱	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان
۱۳۹۴/۰۴/۰۶	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان
۱۳۹۴/۰۴/۱۴	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	بررسی احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان
۱۳۹۴/۱۰/۱۹	کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه	ارائه گزارش از روند ادامه برنامه در هیئت دولت و مجلس شورای اسلامی و پیگیری مراحل بعدی برنامه

بخش اول

بررسی عملکرد گذشته، تبیین وضع موجود بخش
ساختارها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های حقوقی و قانونی

مقدمه

امروزه ملل پیشرفته نقش تربیتی ورزش و همچنین تأثیرات شگرف آن را در سالم‌سازی جامعه، بهره‌وری، وفاق ملی و همچنین گذران سالم اوقات فراغت مردم، نقشی اساسی و انکارناپذیر تلقی نموده و در وجه فراملی نیز از آن به‌عنوان ابزاری در جهت برقراری بهترین نوع ارتباط بین جوامع انسانی بهره می‌جویند. در زمینه نقش تربیتی ورزش می‌توان گفت که تربیت‌بدنی یکی از مهم‌ترین ارکان و ابزار تعلیم و تربیت است. انسان موجودی اجتماعی است و میراث اجتماعی و فرهنگی جامعه او را برای ادامه حیات آماده می‌سازد.

برگزاری دیدارهای ورزشی در سطح بین‌المللی و ارتباط هر چه بیشتر و بهتر بین ملل و اقوام گوناگون، بهترین دستاورد بشری که همانا ایجاد تفاهم و همزیستی مسالمت‌آمیز بین انسان‌هاست، رخ می‌نماید. امروزه رقابت‌های ورزشی فارغ از دسته‌بندی‌های سیاسی و نژادی، محلی برای پیوند هر چه بیشتر انسان‌ها و زمینه‌ساز تبادلات فرهنگی بین آن‌هاست.

ورزش یکی از ابزارهای تأثیرگذار در هدایت نیروهای اجتماعی برای تحقق توسعه پایدار، به‌ویژه در جوامع با رشد جمعیت بالا است که نه‌تنها کمترین هزینه را در مقابل سایر هزینه‌های مدیریتی نظام به خود اختصاص می‌دهد، بلکه توان ایجاد ارزش‌افزوده بیشتری نسبت به سایر عوامل را دارد. ورزش یکی از اصلی‌ترین ابزار توجه به انسان به‌عنوان محور توسعه پایدار و عاملی برای مقابله با پیامدهای منفی شهرنشینی محسوب می‌شود.

توسعه ورزش کشور نیز یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ملی محسوب می‌گردد و برنامه پنج‌ساله توسعه بستری است که می‌تواند به تحقق این هدف مدد رساند. در این راستا و بر اساس نظام‌نامه و دستورالعمل تهیه و تدوین برنامه ششم توسعه در این بخش، در نخستین گام، مراحل ذیل تهیه و تدوین گردیده است که به ترتیب ارائه گردیده است:

- تصویر جایگاه ورزش در اقتصاد کلان
- تعیین شاخص‌های مناسب ارزیابی بخش ورزش (در ارتباط با مضامین اصلی از قبیل بهره‌وری، دانش و فناوری، رقابت‌پذیری، برون‌نگری، توازن منطقه‌ای، حضور بخش خصوصی، توسعه صادرات و استفاده از ظرفیت‌ها)
- تبیین و تحلیل وضع موجود بخش ورزش با استفاده از شاخص‌های تعیین‌شده (بررسی تحولات گذشته از ابتدای سند چشم‌انداز تاکنون)
- مقایسه بین‌المللی وضعیت بخش ورزش با کشورهای منتخب (در ارتباط با شاخص‌های سند چشم‌انداز)
- تحلیل دلایل موفقیت و عدم موفقیت برنامه‌های بخش ورزش
- ارزیابی تنگناها و چالش‌های فعلی در حوزه منابع انسانی، فیزیکی، مالی و ... بخش ورزش
- ساختارها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های حقوقی و قانونی بخش ورزش

۱,۱. تصویر جایگاه بخش ورزش
در اقتصاد کلان

در سال‌های اخیر سیاست‌ها و رویکردهای حاکم بر برنامه‌ریزی در بخش ورزش تغییر یافته است. به‌طوری‌که با شناسایی آثار و ابعاد اقتصادی فعالیت‌های ورزشی، برنامه‌ریزی‌های کلان در اغلب این کشورها به این سمت گرایش یافته است. بررسی‌ها و تجربیات کشورهای مختلف مشخص کرده است که اثرات مستقیم اقتصادی ورزش، اثراتی چون تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، ایجاد اماکن و تسهیلات، تبلیغات، مشارکت در بازار بورس، پوشش رسانه‌ای، اشتغال، جذب گردشگر و حامیان مالی را شامل می‌شود. اثرات اقتصادی غیرمستقیم ورزش نیز در زمینه‌هایی چون ارتقای سلامتی جامعه، کاهش هزینه‌های درمان و به‌تبع آن توسعه برنامه‌های ملی سلامت، کاهش بزهکاری‌ها، کاهش غیبت کارکنان و افزایش عملکرد و بهره‌وری آن‌ها مدنظر قرار می‌گیرد (تصویر ۱). در میان اثرات مستقیم اقتصادی مذکور می‌توان ایجاد فرصت‌های شغلی را از مهم‌ترین اثرات اقتصادی صنعت ورزش و سایر صنایع به شمار آورد. همین موضوع باعث شده تا بعضی از کشورها به دنبال برآورد تعداد فرصت‌های شغلی ایجادشده توسط صنعت ورزش و سهم ورزش از کل اشتغال در کشور خود باشند. به‌عنوان مثال سهم صنعت ورزش از کل اشتغال در هنگ‌کنگ ۵/۲٪، استرالیا ۲/۷٪، اسکاتلند ۱/۹٪ و نیوزلند ۱/۳٪ اعلام‌شده است و این در حالی است که تاکنون هیچ‌گونه اطلاعات رسمی و جامعی در خصوص تعداد شاغلین صنعت ورزش در دست نبوده است.

همچنین مطالعات اخیر حاکی از آن است که سهم صنعت ورزش از GDP کشورهای مختلف حدود ۰/۵ الی ۲ درصد است، درحالی‌که سهم این صنعت از GDP ایران در (حدود ۰/۳۹٪) به‌طور معناداری کمتر از شاخص جهانی است. سهم ناچیز مشارکت ورزشی افراد بالای ۶ سال ایران را می‌توان عامل اصلی کاهش هزینه‌های ورزشی خانوارهای ایرانی به شمار آورد، زیرا هزینه‌های ورزشی خانوار و میزان مشارکت ورزشی تا حد زیادی به هم وابسته‌اند.

در تأیید این مطلب می‌توان به مقایسه هزینه‌های ورزشی نسبت به کل هزینه‌های خانوارهای اسکاتلندی (۲/۷۵٪)، انگلیسی (۲ درصد)، کانادایی (۱/۲۶٪) و ایرانی (۰/۱۷٪ درصد) و سهم مشارکت ورزشی آن‌ها اشاره داشت. بر اساس مطالعات انجام‌شده، در کشورهایی که دارای میانگین درآمد بالاتری هستند به علت رفاه بیشتر، گرایش مردم به ورزش و تفریحات سالم نیز بیشتر است، درنتیجه هزینه‌های ورزشی خانوار هم بیشتر خواهد بود. به‌طور مثال سرانه هزینه‌های ورزشی خانوارهای کانادایی با ۷۸ درصد جمعیت فعال حدود ۷۱۸ دلار یعنی ۱۳۶ برابر سرانه ورزشی خانوار ایرانی است. بالا بودن سهم هزینه‌هایی همچون مسکن و تغذیه در سبد هزینه‌های خانوار، پایین بودن میزان متوسط درآمد سالیانه خانوار نسبت به هزینه‌ها، بالا بودن میزان تورم در کشور و عدم مشارکت درصد قابل‌توجهی از مردم در فعالیت‌های ورزشی نسبت به سایر کشورهای پیشرفته، ازجمله دلایل پایین بودن سهم هزینه‌های ورزشی از کل هزینه‌های خانوار است. در صورت ادامه چنین روندی در وضعیت اقتصادی کشور نمی‌توان از این ظرفیت بهره‌جست و در عرصه اقتصاد رقابتی جهان، با سایر کشورها رقابت نمود.

میزبانی رویدادها و مسابقات بین‌المللی نیز یکی دیگر از ظرفیت‌های بخش ورزش می‌باشد که دارای آثار و منافع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و است. به‌طوری‌که امروزه رقابت‌های ورزشی بین‌المللی نه فقط به‌عنوان رویدادهای ورزشی، بلکه به‌مثابه برنامه‌های کلان بهسازی ساخت‌وساز شهری، اهمیت یافته‌اند. این بازی‌ها صحنه‌هایی جهانی می‌باشند که طی آن شهر میزبان را در کانون توجه جهانیان قرار می‌دهند. این بازی‌ها به شهر اجازه می‌دهند تا رتبه‌بندی جهانی و هویت باثباتی به دست آورد. این بازی‌ها به تصویر شهری این امکان را می‌دهند تا چهره یک شهر از حالت گمنامی و حاشیه‌ای بودن در یک ایالت تبدیل به مکانی جهانی، دگرگون شود. این امر در چندین محور دارای آثار مثبت اقتصادی است که بسیاری از کشورها سال‌های سال است که از آن بهره‌برداری کرده‌اند. رشد ساخت‌وسازهای ورزشی و اشتغال‌زایی همراه با آن، توسعه خدمات مرتبط، توسعه صنایع ورزشی، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و ازجمله این آثار و نتایج هستند. بررسی تجربیات کشورهای چون استرالیا (سیدنی)، کره جنوبی (سئول، اینچئون و ...)، ژاپن، چین و تصدیقی براین مدعا است. متأسفانه برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی در کشور هیچ‌گاه در این مقیاس صورت نگرفته است و تنها محدود به برخی بازی‌های قهرمانی کشتی جهان، بازی‌های جام ملت‌های آسیا در گذشته و بوده است. ادامه این روند در آینده سبب محرومیت کشور از ظرفیت‌ها و آثار مثبت این امر خواهد شد.

یکی دیگر از ابعاد اقتصادی بخش ورزش که کمتر مورد توجه و برنامه‌ریزی در کشور قرار گرفته است، گردشگری ورزشی می‌باشد. طبق آمار کشورهای مختلف حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد گردشگران، ورزش را دلیل اصلی سفر خود عنوان کرده‌اند. بیش از نیمی از سفرهای تعطیلات را سفرهایی تشکیل می‌دهند که هدف آن‌ها ورزش نیز می‌باشد. لذا گردشگری ورزشی بخش در حال توسعه گردشگری است که با توجه به آمار، حدود ۳۲ درصد از توفیق‌ها و دستیابی‌های جهانی گردشگری را به خود اختصاص می‌دهد و با توجه به تغییر سبک زندگی و علاقه مردم به این پدیده اهمیت یافته است. از طرفی، پیش‌بینی‌های صورت گرفته نشان می‌دهند گردشگری و سفر تا سال ۲۰۲۰ رشد ۵ درصدی در سطح جهان خواهد داشت؛ اما جالب است بدانیم این پیش‌بینی‌ها در مورد گردشگری ورزشی تا سال ۲۰۲۰ رقم ۱۰٪ را نشان می‌دهند. به عقیده بسیاری از کارشناسان گردشگری و ورزش دنیروی محرک برای ثبات در رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و افزایش درآمدند. امروزه کشورهای مختلف با مدیریت و برنامه‌ریزی و به‌کارگیری راهبردهای مدون در تلاش‌اند گردشگری ورزشی را توسعه دهند. از اقدامات جهانی در این رابطه عبارت است از تأسیس رشته تخصصی گردشگری ورزشی در دانشگاه‌های آمریکا، انگلیس و استرالیا در سطوح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا، چاپ مجلات گردشگری ورزشی، اجلاس‌ها و همایش‌های بین‌المللی و ایجاد سایت‌های اینترنتی به‌منظور معرفی جذابیت‌های گردشگری ورزشی و جذب گردشگر. متأسفانه در ایران فقدان شناخت کافی، عدم مدیریت و نبود راهبردهای مدون و مشخص باعث غفلت از این حوزه و از دست رفتن فرصت‌های منحصر به فرد کشور شده است. آمار تعداد سفرهای داخلی برحسب نوع سفر به تفکیک اهداف اصلی گردشگری نشان می‌دهد که هدف

اصلی بخش زیادی از گردشگران دیدار دوستان و بستگان (۴۱,۳۸٪) می‌باشد. گردش و تفریح (۲۹,۳۸٪)، زیارت (۱۳,۳۹٪)، درمان (۸,۴۰٪)، خرید (۴,۷۴٪)، کسب‌وکار (۱,۲۶٪)، آموزش (۰,۱۹٪) به ترتیب اهداف اصلی گردشگران از سفر بوده‌اند. متأسفانه در این میان سفر باهدف ورزش در سایر اهداف (۱,۲٪) لحاظ گردیده است و این امر نشان می‌دهد که گردشگری ورزشی در کشور جایگاهی ندارد و متأسفانه از مزایا و ظرفیت‌های اقتصادی این موضوع استفاده نگردیده است. در صورتی که محتوای برنامه‌ریزی‌های آتی بخش ورزش کشور به روال سابق ادامه یابد، بدون شک کشور در طول سال‌های آینده، از منافع و آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و این امر بهره‌مند نخواهد شد.

با توجه به ضرورت تحول اقتصاد کشور و تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، عدم توجه به ظرفیت‌های اقتصادی توسعه فعالیت‌های ورزشی می‌تواند کشور را از یک منبع مهم و باارزش محروم کند. در صورت ادامه وضعیت موجود بخش ورزش کشور، در اقتصاد رقابتی حال حاضر جهان، کشور ایران به‌رغم دارا بودن پتانسیل‌های فراوان نخواهد توانست از آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصاد ورزش بهره جوید.

۱,۲. تعیین شاخص‌های مناسب ارزیابی

بخش ورزش کشور

کنترل و ارزیابی جزء لاینفک برنامه‌ریزی، فعالیت و کار اجرایی به شمار می‌رود. ارزیابی عملکرد عبارت است از یک سیستم بازخورد که دربرگیرنده ارزیابی مستقیم عملکرد اشخاص یا سازمان‌ها می‌باشد. نظام‌های ارزیابی عملکرد وقتی موفق می‌شوند که شاخص‌های ارزیابی عملکرد مناسب و خاص آن سازمان انتخاب یا طراحی شده باشند و علاوه بر این، شاخص‌ها با راهبردهای حوزه در یک راستا بوده و مأموریت، بینش، ارزش‌ها و جهت‌های راهبردی حوزه توسط این شاخص‌ها به سطوح منتقل شوند. چنانچه نظام ارزیابی عملکرد و شاخص‌های آن برای حوزه موردنظر مناسب نباشد و نتواند خواسته‌ها و نیازهای ذی‌نفعان حوزه، مدیران، کارکنان و آن را برآورده سازد، نه تنها کمکی به حل مسئله نخواهد کرد؛ بلکه از حمایت کافی برخوردار نبوده و محکوم به شکست خواهد بود.

محققان و صاحب‌نظران معیارهای مختلفی را برای انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد در نظر گرفته‌اند که برخی از مهم‌ترین آن‌ها در جدول شماره ۱ بیان گردیده است.

جدول (۱-۱): معیارهای انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد

معیار	سال	محقق
جزء شدن مناسب معیارها؛ صحت و دقت معیارها؛ به هنگام بودن اطلاعات؛ ثبات مناسب معیارها؛ انجام نظام‌مند عملیات؛ حجم مناسب اطلاعات موردنیاز؛ حساسیت مناسب؛ اعتبار و قابلیت اعتماد؛ هم‌آهنگی و انطباق با استراتژی	۱۳۸۳	ابن‌الرسول
موثق بودن؛ منصفانه بودن؛ شفاف و واضح بودن؛ عملی بودن؛ انطباق‌پذیری؛ پیوستگی	۱۹۹۷	فریدمن
روا و معتبر باشد؛ قابل اطمینان و اتکاپذیر باشد؛ قابل درک و فهم باشد؛ به هنگام و دارای اعتبار باشد؛ هوشمند و مقاوم باشد؛ جامع و فراگیر باشد؛ زائد و بیش‌ازحد نیاز نباشد؛ نسبت به هزینه جمع‌آوری داده‌ها حساس باشد؛ بر جنبه‌های قابل کنترل عملکرد متمرکز شود؛ افراد درون سازمان قدرت تأثیرگذاری بر شاخص یا شاخص‌های مربوطه را داشته باشند؛ برای کسانی به‌وسیله آن شاخص ارزیابی می‌شوند قابل قبول باشد.	۱۳۸۴	حقیقت منفرد

مأخذ: (آراسته و حسین پور، ۱۳۸۸: ۱۲۰-۱۲۱)

آرتلی و استرو (۲۰۰۱) شاخص‌های ارزیابی عملکرد را در هفت دسته کلی طبقه‌بندی نموده و معتقد هستند که موفقیت هر نظام ارزیابی عملکرد، به داشتن شاخص‌های ارزیابی عملکرد مناسب بستگی دارد. درواقع، شاخص‌های ارزیابی عملکرد، قالب‌هایی هستند که محتوای عملکرد حوزه را در خود جای‌داده و ارائه می‌نمایند. ازاین‌رو مرحله بسیار اساسی در طراحی یک سیستم ارزیابی عملکرد، تعریف شاخص‌های آن سیستم می‌باشد. شاخص‌های ارزیابی عملکرد، بسته به هدفی که برای آن‌ها طراحی شده‌اند، دارای انواع مختلفی هستند. لذا اغلب شاخص‌های ارزیابی عملکرد را می‌توان در یکی از هفت دسته کلی زیر طبقه‌بندی کرد (آرتلی و استرو، ۲۰۰۱).

۱- شاخص‌های اثربخشی (Effectiveness Measures)

۲- شاخص‌های کارایی (Efficiency Measures)

۳- شاخص‌های بهره‌وری (Productivity Measures)

۴- شاخص‌های کیفیت (Quality Measures)

۵- شاخص‌های به هنگام بودن (Timeliness Measures)

۶- شاخص‌های ایمنی (Safety Measures)

بررسی شاخص‌های ارزیابی عملکرد بخش ورزش و تربیت‌بدنی در سطح جهانی گویای یک نوع تغییر نگرش از نگاه تک‌بعدی به‌سوی یک رویکرد همه‌جانبه و در قالب نقش ورزش در توسعه پایدار می‌باشد. از سال ۲۰۰۳ به بعد این تغییر نگرش موجب گردیده است که اغلب کشورهای توسعه‌یافته جهان به‌جای استفاده از شاخص‌های کمی و مبتنی بر تعداد مدال‌های کسب‌شده در میادین بین‌المللی و رتبه‌بندی‌های بین‌المللی به سمت شاخص‌های کیفی و از نوع شاخص‌های اثربخشی فعالیت‌های ورزشی در فرآیند توسعه پایدار تغییر رویکرد دهند. گزارش‌های مختلفی از سوی سازمان ملل متحد منتشر گردیده است به‌طوری‌که بر اساس این تجربیات، ورزش و تربیت‌بدنی به‌عنوان یکی از ابزارهای اثرگذار در دستیابی به اهداف توسعه هزاره (MDGs) در نظر گرفته‌شده است. ابعاد اصلی ورزش که موجب این تغییر رویکرد و تفکر گردیده است عبارت‌اند از:

- اثرگذاری ورزش و فعالیت‌های بدنی بر ارتقاء سطح سلامتی، کاهش بیماری‌ها و افزایش امید به زندگی (به‌عنوان یکی از شاخص‌های توسعه انسانی Human Development Index)
- اثرگذاری ورزش و فعالیت‌های اجتماعی بر تحرکات اجتماعی، اشاعه فرهنگ جوامع، همبستگی اجتماعی و
- اثرگذاری ورزش بر توسعه اقتصادی و درآمدزایی از طریق کارآفرینی و ایجاد مشاغل، جذب سرمایه‌های بین‌المللی و

بر این اساس محورهای ارزیابی ورزش از این منظر در سه سطح اصلی توسعه پایدار به شرح ذیل قابل‌بررسی است:

جدول (۱-۲): محورهای ارزیابی ورزش از منظر توسعه پایدار و شاخص‌های مربوط

بهبود سطح سلامت عمومی؛ کاهش هزینه‌های درمان (افزایش فعالیت‌های بدنی و ورزش در جامعه باعث سوددهی اقتصادی خواهد شد. برای مثال در ایالت متحده آمریکا برآورد گردیده که درازای هر یک دلار هزینه برای توسعه ورزش، ۳ دلار و ۲۰ سنت صرفه‌جویی در هزینه‌های درمانی گردیده است)؛ افزایش مشارکت اجتماعی؛ افزایش تعاملات فرهنگی؛ کاهش سوءمصرف مواد؛ کاهش جرم (برای مثال نتایج بررسی‌ها در انگلستان نشان‌دهنده اثرگذاری توسعه ورزش بر کاهش میزان جرم در میان مناطق جرم خیز این کشور به‌ویژه در پیشگیری از انحراف نسل جوان می‌باشد).	ورزش و توسعه پایدار اجتماعی
تولید کالاهای ورزشی؛ ورزش و کارآفرینی؛ ورزش و ارتقاء بهره‌وری نیروی انسانی؛ زیرساخت‌های ورزشی	ورزش و توسعه پایدار اقتصادی
در این راستا UNEP در حال کاربر روی سازمان‌های ورزشی بین‌المللی در ارتباط با صنایع ورزشی می‌باشد تا اطمینان حاصل شود که کلیه رویدادها، کالاها و صنایع ورزشی به لحاظ شاخص‌های توسعه پایدار، سبز (Green Sport) هستند و از این شاخص جهت سنجش توسعه‌یافتگی ورزش کشورهای مختلف استفاده می‌کنند.	ورزش و توسعه پایدار زیست‌محیطی

بررسی شاخص‌های ارزیابی بخش ورزش کشور نشان داد که در برنامه پنجم و چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور شاخص‌های ذیل (جدول ۳) جهت ارزیابی بخش ورزش استفاده گردیده است.

جدول (۱-۳): متغیرهای کلیدی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه (سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۳)

ردیف	برنامه اجرایی یا اقدام اساسی	سنجه عملکرد
۱	سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده	مترمربع
۲	ورزشکاران سازمان‌یافته مرد	نفر
۳	ورزشکاران سازمان‌یافته زن	نفر
۴	مدال‌های کسب‌شده در مسابقات قهرمانی آسیا سالانه	تعداد
۵	مدال‌های کسب‌شده در مسابقات بین‌المللی سالانه	تعداد
۶	مدال‌های کسب‌شده در مسابقات قهرمانی جهان سالانه	تعداد
۷	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی	تعداد
۸	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های پاراآسیایی	تعداد
۹	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک	تعداد
۱۰	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های پارالمپیک	تعداد
۱۱	میزان مشارکت در ورزش همگانی	نفر
۱۲	میزان مشارکت در ورزش روستایی و عشایری	نفر
۱۳	کانون‌های استعدادیابی	تعداد
۱۴	باشگاه‌های ورزش حرفه‌ای	تعداد

همان‌طور که ملاحظه می‌گردد شاخص‌های ارزیابی بخش ورزش را می‌توان در سه بخش اصلی زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی، ورزش همگانی و ورزش قهرمانی و حرفه‌ای دسته‌بندی کرد. شاخص سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده مربوط به زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی، شاخص‌های میزان مشارکت در ورزش همگانی و میزان مشارکت در ورزش روستایی و عشایری مربوط به ورزش همگانی و سایر شاخص‌ها نیز مربوط به ورزش قهرمانی و حرفه‌ای می‌باشد. مقایسه این شاخص‌ها با معیارهای انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد، انواع شاخص‌های ارزیابی عملکرد، شاخص‌های ارزیابی عملکرد ورزش در سطح جهانی و در داخل کشور گویای مسائل ذیل می‌باشد:

- بررسی شاخص‌های ارزیابی بخش ورزش در برنامه چهارم و پنجم با معیارهای انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد مشخص می‌کند این شاخص‌ها با بسیاری از این معیارها منطبق نیست. به عبارت دیگر در انتخاب این شاخص‌ها چندان به این معیارها توجه نشده است. برای مثال این شاخص‌ها جامع و فراگیر نیستند چراکه کلیه ابعاد حوزه ورزش را پوشش نمی‌دهند. همچنین این شاخص‌ها دارای هماهنگی و انطباق با استراتژی‌های حوزه ورزش نیستند به نحوی که قابلیت سنجش میزان توسعه این بخش را ندارند. این شاخص‌ها قابل اطمینان و اتکا پذیر نیستند چراکه کلیه ابعاد حوزه ورزش را پوشش نمی‌دهند و اتکا به آن‌ها ممکن است باعث نادیده گرفته شدن بسیاری از ابعاد دیگر این حوزه خواهد شد.

- بررسی شاخص‌های ارزیابی بخش ورزش در برنامه چهارم و پنجم با انواع شاخص‌های ارزیابی عملکرد نشان می‌دهد که آن‌ها از نوع شاخص‌های سنجش اثربخشی نیستند و به‌صورت محدود کارایی این حوزه را نشان می‌دهد. در صورتی که به لحاظ علمی و منطقی امروزه برای ارزیابی عملکرد بخش‌ها و حوزه‌های مختلف در فرآیند توسعه جوامع از شاخص‌های اثربخشی استفاده می‌شود.
- مقایسه شاخص‌های حوزه ورزش در برنامه چهارم و پنجم با شاخص‌های ارزیابی این بخش در سطح جهانی نشان‌دهنده عدم توجه به ابعاد توسعه پایدار در این شاخص‌ها است. به‌نحوی که در ارتباط با آثار اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی ورزش و نقش آن در توسعه کشور هیچ شاخصی وجود ندارد و به‌نوعی توجهی نگردیده است. این موضوع نکته حائز اهمیتی است که در برنامه‌ریزی‌های آتی حوزه ورزش باید موردتوجه جدی قرار گیرد و با رویکرد جامع و عمیق و مبتنی بر ابعاد توسعه پایدار به برنامه‌ریزی و انتخاب شاخص برای این حوزه اقدام کرد.

**۱,۳. بررسی عملکرد برنامه‌های گذشته و تبیین وضع
موجود بخش ورزش**

بررسی برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی چهارم و پنجم و آسیب‌شناسی سیاست‌ها و برنامه‌های اجرا شده و همچنین ارزیابی عملکرد حوزه ورزش و تربیت‌بدنی می‌تواند چراغ راهی برای تهیه برنامه ششم توسعه در بخش ورزش باشد، لذا در این بخش از گزارش سعی شده است تا با نگاهی همه‌جانبه به حوزه ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه چهارم و پنجم، بررسی عوامل بازدارنده و پیش‌برنده و شناخت آسیب‌ها، مقدمه‌ای برای تدوین برنامه ششم توسعه مهیا گردد.

بررسی بخش ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه چهارم توسعه

برنامه چهارم توسعه در ۱۳۸۳/۰۶/۱۱ و برای سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این برنامه مشتمل بر مضامین ۱۲ گانه‌ای بود، اما متأسفانه هیچ‌یک به‌طور مستقل و مجزا به ورزش و تربیت‌بدنی اختصاص نداشت. به‌عبارت‌دیگر فصل یا بخشی به‌عنوان فصل ورزش و تربیت‌بدنی برای این برنامه در نظر گرفته نشده و برنامه‌های توسعه ورزش و تربیت‌بدنی در بخش‌های مختلف به‌ویژه در بخش توسعه فرهنگی و به‌صورت بخشی ارائه گردیده است. علاوه بر اهداف و سیاست‌های بخشی که بعضاً به توسعه ورزش و تربیت‌بدنی اشاره داشته، برخی از اهداف و سیاست‌های کلی نیز به‌طور مستقیم و غیرمستقیم به توسعه ورزش و تربیت‌بدنی پرداخته است.

جهت‌گیری‌های اصلی در برنامه چهارم توسعه

- ❖ گسترش عدالت اجتماعی و بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای ورزشی و اتخاذ تمهیدات لازم، به‌منظور رشد تولید، توزیع و صادرات محصولات ورزشی توسط بخش خصوصی و تعاونی و افزایش بهره‌وری از فضاهای ورزشی در اختیار دستگاه‌های اجرایی (بندهای «ب»، «د»، «ه»، «و» و «م» ماده ۱۰۴)
- ❖ اصلاح ساختار تربیت‌بدنی به‌منظور توسعه کمی و کیفی، ترویج فرهنگ ورزش، تقویت حضور بخش غیردولتی و توسعه امور پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کیفی (ماده ۱۱۷)
- ❖ استفاده از توانمندی‌های شوراهای اسلامی شهر و روستا در بهره‌برداری از مراکز ورزشی و جلب همکاری مردم در ایجاد این‌گونه فضاها (بند «ب» ماده ۱۵۶ برنامه سوم توسعه)، تنفیذی در ماده ۱۰۵ قانون برنامه چهارم توسعه کشور
- ❖ حمایت از اشخاص حقیقی یا حقوقی که وجوهی را برای کمک به فعالیت‌های ورزشی پرداخت می‌نمایند (ماده ۱۶۹ ماده ۱۷۰ برنامه سوم توسعه، تنفیذ در ماده ۱۱۸ قانون برنامه چهارم توسعه کشور)

- ❖ ایجاد انگیزه به منظور تقویت و توسعه فعالیت‌های درآمدی سازمان تربیت‌بدنی (ماده ۱۷۰ برنامه سوم توسعه، تنفیذی در ماده ۱۱۸ قانون برنامه چهارم توسعه کشور)

سیاست‌های اجرایی برنامه چهارم توسعه در بخش ورزش و تربیت‌بدنی

- تنوع‌بخشی به منابع
- توجه به ورزش‌های پایه، به‌ویژه از سطوح پایین (مدارس، روستاها، نونهالان، نوجوانان و جوانان)
- ایجاد ارتباط تنگاتنگ بین مراکز پژوهشی و تحقیقاتی با سازمان‌ها و نهادهای متولی ورزش و اتخاذ تصمیم بر اساس نتایج علمی
- همگامی فعالیت‌های ورزش در سطوح آماتوری و حرفه‌ای با نگرش‌های علمی جهان
- توجه به استعدادهای ورزشی مناطق و تلاش برای شکوفایی آنان
- سالم‌سازی محیط‌ها و میادین ورزشی با تأکید بر روش‌های فرهنگی
- توجه به عمومی کردن ورزش در سطح جامعه، به‌عنوان عاملی برای سالم‌سازی روحی، روانی و جسمانی
- پاسخگویی معقول به نیازهای ورزشی جامعه
- ایجاد نهادهای آموزشی کارشناسی و کاربردی برای انواع تخصص‌ها و مدیریت‌ها با مشارکت مراکز متخصص خارجی و حمایت دولت

احکام قانونی برنامه چهارم توسعه کشور در ارتباط با بخش ورزش

ماده ۱۰۴:

دولت مکلف است به‌منظور رونق اقتصاد فرهنگ، افزایش اشتغال، بهبود کیفیت کالا و خدمات، رقابت‌پذیری، خلق منابع جدید، توزیع عادلانه محصولات و خدمات فرهنگی و ایجاد بستر مناسب برای ورود به بازارهای جهانی فرهنگ و هنر و تأمین فضاهای کافی برای عرضه محصولات فرهنگی، اقدامات ذیل را به عمل آورد:

- ب:** اقدام قانونی لازم برای تأسیس صندوق‌های غیردولتی ضمانت، به‌منظور حمایت از تولید، توزیع و صادرات کالاها و خدمات فرهنگی و هنری، سینمایی، مطبوعاتی و ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی
- د:** تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی نقاط مختلف کشور، از فضاهای فرهنگی، هنری، ورزشی و گردشگری و توزیع و تأمین اعتبارات ملی و استانی فصول برنامه‌های ذی‌ربط در هر یک از سال‌های

برنامه چهارم برای رسیدن به شاخص‌ها و استانداردها بر اساس شاخص‌هایی که در سال اول برنامه چهارم به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

۵: به‌منظور توسعه ساختارها و زیربنای لازم برای رشد، تولید و توزیع محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی توسط بخش خصوصی و تعاونی با اولویت کمک نماید.

و: تمهید تسهیلات ویژه برای ورود مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات موردنیاز صنایع بخش فرهنگ، برای نیل به بهبود کیفیت تولیدات و صدور محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی در مقیاس‌های جهانی

م: کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون موظفاند امکانات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی متعلق به خود را برای اجرای برنامه‌های فرهنگی، هنری و ورزشی، طبق آیین‌نامه‌های که به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد، در اختیار متقاضیان قرار دهند.

ماده ۱۱۷:

به‌منظور اصلاح ساختار تربیت‌بدنی، ترویج فرهنگ ورزش، توسعه کمی و کیفی دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی و توسعه نظام استعدادیابی، تقویت حضور بخش غیردولتی، توسعه امور پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کیفی در برنامه چهارم:

الف:

۱،۱ دولت موظف است پشتیبانی‌های لازم را از ورزش کشور بر اساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت‌بدنی و ورزش در بخش تأمین منابع مالی، ساختار و تشکیلات سازمانی، تهیه و تدوین قوانین موردنیاز و تربیت نیروی انسانی، با مشارکت بخش غیردولتی به عمل آورد؛ به‌گونه‌ای که سرانه فضاهای ورزشی (سرپوشیده و روباز) حداقل یک مترمربع تا پایان برنامه افزایش یابد. سند مذکور مبنای تنظیم فعالیت‌های ورزشی سازمان تربیت‌بدنی و کلیه دستگاه‌ها خواهد بود.

۲،۲ نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفاند حمایت‌های لازم را از توسعه و گسترش ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات لازم، جهت دسترسی آسان مردم به فضاها و اماکن ورزشی به عمل آورند.

۳،۳ وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفاند بر اساس سند موضوع‌بند «۱» فوق، برنامه جامع ارتقای ورزش مدارس، هماهنگی و انسجام و رشد و ارتقای ورزش دانشجویی، توسعه اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) و روباز، افزایش ساعات درس تربیت‌بدنی، ایجاد باشگاه‌های ورزشی و تربیت نیروهای انسانی موردنیاز بخش تربیت‌بدنی حسب مورد را تنظیم و پس از تصویب هیئت‌وزیران اجرا نمایند. ضمناً سازمان

تربیت بدنی موظف است با استفاده از خدمات کارشناسان و متخصصان عالی داخلی و عنداللزوم خارجی در مراکز ستادی، اجرایی بند «۱» فوق به اجرا درآورد.

ب:

کلیه دستگاه‌های موضوع ماده ۱۶۰ این قانون مجازند در طول برنامه چهارم، یک درصد (۱٪) از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش، اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی، ارائه خدمات ورزشی و کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، باشگاه‌های ورزشی و فدراسیون‌های ورزشی در چارچوب سیاست‌گذاری با هماهنگی سازمان تربیت بدنی اختصاص دهند. اماکن ورزشی خصوصی که از محل منابع این بند کمک دریافت نموده‌اند، در صورت تغییر کاربری مکلف‌اند وجوه دریافتی را با محاسبه نرخ تورم سنواتی مسترد نمایند. دستگاه‌های مذکور در این بند مکلف‌اند گزارش کامل کمک‌های انجام‌یافته از محل این بند را همه‌ساله به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و کمیسیون‌های برنامه‌بودجه و محاسبات و فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.

ج:

وزارت جهاد کشاورزی موظف است اراضی غیر کشاورزی و غیر مناطق چهارگانه محیط‌زیست خارج از حریم استحفاظی شهرها را که موردنیاز سازمان تربیت بدنی است و در اختیار دارد، به‌منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی تأمین و به‌طور رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. ضمناً وزارت مذکور موظف است، با تأیید سازمان تربیت بدنی، اراضی با شرایط فوق را که موردنیاز بخش خصوصی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است، به قیمت ارزش معاملاتی اعلام‌شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار نماید. کاربری این قبیل اراضی به‌هیچ‌وجه تغییر نخواهد کرد. مناطق چهارگانه محیط‌زیست از شمول مفاد این بند مستثنا هستند.

د:

وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها، در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور، مکلف هستند به هنگام صدور مجوز احداث شهرها و شهرک‌ها، مجریان پروژه‌های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور، متناسب با زیربنای مسکونی موظف نمایند.

ه:

وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور با هماهنگی سازمان تربیت بدنی خریداری نموده و به روش‌های ذیل واگذار نماید:

✓ به صورت رایگان برای سازمان تربیت بدنی و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور

✓ به قیمت تمام شده برای بخش خصوصی و تعاونی

آیین نامه نحوه اجرای این بند با پیشنهاد وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان تربیت بدنی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

و:

حق الثبت و هزینه های عملیات ثبتی مربوط به نقل و انتقالات اماکن، باشگاه های ورزشی و ورزشگاه ها با تأیید سازمان تربیت بدنی، مطابق تعرفه مقرر برای تأسیسات و اماکن فرهنگی و آموزشی محاسبه شود.

ز:

تشکل ها و بخش های خصوصی و تعاونی و باشگاه های حرفه ای در توسعه ورزش قهرمانی و حرفه ای از طریق اصلاح ساختار تربیت بدنی و ورزش کشور و اعمال پشتیبانی و حمایت لازم در زمینه اداری، مالی و منابع انسانی تقویت می شود؛ به گونه ای که تا پایان برنامه، اهداف ذیل حاصل گردد:

۱،۱ سهم بخش غیردولتی و باشگاه های خصوصی در توسعه ورزش قهرمانی حداقل به پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش یابد.

۲،۲ صد درصد (۱۰۰٪) فعالیت های اجرایی و تأمین منابع ورزش حرفه ای، با عاملیت بخش های خصوصی و تعاونی و باشگاه ها صورت گرفته و حمایت های دولتی به پشتیبانی قانونی واداری و تسهیلاتی و کمک های اعتباری موردی محدود گردد.

ماده ۱۰۵:

مواد (۱۵۶) و (۱۶۱) و بند «الف» ماده (۱۶۲) «قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۱۷ و اصلاحی های آن» برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می گردد.

ماده ۱۵۶:

به منظور استفاده از توانمندی های شوراهای اسلامی شهر و روستا در انجام امور دینی و فرهنگی، شوراهای مذکور علاوه بر وظایف مصرح در قانون تشکیل آن ها، موظف به انجام وظایف ذیل هستند:

ب: مساعدت و مشارکت در حفظ و نگهداری بناهای فرهنگی و گلزار شهدا، بهره‌برداری از مراکز فرهنگی و هنری و ورزشی و تلاش برای جلب همکاری مردم در ایجاد تأسیسات و فضاهای موردنیاز

ماده ۱۶۹:

به‌منظور تأمین امکانات و حمایت‌های قانونی و اعتباری از فعالیتهای ورزش عمومی و قهرمانی طی سال‌های اجرای برنامه سوم، وجوهی که توسط اشخاص، اعم از حقیقی یا حقوقی، صرف احداث و تکمیل فضاها، اماکن و باشگاه‌های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می‌شود یا به‌عنوان کمک به سازمان تربیت‌بدنی، کمیته ملی المپیک ایران، فدراسیون‌ها، هیئت‌ها و انجمن‌های ورزشی و تربیت‌بدنی نیروهای مسلح پرداخت می‌گردد، با تأیید سازمان تربیت‌بدنی به‌عنوان هزینه قابل قبول تلقی می‌گردد. آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان برنامه‌وبودجه، به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷۰:

درآمدهای سازمان تربیت‌بدنی ناشی از برگزاری مسابقات ورزشی، فروش بلیت و استفاده از اماکن ورزشی به درآمد عمومی واریز می‌شود و معادل وجوه واریزی در قالب لوايح بودجه سنواتی در اختیار سازمان مذکور قرار داده می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این ماده، به پیشنهاد مشترک سازمان‌های تربیت‌بدنی و برنامه‌وبودجه، به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

تحلیل احکام برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در بخش ورزش

سیاست‌های ورزشی حاکم در برنامه چهارم توسعه به علت عدم اجرای کامل آن‌ها، مشابه سیاست‌های برنامه سوم بوده و به این برنامه منتقل گردیده است. به‌رغم عدم تهیه و تصویب «طرح جامع ورزش کشور» که مقرر بود در برنامه سوم تهیه شود، در برنامه چهارم صرفاً به استناد «سند راهبردی نظام جامع ورزش کشور» مواد مرتبط به بخش ورزش برنامه چهارم بر اساس آن به تصویب رسیده است؛ بنابراین با توجه به مفاد برنامه مذکور، ملاحظه می‌شود که پیش‌بینی‌های لازم در زمینه رشد و توسعه ورزش از قبیل افزایش سرانه فضاهای ورزشی، رشد و توسعه ورزش همگانی، رشد و توسعه ورزش مدارس، دانشگاه‌ها و بانوان، توسعه ورزش قهرمانی، حرفه‌ای شدن ورزش و ایجاد زمینه‌های موردنیاز از قبیل تهیه و واگذاری زمین برای ایجاد تعاونی‌های ورزشی و باشگاه‌ها و غیره صورت گرفته است. ضمن آنکه تکلیف به خصوصی شدن فعالیتهای ورزش حرفه‌ای به میزان صد در صد در طول برنامه چهارم در قالب بند «ز» انجام پذیرفته است. لکن با نگاهی به عملکرد این حکم قانون برنامه چهارم ملاحظه می‌شود که بیشتر در زمینه ساخت‌وسازهای ورزشی و اجرای بند «ب» برنامه مذکور دایر بر

اختصاص یک درصد از اعتبارات دستگاه‌های اجرایی به ورزش، عملکرد مثبت بوده و دیگر بندهای مصوب، در حد انتظار اجرایی نشده است.

شاید بتوان گفت که یکی از دلایل عدم اجرای سیاست خصوصی‌سازی در ورزش و نیز توسعه نامناسب ورزش حرفه‌ای، وجود بند «ب» برنامه چهارم است که به دلیل در اختیار قرار دادن اعتبارات مناسب به دستگاه‌های اجرایی، اتکا به دولت را بیشتر کرده و ورزش حرفه‌ای به جای خصوصی شدن، دولتی شده است که این امر از آسیب‌های جدی به ورزش کشور تلقی می‌گردد. در ادامه به تحلیل هر یک از مواد برنامه چهارم به تفکیک پرداخته شده است.

۱. ماده (۱۰۴) برنامه چهارم توسعه به‌نوعی مربوط به اقتصاد ورزش می‌شود. با توجه به اینکه امروزه ورزش را ابزاری جهانی / محلی برای توسعه اقتصادی می‌دانند، توجه به این امر یکی از نقاط قوت برنامه چهارم توسعه می‌باشد. برنامه‌های مرتبط با ورزش و اقتصاد کلان، بر نیروهای اجتماعی، خدمات شغلی، آموزش مهارت‌یابی و توسعه شایستگی منابع انسانی اثرگذار است. از سوی دیگر توجه به مفاد این ماده و برنامه‌ریزی در جهت اجرای آن، گام مؤثری در جهت تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در زمینه مردمی کردن اقتصاد، حمایت از تولید ملی، مدیریت مصرف و کاهش وابستگی به نفت می‌باشد. نکته حائز اهمیت در این ارتباط، مشخص نمودن سهم و نقش بخش دولتی و خصوصی در توسعه اقتصاد ورزش می‌باشد. همچنین بند «ب» این ماده مبنی بر تأسیس صندوق‌های غیردولتی ضمانت می‌تواند نقش مؤثری در توسعه اقتصاد ورزش داشته باشد البته مشروط بر اینکه به‌طور ویژه در بخش ورزش تأسیس و مورد حمایت قرار گیرند. با توجه به اهمیت و ضرورت توجه به سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه اقتصاد ورزش نیاز است که این موضوع در برنامه ششم توسعه کشور به‌صورت ویژه و با تفصیل بیشتری در بخش ورزش مورد توجه قرار گیرد.

۲. بر اساس بند «الف» ماده (۱۱۷)، دولت موظف شده است تا پشتیبانی‌های لازم را از ورزش بر اساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت‌بدنی در بخش‌های مختلف مالی، ساختار و تشکیلات سازمانی، تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز و تربیت نیروی انسانی، با مشارکت بخش غیردولتی به عمل آورد. علی‌رغم اینکه سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت‌بدنی و ورزش به تصویب دولت رسیده ولیکن با توجه به عدم تمایل مسئولین ذی‌ربط وقت عملاً قدم مثبتی در این راستا برداشته نشده و اجرایی نگردید.

۳. بر اساس ردیف ۲ بند «الف» ماده (۱۱۷) نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظف شده‌اند تا حمایت‌های لازم را از توسعه و گسترش ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات

لازم برای دسترسی آسان مردم به فضاها و اماکن ورزشی به عمل آورند. در این زمینه هرچند که شهرداری‌ها فعالیت‌های زیادی از حیث بسترسازی به‌خصوص در شهرهای بزرگ انجام داده‌اند، ولی این امر با هماهنگی و ساماندهی، برنامه‌ریزی و جهت‌گیری‌های دستگاه متولی ورزش صورت نگرفته است. همچنین به‌منظور بررسی و ارزیابی عملکرد این اقدامات شاخص‌های کمی تعریف نشده است. لذا ضروری است با توجه به فعالیت گسترده شهرداری‌ها در زمینه ورزش کشور به‌ویژه ورزش همگانی، موضوع به نحوی موردتوجه قرار گیرد تا وظایف و اهداف کلیه دست‌اندرکاران ورزش به‌طور دقیق مشخص شود.

۴. ردیف ۳ بند «الف» ماده (۱۱۷) تأکید بر ورزش دانش‌آموزان و دانشجویان دارد و وزارتخانه‌های ذی‌ربط را مکلف به تهیه برنامه جامع ارتقای ورزش مدارس و هماهنگی، انسجام و رشد و ارتقای ورزش دانشجویی و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) را مورد تأکید قرار داده است. هرچند که در بررسی اهداف کمی تعیین‌شده ورزشی دانش‌آموزان و دانشجویان رشد مناسبی از حیث کمی وجود دارد، ولی در ارزیابی این ماده قانونی، ملاحظه می‌شود که برنامه جامع مورد اشاره که بایستی دربرگیرنده نظام هدفمند فعالیت‌های ورزشی در میان‌مدت و بلندمدت در آموزش و پرورش باشد، به تصویب نرسیده تا ورزش دانش‌آموزان که اهمیت فوق‌العاده‌ای از حیث سلامتی جامعه و ارتقای ورزش قهرمانی دارد، به جایگاه قابل‌انتظاری از حیث فعالیت برسد. این در حالی است که می‌تواند جمعیت فراوانی را تحت پوشش خود قرار دهد.

نکته مهم دیگر اینکه نیمی از دانش‌آموزان را دختران تشکیل می‌دهند که نیازمند اجرای برنامه‌های ورزشی با در نظر داشتن ضرورت انجام فعالیت‌های بدنی هستند. در این رابطه نیز فعالیت‌ها بیشتر محدود به ساعات درس تربیت‌بدنی است که آن نیز به دلیل کمبود فضاهای ورزشی سرپوشیده و به‌خصوص در شهرهای بزرگ با مشکل مواجه است. لذا ایجاب می‌کند تا برنامه‌ریزی مناسب و اصولی برای مدارس صورت گرفته و اعتبارات موردنیاز نیز تأمین شود تا امکان توسعه ورزش مدارس فراهم گردد. همچنین با تصویب قوانین لازم در مدارس جدید، امکانات ورزشی پیش‌بینی‌شده و شهرداری‌ها در حد امکان مکلف به احداث اماکن ورزشی در کنار مدارس شوند. افزایش ساعت درس تربیت‌بدنی نیز از احکام لازم‌الاجراست، اما هنوز به‌طور کامل اجرایی نشده است و اغلب کارهای موازی صورت می‌پذیرد در صورتی که اگر اعتبارات مربوطه با کارشناسی و هدایت متخصصین آموزش و پرورش و هم‌جهت با برنامه‌ها و فعالیت‌های آنان با اولویت دختران هزینه گردد نتایجی به‌مراتب بهتر و اثرگذارتر خواهد داشت.

در خصوص ورزش دانشجویان نیز فارغ از عملکرد مناسب فعالیت‌های کمی، ضروری است هماهنگی و انسجام لازم بین دانشگاه‌های بخش غیردولتی و دولتی صورت گرفته و ناهماهنگی‌های موجود برطرف شود که در این زمینه ضروری است فعالیت‌های ورزشی دانشگاه‌ها با مسئولیت یک سازمان واحد انجام شود.

نکته حائز اهمیت که در تدوین برنامه ششم توسعه در این ارتباط باید مورد توجه قرار گیرد، شفاف نمودن حوزه اختیارات و وظایف وزارت ورزش و تربیت بدنی، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در بخش ورزش تربیتی می‌باشد. با توجه به حمایت‌ها و پشتیبانی‌های مالی و نیروی انسانی وزارت ورزش و جوانان از ورزش تربیتی، باید ضوابط و حدود این حمایت‌ها مشخص گردد و از موازی کاری و عدم هماهنگی در این زمینه جلوگیری گردد و اعتبارات و فضاهای ورزشی بخش ۶ تا ۱۸ سال در اختیار آموزش و پرورش و یا با هماهنگی و مدیریت آموزش و پرورش هزینه گردد. ۵. دربند «ب» ماده (۱۱۷)، دستگاه‌های اجرایی مجاز شده‌اند تا یک درصد از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی، ارائه خدمات ورزشی و کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، باشگاه‌های ورزشی و فدراسیون‌های ورزشی در چارچوب سیاست‌گذاری و با هماهنگی سازمان تربیت بدنی، اختصاص دهند. این حکم قانونی درواقع برای عمومی کردن ورزش به تصویب رسیده است، ولی در عمل مشاهده می‌شود که دستگاه‌های اجرایی و به خصوص دستگاه‌های مرتبط به صنایع به طرف باشگاه‌داری و تیم داری تمایل پیدا کردند و چون یک درصد از اعتبارات آن‌ها رقم قابل توجهی می‌شود، به حرفه‌ای گری در ورزش روی آورند و باعث ایجاد نظام حرفه‌ای گری در ورزش بدون رعایت اصول بین‌المللی و بدون حضور بخش خصوصی گردند. درواقع این ماده قانونی به رغم احکام دیگر قانون برنامه چهارم توسعه دربند «ز» ماده (۱۱۷) باعث تقویت و چسبندگی بیشتر ورزش حرفه‌ای به دولت شد؛ بنابراین ضروری است بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه مورد تجدیدنظر اساسی برای خصوصی‌سازی ورزش قرار گیرد و در صورت تنفیذ این ماده در برنامه ششم ضروری است اولاً برای دستگاه‌های اجرایی سقف اعتبار برای هزینه کردن در فعالیت ورزشی تعیین شود و ثانیاً دستگاه‌ها به انجام ورزش‌های همگانی در جهت سلامت جامعه موظف شوند و نه ورزش حرفه‌ای که در این صورت اجرایی شدن اصل چهل و چهارم قانون اساسی و نیز اصل سوم (۳) قانون اساسی تحقق پذیر خواهد شد؛ بنابراین ملاحظه می‌شود که بند «ب» ماده ۱۱۷ به طور ناقص و صرفاً برای حرفه‌ای شدن به صورت دولتی اجرایی شده است و نمی‌توان از این حیث عملکرد آن را مثبت ارزیابی کرد، زیرا سایر احکام قانون برنامه چهارم توسعه را، در زمینه

خصوصی سازی ورزش تحت الشعاع قرار داده است و باعث گرانی ورزش و ورزشکاران و رونق دلال بازی در ورزش شده است.

۶. دربند «چ» ماده (۱۱۷) وزارت جهاد کشاورزی، موظف به واگذاری اراضی غیر کشاورزی و مناطق خارج از حریم استحفاظی شهرها به سازمان تربیت بدنی برای احداث اماکن ورزشی به طور رایگان شده است. ضمن آنکه با تأیید سازمان تربیت بدنی اراضی با شرایط فوق را که مورد نیاز بخش خصوصی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی را به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار کند. ملاحظه می شود این بند از قانون برنامه چهارم توسعه بستر لازم را برای خصوصی سازی در ورزش فراهم کرده است، ولی عملکرد آن در زمینه بخش خصوصی و تعاونی در جهت انجام برنامه صورت نگرفته است که این امر به دلیل عدم توجه به خصوصی سازی ورزش می باشد. به منظور تحقق خصوصی سازی بخش ورزش حرفه ای کشور، استفاده از این بند در برنامه ششم توسعه می تواند مفید و مؤثر باشد.

۷. بند «د» ماده (۱۱۷) وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری ها را مکلف کرده است تا در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور به هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرک ها، مجریان پروژه های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور، متناسب با زیربنای مسکونی موظف کنند. این حکم قانونی از احکام بسیار مؤثر در رفع کمبودهای مرتبط با فضاهای ورزشی است. لکن نیاز به نظارت بیشتر از سوی دستگاه مسئول ورزش و تربیت بدنی است. به منظور تحقق خصوصی سازی بخش ورزش حرفه ای کشور، این استفاده از این بند در برنامه ششم توسعه می تواند مفید و مؤثر باشد.

۸. در ردیف ۱ بند «ز» ماده (۱۱۷) افزایش ۵۰ درصدی سهم بخش غیردولتی و باشگاه های خصوصی در توسعه ورزش قهرمانی تعیین شده است. این حکم قانون برنامه چهارم توسعه، نه تنها اجرایی نشده است، بلکه به جرات می توان گفت که در بازه زمانی برنامه چهارم سهم بخش دولتی بیشتر و سهم باشگاه های خصوصی (به دلیل بهره مندی باشگاه های دولتی از اعتبارات دولتی) کاهش یافته و بدین تربیت بخش خصوصی منزوی و توان رقابت با باشگاه های دولتی را نداشته اند؛ بنابراین می توان عملکرد ردیف ۱ بند «ز» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه را منفی ارزیابی نمود. در اجرای این موضوع موفقیت زیادی حاصل نشده است.

همچنین ردیف ۲ این ماده نیز تأکید کرده است تا فعالیت های اجرایی و تأمین منابع ورزش حرفه ای با عاملیت بخش های خصوصی و تعاونی و باشگاه ها صد در صد صورت گرفته و حمایت های دولتی،

پشتیبانی قانونی، اداری، تسهیلاتی و کمک‌های اعتباری محدود شود. این حکم قانونی نیز علاوه بر آنکه اجرایی نشده است به دلیل برخورداری از اعتبارات دولتی، ورزش حرفه‌ای نیز به‌رغم تعریف آنکه باید خصوصی باشد و نیز فعالیت‌های حرفه‌ای متداول در سراسر دنیا، دولتی‌تر شده است. به‌طورکلی مفاد این بند از ماده ۱۱۷ به دلیل آنکه ضمانت اجرایی مناسب و مؤثری نداشته، اجرایی نشد. لذا با توجه به اهمیت بحث خصوصی‌سازی در توسعه ورزش کشور، ضروری است مفاد این بند به همراه ضمانت اجرایی مناسب در برنامه ششم توسعه موردتوجه قرار گیرد.

جایگاه بخش تربیت‌بدنی و ورزش در برنامه پنجم توسعه

در سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه پنجم توسعه کشور، در بخش امور اجتماعی به بخش ورزش و تربیت‌بدنی تأکید و توجه شده است. به‌طوری‌که دربند ۱۸ این سیاست‌ها آمده است: «اهتمام به توسعه ورزش و حمایت از گسترش فعالیت‌های گردشگری با تأکید بر سفرهای زیارتی». این امر هرچند کافی به نظر نمی‌رسد ولیکن خود یکی از نقاط قوت برنامه پنجم توسعه می‌باشد و نشان از درک ضرورت توسعه ورزش کشور و برنامه‌ریزی در جهت آن دارد. همچنین در بسته‌های اجرایی برنامه پنجم و در اجرای سیاست‌های کلی و احکام برنامه، دولت در بخش «بسته اجرایی فرهنگی و اجتماعی» به‌طور مشخص به «اهتمام به ورزش و اوقات فراغت» تأکید نموده است.

احکام برنامه پنجم توسعه در حوزه ورزش و تربیت‌بدنی

ماده ۹:

به دولت اجازه داده می‌شود به‌منظور افزایش سرانه بهره‌مندی اقشار مختلف مردم از فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای توسعه فعالیت فرهنگی و هنری اقدامات ذیل را انجام دهد:

الف: حداکثر پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی، هنری، دینی و قرآنی دارای پیشرفت فیزیکی حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) بخش غیردولتی و همچنین احداث اماکن ورزشی هم‌جوار و متعلق به مساجد و کانون‌های فرهنگی ورزشی جوانان بسیج را تکمیل و بهره‌برداری از آن‌ها برای استفاده عمومی ضروری است بر اساس آیین‌نامه مصوب هیئت‌وزیران به‌صورت کمک‌های بلاعوض تأمین نماید.

تبصره- در صورت تغییر کاربری این گونه مراکز یا تغییر استفاده از عمومی به خصوصی، معادل ارزش کمک‌های دولتی به قیمت روز از دریافت‌کنندگان این کمک‌ها اخذ می‌شود.

ماده ۱۳:

دولت مکلف است به‌منظور توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی اقدامات زیر را انجام دهد:

الف- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای موردنیاز را در ردیف‌های مستقل در قالب بودجه‌های سنواتی منظور نماید.

ب - اعتبار موردنیاز برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده، یارانه سود و کارمزد و یا کمک‌های بلاعوض به متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی برای احداث، توسعه و تکمیل واحدهای ورزشی را در ردیف مستقل بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی نماید.

تبصره: پرداخت هرگونه وجهی از محل بودجه کل کشور به هر شکل به ورزش حرفه‌ای ممنوع است.

ماده ۱۴:

وزارت جهاد کشاورزی موظف است اراضی ملی غیر کشاورزی به‌استثناء اراضی واقع در مناطق چهارگانه محیط‌زیست و خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها را که موردنیاز سازمان تربیت‌بدنی است، به‌منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی تأمین و به‌طور رایگان به سازمان تربیت‌بدنی واگذار نماید. همچنین وزارت مذکور موظف است با تأیید سازمان تربیت‌بدنی، اراضی با شرایط فوق را که موردنیاز بخش غیردولتی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است به قیمت ارزش معاملاتی اعلام‌شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با اولویت به تعاونی‌های ایثارگران واگذار نماید. تغییر کاربری این قبیل اراضی ممنوع است.

ماده ۱۹:

الف- در راستای تحقق بند (۸) سیاست‌های کلی ابلاغی و باهدف ارتقاء کیفی سه حوزه دانش، مهارت و تربیت اسلامی به دولت اجازه داده می‌شود برنامه تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش کشور را در چهارچوب قوانین موضوعه و با رعایت اولویت‌های ذیل تدوین نماید و پس از تصویب در هیئت‌وزیران به اجرا درآورد:

۱۳- افزایش سرانه فضاهای ورزشی دانش آموزان

ماده ۱۹۴:

دولت مکلف است به منظور بهبود وضعیت روستاها در زمینه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، راهبری، نظارت و هماهنگی بین دستگاه‌های اجرائی، ارتقاء سطح درآمد و کیفیت زندگی روستائیان و کشاورزان و کاهش نابرابری‌های موجود بین جامعه روستایی، عشایری و جامعه شهری، حمایت لازم را از اقدامات زیر به عمل آورد:

ع - پیش‌بینی مکان‌های ورزشی برای جامعه روستایی

تحلیل احکام بخش ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه پنجم توسعه

بررسی مفاد و احکام برنامه پنجم توسعه در زمینه ورزش و تربیت‌بدنی، نشان‌دهنده تمرکز و تأکید این برنامه بر افزایش سرانه بهره‌مندی اقشار مختلف مردم از فضاهای ورزشی، توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی و بسترسازی در جهت احداث و توسعه فضاهای ورزشی می‌باشد. در راستای تحقق هر یک از این مسائل نیز جهت‌گیری‌های اعتباری و مالی در نظر گرفته شده است. یکی از مسائل مطرح در تحلیل برنامه پنجم توسعه، ترکیب اعضای کارگروه تخصصی تربیت‌بدنی است به‌طوری‌که برخی از اعضای این کارگروه مسئولیت و نقشی در حوزه ورزش و تربیت‌بدنی ندارند و همچنین تعدادی از سازمان‌ها و نهادهایی مسئول و اثرگذار در حوزه ورزش در این کارگروه در نظر گرفته نشده‌اند. از جمله این نهادها می‌توان به وزارت صنایع، وزارت کشور و شهرداری‌ها اشاره کرد. این امر سبب عدم توجه همه‌جانبه و جامع به بخش ورزش و نادیده گرفتن بخشی از خواست‌ها و ظرفیت‌های سایر دستگاه‌ها و در نتیجه بروز پاره‌ای از موازی کاری‌ها، ناهماهنگی‌ها و خواهد گردید. در تحلیل احکام برنامه با توجه به ماده ۱۶۹ و ۱۷۰ قانون برنامه سوم و تنفیذ آن در قانون برنامه چهارم (ماده ۱۱۸) و وجود درآمد اختصاصی در برنامه چهارم، متأسفانه در برنامه پنجم درآمد اختصاصی حذف گردیده است. از آنجایی‌که بخش اعظم درآمدهای حاصله صرف هزینه‌های نگهداری مربوط به اماکن مورد اجاره خواهد شد که با توجه به عدم تخصیص و ابلاغ به موقع اعتبارات درآمدی منجر به افزایش هزینه‌ها و بروز شکوائیه از سوی مدیران استانی و انعکاس آن به مقامات بالاتر می‌گردد. چنانچه ردیف درآمدی وزارت ورزش و جوانان همچون سنوات گذشته به درآمد اختصاصی تغییر یابد می‌تواند کمک شایانی به حل این مشکل و رفع چالش‌های پیش روی ادارات استانی تابعه و هیئت‌های مزبور گردد.

از نقاط قوت بخش ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه پنجم، تأکید و توجه به ورزش‌های روستایی (بند «ع» ماده (۱۹۴)) می‌باشد. در این بند تأکید بر پیش‌بینی مکان‌های ورزشی برای جامعه روستایی به منظور بهبود وضعیت روستاها و ارتقاء کیفیت زندگی روستائیان شده است. با توجه به اینکه بخش

قابل توجهی از جمعیت کشور در روستاها ساکن هستند که بنا بر اقلیم‌های مختلف و برحسب ضرورت دارای بازی‌ها و ورزش‌های خاص خود هستند، عدم توجه به ورزش‌های مذکور باعث از بین رفتن تدریجی انگیزه در بین جوانان روستایی شده و درواقع پشتوانه ورزشی کشور کاهش پیدا خواهد کرد. خوشبختانه در برنامه پنجم توسعه به این امر توجه شده است و ضروری است در برنامه ششم توسعه نیز به این امر توجه شود.

یکی دیگر از نقاط قوت برنامه پنجم توسعه، توجه به ورزش دانش‌آموزی (ردیف ۱۳ بند «الف» ماده ۱۹) می‌باشد. ورزش دانش‌آموزی اهمیت ویژه‌ای برای بخش عظیمی از جمعیت جوان کشور از ابعاد مختلف تربیتی، اجتماعی و سالم‌سازی جامعه دارد و پشتوانه مناسب توسعه ورزش در سطح کلی محسوب می‌شود. ورزش دانش‌آموزان دارای کاستی‌های فراوانی در زمینه امکانات فیزیکی، اماکن ورزشی در حد نیاز (به‌خصوص در شهرهای بزرگ) که خود مانع از دستیابی به اهداف بوده است. البته در طول سال‌های برنامه‌ها، گام‌هایی برداشته شده است و شاخص‌های کمی تا حدودی رشد داشته‌اند، ولی این میزان کافی نبوده است و از حیث کمی و کیفی، مدارس کشور با مشکل جدی در زمینه ورزش دانش‌آموزی مواجه هستند؛ بنابراین ضروری است با حمایت‌های مناسب تحولی اساسی در ورزش مدارس کشور ایجاد شود تا با رفع کاستی‌های موجود که از اساسی‌ترین آسیب‌های ورزش کشور محسوب می‌شود، زمینه توسعه مناسب ورزش کشور فراهم شود؛ اما همان‌طور که پیش‌تر نیز ذکر گردید در برنامه ششم توسعه باید سهم و نقش وزارت ورزش و امور جوانان و وزارت آموزش و پرورش به‌صورت شفاف مشخص گردد.

علاوه بر این نقاط قوتی که مطرح شد، احکام برنامه پنجم در بخش ورزش و تربیت‌بدنی دارای کاستی‌هایی نیز می‌باشد. ازجمله این مشکلات پراکنده بودن احکام مربوط به بخش ورزش و محدود بودن موضوعات آن و دیده نشدن بسیاری از مسائل حائز اهمیت کشور می‌باشد. به‌طوری‌که موضوعات و مسائل مهمی همچون نظام ورزش بانوان، امور پژوهشی و تحقیقات ورزشی، نظام باشگاه‌داری و ورزش حرفه‌ای و دیده نشده است. همچنین جهت‌گیری نسبت به سایر موضوعات نیز محدود به جهت‌گیری‌های مالی و اعتباری می‌باشد. در ادامه به تحلیل مهم‌ترین مواد قانون برنامه پنجم در بخش ورزش و تربیت‌بدنی پرداخته می‌شود.

۱. ماده (۱۳) مربوط به اختصاص تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای موردنیاز برای توسعه ورزش‌های همگانی، قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی می‌باشد و نیز مقرر کرده است اعتبارات موردنیاز برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده، یارانه سود، کارمزد یا کمک‌های بلاعوض به

متقاضیان بخش خصوصی در قالب ردیف مستقل در بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی شود. این حکم به لحاظ تأمین منابع مالی برای توسعه ورزش و توجه به ورزش در بودجه‌های سنواتی حائز اهمیت می‌باشد. از سوی دیگر توجه به تخصیص اعتبار برای بخش‌های خصوصی و تعاونی نیز یکی دیگر از اقدامات مهم و اساسی در راستای خصوصی‌سازی بخش ورزش می‌باشد. مهم‌ترین بخش این ماده تبصره مربوطه است که به موجب آن پرداخت هرگونه وجهی از محل بودجه کل کشور و به هر شکل به ورزش حرفه‌ای می‌باشد. این حکم و تبصره هرچند منجر به رفع اشکال بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه گردید ولیکن از هزینه کردن منابع فراوان در توسعه ورزش و به‌ویژه در ورزش همگانی و ورزش تربیتی جلوگیری نمود و به‌نوعی افراط و تفریط در این امر صورت گرفت.

۲. ماده ۱۹ مربوط به توسعه و تعمیم ورزش دانش‌آموزی می‌باشد. ورزش دانش‌آموزی، پرورش استعدادها و ورزشی مدارس، رفع نارسایی‌های جسمانی و حرکتی دانش‌آموزان کشور اعم از دختر و پسر و نیز اعزام تیم‌ها به مسابقات جهانی دانش‌آموزی از ابعاد و بخش‌های حائز اهمیت بخش ورزش و تربیت بدنی می‌باشد و نقش بسیار مهمی در ابعاد مختلف تربیتی و اجتماعی و سالم‌سازی جامعه دارد. ولی به‌رغم این اهمیت و نیز توجه کافی در برنامه‌های دولت و هدف‌گذاری لازم، متأسفانه متناسب با جمعیت دانش‌آموزی به این موضوع پرداخته نشده است. توجه به افزایش سرانه ورزش دانش‌آموزان در برنامه پنجم نشان از درک اهمیت این موضوع و توجه مسئولین و برنامه‌ریزان کشور به ورزش دانش‌آموزی دارد.

توصیه‌ها و پیشنهادات برای تهیه برنامه ششم توسعه

با توجه به تحلیل مواد قانونی برنامه چهارم و پنجم توسعه، در ادامه پیشنهادهایی در راستای حل و رفع نواقص و اشکالاتی پرداخته خواهد شد که در این دو برنامه در بخش ورزش مطرح بوده و ضروری است در تهیه برنامه ششم توسعه مورد توجه قرار گیرند.

الف) جلوگیری از حاکم شدن نظام بودجه‌ای بر برنامه توسعه بخش ورزش

علی‌رغم ضرورت هماهنگی میان بودجه‌های سالیانه با برنامه‌های میان‌مدت، غالباً در عمل این تناسب و هماهنگی از بین رفته و اهداف، راهبردها و سیاست‌های میان‌مدت در برنامه‌ها تحت‌الشعاع تخصیص منابع و تصمیمات موقت و بودجه‌ای قرار گرفته و حتی ادبیات، ابزارها و شیوه‌های بودجه‌ریزی بر نظام برنامه‌ریزی بخش ورزش حاکم و مسلط شده است. لذا ضروری است در تهیه برنامه ششم توسعه این موضوع مورد توجه قرار گرفته شود.

ب) در نظر گرفتن بخش مستقل مربوط به ورزش و تربیت بدنی در برنامه

در کلیه برنامه‌های توسعه تهیه‌شده، سیاست‌ها و احکام قانونی مرتبط با ورزش، در بخش‌ها و فصل‌های مختلف پراکنده بوده و این امر خود موجب ایجاد مشکلات، ناهماهنگی و برداشت‌های متفاوت شده است. با توجه به اهمیت و آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ورزش، نیاز است در برنامه ششم توسعه فصل یا بخش جداگانه و مستقلی برای ورزش و تربیت‌بدنی کشور در نظر گرفته شود.

پ) کلی و تفسیر بردار نبودن مواد و جلوگیری از تفضیل افراطی آن‌ها

در بسیاری موارد، برنامه‌ریزی به طرح برخی راه‌حل‌های کلی در قوانین برنامه محدودشده و نه تنها به برنامه‌ها و عملیات اجرایی و مشخص نشده، بلکه حتی آیین‌نامه‌ها و مقررات اجرایی آن تهیه نشده است. به علاوه ارائه مواد و قوانین کلی از یک طرف سبب ایجاد ابهام در پیاده‌سازی و از طرف دیگر سبب تفسیر مواد و توجیه عملکرد می‌گردد. در برخی موارد، برنامه‌ها در حد افراط جزئی و تفضیلی می‌باشند. این برنامه‌ها یا مواد در حد بسیار بالایی از تفضیل تهیه گردیده و برای یکایک بخش‌ها و زیر بخش‌ها هدف‌گذاری، سیاست‌گذاری و تأمین مالی انجام شده است؛ بی‌آنکه الزامات و ضرورت‌های اساسی این‌گونه برنامه‌ریزی، از جمله وجود اطلاعات گسترده، جزئی و تفضیلی، منابع عظیم مالی، نظام کارشناسی بسیار قوی و گسترده فراهم باشد.

ت) توجه به برنامه‌های اجرایی و عملیاتی

اجرایی شدن برنامه‌های توسعه، منوط به مشخص نمودن برنامه‌های اجرایی است. به این ترتیب که برای هر بخش و زیر بخش، اهداف، مسیرهای رشد، نرخ‌های رشد، اعتبارات موردنیاز، چگونگی تأمین اعتبارات و همگی در فرآیند برنامه‌ریزی مشخص شوند. درواقع یک برنامه توسعه، برنامه‌ای غیر جامع و متکی بر برنامه‌های اجرایی است و برنامه‌های اجرایی مجموعه‌ای متشکل از هدف، پروژه‌های مشخص، سازمان‌دهی و تشکیلات اجرایی (به همراه جزئیات کامل وظایف، دستگاه‌های اجرایی و زمان‌بندی لازم و نیز دستگاه ناظر) برای حذف یک مانع توسعه یا برای ایجاد یک قطب توسعه نیاز است در برنامه ششم توسعه به برنامه‌های اجرایی و عملیاتی هر یک از مواد برنامه توجه شود.

ث) توجه به برنامه‌ریزی فضایی و منطقه‌ای

در بخش ورزش برنامه‌های توسعه تهیه‌شده، برنامه‌ریزی فضایی بر مبنای آمایش سرزمین و تقسیم‌کار ملی بین مناطق، یا تقسیم‌کار منطقه‌ای بین نواحی هرگز موردتوجه قرار نگرفته است. به عبارتی مکانیزم درگیر شدن مناطق و استان‌ها در تهیه، تدوین و اجرای برنامه مشخص نشده است. این امر بی‌توجهی و غفلت از امکانات، فرصت‌ها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌ها، تنگناها و نیازهای منطقه‌ای –

محلی در بخش ورزش را در پی داشته است. لذا نیاز است در تهیه برنامه ششم توسعه کشور، برنامه‌ریزی در بخش ورزش با این رویکرد صورت گیرد.

ج) جامع و همه‌جانبه بودن برنامه بخش ورزش

متأسفانه بررسی برنامه چهارم و پنجم توسعه مشخص کرد که این برنامه‌ها به لحاظ محتوایی جامع و کامل نبوده و کلیه مسائل، موضوعات و نیازهای بخش ورزش کشور را پوشش نداده‌اند. ازجمله این موضوعات بسیار مهم و اساسی که ضروری است در برنامه ششم توسعه موردتوجه قرار گیرد، عبارتند از:

- توجه به اقتصاد ورزش و عملیاتی نمودن سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
- توجه ویژه به ورزش همگانی با توجه به آثار و نتایج فراوان اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در کشور
- حاکمیت بخشیدن به تفکر استراتژیک و یکپارچه‌سازی تدابیر در نظام ورزش کشور
- توسعه علمی - نرم‌افزاری و دانش‌بنیان نمودن نظام ورزش کشور
- توسعه کارآفرینی در بخش ورزش کشور
- توجه ویژه به توسعه ابعاد مختلف ورزش بانوان

چ) برنامه‌ریزی در جهت خصوصی‌سازی ورزش

با توجه به آثار و نتایج مفاد برنامه چهارم و پنجم توسعه، باید در تهیه برنامه ششم به دو نکته اساسی توجه نمود. در راستای توسعه نظام ورزش کشور ضروری است بسترها و شرایط خصوصی‌سازی بخش ورزش حرفه‌ای و قهرمانی فراهم گردد. همچنین همسو با این اقدامات باید ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی اعتبارات موردنیاز ورزش همگانی را برای عموم مردم بالأخص مختص دختران و بانوان فراهم کنند. در صورت در پیش گرفتن چنین رویکردی از افراط و تفریطی که بخش ورزش در برنامه چهارم و پنجم با آن مواجه بود جلوگیری به عمل خواهد آمد.

خ) توجه به افزایش اعتبارات بخش ورزش و تربیت بدنی

بررسی‌های صورت گرفته در ارتباط با برنامه چهارم و پنجم توسعه و همچنین شناخت وضع موجود و عملکرد وزارت ورزش و جوانان، نشان‌دهنده کمبود اعتبارات اختصاصی به این بخش با توجه به نیازها و تقاضا و مشکلات آن می‌باشد. لذا در برنامه ششم توسعه باید تدابیری برای افزایش سهم اعتبارات بخش ورزش کشور در نظر گرفته شود.

د) توجه به اهرم‌ها و ضمانت‌های اجرای برنامه

بررسی روند تهیه و اجرای برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه مشخص کرد که پس از نهای شدن برنامه و ابلاغ آن هیچ ضمانت و پشتوانه‌ای برای اجرای آن‌ها به‌ویژه در حوزه توسعه ورزش همگانی وجود ندارد. این امر سبب اجرای ناقص و محدود و بعضاً عدم اجرای پاره‌ای از احکام برنامه‌ها شده است. لذا ضروری است در تهیه برنامه ششم توسعه به این امر توجه شود و در مفاد قانونی آن ضمانت‌های اجرایی لازم در نظر گرفته شود.

امور مالی و اعتبارات بخش ورزش

وضعیت اعتبارات بخش تربیت‌بدنی طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه کشور در جدول شماره (۴-۱) و (۵-۱) نشان داده شده است. اعتبارات تخصیص‌یافته به بخش ورزش و تربیت‌بدنی در دو بخش اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قابل‌بحث و بررسی می‌باشد. اعتبارات هزینه‌ای به تفکیک به برنامه گسترش ورزش همگانی، برنامه گسترش ورزش قهرمانی، برنامه آموزش تخصصی ورزش حرفه‌ای و برنامه حمایت از ورزش‌های حرفه‌ای اختصاص دارد.

جدول (۴-۱): عملکرد اعتبارات هزینه‌ای بخش ورزش و تربیت‌بدنی به تفکیک برنامه از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۲

ردیف	عنوان برنامه	۱۳۸۴	۱۳۸۸	۱۳۹۰	۱۳۹۲		
					مصوب	عملکرد	درصد تحقق
۱	پژوهش‌های کاربردی		۹۳۸۶	۲۳۲۳۲	۳۱۰۰۰	۱۲۳۴۸	۴۰
۲	گسترش ورزش همگانی	۲۵۰۷۸۵	۳۳۴۹۴۰	۲۷۷۶۴۹	۳۴۲۱۷۳	۳۲۷۹۱۰	۹۶
۳	گسترش ورزش قهرمانی	۳۹۸۸۵۵	۳۵۹۷۰۲	۴۲۱۶۴۰	۴۹۵۰۸۸	۴۵۱۱۸۳	۹۱
۴	آموزش تخصصی ورزشی	۳۵۷۵۷	۳۶۷۷	۳۰۰۰	۲۶۲۶	۲۵۰۰	۹۵
۵	حمایت از ورزش‌های حرفه‌ای	۲۵۰۰	۴۵۳۰	-	-	-	-

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، ۱۳۹۴)

جدول (۵-۱): عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ورزش و تربیت‌بدنی به تفکیک فصل از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۲

ردیف	عنوان برنامه	۱۳۸۴	۱۳۸۸	۱۳۹۰	۱۳۹۲	
					مصوب	درصد تحقق عملکرد
۱	احداث، تأمین و نگهداری اماکن و فضاهای ورزشی	۱۰۱۸۳۸۶	۲۵۳۴۹۲۸	۲۳۵۸۸۳۵	۲۹۶۴۵۰۰	۱۴۵۸۱۰۹
۲	ساختمان‌ها و تجهیزات	-	۵۹۹۷۸	۱۴۹۷۴	۳۳۰۰	۲۲۴۰۰
۳	مقاوم‌سازی ساختمان‌ها	-	۱۰۰۰	۵۰۰	۵۵۰۰	۲۲۰۰

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، ۱۳۹۴)

در طول برنامه چهارم توسعه کشور برنامه گسترش ورزش قهرمانی بیشترین سهم اعتبارات را به خود اختصاص داده است. پس از آن برنامه گسترش ورزش همگانی در حدود ۴۸ درصد از اعتبارات هزینه‌ای را دارا بوده است. برنامه‌های آموزش تخصص ورزشی و حمایت از ورزش‌های حرفه‌ای نیز هرکدام کمتر از ۱ درصد از اعتبارات هزینه‌ای بخش ورزش را دارا بوده‌اند؛ اما در سال ۱۳۹۲ و در جریان برنامه پنجم توسعه، نیز این نسبت‌ها و سهم‌ها ثابت بوده است با این تفاوت که در این سال هیچ بودجه‌ای برای برنامه حمایت از ورزش‌های حرفه‌ای اختصاص داده نشده است. همچنین سهم برنامه گسترش ورزش‌های قهرمانی نیز نسبت به برنامه چهارم توسعه افزایش یافته است. همچنین بررسی روند اعتبارات اختصاص یافته نیز نشان‌دهنده یک‌روند افزایشی در اعتبارات برنامه گسترش ورزش همگانی و برنامه گسترش ورزش قهرمانی می‌باشد. به‌طوری‌که مقایسه اعتبارات سال ۱۳۸۴، ۱۳۸۸ و ۱۳۹۲ گویای این امر است. در این میان بیشترین سهم افزایش اعتبارات مربوط به برنامه گسترش ورزش قهرمانی بوده است؛ اما در برنامه آموزش تخصصی ورزشی و برنامه حمایت از ورزش‌های حرفه‌ای روند کاهشی اختصاص اعتبار ملاحظه می‌شود. تا جایی که برنامه حمایت از ورزش‌های حرفه‌ای هیچ سهمی از اعتبارات را در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۲ نداشته است.

همچنین لازم به ذکر است در بخش اعتبارات سرمایه‌ای یک ردیف مستقل به شماره ۳۰۵۰۸۰۳۶ تحت عنوان احداث و تجهیز زمین‌های ورزشی روستایی از سال ۱۳۸۲ (قبل از شروع برنامه چهارم) وجود داشته که در طی سنوات گذشته هرساله اعتبار موردنیاز برای آن پیش‌بینی و به وزارت ورزش و جوانان ابلاغ گردیده است. ضمن اینکه در برنامه چهارم و پنجم (از سال ۱۳۸۵) یک ردیف اعتباری دیگر در قالب یک پروژه بانام احداث و تکمیل فضاهای ورزشی در روستاهای سراسر کشور در طرح شماره ۳۰۵۰۸۰۴۷ تحت عنوان گسترش فضاهای ورزشی قرار داشته است. مضافاً بر اینکه در طول

برنامه پنجم حداقل ۳۰ درصد از اعتبارات مربوط به ردیف متفرقه کمک به توسعه ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی (در بخش‌های هزینه‌ای و سرمایه‌ای) اختصاص به توسعه ورزش روستایی داشته و جهت ورزش روستاها هزینه گردیده است (شروع از سال ۱۳۹۰). اعتبارات دارایی‌های سرمایه‌ای در بخش ورزش به فصول احداث، تأمین و نگهداری اماکن و فضاهای ورزشی، ساختمان‌ها و تجهیزات و مقاوم‌سازی ساختمان‌ها اختصاص دارد. در طول برنامه چهارم و پنجم توسعه فصل احداث، تأمین و نگهداری اماکن و فضاهای ورزشی بیشترین سهم اعتبارات سرمایه‌ای و فصل مقاوم‌سازی ساختمان‌ها کمترین سهم را به خود اختصاص داده است. همچنین سهم اعتبارات فصل احداث، تأمین و نگهداری اماکن و فضاهای ورزشی و فصل مقاوم‌سازی ساختمان‌ها در طول برنامه چهارم و پنجم روند افزایشی دارا بوده‌اند؛ اما در طی این دو برنامه از سهم اعتبارات فصل ساختمان و تجهیزات کاسته شده و روند کاهشی داشته است.

۱,۴. تبیین وضع موجود و عملکرد برنامه‌های

چهارم و پنجم توسعه در بخش ورزش

حوزه توسعه ورزش حرفه‌ای و قهرمانی

در حال حاضر در ایران، وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و پارالمپیک و فدراسیون‌های ورزشی دست‌اندرکار ورزش قهرمانی هستند. هر یک از این نهادها به‌منظور انجام صحیح کارها و انجام کارهای صحیح به اهداف مشخص و برنامه‌های مدون نیاز دارند. مشخص است که برنامه‌ریزی در این نهادها اهمیت بسیاری دارد و اساس و شالوده مدیریت در آن‌ها محسوب می‌شود. در صورتی که هر یک از نهادهای مذکور به‌طور مستقل و بدون توجه به سیاست‌ها و راهبردهای کلان ورزش قهرمانی کشور به برنامه‌ریزی برای خود بپردازند، نوعی بخشی‌نگری بر ورزش قهرمانی کشور حاکم می‌شود و درنهایت، مأموریت و اهداف کلان کل سیستم محقق نخواهد شد. ضروری است وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان متولی اصلی بخش ورزش قهرمانی به تدوین راهبردهای نظام ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور بپردازد تا ضمن تحلیل قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها، چشم‌انداز و راهبردهای توسعه نظام ورزش قهرمانی کشور تدوین شود.

ورزش حرفه‌ای نیز در ایران هنوز جایگاه خاص خود را نیافته و قوانین ویژه برای حمایت و توسعه آن تدوین نشده است. لیکن با تلاش سازمان تربیت‌بدنی سابق سازمان لیگ حرفه‌ای ایران تأسیس و نسبت به تدوین آیین‌نامه و مقررات خاص این ورزش اقدام شده است. بیشترین فعالیت این لیگ در رشته فوتبال بوده؛ اما اجرای آزمایشی آیین‌نامه مربوطه پس از طی دوره‌ای یک‌ساله معلق ماند. در

آیین‌نامه مذکور روابط بین اشخاص تعریف و نحوه درآمدها و هزینه‌ها نیز مشخص شده است. این آیین‌نامه مغایرت‌های اساسی با شرح وظایف و اختیارات برخی دستگاه‌ها داشته و در صورتی که شرایط فعالیت لیگ حرفه‌ای مهیا شود، آیین‌نامه مذکور نیز بایستی مورد تجدیدنظر قرار گیرد. مهم‌ترین محورهای نشان‌دهنده وضعیت ورزش قهرمانی کشور شامل تعداد ورزشکاران سازمان‌یافته زن و مرد، مدال‌های کسب‌شده در میادین بین‌المللی و محورهای نشان‌دهنده وضعیت ورزش حرفه‌ای تعداد باشگاه‌های ورزش حرفه‌ای و تعداد ورزشکاران حرفه‌ای می‌باشند که در جدول شماره (۱-۶) نشان داده شده است. بررسی وضعیت محورهای ورزش قهرمانی و حرفه‌ای بیانگر نکات مهم ذیل می‌باشد:

✓ در بخش مدال‌های کسب‌شده در میادین بین‌المللی اعم از بازی‌های قهرمانی آسیا و جهان، بازی‌های آسیایی و پاراآسیایی، بازی‌های المپیک و پارالمپیک در مجموع شاهد رشد مثبت و روند افزایشی کسب مدال هستیم. در این میان بیشترین رشد مربوط به مدال‌های کسب‌شده در مسابقات قهرمانی آسیا و مسابقات قهرمانی جهان می‌باشد.

✓ یکی دیگر از محورهای سنجش وضعیت بخش ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، تعداد کانون‌های استعدادیابی می‌باشد. نکته حائز اهمیت در این بخش ارائه تعریف واحد و استاندارد از پایگاه

یا مراکز ورزش قهرمانی و مراکز استعدادیابی ورزشی (کانون) می‌باشد. پایگاه یا مراکز ورزش قهرمانی به مراکزی اطلاق می‌شود که زیر نظر وزارت ورزش و جوانان و یا با مجوز این وزارت زیر نظر واحدهای واجد شرایط، داوطلب ایجاد مواد مندرج در آیین‌نامه تأسیس ورزش قهرمانی فعالیت می‌نمایند. مراکز استعدادیابی ورزشی (کانون) نیز به مراکزی گفته می‌شود که به‌منظور شناسایی، کشف، جذب، پرورش و هدایت مستعدین یک یا چند رشته ورزشی خاص با استفاده از بهره‌مندی از علم روز و فناوری‌های نوین ورزشی بر طبق مواد مندرج در دستورالعمل تأسیس مراکز استعدادیابی ورزشی بر اساس تبصره ماده ۹ آیین‌نامه ایجاد مراکز ورزش قهرمانی، تأسیس می‌گردد.

جدول (۳-۶): وضعیت حوزه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه

ردیف	برنامه اجرایی یا اقدام اساسی	سنجه عملکرد	عملکرد در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه		
			سال پایه (۱۳۸۳)	پایان برنامه چهارم (۱۳۹۰)	برنامه پنجم (۱۳۹۳)
۱	مدال‌های کسب‌شده در مسابقات قهرمانی آسیا سالانه	تعداد	۲۰۸	۲۵۱	۴۲۱
۲	مدال‌های کسب‌شده در مسابقات بین‌المللی سالانه	تعداد	۴۷۴	۵۰۶	۷۵۹
۳	مدال‌های کسب‌شده در مسابقات قهرمانی جهان سالانه	تعداد	۱۴۴	۱۹۹	۳۷۶
۴	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی (هر ۴ سال یکبار - دوحه، گوانجو و اینچه‌اون)	تعداد	۴۵	۵۹	۵۷
۵	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های پاراآسیایی (هر ۴ سال یکبار - گوانجو و اینچه‌اون)	تعداد	-	۸۰	۱۲۰
۶	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک (هر ۴ سال یکبار - آتن، پکن و لندن)	تعداد	۶	۲	۱۲
۷	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های پارالمپیک (هر ۴ سال یکبار - آتن، پکن و لندن)	تعداد	۲۳	۱۴	۲۴
۸	کانون‌های استعدادیابی	تعداد	۲۷	۲۷	۱۸
۹	تعداد مربیان (زنان و مردان)	تعداد	۹۲۶۱۰	۱۴۰۷۴۲	۱۷۹۵۶۸
۱۰	باشگاه‌های بخش غیردولتی و خصوصی	تعداد	-	۱۴۶۰۰۰	۱۱۵۰۵۰

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، معاونت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، ۱۳۹۳/۱۰/۰۳)

^۱ اطلاعات مربوط به این شاخص بر اساس مستندات دفتر طرح و برنامه و مربوط به سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۱ می‌باشد.

بر اساس بررسی‌های کارشناسی صورت گرفته، چندین محور اصلی در راستای توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور در برنامه ششم توسعه به شرح ذیل باید موردتوجه قرار گیرد:

- ✓ ایجاد یکپارچگی و هماهنگی در طرح‌ها و برنامه‌های ورزش کشور
- ✓ فراهم ساختن بستر قانونی و حقوقی ورزش حرفه‌ای (به‌عنوان مثال تصویب نظام جامع باشگاه‌داری)
- ✓ حمایت‌های مالی و قانونی از تولیدات و تجهیزات ورزشی در داخل کشور
- ✓ تدوین قانون جامع ورزش کشور
- ✓ گسترش روابط عمومی و رسانه‌ای ورزش‌های موفق
- ✓ نهادینه کردن تخصص گرایی و شایسته‌سالاری در فدراسیون‌ها و بدنه‌های عملیاتی ورزش حرفه‌ای و قهرمانی
- ✓ توسعه پخش تلویزیونی رشته‌های ورزشی غیرفعال
- ✓ تقویت نظام عادلانه منابع ملی، فیزیکی و انسانی بین رشته‌های مختلف ورزشی
- ✓ استانداردسازی اماکن و فضاهای ورزشی با تأکید بر استانداردهای بین‌المللی
- ✓ جذب، تربیت و بهسازی نیروی انسانی متخصص و حرفه‌ای در عرصه‌های مختلف ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- ✓ خصوصی‌سازی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- ✓ توسعه ورزش سطوح پایه در فدراسیون‌های ورزشی
- ✓ تدوین و اجرای نظام جامع توسعه علمی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- ✓ ایجاد نظام نوین مربیگری در ورزش کشور
- ✓ افزایش تعامل سازمان‌یافته و اثربخش بین نهادهای ملی و منطقه‌ای ورزش قهرمانی و حرفه‌ای با نظام آموزش و پرورش

حوزه توسعه ورزش همگانی

با وجود شواهد گسترده موجود درباره منافع فعالیت بدنی، هنوز هم گزارش‌هایی از سراسر کشور نشان‌دهنده درصد بالای افراد غیرفعال است. از این‌رو، نیاز به تغییر این رفتارها به شدت احساس می‌شود. از آنجایی که حرکت، زندگی و پویایی بشر است و عدم حرکت یا همان فقر حرکتی در هر سنی با عوارض جانبی چون چاقی، ضعف عضلات، بیماری‌های دستگاه گردش خون، تنفس و

اختلالات روانی همراه است که شهرنشینی و مدرنیته از طریق کاهش فعالیت بدنی، نقش اصلی را در شیوع چاقی در جهان دارند. از این‌رو ضرورت پرداختن به ورزش و تربیت بدنی و انجام مستمر و منظم حرکات بدنی در این راستا، امری لازم و حیاتی به نظر می‌رسد. تربیت بدنی و علوم ورزشی یکی از حوزه‌های معارف بشری است و ورزش همگانی یکی از شاخه‌های آن محسوب می‌شود که در تأمین سلامت و بهداشت تن و روان انسان‌ها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. ورزش همگانی، به فعالیتی اطلاق می‌شود که توسط فرد یا گروه‌های رسمی و غیررسمی به منظور رفع نیازهای جسمی و روانی باهدف تأمین سلامت و نشاط افراد و بهبود روابط اجتماعی آنان به صورت آگاهانه صورت می‌گیرد. وضعیت حوزه ورزش همگانی در محورهای جمعیت تحت پوشش ورزش همگانی، برگزاری جشنواره‌های ورزش همگانی، جمعیت تحت پوشش ورزش روستایی و عشایری و برگزاری

جشنواره‌های بازی‌های بومی و محلی قابل‌بحث و بررسی و در جدول شماره (۷-۱) نشان داده شده است.

جدول (۷-۱): وضعیت حوزه ورزش همگانی در طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه

ردیف	برنامه اجرایی یا اقدام اساسی	سنجه عملکرد	عملکرد در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه		
			سال پایه (۸۳)	برنامه چهارم (۸۹)	برنامه پنجم (۹۳)
۱	میزان مشارکت در ورزش همگانی	نفر	۵۶۳۰۰۰۰	۱۴۷۹۰۰۰۰	۱۸۱۲۶۳۰۷
۲	برگزاری جشنواره ورزش همگانی	تعداد	۳۰	۱۰۵	۹۵۰
۳	میزان مشارکت در ورزش روستایی و عشایری	نفر	-	۱۷۹۵۰۰	۲۴۵۷۲۸
۴	برگزاری جشنواره‌های بازی‌های بومی و محلی	تعداد	-	۲۵۲	۵۰۰

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، معاونت توسعه ورزش همگانی، ۱۳۹۳)

همان‌طور که ملاحظه می‌گردد میزان مشارکت در ورزش همگانی کشور از سال ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۳ دارای رشد مثبت و روند افزایشی بوده است به‌طوری‌که این میزان از ۵۶۳۰۰۰۰ نفر در سال ۱۳۸۳ به ۱۸۱۲۶۳۰۷ نفر در سال ۱۳۹۳ رسیده است. ذکر این نکته ضروری است جمعیت مشارکت‌کننده در ورزش همگانی در سال ۱۳۸۳ (سال پایه) بر اساس مستندات نظام جامع تربیت‌بدنی و ورزش،

گزارش فدراسیون ورزش همگانی و شامل کلیه دستگاه‌ها می‌باشد؛ اما این میزان نسبت به کل جمعیت کشور، کمتر از ۲۵ درصد می‌باشد. به همین دلیل با توجه به اهمیت و اثرگذاری توسعه این بخش از ورزش در جامعه، ضروری است در تدوین برنامه ششم توسعه توجه ویژه و اساسی به این بخش گردد. در ارتباط با توسعه ورزش همگانی، برگزاری جشنواره‌های ورزش همگانی نیز از رشد قابل توجه و مناسبی برخوردار بوده به طوری که از ۳۰ جشنواره در سال ۱۳۸۳ به ۹۵۰ جشنواره در سال ۱۳۹۳ رسیده است. روند افزایشی برگزاری این جشنواره‌ها می‌توانند در توسعه ورزش همگانی کشور مفید و مؤثر باشد.

لازم به ذکر است که جشنواره ورزشی به مجموعه‌ای از برنامه‌های تربیت بدنی و ورزشی اطلاق می‌گردد که باهدف توسعه و ترویج فعالیت‌های ورزشی با مشارکت افراد در مناطق شهری و روستایی و عشایری برگزار می‌شود و دارای مشخصه‌های ذیل می‌باشد:

- این گونه فعالیت‌ها عمدتاً فاقد رتبه‌بندی و امتیازبندی مرسوم در مسابقات ورزشی است.
 - این فعالیت‌ها اقشار و افراد مختلف جامعه را تحت پوشش قرار می‌دهد و به نحوی که در آن جنسیت و سن مطرح نیست.
 - این گونه برنامه‌ها به مناسبت‌های مختلف برگزار می‌شود که با فرهنگ و آداب و رسوم مردم منطقه عجین می‌باشند.
 - عوامل تاریخی، فرهنگی و اجتماعی و سایر مؤلفه‌ها از جمله هنر، فرهنگ، اعتقادات و آیین‌ها در آن دخیل می‌باشد.
 - در فرآیند اجرای آن تأکید ویژه‌ای بر شادی و نشاط با به کارگیری از عناصری مانند موسیقی، رنگ، طرح و شده است.
- به موازات افزایش جمعیت تحت پوشش ورزش همگانی، جمعیت تحت پوشش ورزش روستایی و عشایری نیز افزایش یافته و از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده است؛ اما با توجه به ظرفیت‌ها و اهمیت این بخش، همچنان نیاز به توجه و برنامه‌ریزی در این زمینه وجود دارد. روند برگزاری جشنواره بازی‌های بومی و محلی نیز مثبت و افزایشی بوده و از ۲۵۲ جشنواره در سال ۱۳۸۹ به ۵۰۰ جشنواره در سال ۱۳۹۳ رسیده است.

با توجه به این تحلیل راهبردی و بررسی‌های کارشناسی، محورهای ذیل را به‌عنوان مهم‌ترین محورها در جهت توسعه ورزش همگانی نشان داده است و باید در تدوین برنامه ششم توسعه این محورها موردتوجه قرار گیرد.

- ✓ توسعه کمی و کیفی ورزش همگانی
- ✓ توسعه دسترسی آسان مردم به ورزش همگانی
- ✓ ترویج فرهنگ ورزش و تحرک و سلامتی در جامعه
- ✓ افزایش ظرفیت ساختاری توسعه ورزش همگانی
- ✓ گسترش مشارکت نهادهای عمومی و مردمی در توسعه ورزش همگانی
- ✓ توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در ورزش همگانی
- ✓ سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر توسعه ورزش همگانی در کشور (تقسیم‌کار ملی)
- ✓ حمایت از توسعه ورزش‌های روستایی و بازی‌های بومی و محلی
- ✓ حمایت از توسعه ورزش خانوادگی و محلات
- ✓ گسترش زیرساخت‌های اختصاصی توسعه ورزش همگانی و روستایی
- ✓ مشارکت در اجرای برنامه‌های ورزشی با رویکرد پیشگیری از اعتیاد و توسعه سلامت اجتماعی
- ✓ حمایت‌های بودجه‌ای از ورزش همگانی
- ✓ بهره‌وری درزمینه استفاده از زیرساخت‌های ورزشی موجود

حوزه توسعه ورزش بانوان

توسعه و اعتلای تربیت‌بدنی و ورزش در جامعه منوط به تحول سازنده و مثبت در برنامه‌های جاری ورزشی است. بازنگری در برنامه‌های گذشته و جاری و تدوین برنامه‌های کارآمد و مؤثر، بی‌شک نیازمند تلاش گسترده و همه‌جانبه است که نتایج آن بتواند خطمشی برنامه جدید را تعیین و صحت انطباق آن را با نیازهای اساسی جامعه در حال تحول ما تضمین کند. از طرفی این واقعیت بر هیچ‌کس پوشیده نیست که بدون در نظر گرفتن زنان که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، دستیابی به توسعه واقعی میسر نخواهد بود. امروزه در بیشتر جوامع زنان از فرصت‌هایی برابر برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی محروم بوده و با محدودیت‌هایی مواجه‌اند. محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی (عدم توجه به حضور بانوان در شاکله‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی به‌ویژه در دستگاه‌های اجرایی فعال در بخش تربیت‌بدنی و ورزش و نهادها و سازمان‌های غیردولتی)، محدودیت‌های مالی و امکاناتی، محدودیت‌های انسانی و تخصصی، محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی ازجمله آن محرومیت‌ها هستند. این محرومیت‌ها موجب گردیده ورزش بانوان در مؤلفه‌های ورزش

همگانی، قهرمانی، پرورشی و حرفه‌ای با عدم پیشرفت لازم و کافی مواجه گردد. ولی این محرومیت‌ها در جمهوری اسلامی ایران به دلایل مختلف به‌ویژه شرایط فرهنگی اجتماعی حاکم بر کشور برجستگی بیشتری دارد. در این زمینه تربیت‌بدنی و ورزش بانوان در کشور اهمیت خاصی دارد، چراکه علاوه بر وجوه اشتراک آن با ورزش مردان و تأثیر مشترکی که بر سلامت و نشاط هر دو جنس

زن و مرد دارد، با توجه به اوامر و نواهی دین، حدود و ضوابط برای آن تعیین شده است. در حال حاضر در کشور مردان بیشتر از زنان به ورزش روی می‌آورند. به‌طوری‌که با توجه به برابری تقریبی تعداد مردان و زنان در جامعه کنونی، مردان ۶/۸ برابر بیشتر از زنان ورزش می‌کنند. میزان رشد کنونی ورزش بانوان در عرصه‌های داخلی و خارجی، گواه بر پیشرفت نسبی ورزش بانوان ایرانی است، اما نمی‌توان این واقعیت را نادیده گرفت که در مقایسه با ورزش مردان یا بانوان سایر کشورها از رشد خوبی برخوردار نبوده است. بررسی‌های مختلف مشخص کرده است که دختران و زنان ایرانی در انجام فعالیت‌های ورزشی محدودیت‌ها و مشکلات عدیده‌ای مانند محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی، محدودیت‌های مالی و امکاناتی، محدودیت‌ها انسانی و تخصصی و محدودیت‌ها فرهنگی و اجتماعی دارند. ازاین‌رو با توجه به اینکه امروزه در جوامع مختلف، ایجاد زمینه‌های مناسب برای ورزش بانوان، موضوع مهم و ملی تلقی می‌شود و میزان حضور و یا عدم حضور زنان در فعالیت‌های

ورزشی به عنوان شاخص جهانی از وضعیت اجتماعی زنان در جامعه به شمار می آید، این موضوع در ایران اهمیت بیشتری می یابد، زیرا زنان مسلمان ایرانی نیازمند محیط و امکاناتی مستقل و اختصاصی برای انجام فعالیت های تربیت بدنی و ورزش هستند. از این رو لازم است علاوه بر حمایت های برابر با مردان، از حمایت های قانونی بیشتری برخوردار شوند. نکته حائز اهمیت در ارتباط با توسعه ورزش بانوان، لزوم توجه و همکاری کلیه سازمان ها، ارگان ها و نهادهای مسئول در امر برنامه ریزی بخش ورزش می باشد. وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، شهرداری ها، فدراسیون ها، کمیته ملی المپیک و پارالمپیک و از جمله مهم ترین سازمان ها و ارگان ها در بخش توسعه ورزش بانوان می باشند. بررسی وضعیت ورزش بانوان در کشور باید در محورهای میزان مشارکت آنان در ورزش همگانی، جمعیت سازمان یافته ورزش قهرمانی زنان، جمعیت سازمان یافته روستایی و عشایری، مدال های کسب شده در میادین بین المللی صورت گیرد.

در طی سال های ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۳ میزان مشارکت زنان در فعالیت ورزش همگانی روند افزایشی و رشد مثبت داشته است به طوری که از ۴/۵ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۲۷ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است. با این وجود بخش کثیری از جمعیت زنان کشور (بالغ بر ۷۰ درصد) در فعالیت های ورزش همگانی مشارکت ندارند که این امر لزوم توجه و برنامه ریزی در زمینه توسعه ورزش همگانی بانوان را مطرح می سازد. همچنین جمعیت سازمان یافته ورزش قهرمانی زنان نیز شاخص مهم دیگری است که نشان دهنده میزان فعالیت و مشارکت زنان در عرصه ورزش قهرمانی و حرفه ای است که این شاخص نیز دارای رشد مثبت و روند افزایشی بوده است. به طوری که از ۴۸۹۴۱۶ نفر در سال ۱۳۸۳ به ۵۸۰۰۳۱ نفر در سال ۱۳۹۳ رسیده است.

یک بحث مهم در بررسی وضعیت ورزش بانوان، میزان مدال آوری آنان در میادین بین المللی است که خوشبختانه در سال های اخیر شاهد حضور روزافزون، مؤثر و چشمگیر بانوان کشور در میادین بین المللی و مدال آوری آنان هستیم. به طوری که روند کسب مدال های آنان در میادین بین المللی مثبت و افزایشی بوده است و بیشترین میزان مدال آوری زنان در عرصه مسابقات جهانی زنان و بازی های بین المللی می باشد. بانوان کشور در مسابقات قهرمانی جهانی زنان و بازی های بین المللی در طول برنامه چهارم و پنجم به ترتیب ۲۳۸ و ۳۱۱ مدال کسب کرده اند. همچنین در بازی های آسیایی نیز بانوان کشور حضور فعالی داشته به طوری که در طول برنامه چهارم و پنجم توسعه موفق به کسب به ترتیب ۱۴ و ۱۶ مدال گردیدند. در سال های اخیر بانوان کشور موفق به اخذ مدال هایی در بازی های

پاراآسیایی و پارالمپیک شده‌اند به‌طوری‌که تعداد مدال‌های بازی‌های پاراآسیایی برابر ۲۶ مدال و تعداد مدال‌های بازی‌های پارالمپیک ۳ مدال بوده است. از دیگر موفقیت‌های بانوان در عرصه ورزش می‌توان به کسب ۲ سهمیه در بازی‌های پارالمپیک ۲۰۱۶، کسب ۳ سهمیه در بازی‌های المپیک زمستانی، کسب ۲ سهمیه در المپیک نانجینگ نوجوانان، کسب ۱ مدال در المپیک نانجینگ نوجوانان و کسب ۲۲ مدال در المپیک ناشنوایان اشاره کرد (وزارت ورزش و جوانان، معاونت ورزش بانوان، ۱۳۹۳). با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در بخش ورزش بانوان، نیاز است در برنامه ششم توسعه محورهای ذیل موردتوجه قرار گیرد:

- توجه به ایجاد مکان‌ها و فضاهای ورزشی ویژه بانوان
- تأکید توجه به طراحی و برنامه‌ریزی‌های لازم جهت افزایش میزان دسترسی بانوان به امکانات و تجهیزات تربیت مربیان زن در گرایش‌های متنوع ورزشی
- فعال‌سازی نقش رسانه‌های گروهی در ارتقاء سطح فرهنگ گرایش به ورزش در میان بانوان
- فرهنگ‌سازی برای حضور زنان در پست‌های مدیریتی تربیت‌بدنی و ورزش
- ایجاد ساختار تشکیلاتی متناسب با جامعه مخاطب در حوزه ستادی و حوزه‌های متناظر صف
- افزایش جایگاه مدیریت بانوان در نهادهای رسمی به‌ویژه تربیت‌بدنی و ورزش کشور
- افزایش سهم بانوان از کل بودجه بخش تربیت‌بدنی و ورزش
- بازنگری اساسنامه فدراسیون‌ها در جهت گسترش ورزش بانوان در سطح روستاها

حوزه توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور

مدیریت اماکن و فضاهای ورزشی در کشور، از جمله مسائلی است که از نظر کمی و کیفی، برای رسیدن به استانداردها و معیارهای معمول دنیا، راه درازی در پیش دارد. افزایش جمعیت و توسعه استانداردهای زندگی موجب افزایش تقاضا و استفاده از منابع و امکانات گردیده است و این افزایش تقاضا و به تبع آن افزایش تولید یا خدمات، سبب بهره‌برداری غیرمنطقی از منابع و امکانات موجود، سبب کاهش سریع بهره‌وری از یک‌طرف و تخریب آن‌ها از طرف دیگر شده است. در این میان شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزش به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های وزارت ورزش و جوانان و شهرداری‌ها بیشترین مسئولیت را در تهیه و تجهیز اماکن ورزشی به عهده دارند. بالا بودن هزینه‌های احداث، خرید، نگهداری و تعمیر اماکن و تجهیزات ورزشی و همچنین نیاز به نیروی انسانی متخصص، برآورده ساختن نیاز به اماکن ورزشی را به طور مطلوب با مشکل مواجه ساخته است. لذا لزوم یافتن راهکارهای مناسب، خط‌مشی جدید، الگوهای عملی مناسب برای افزایش بهره‌وری اماکن و تجهیزات

موجود را نمایان‌تر می‌سازد. نتایج بررسی‌های کارشناسی مختلف نشان داده است که سرانه فضای ورزشی در کشور، پاسخگوی اقشار مختلف جامعه به‌ویژه نسل جوان، در قیاس با کشورهای توسعه‌یافته نیست. در حال حاضر بهترین و معقول‌ترین راه برای افزایش سرانه ورزشی بالا بردن ظرفیت‌های موجود از طریق بهره‌ور نمودن این اماکن است. متأسفانه کاستی‌های اطلاع‌رسانی و

آموزشی در بخش مدیریت و بهره‌وری اماکن، تجهیزات و تأسیسات ورزشی، بهره‌برداری مناسب از این سرمایه‌های ملی را با دشواری مواجه ساخته است.

امروزه در کشور با توجه به نوپا بودن علم مدیریت ورزشی و همچنین گسترش علوم ورزشی، مدیریت در حیطه تربیت‌بدنی و ورزش، خصوصاً مدیریت منابع، امکانات و تأسیسات ورزشی به‌صورت سنتی است. مسئله مدیریت صحیح و بهره‌وری در حیطه تربیت‌بدنی و ورزش یکی از مشکلات اساسی در مدیریت ورزش کشور است. روش‌های سنتی و غیرعلمی برنامه‌ریزی، برای استفاده از اماکن و تأسیسات ورزشی موجب شده است که بسیاری از این مراکز به‌طور غیرعلمی و سلیقه‌ای و به سبک‌های خاص و مختلف اداره شوند و همین مسئله باعث کاهش بهره‌وری امکانات موجود شده است؛ بنابراین یافتن اولویت‌ها و عوامل مؤثر در بهره‌وری اماکن و تأسیسات ورزشی، یکی از مهم‌ترین اهداف و دغدغه‌های اصلی مدیران ورزشی کشور است. یکی از مهم‌ترین مباحث در حوزه زیرساخت‌های ورزشی، وضعیت سرانه اماکن ورزشی در کل کشور می‌باشد که در جدول شماره (۸-۱) نشان داده شده است.

جدول (۸-۱): وضعیت سرانه اماکن ورزشی کل کشور در پایان سال ۱۳۹۲ به تفکیک مکان‌ها cm2

شرح	سهم وزارت ورزش		سهم سایر ادارات دولتی		سهم بخش خصوصی	
	روپاز	سرپوشیده	روپاز	سرپوشیده	روپاز	سرپوشیده
سرانه موجود	۳,۳۲۳	۶۸۷	۹۶۷	۴۸۷	۲۳۲	۲۲۹
	۴,۰۱۰		۱,۴۵۴		۴۶۱	
سهم قابل اجرا	۵,۰۰۰		۳,۵۰۰		۱,۵۰۰	
کسری سرانه	۱۷۷	۸۱۳	۱۴۸۳	۵۶۳	۵۸۶	۲۲۱
	۹۹۰		۲۰۴۶		۸۰۷	
سرانه در دست اجرا	۱,۱۲۹	۲۳۹	۴۵	۴۲	۲۲	۱۸
	۱,۳۶۸		۸۷		۴۰	
کسری (مازاد) سرانه در صورت تکمیل پروژه‌ها	(۳۷۸)		۱,۹۵۹		۹۹۹	

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی، ۱۳۹۳)

سرانه موجود فضاهای ورزشی در کشور به تفکیک سهم وزارت ورزش و امور جوانان، سهم سایر ادارات دولتی و سهم بخش خصوصی می‌باشد به این دلیل که بر اساس برنامه پنجم توسعه سهم وزارت ورزش و جوانان در توسعه فضاهای ورزشی برابر ۵۰٪، سایر ادارات دولتی برابر ۳۵٪ و سهم

بخش خصوصی برابر ۱۵٪ تعیین شده که از این میزان ۷۰ درصد روباز و ۳۰ درصد سرپوشیده می باشد. سهم وزارت ورزش و جوانان در سرانه موجود فضاهای ورزشی برابر ۴،۰۱۰، سایر ادارات دولتی ۱،۴۵۴ و بخش خصوصی $461cm^2$ می باشد.

کسری سرانه نیز مربوط به کسری سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده موجود با توجه به هدف تعیین شده برای آن می باشد. میزان کسری سرانه سهم وزارت ورزش و جوانان برای ۹۹۰، سایر ادارات دولتی برابر ۲۰۴۶ و بخش خصوصی $807cm^2$ می باشد. سرانه در دست اجرا نیز سرانه پروژه هایی که در دست احداث و تکمیل هستند می باشد.؛ که هم بخش تربیت بدنی برابر ۱،۳۶۸، سهم ادارات دولتی ۸۷ و سهم بخش خصوصی $40cm^2$ می باشد. شاخص کسری (مازاد) سرانه در صورت تکمیل پروژه ها نیز نشان می دهد که وزارت ورزش و جوانان سرانه ای بالغ بر سهم خود (مازاد بر نیم مترمربع) ایجاد خواهد کرد اما سایر ادارات و بخش خصوصی برای رسیدن به هدف کسری دارند.

همان طور که پیش تر نیز اشاره شد شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی به عنوان یکی از زیرمجموعه های وزارت ورزش و جوانان مهم ترین متولی در این بخش می باشد. این شرکت در محورهای تکمیل و بهره برداری از امکانات نیمه تمام و احداث اماکن ورزشی، حفظ و توسعه زیرساخت های ورزشی و تعمیر و نگهداری و بازسازی اماکن ورزشی در دست بهره برداری اقدام به فعالیت های برای توسعه و نگهداری اماکن ورزشی نموده است که به شرح ذیل می باشد:

❖ تکمیل و بهره برداری از امکانات نیمه تمام و احداث اماکن ورزشی جدید مبتنی بر نیاز و پروژه های مصوب سفرهای استانی مقام معظم رهبری و رئیس جمهور، احداث فضاهای جدید و تسریع در تکمیل پروژه های نیمه تمام

از ابتدای انتقال طرح تملک دارایی های سرمایه ای به شرکت توسعه با تلاش دست اندرکاران بیش از ۲۰۰ پروژه در سراسر کشور به بهره برداری رسیده و فعالیت گسترده ای جهت تکمیل سایر پروژه ها در حال انجام می باشد. در حال حاضر تعداد ۴۱۹ مورد پروژه ورزشی توسط شرکت توسعه در دست احداث می باشد که جهت تکمیل نیازمند بودجه ای بالغ بر ۱۹۳۳۰ میلیارد ریال می باشد.

❖ تعمیر، نگهداری، بازسازی و نوسازی اماکن ورزشی در دست بهره برداری

به منظور تحقق این برنامه عملیاتی و با توجه به فرسودگی مجموعه های ورزشی زیرمجموعه وزارت ورزش و جوانان، تعداد ۸۹۰۰ مورد بازسازی و مقاوم سازی اماکن ورزشی به مساحت ۳۱،۰۰۰،۰۰۰ مترمربع مورد نیاز است که با توجه به تنوع اماکن و میزان فرسودگی آن ها برآورد بودجه مورد نیاز مستلزم کار کارشناسی گسترده ای می باشد.

❖ حفظ و توسعه زیرساخت‌های ورزشی

شرکت توسعه به‌منظور حفظ و توسعه زیرساخت‌های ورزشی و رفع معارضین تا پایان برنامه ششم نیازمند بالغ بر ۱۰۰۰ میلیارد ریال می‌باشد.

جدول (۹-۱): عملکرد اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۳ (مبالغ به ریال)

سال	تعداد طرح‌های تملک	تعداد پروژه	جمع کل اعتبارات مصوب	مبلغ دریافتی از خزانه	مبلغ کل هزینه شده
۱۳۸۴	۲۷	۱۵۱	۵۰۴,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۹۵,۹۶۹,۷۵۰,۰۰۰	۳۸۳,۸۵۸,۰۶۳,۶۲۲
۱۳۸۵	۲۸	۴۵۵	۱,۷۰۲,۷۹۵,۰۰۰,۰۰۰	۱,۴۸۴,۳۶۳,۳۰۰,۰۰۰	۱,۴۵۸,۵۲۱,۳۸۲,۸۹۸
۱۳۸۶	۲۸	۴۱۱	۱,۳۰۰,۴۷۹,۰۰۰,۰۰۰	۹۷۹,۲۰۶,۶۱۵,۵۰۰	۹۷۲,۹۱۶,۴۳۲,۶۷۰
۱۳۸۷	۳۰	۴۳۳	۲,۳۴۳,۷۷۵,۰۰۰,۰۰۰	۱,۹۲۹,۵۴۸,۰۶۳,۸۶۱	۱,۹۲۹,۴۷۳,۰۶۳,۸۶۱
۱۳۸۸	۳۰	۴۳۵	۱,۷۰۰,۹۶۳,۰۰۰,۰۰۰	۱,۳۰۸,۹۹۹,۰۰۰,۰۰۰	۱,۳۰۸,۹۷۳,۹۲۱,۲۰۳
۱۳۸۹	۳۱	۵۶۱	۱,۵۷۷,۱۸۶,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۶۴,۸۷۸,۵۳۷,۷۴۰	۱,۱۶۴,۸۶۳,۳۶۰,۲۵۸
۱۳۹۰	۳۱	۵۴۱	۱,۸۵۹,۲۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۸۱۰,۳۶۷,۰۰۰,۰۰۰	۱,۸۱۰,۳۶۷,۰۰۰,۰۰۰
۱۳۹۱	۳۲	۴۷۲	۲,۳۱۴,۰۶۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۴۷۷,۴۰۵,۰۰۰,۰۰۰	۱,۴۷۷,۳۸۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۳۹۲	۲۹	۴۱۹	۲,۱۴۸,۹۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۵۵,۴۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۵۵,۴۲۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳۹۳	۲۸		۱,۴۶۸,۹۴۷,۰۰۰,۰۰۰	۴۵۶,۴۹۸,۵۰۰,۰۰۰	۱۹۰,۳۷۲,۲۳۳,۹۸۹

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی، ۱۳۹۳)

جدول (۱۰-۱): عملکرد شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه

ردیف	برنامه اجرایی یا اقدام اساسی	سنجه عملکرد	عنوان هدف	عملکرد در پایان برنامه		
				سال پایه (۸۳)	برنامه چهارم (۸۹)	برنامه پنجم (۹۳)
۱	توسعه اماکن ورزشی (سرانه موجود سهم وزارت ورزش و جوانان)	مترمربع	رسیدن به سرانه نیم مترمربع	۰,۲۱	۰,۳۹	۰,۴۰
	توسعه اماکن ورزشی (سرانه کل موجود اماکن ورزشی کشور)	مترمربع	رسیدن به سرانه یک مترمربع	۰,۴۰	۰,۵۵	۰,۶۰
	توسعه اماکن ورزشی (سرانه کل در صورت تکمیل پروژه‌های در دست)	مترمربع	رسیدن به سرانه یک مترمربع	۰,۴۸	۰,۷۰	۰,۷۴
۲	حفظ و توسعه زیرساخت‌های ورزشی (معارضین)	تعداد	۵۴ مورد خرید تملک			
۳	تعمیر و نگهداری اماکن ورزشی با مالکیت شرکت	میلیون ریال			۵۴۷,۷۹۸	۲۵۹,۲۰۳
۴	اجرای طرح‌های پژوهشی آمایش و مستعد سازی فضاهای ورزشی استاندارد، برگزاری سمینارهای علمی و دانش‌افزایی	تعداد	تعداد ۴۲ مورد طرح‌های پژوهشی و سمینارها	-	۷	۱۰

مأخذ: (وزارت ورزش و جوانان، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی، ۱۳۹۳)

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در بخش زیرساخت‌های ورزشی و تربیت‌بدنی، نیاز است در برنامه ششم توسعه محورهای ذیل موردتوجه قرار گیرد:

- استانداردسازی فضاها و زیرساخت‌های ورزشی
- استفاده از فناوری و روش‌های نوین اجرایی با لحاظ محدودیت‌های محیطی در پروژه‌های عمرانی
- توسعه عرصه‌ها و فضاهای ورزشی در ابعاد ملی و جهانی
- بهسازی، بازسازی و نوسازی فضاها و زیرساخت‌های ورزشی
- ایجاد تعادل و برقراری توازن در توزیع مراکز و فضاهای ورزشی در سلسله‌مراتب جغرافیایی کشور (ملی، استانی، شهرستانی، شهری، روستایی) با رویکرد بهبود دسترسی و کاهش تقاضای سفر
- استفاده بهینه از امکانات و اماکن ورزشی موجود
- وجود قوانین تکلیفی در جهت هماهنگ‌سازی دستگاه‌های مسئول در جهت استفاده از ظرفیت‌ها و اماکن موجود

حوزه ورزش تربیتی

دو وزارتخانه آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری متولیان اصلی توسعه ورزش تربیتی می‌باشند. توسعه و تعمیم ورزش دانش‌آموزی، کشف و پرورش استعدادهای ورزشی مدارس و رفع نارسایی‌های جسمانی و حرکتی دانش‌آموزان کشور، اعم از دختر و پسر و نیز اعزام تیم‌ها به مسابقات جهانی دانش‌آموزی بر عهده اداره کل تربیت‌بدنی معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش می‌باشد. کلیه فعالیت‌های مربوط به تربیت نیروی انسانی متخصص و انجام طرح‌های تحقیقاتی و علمی و نیز توسعه و تعمیم ورزش در دانشگاه‌ها و فعالیت‌های برون‌مرزی دانشگاهی و اعزام گروه‌های دانشجویی به بازی‌های جهانی دانشجویان، توسط اداره کل تربیت‌بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام می‌شود. در ادامه به تشریح وضع موجود ورزش تربیتی در کشور به تفکیک حوزه اختیارات این دو وزارت خانه پرداخته می‌شود.

ورزش دانش‌آموزی

تحول در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی در جهت رسیدن به حیات طیبه (زندگی فردی و اجتماعی مطلوب اسلامی) و رشد و شکوفایی استعدادهای فطری و ارتقاء کیفی در حوزه‌های بینش، دانش، مهارت، تربیت و سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان با تأکید بر تربیت انسان‌های بالاراده، خردورز، مؤمن، متعلق به اخلاق اسلامی، کارآفرین، سالم، بانشاط، پرسشگر، آزادمنش، مسئولیت‌پذیر، قانون‌گرا، عدالت‌خواه صلح‌جو، نظم‌پذیر، خلاق، وطن‌دوست، حق‌مدار،

ظلم‌ستیز، جمع‌گرا، خودباور، دانا، توانا، ایثارگر و جهانی‌اندیش، همچنین توانمندسازی وزارت

آموزش و پرورش با رویکرد فرهنگی، تربیتی، آموزشی و پژوهشی و پاسخگو ساختن آن در قبال اهداف و مأموریت‌های محوله از جمله مهم‌ترین سیاست‌های کلان وزارت آموزش و پرورش است. بر همین اساس معاونت تربیت بدنی و سلامت، به دلیل نقش مهمی که در تربیت کودکان و نوجوانان دارد، می‌تواند در ایفای رسالت آموزش و پرورش در حوزه‌های تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی، سلامت و تندرستی، پیشگیری و مراقبت از دانش آموزان در برابر آسیب‌های اجتماعی، در قالب برنامه‌های متنوع آموزشی، فرهنگی، درسی، کمک آموزشی، فعالیت‌های فوق برنامه، خدمات روانی - اجتماعی، مددکاری و خدمات و برنامه‌های متنوع دیگر، از جایگاه ممتاز و اثرگذاری برخوردار باشند. عملکرد اهم برنامه‌ها و فعالیت‌های تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی در سال‌های برنامه چهارم و پنجم در جدول شماره (۱۱-۱) و (۱۲-۱) نشان داده شده است.

با توجه به برنامه‌ها و فعالیت‌های حوزه ورزش و تربیت بدنی و حجم فعالیت‌ها به دلیل عدم تخصیص اعتبارات مورد نیاز متأسفانه بسیاری از برنامه‌ها از هدف پیش‌بینی شده عقب‌تر بوده و هدف تأمین نشده است در برنامه پنجم توسعه در سال اول با جذب ۱۵۰۰۰ نیروی متخصص تربیت بدنی یکی از مشکلات اصلی این حوزه مرتفع گشت ولیکن با تغییر نظام آموزشی و ایجاد پایه ششم ابتدایی برخی از نیروهای این بخش که تحت عنوان آموزگار تربیت بدنی جذب شده بودند برای تدریس این پایه گماشته شده‌اند که این مورد یکی از دلایل کمبود نیروی انسانی در تدریس درس تربیت بدنی می‌باشد. یکی از گام‌های مثبت در این دوره تعیین گروه یک ساماندهی نیروهای تربیت بدنی مقطع ابتدایی بود که با توجه به اهمیت و لزوم تدریس در پایه ابتدایی و لزوم ایجاد سواد حرکتی

خوشبختانه معلمان تربیت بدنی ابتدایی در ساماندهی نیروی انسانی به گروه یک منتقل شده و این امر باعث جذب نیروهای متخصص در دوره ابتدایی شده است.

برنامه‌های ملی ورزشی در سنوات ابتدایی به دلیل تخصیص اعتبار به نحو مطلوب انجام پذیرفت ولی در دو سال گذشته به دلیل کاهش اعتبارات این طرح‌ها مخصوصاً طرح ژیمناست و طرح سباح و طرح آموزش تنیس روی میز با مشکلات عدیده‌ای مواجه گشت و به هدف موردنظر نائل نشده است. با اجرای المپیک ورزشی در سال تحصیلی ۸۹-۹۰ میزان مشارکت دانش آموزان در رقابت‌های ورزشی افزایش یافت و در سال ۹۳ با اجرای طرح المپیاد ورزشی میزان استقبال دانش آموزان از هدف موردنظر بیشتر بود.

با توجه به کاهش اعتبارات در حوزه توسعه فضاهای ورزشی متأسفانه سازمان نوسازی و تجهیز مدارس نتوانست به اهداف موردنظر دست یابد و بسیار از فضاهای ورزشی اعم از تعهدات برنامه پنجم و سفرهای استانی یا انجام نشده است و یا نیمه کار مانده است.

جدول (۱-۱۱): عملکرد مهم برنامه‌ها و فعالیت‌های تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی وزارت آموزش و پرورش

در طول برنامه چهارم و پنجم

ردیف	عنوان هدف کمی (شاخص کلیدی)	واحد	سال پایه برنامه سوم توسعه (۱۳۸۴)	پایان برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۸)	پایان سال چهارم برنامه پنجم توسعه ۱۳۹۳
۱	سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده دانش آموزی	مترمربع	۰,۲۰	۰,۲۴	۰,۲۸
۳	تعداد فضاهای ورزشی روباز دانش آموزی	مکان	۵۶۷	۴۴۳	۲۹۵۶
۴	تعداد فضاهای ورزشی سرپوشیده دانش آموزی	مکان	۹۴۷	۱۵۲۹	
۵	تعداد فضاهای ورزشی در دست ساخت (نیمه تمام) دانش آموزی	مکان	۲۱۷	۳۶۸	۷۹۸
۶	میزان مشارکت دانش آموزان در رقابت‌های ورزشی	نفر	۲۵۸۱۹۸۸	۳۶۱۴۷۸۳	۳۵۰۰۰۰۰
۷	ساعات درس تربیت بدنی در مدارس	ساعت	۲ همه پایه‌ها	۲ همه پایه‌ها	۲ همه پایه‌ها به جز پایه سوم متوسطه که یک ساعت می‌باشد.
۸	تعداد واحدهای درس تربیت بدنی	ساعت	۲	۲	
۹	تعداد معلمان تربیت بدنی	نفر	۲۱۷۱۷	۱۸۵۰۹	۳۳۱۷۲

جدول (۱-۱۲): عملکرد متغیرهای کلیدی برنامه پنجم توسعه (سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۰) - حوزه آموزش و پرورش

توضیحات	سال ۹۳		سال ۹۲		سال ۹۱		سال ۹۰		واحد	عنوان هدف کمی (شاخص کلیدی)
	عملکرد	پیش‌بینی	عملکرد	پیش‌بینی	عملکرد	پیش‌بینی	عملکرد	پیش‌بینی		
	۵۳۱۸۰۴۱	۳۰۰۰۰۰۰	-	-	-	-	-	-	نفر	میزان مشارکت دانش‌آموزان در المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای (بین کلاسی)
	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۲۵۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰	۱۵۰۰	هزار نفر	میزان مشارکت دانش‌آموزان در رقابت‌های ورزشی (بین آموزشگاهی)
	۱۳۶۰۶	۱۳۵۸۸	۱۳۲۵۱	۱۳۳۹۲	۱۱۱۹۶	۱۱۱۹۶	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	نفر	میزان مشارکت معلمان تربیت‌بدنی در جشنواره علمی تخصصی
جذب ۱۵۰۰۰ معلم تربیت‌بدنی و برگزاری دوره‌های بدو استخدام در سال ۸۹-۹۰	۱۳۶۰۶	۱۰۰۰۰	۱۳۸۳۳	۱۰۰۰۰	۱۱۸۵۳	۱۰۰۰۰	۱۵۰۰۰	۵۳۰۰	نفر	میزان مشارکت معلمان تربیت‌بدنی در دوره‌های آموزشی (ضمن خدمت حضوری - مجازی)
	۱۵۰۰۰	۱۶۳۹۱	۱۴۴۳۲	۱۴۴۳۲	۱۲۰۰۰	۱۲۴۶۶	۱۱۰۰۰	۱۰۵۰۰	نفر	میزان مشارکت معلمان تربیت‌بدنی در جشنواره الگوهای برتر تدریس درس تربیت‌بدنی
	۹۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	نفر	میزان مشارکت دانش‌آموزان در ورزش همگانی و جشنواره‌های ورزشی
در سال ۹۳ موردبازنگری و با ویرایش جدید در سال ۹۴ قابل اجرا می‌باشد	۳۰۰۰۰	۲۶۰	۲۴۴۰	۲۴۰	۱۸۵۹	۲۲۰	۱۰۲۳	۲۰۰	کلاس	تعداد کلاس‌های کانون‌های ورزشی دانش‌آموزی
	۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۸۶۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۸۳۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	نفر	میزان مشارکت دانش‌آموزان در برنامه طناب‌ورز (آموزش طناب زنی)
عدم تأمین تجهیزات	۴۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	۸۵۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰	نفر	میزان مشارکت

عنوان هدف کمی (شاخص کلیدی)	واحد	سال ۹۰		سال ۹۱		سال ۹۲		سال ۹۳		توضیحات
		پیش‌بینی	عملکرد	پیش‌بینی	عملکرد	پیش‌بینی	عملکرد	پیش‌بینی	عملکرد	
دانش‌آموزان برنامه ژی‌مناس (آموزش ژیمناسستیک)										مورد نیاز
میزان مشارکت دانش‌آموزان ساح (آموزش شنا)	نفر	۸۰۰۰۰	۷۵۰۰۰	۸۳۰۰۰	۶۰۰۰۰	۸۶۰۰۰	۳۰۰۰۰	۹۵۰۰۰	۲۵۰۰۰	عدم تخصیص اعتبار مورد نیاز
تعداد کانون‌های حرکات اصلاحی	کانون	۲۰۰	-	۵۰	-	۷۰	-	۶۰	۲۳۲	
تعداد مدارس تخصصی ورزشی	مدرسه	۵۰۰	۳۸	۶۰	۶۶۰	۵۰	۱۷۰۰	۴۰	۱۹۲	رشد بی‌رویه مدارس ورزش باعث عدم توجه به کیفیت مدارس شد. در سال ۹۳ به‌منظور توسعه کیفی و تأمین نیروی انسانی متخصص این فرایند کاهش یافت.
یکسان‌سازی وسایل و تجهیزات ورزشی مدارس	مدرسه	۱۷۵۴۰		۲۵۰۰		۱۰۰۰۰		۱۰۰۰۰		
تعداد محتوا و مواد کمک آموزشی	لوح فشرده	۵	-	۶	-	۹	-	۱۰	-	به دلیل تخصیص نیافتن اعتبارات انجام پذیرفت
	کتاب	۱۰	-	۱۲	-	۱۵	-	۱۸	-	
تعداد طرح‌های پژوهشی استانداردهای درس تربیت بدنی (نرم ملی آمادگی جسمانی و آمادگی حرکتی و مهارت‌های ورزشی)	پروژه	۰	-	۰	-	۱	-	۱	-	با توجه به برنامه‌های آموزش و پرورش انجام این امر در حوزه پژوهشگاه انجام می‌پذیرد؛ که متأسفانه در این خصوص پژوهشی انجام نشده است
حیات پویا	مدرسه	-	-	-	-	-	-	۱۷۰۰۰	۱۵۰۰۰	
کیفیت بخشی درس تربیت بدنی دوره ابتدایی	نفر	-	-	-	-	-	-	۳۵۰۰	۳۵۰۰	در ۵ استان اجرا شد (۱۰ مدرس و مابقی معلم)

اخذ: (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۴)

با توجه به اهمیت ورزش قهرمانی دانش‌آموزی در ادامه به بررسی عملکرد وزارت آموزش و پرورش در
این زمینه در جدول (۱-۱۳) و (۱-۱۴) پرداخته می‌شود.

جدول (۱-۱۳): وضعیت ورزش قهرمانی دانش آموزی در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه - حوزه آموزش و پرورش

ردیف	برنامه اجرایی یا اقدام اساسی	سنجه عملکرد	عملکرد در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه		
			سال پایه (۱۳۸۳)	برنامه چهارم (۱۳۹۰)	برنامه پنجم (۱۳۹۳)
۱	ورزشکاران سازمان یافته پسر (اعزام برون مرزی)	نفر	۱۶۳	۱۵۸	۹۸
۲	ورزشکاران سازمان یافته دختر (اعزام برون مرزی)	نفر	۳	۲۸	۱۲
۳	ورزشکاران سازمان یافته پسر (تحت پوشش مسابقات)	نفر	۹۸۴۱۸۳	۶۲۷۵۳۴	۱۰۵۱۸۱۹
۴	ورزشکاران سازمان یافته دختر (تحت پوشش مسابقات)	نفر	۵۰۳۸۳۵	۵۸۹۴۳۳	۷۴۷۸۴۳
۵	مدال های کسب شده در مسابقات قهرمانی دانش آموزان آسیا	تعداد	-	۳۲	۱
۶	مدال های کسب شده در مسابقات دانش آموزان بین المللی	تعداد	۳	۱	-
۷	مدال های کسب شده در مسابقات قهرمانی دانش آموزان جهان	تعداد	-	۱	۱

مأخذ: (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۴)

جدول (۱-۱۴): عملکرد متغیرهای کلیدی برنامه پنجم توسعه (سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۳) - حوزه آموزش و پرورش

عنوان هدف کمی (شاخص کلیدی)	واحد	سال ۹۰		سال ۹۱		سال ۹۲		سال ۹۳	
		پیش بینی	عملکرد	پیش بینی	عملکرد	پیش بینی	عملکرد	پیش بینی	عملکرد
آماده سازی گروه های منتخب و اعزام به رقابت های بین المللی ISF و ASSF ۱۴	تیم	۷	۷	۹	۵	۱۰	۰	۱۲	۳

مأخذ: (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۴)

با توجه به تحلیل صورت گرفته در زمینه ورزش دانش آموزی، مهم ترین اولویت های وزارت آموزش و پرورش در بخش ورزش دانش آموزی به تفکیک واحدهای ذی ربط در تدوین برنامه ششم توسعه به شرح ذیل می باشد:

الف) اولویت های معاونت تربیت بدنی و سلامت در حوزه ورزش دانش آموزی

۱. توانمندسازی منابع انسانی اعم از معلمان تربیت بدنی، کارکنان اداری حوزه تربیت بدنی و ورزش

۲. طراحی و استقرار نظام مدیریت عملکرد و ارزیابی برنامه‌ها و فعالیت‌ها
۳. تدوین سند راهبردی حوزه تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی و فدراسیون ورزش دانش‌آموزی
۴. راه‌اندازی نهضت داوطلبی در امر تربیت‌بدنی
۵. ظرفیت‌شناسی و ظرفیت‌سازی از طریق مبادله تفاهم‌نامه‌های همکاری با سازمان‌های مرتبط و تلاش برای عملیاتی نمودن آن‌ها
۶. تشکیل اتاق‌های فکر و کمیسیون‌های دائمی مشورتی استان‌ها در امور تربیت‌بدنی و فدراسیون ورزش دانش‌آموزی
۷. بهره‌گیری از ظرفیت‌های نشریات منتشره در وزارت متبوع و احیاء نشریات حوزه تربیت‌بدنی و سلامت
۸. تلاش برای راه‌اندازی مجمع خیرین ورزشی
۹. اجتماعی نمودن فعالیت‌ها از طریق انعکاس رسانه‌ای (به‌ویژه در اخبار سراسر) بهره‌گیری از رسانه‌های نوشتاری، دیداری، شنیداری و فناوری‌های نوین

ب) اولویت‌های دفتر تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی

۱. کیفیت‌بخشی درس تربیت‌بدنی با اولویت مقطع ابتدایی
۲. راه‌اندازی و گسترش المپیادهای ورزشی درون مدرسه‌ای
۳. استقرار نظام استعدادیابی ورزشی در قالب کانون‌های درون مدرسه‌ای، برون مدرسه‌ای و کانون‌های ویژه و مدارس تخصصی ورزش
۴. استانداردسازی اماکن و تجهیزات ورزشی مدارس با توجه به محتوای درس تربیت‌بدنی
۵. راه‌اندازی کانون‌های حرکات اصلاحی و راست‌قامتی در گستره مدارس کشور
۶. طراحی و اجرای طرح‌های حیاط پویا و ورزش صبحگاهی
۷. طراحی، طرح آشنا و جایگزین نمودن آن با طرح سباح

ج) اولویت‌های فدراسیون ورزش‌های دانش‌آموزی

۱. استقرار کامل نظام حقوقی اداری، مالی فدراسیون ورزش‌های دانش‌آموزی و هیئت‌های تابعه استانی و شهرستانی
۲. تشکیل هیئت‌های ورزشی استانی و شهرستانی
۳. برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزشی - فرهنگی دانش‌آموزان سراسر کشور
۴. مشارکت و همکاری در اعزام کاروان‌های ورزشی جمهوری اسلامی ایران به بازی‌های المپیک جوانان
۵. کسب کرسی‌های بین‌المللی در حوزه ورزش دانش‌آموزی

ورزش دانشجویی

اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم یکی از ادارات کل سازمان امور دانشجویان می باشد که متولی امور ورزشی و تربیت بدنی در دانشگاه ها می باشد. همچنین سیاست گذاری، برنامه ریزی، سازمان دهی و نهایتاً نظارت بر فعالیت های ورزش دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی سراسر کشور را عهده دار می باشد. کمک به رشد و شکوفایی ابعاد معنوی، جسمانی، عاطفی، عقلانی و اجتماعی دانشجویان از طریق پرداختن به فعالیت های مفرح و سلامت بخش تربیت بدنی و ورزش مأموریت و رسالت اصلی این اداره کل می باشد.

مهم ترین اهداف این اداره کل به شرح ذیل می باشد:

- ✓ تعمیق باورها و ارزش های فرهنگی، اجتماعی و دینی در تدوین و اجرای برنامه ها و فعالیت های ورزش دانشگاه ها
- ✓ بهبود کیفیت زندگی، تأمین سلامت، نشاط و ارتقای اعتماد به نفس و روحیه نظم پذیری در دانشجویان
- ✓ ارتقای کمی و کیفی ورزش دانشجویان در سطوح دانشگاهی، ملی و بین المللی
- ✓ توسعه و ارتقاء ورزش دانشجویان دختر دانشگاه ها
- ✓ توسعه و گسترش فعالیت های ورزشی درون دانشگاهی و منطقه ای
- ✓ ایجاد انگیزه و عزم ملی و تقویت اقتدار ملی دانشجویان از طریق برنامه های ورزشی ملی و بین المللی

✓ انسجام و هماهنگی ورزش دانشجویان کشور

✓ ارتقای بهره‌وری منابع ورزش دانشجویی کشور

✓ هدایت، حمایت و نظارت مستمر بر فعالیت‌های تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها

تحقیقات صورت گرفته در کشور بیانگر آن است که درصد مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی نسبت به کشورهای مدعی و صاحب‌نام از شرایط ایده آل فاصله دارد. چراکه در کشورهای پیشرو در عرصه ورزش ۴۰ تا ۶۰ درصد دانشجویان این کشورها در فعالیت‌های ورزشی به‌صورت مستمر شرکت دارند (باقری و همکاران، ۱۳۸۸).

نظر به موارد مطرح‌شده و مشکلات پیشرو در زمینه ورزش دانشجویی و با عنایت به نقش مهم و حساس اداره کل تربیت‌بدنی، ایجاد بستر مناسب برای ارتقا و توسعه ورزش دانشجویی نیازمند توجه صاحب‌نظران و مسئولین امر می‌باشد. از این رو با توجه به چشم‌انداز و دورنمای برنامه توسعه ورزش دانشگاه‌ها، تجزیه و تحلیل وضعیت موجود در تحقق اهداف کمی و کیفی با توجه به اطلاعات مندرج در جدول شماره (۱-۱۵) در ذیل ارائه می‌گردد.

الف- روند شرکت دانشجویان مشارکت‌کننده در مسابقات ورزشی قهرمانی سراسری دانشگاه‌ها

از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ سالانه حدود ۲ درصد برای سال‌های زوج و حدود ۵ درصد برای سال‌های فرد برای شرکت دانشجویان دختر و پسر در مسابقات سراسر پیش‌بینی شده بود. روند شرکت دانشجویان در طی برنامه پنجم از رشد مطلوبی برخوردار بوده است که در جدول شماره ۱۵ درج شده است.

جدول (۱-۱۵): روند گسترش فعالیت‌های ورزشی بر اساس شاخص‌های کمی ورزش دانشگاه‌های سراسر کشور

عنوان شاخص / سال	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
الف) تعداد دانشجویان مشارکت‌کننده برنامه و فعالیت‌های ورزش همگانی و درون دانشگاهی	۳۳۱۵۶۷	۳۶۱۸۳۴*	۳۵۰۹۷۹**	۳۶۵۹۰۸	-
ب) تعداد دانشجویان مشارکت‌کننده تحت پوشش ورزش قهرمانی	۱۷۲۲۵	۱۷۷۱۲	۸۲۰۰	۱۵۸۹۲	-
ج) تعداد اعضاء انجمن‌های ورزش دانشجویی	۱۶۳۲	۵۸۲۴	۵۴۷۹	۵۶۰۰	-
د) سرانه فضاهای ورزشی سرپوشیده (مترمربع)	۰/۹۶	۰/۹۸	۰/۹۶	۰/۹۸	-
تعداد مراکز مشاوره و اتاق‌های تندرستی	۳۹	۳۹	۴۲	۵۰	-
بودجه و اعتبارات جاری ورزش دانشگاهی	۴۳۰۱۲۵۴۲۴۲۴	۱۰۱۲۸۰۰۹۰۰	۲۱۳۹۷۰۰۰۰۰	۲۶۳۸۲۰۰۰۰۰	-
بودجه و اعتبارات تجهیزاتی ورزش دانشگاهی	۵۵۸۶۰۰۰۰۰	-	۲۷۸۳۰۰۰۰۰	۱۷۴۷۰۰۰۰۰	-

مأخذ: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۴

* شایان ذکر است به دلیل برگزاری المپیادهای ورزش دانشگاهها در سالهای فرد با افزایش شرکت کنندگان روبرو هستیم و در سالهای زوج نسبت به سالهای فرد کاهش شرکت کنندگان را داریم. در سال ۹۱ مقایسه درصد رشد عملکرد نسبت به سال ۹۰ به نحوی است نرخ رشد ۸، ۲٪ درصد را نشان می دهد. این در حالی است که در طی سالهای ۹۲ و ۹۳ در این بخش توجه اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم به ویژه بر محدود کردن مسابقات و عدم برگزاری المپیادهای ورزشی و کیفی سازی ورزش قهرمانی در جهت توسعه ورزش همگانی که همین موضوع سبب کاهش جمعیت دانشجویان تحت پوشش ورزش قهرمانی قرار گرفته است.

ب- تعداد دانشجویان مشارکت کننده در ورزش همگانی و درون دانشگاهی

از سال ۹۰ تا سال ۹۵ سالانه ۶٪ رشد برای شرکت دانشجویان دختر و پسر پیش بینی شده بود؛ که بر اساس آمار مندرج در جدول شماره ۳ مقایسه درصد رشد و رکود آورده شده است.

* نرخ رشد عملکرد سال ۹۳ نسبت به سال پایه ۱۰،۳٪ است. این بخش از میزان رشد مطلوبی برخوردار بوده است؛ که این موضوع متأثر از سیاستها و اقدامات ذیل می باشد:

- ✓ تغییر رویکرد اداره کل تربیت بدنی از قهرمانی به همگانی
- ✓ نظارت و ارزیابی برنامه ها تربیت بدنی با ایجاد حمایت از سیاست گذاری ورزش دانشجویی با اولویت ورزش درون دانشگاهی و همگانی
- ✓ استقبال دانشجویان از اجرای طرح های ورزشی جذاب و جدید
- ✓ افزایش رشته های متنوع و فراهم نمودن امکان دسترسی دانشجویان به فضاهای ورزشی جذاب از طریق توسعه مراکز تندرستی و مشاوره ورزشی و حمایت های اداره کل از ادارات تربیت بدنی دانشگاهها در این خصوص
- ✓ ایجاد انگیزه در مدیران تربیت بدنی از طریق تجلیل از مدیران برتر به ویژه دانشگاه هایی که در فعالیت های همگانی ابتکارات و فعالیت های انگیزاننده و جذاب برای دانشجویان فراهم نمودند
- ✓ افزایش سطح آگاهی های ورزشی مسئولین دانشگاهها و دانشجویان نسبت به ورزش همگانی و تفریحی

✓ راه اندازی اولین المپیادهای ورزش های همگانی دختران و پسران

** البته لازم به ذکر است روند عملکرد سال ۹۲ نسبت به سال ۹۱ نرخ رکود برابر با ۲،۹٪- ملاحظه می شود که این میزان کاهش به دلیل اینکه سیاست اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم به ویژه بر محدود کردن مسابقات و عدم برگزاری المپیادهای ورزشی قهرمانی و محدود کردن المپیادهای

همگانی و کیفی سازی ورزش قهرمانی و ورزش همگانی که همین موضوع سبب رکود جمعیت دانشجویان تحت پوشش ورزش دانشجویان قرار گرفته است.

ج- تعداد اعضای انجمن ها و داوطلبی ورزش دانشجویی

این هدف کمی با توجه به دلیل کمبود نیروی انسانی در دانشگاه ها در جهت رفع کمبود نیروی انسانی ادارات تربیت بدنی و ایجاد انگیزه و مشارکت دانشجویان در فعالیتهای ورزشی مدنظر قرار گرفته و در طی این مهر و موم ها نهضت داوطلبین ورزش دانشجویی در کلیه برگزاری المپیادها و جشنواره های قهرمانی و همگانی و درون دانشگاهی مشارکت و مورد حمایت قرار گرفته شد. لذا این بخش از رشد مطلوبی برخوردار بوده است. عملکرد آن در جدول شماره سه به شرح ذیل می باشد:

نرخ رشد عملکرد سال ۹۳ نسبت به سال پایه ۲۴۳٪ است که میزان مطلوبی را نشان می دهد که متأثر از سیاست ها و اقدامات فوق الذکر می باشد.

بند د، ح - سرانه فضاهای ورزشی سرپوشیده و تعداد اماکن و تجهیز اتاق های مراکز مشاوره* ورزش دانشگاه ها

از سال ۹۰ تا سال ۹۴ رشد سرانه فضاهای ورزشی سرپوشیده می بایست به ۱/۵ مترمربع پیش بینی شده بود؛ که بر اساس شواهد و آمار مندرج در جدول شماره ۱۵ نشان داده می شود که اهداف فوق محقق نشده است. به دلیل وابسته بودن اعتبارات طرح های عمرانی به دولت و با توجه به وضعیت مقاومت اقتصادی و تحریم های موجود و همچنین محل تخصیص بودجه طرح های ورزشی، عمرانی به دانشگاه از سوی معاونت پشتیبانی وزارت علوم و عدم سیاست گذاری و نظارت اداره کل تربیت بدنی به عنوان متولی ورزش دانشگاه ها بر طرح های ورزشی دانشگاه ها مشکلات عدیده ای را برای ورزش دانشگاه ها به وجود آورده است.

* در طی این مهر و موم ها هدف کیفی سازی اتاق های تندرستی و مراکز مشاوره سلامتی و تندرستی در دانشگاه ها بوده است و از نظر کمی رشدی نسبت به برنامه چهارم توسعه ورزش دانشگاهی نداشته است.

و- اعتبارات جاری و تجهیزاتی* ورزش تربیت بدنی وزارت علوم

در سال ۹۳ اعتبارات جاری ورزش اداره کل تربیت بدنی نسبت به سال پایه ۳۹ در صد کاهش داشته است؛ که این میزان روند رو به رکود را نشان می دهد. دلایل این رکود به شرح ذیل می باشد.

با عنایت به شوک نفتی ناشی از کاهش قیمت ایجاد شده در سطح جهانی، تحریم ها و تورم موجود در کشور و به تبع مشکل کسری بودجه بر سایر بخش های وابسته به دولت از جمله وزارت علوم، تحقیقات

و فناوری و ورزش دانشگاهی را دستخوش تغییر خود قرارداد. از طرفی طبق سیاست‌های در نظر گرفته شده می‌بایست تعداد دانشگاه‌ها و جمعیت دانشجویی در طی این مهر و موم‌ها افزایش می‌یافت که این عدم تناسب بین اعتبارات اختصاص داده شده، تعداد افزایش مراکز آموزش عالی و دانشجویان نیز مشکل را چند برابر نموده است.

*** در سال ۹۱ بودجه تجهیزاتی به بخش ورزش دانشجویی اختصاص داده نشده است**

با توجه به تحلیل راهبردی صورت گرفته در زمینه ورزش دانشجویی، ضروری است در برنامه ششم توسعه به محورهای ذیل جهت توسعه این بخش از ورزش تربیتی توجه شود.

- ✓ فراهم نمودن امکان دسترسی عادلانه همه دانشجویان به اماکن و فضاهای ورزشی موجود کشور
- ✓ ساماندهی وضعیت امکانات و زیرساخت‌های ورزشی از طریق تدوین طرح ملی توسعه فضاهای ورزشی
- ✓ برنامه‌ریزی به منظور استفاده بهینه از ظرفیت‌های ملی ورزش دانشجویی
- ✓ ایجاد سازمان ورزش دانشجویی
- ✓ افزایش امکان دسترسی به ورزش، کاهش هزینه‌های ورزشی و ارتقای فرهنگ پرداختن به ورزش در بین دانشجویان و توزیع عادلانه منابع موجود ورزش کشور
- ✓ ترویج فرهنگ نیاز به ورزش در زندگی روزمره و عادت به هزینه کردن برای ورزش
- ✓ توجه ویژه به مدارس و دانشگاه‌های کشور به عنوان ارکان بنیادی توسعه همگانی و قهرمانی کشور
- ✓ ایجاد معاونت تربیت بدنی و تندرستی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تشکیل ادارات کل تربیت بدنی در دانشگاه‌ها
- ✓ توانمند نمودن مدیران و برنامه‌ریزان ورزش کشور از طریق تأکید بر معیارهای تجربی و علمی و دانشگاهی
- ✓ برنامه‌ریزی به منظور توسعه فناوری ارتباطات و اطلاعات ورزشی
- ✓ حمایت صداوسیما و رسانه‌ها از ورزش دانشجویی و دانش‌آموزی
- ✓ بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی و قانونی آموزش عالی، پژوهشکده‌ها و دانشگاه‌های کشور در راستای علمی نمودن ورزش دانشگاهی و ورزش کشور
- ✓ ایجاد انگیزه و تسریع در مقررات به منشور گسترش و توسعه مشارکت بخش‌های غیردولتی در تأمین منابع مالی، ساخت، تجهیز و مدیریت صحیح امکانات و زیرساخت‌های ورزشی
- ✓ تجمیع دانشکده‌های تربیت بدنی در چند دانشگاه بزرگ به صورت قطبی تحت عنوان دانشگاه تربیت بدنی
- ✓ بهره‌گیری از کمیته برنامه‌ریزی تربیت بدنی و دفتر گسترش آموزش عالی در جهت تحقق اهداف ورزش دانشجویی
- ✓ برقراری توازن پذیرش دانشجویان با توجه به بازار کار و جنسیت دانشجو
- ✓ اختصاص بودجه مستقل ورزش کارکنان از بودجه ورزش دانشجویی

حوزه ورزش جانبازان و معلولان

پیشرفت‌های علمی و به وجود آمدن فناوری‌های بسیار پیشرفته دنیای حاضر اگرچه مزایا و خدماتی را برای بهتر شدن شرایط زندگی برای افراد ایجاد نموده است، اما یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین پایه‌های زندگی انسان‌ها یعنی «سلامتی» را به نحوی به مخاطره انداخته است، به‌طوری‌که سالانه به دلایل گوناگون تعدادی از مردم جهان را دچار انواع معلولیت‌های جسمی و روانی نموده و از شرکت

در بسیاری از فعالیتهای طبیعی و روزمره زندگی، اجتماعی به‌خصوص ورزشی محروم ساخته است. در این راستا فعالیتهای حرکتی و ورزشی متنوع می‌تواند نقش ارزنده‌ای در بهینه‌سازی سبک زندگی این قشر از جامعه ایفا نماید. طبق آمارهای موجود ۱۰٪ جمعیت کشور از نوعی معلولیت رنج می‌برند. بدیهی است که در راستای کمک به رفاه حال این بخش از جمعیت کشور و استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های آن‌ها باید در کلیه برنامه‌ریزی‌های کشور موردتوجه قرار گیرند. متولیان اصلی ورزش جانبازان و معلولین در سطح کشور عبارتند از: کمیته ملی پارالمپیک، فدراسیون ورزش‌های جانبازان و معلولین، فدراسیون ورزش‌های نابینایان و فدراسیون ورزش‌های ناشنوایان. سطوح اجرایی این حوزه نیز در چهار سطح ورزش پرورشی، همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای قابل‌بررسی است. در جدول شماره (۱-۱۶) وضعیت موجود ورزش جانبازان و معلولین در کشور نشان داده شده است.

جدول (۱-۱۶): وضعیت ورزش جانبازان و معلولین کشور در سال ۱۳۹۳

تعداد اماکن ورزشی	تعداد مربیان			تعداد ورزشکاران		
	جمع کل	زن	مرد	جمع کل	زن	مرد
۴۶۶	۵۹۲	۱۵۴	۴۳۸	۱۵۲۵۶	۳۶۱۶	۱۱۶۴۰

مأخذ: (فدراسیون ورزش‌های جانبازان و معلولین، ۱۳۹۴)

از ۴۶۶ باب مکان ورزشی موجود در کشور تعداد ۳۹۹ مکان آن متعلق به وزارت ورزش و جوانان، تعداد ۲۱ باب مربوط به اداره کل بهزیستی، تعداد ۵۳ باب مربوط به بنیاد شهید و امور ایثارگران، تعداد ۱۶ بابا مربوط به بخش خصوصی و تعداد ۳۷ باب مربوط به سایر ارگان‌ها می‌باشد. ضمناً از این مکان‌ها تعداد ۴۸ باب در اختیار ورزش جانبازان و معلولین و بقیه به تعداد ۴۱۸ باب به صورت استیجاری مورد استفاده قرار می‌گیرد. متأسفانه درحالی‌که ۱۰٪ از جمعیت کشور از نوعی معلولیت رنج می‌برند، چیزی حدود ۱٪ از امکانات ورزشی کشور در اختیار این جمعیت می‌باشد. بااین‌حال ورزش جانبازان و معلولین در بخش مدال‌آوری در بازی‌های پارالمپیک، پاراآسیایی، جهانی و بین‌المللی موفق عمل نموده‌اند.

جدول (۱-۱۷): وضعیت مدال‌آوری ورزش جانبازان و معلولین در بازی‌های آسیایی و پاراآسیایی

ردیف	برنامه اجرایی یا اقدام اساسی	سنجه عملکرد	عملکرد در پایان برنامه چهارم و پنجم توسعه		
			سال پایه (۱۳۸۳)	پایان برنامه چهارم (۱۳۹۰)	برنامه پنجم (۱۳۹۳)
۱	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های پاراآسیایی (هر ۴ سال یک‌بار - گوانجو و اینچوان)	تعداد	-	۸۰	۱۲۰
۲	مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های پارالمپیک (هر ۴ سال یک‌بار - آتن، پکن و لندن)	تعداد	۲۳	۱۴	۲۴

مأخذ: معاونت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای وزارت ورزش و جوانان

اهم موانع توسعه ورزش جانبازان و معلولین کشور به شرح ذیل می‌باشد:

- ✓ کم‌توجهی اکثر مسئولین ورزش و عدم فعالیت اکثر سازمان‌ها و نهادها در حوزه ورزش جانبازان و معلولین
- ✓ عدم امکان و سهولت در دسترسی به فضاها و امکانات ورزشی موجود
- ✓ دشواری در حمل‌ونقل جانبازان و معلولین
- ✓ کمبود شدید اماکن و تجهیزات ورزشی اختصاصی
- ✓ بالا بودن هزینه ورزش جانبازان و معلولین (نسبت به سایرین)

- ✓ کمبود شدید نیروی انسانی متخصص (مربی، داور و)
- ✓ ضعف در فرهنگ‌سازی جامعه و خانواده‌ها (اصلاح و تغییر نگرش جامعه نسبت به معلولین و همچنین اصلاح و تغییر نگرش معلولین نسبت به خود)

جدول (۱-۱۸): اطلاعات اماکن ورزشی و ورزشکاران هیئت‌های ورزش جانبازان و معلولین سراسر کشور در سال ۱۳۹۳

ردیف	استان	تعداد مکان‌های ورزشی			تعداد ورزشکاران بانوان	تعداد ورزشکاران مردان	جمع کل ورزشکاران
		اختصاصی	استیجاری	کل			
۱	آذربایجان غربی	۰	۲۰	۲۰	۳۹	۲۴۴	۲۸۳
۲	آذربایجان شرقی	۲	۱۲	۱۴	۱۵۷	۴۰۵	۵۶۲
۳	اردبیل	۱	۱۴	۱۵	۶۲	۳۹۳	۴۴۴
۴	اصفهان	۰	۳۳	۳۳	۳۷۳	۸۶۵	۱۲۳۸
۵	البرز	۱	۱۰	۱۱	۵۶	۲۰۸	۲۶۴
۶	ایلام	۱	۲	۳	۴۵	۱۴۹	۱۹۴
۷	بوشهر	۱	۱۵	۱۶	۹۸	۲۲۳	۳۲۱
۸	تهران	۱	۱۶	۱۷	۸۴	۷۵۳	۸۳۷
۹	چهارمحال و بختیاری	۱	۸	۹	۴۹	۱۳۵	۱۸۴
۱۰	خراسان جنوبی	۱	۱۹	۲۰	۴۴	۳۵۹	۴۰۳
۱۱	خراسان رضوی	۳	۲۴	۲۷	۲۵۴	۶۹۰	۹۴۴
۱۲	خراسان شمالی	۴	۰	۴	۴۸	۱۰۵	۱۵۳
۱۳	خوزستان	۱	۱۵	۱۶	۲۰۴	۷۹۳	۹۹۷
۱۴	زنجان	۲	۱۰	۱۲	۲۱۷	۴۸۹	۷۰۶
۱۵	سمنان	۴	۱۵	۱۹	۸۴	۲۵۵	۳۳۹
۱۶	سیستان و بلوچستان	۲	۱۶	۱۸	۱۵۹	۳۶۴	۵۲۳
۱۷	فارس	۵	۱۰	۱۵	۲۶۴	۵۸۲	۸۵۱
۱۸	قزوین	۱	۱۰	۱۱	۱۹۵	۴۲۱	۶۱۶
۱۹	قم	۲	۷	۹	۴۸	۳۵۵	۴۰۳
۲۰	کردستان	۰	۷	۷	۵۶	۲۰۴	۲۶۰
۲۱	کرمان	۲	۲۴	۲۶	۶۲	۲۳۵	۲۹۷

ردیف	استان	تعداد مکان‌های ورزشی			تعداد ورزشکاران بانوان	تعداد ورزشکاران مردان	جمع کل ورزشکاران
		اختصاصی	استیجاری	کل			
۲۲	کرمانشاه	۳	۸	۱۱	۱۰۷	۲۸۲	۳۸۹
۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	۰	۱۱	۱۱	۲۹	۲۳۶	۲۶۵
۲۴	گلستان	۲	۱۰	۱۲	۷۹	۲۳۱	۳۱۰
۲۵	گیلان	۲	۲۴	۲۶	۶۱	۱۸۹	۲۵۰
۲۶	لرستان	۲	۲۲	۲۴	۱۴۲	۵۴۴	۶۸۶
۲۷	مازندران	۱	۱۷	۱۸	۲۸۴	۱۰۹۰	۱۳۸۴
۲۸	مرکزی	۱	۹	۱۰	۱۰۰	۳۴۰	۴۴۰
۲۹	هرمزگان	۱	۶	۷	۳۴	۷۴	۱۰۸
۳۰	همدان	۰	۶	۶	۶۶	۸۸	۱۵۴
۳۱	یزد	۱	۱۸	۱۹	۱۱۱	۳۴۰	۴۵۱
جمع کل		۴۸	۴۱۸	۴۶۶	۳۶۱۶	۱۱۶۴۰	۱۵۲۵۶

مأخذ: (فدراسیون ورزش‌های جانبازان و معلولین جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۴)

حوزه فرهنگی، آموزش و پژوهش در ورزش

ورزش و تربیت‌بدنی در دنیای امروز با فرهنگ و هنجارهای اجتماعی دارای تعامل و ارتباط مستقیم بوده و بازتاب فرهنگ اجتماعی در جوامع جدید می‌باشد. در تمدن و فرهنگ غنی ایرانی-اسلامی ورزش و تربیت‌بدنی علاوه بر ارتباط متقابل با فرهنگ اجتماعی با توجه به مدارک و شواهد تاریخی و نظری در متون و ادبیات ملی و دینی، یک پدیده فرهنگی و تربیتی تلقی می‌شود که از مهارت‌ها و رشته‌های ورزشی مختلف استفاده می‌کند. نهادهای بالادستی ورزش و تربیت‌بدنی در سطح حکومتی،

مجلس و دولت و شوراهای عالی در ایران نیز با توجه به اهداف و وظایف کلان و خرد تا حدودی به ورزش و تربیت بدنی و به ویژه ابعاد فرهنگی اجتماعی و تربیتی آن اشاره داشته‌اند. چشم‌انداز ۲۰ ساله در افق ۱۴۰۴، سیاست‌های فرهنگی و اصول آن، منشور ملی جوانان، سند ملی آموزش و پرورش، برنامه‌های پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی و نظایر آن‌ها همگی دارای بندها و موادی درباره ورزش و تربیت بدنی و اصول و اهداف و رویکردهای آن در جامعه و نهادهای اجتماعی هستند. شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز مصوباتی در زمینه ورزش و تربیت بدنی و ابعاد فرهنگی و تربیتی آن و توسعه این پدیده در جامعه متناسب با ارزش‌ها و هنجارهای جمهوری اسلامی دارد که عبارتند از:

- ۱- راهبردهای فرهنگی ورزش و تربیت بدنی در جمهوری اسلامی ایران (مصوبه ۵۶۵، ۱۳۸۳)
 - ۲- راهبردهای فرهنگی صداوسیما جمهوری اسلامی ایران - بند ورزش (مصوبه ۵۶۹، ۱۳۸۴)
 - ۳- شاخص‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - شاخص ۴۹ الی ۵۸ (مصوبه ۵۳۰، ۱۳۸۲)
 - ۴- راهبردهای ورزش بانوان در جمهوری اسلامی ایران - شورای فرهنگی اجتماعی زنان، ۱۳۷۶
 - ۵- شاخص‌های آموزش عالی کشور بخش فرهنگی و دانشجویی، ۱۳۸۲
 - ۶- سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی ورزش زنان کشور؛ مصوبه چهارصد و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۷/۲۲
 - ۷- اصلاح و تکمیل بند ۱ و ۴ سیاست‌های فرهنگی، اجتماعی ورزش زنان کشور؛ مصوبه چهارصد و دهمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۹/۴.
 - ۸- سیاست‌های بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان و دختران؛ مصوبه جلسه ۵۱۳ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۰. (آیین‌نامه اجرایی این مصوبه تاکنون تهیه نشده است، لکن مقرر شده در راستای ماده ۲۳۰ قانون برنامه پنجم توسعه، موضوع از طریق شورای اجتماعی وزارت کشور، در تهیه برنامه ملی ساماندهی اوقات فراغت خانواده، لحاظ گردد).
 - ۹- سیاست‌ها و راهبردهای ارتقاء سلامت زنان؛ مصوبه ششصد و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۶/۰۸/۰۸.
 - ۱۰- سیاست‌ها و اولویتهای فرهنگی سازمان تربیت بدنی؛ مصوبه پانصد و شصت و پنجمین جلسه مورخ ۱۳۸۴/۰۴/۲۱.
- علاوه بر مصوبات و راهبردهای ذکر شده، اقدامات و مطالعاتی نظیر تدوین شاخص‌های فرهنگی ورزش، ارزیابی فرهنگی دانشگاه‌ها (بخش ورزش و فراغت)، ارزیابی وضعیت فرهنگی ورزش و تربیت بدنی در

ایران، مهندس فرهنگی - بخش ورزش و تربیت بدنی (در دست انجام) نیز حاصل تلاش این شورای عالی با توجه به وظایف کلان آن در ارتباط با این رشته فرهنگی- ورزشی در جامعه بوده است. مهم‌ترین مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در این زمینه راهبردهای فرهنگی ورزش و تربیت بدنی در جمهوری اسلامی ایران (مصوبه ۵۶۵) است که در سال ۱۳۸۳ با اخذ گزارش ۳۰۰ صفحه‌ای از سازمان تربیت بدنی و ارزیابی آن توسط ۶ تن از اساتید صاحب‌نظر با عناوینی چون ورزش قهرمانی، ورزش همگانی، ورزش بانوان، ورزش تربیتی، آموزشی و تحقیقات و برنامه پنج‌ساله توسعه (بخش ورزشی) انجام‌یافته و جمع‌بندی نهایی آن به‌صورت راهبردهای فرهنگی ورزش و تربیت بدنی به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید و به دستگاه‌های ورزشی کشور برای اجرا ابلاغ گردید که در نوع خود از اعتباری جامع و ارزشمند برخوردار بوده و به‌عنوان یک سند بالادستی می‌تواند بسیار راهگشا و سازنده باشد.

با توجه به نگرش فرهنگی به ورزش و تربیت بدنی شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی در سه بخش اصلی رهنمودهای امام راحل (ره) و رهبری معظم انقلاب، راهبردها و سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور بوده است. حاصل ارزیابی‌ها مبین آن است که این معیارهای نگرشی، راهبردی و برنامه‌ای در فرایند ورزش و تربیت بدنی کشور و ساختارها، کارکردها و رویکردهای آن در سطوح مختلف اعم از ورزش قهرمانی، ورزش همگانی، ورزش تربیتی و دانش آموزی، ورزش بانوان، آموزش و تحقیقات و به‌کارگیری دانش و پژوهش و همچنین در زمینه‌های سخت‌افزاری و به‌ویژه، توزیع عادلانه اعتبارات و امکانات و حمایت از مناطق محروم و واردکردن ورزش در سبک زندگی مردم و اقشار مختلف اجتماعی به‌ویژه جوانان و نوجوانان و مسائلی از این قبیل نتوانسته است به‌صورت عینی و عملی تحقق یابد و چالش‌ها و تنگناهای گوناگون مدیریتی و برنامه‌ای و اجرایی و فرهنگی در این زمینه‌ها به‌صورت بارزی وجود دارد که رفع آن‌ها نیازمند عزم ملی و تلاش مدیران ارشد و همه دست‌اندرکاران ورزش و تربیت بدنی می‌باشد. در این راستا، مهندسی فرهنگی ورزش و تربیت بدنی می‌تواند بسیار حیاتی و راهگشا باشد.

یکی دیگر از حوزه‌های مهم در بخش ورزش، مسئله پژوهش می‌باشد. در جهان امروز پیشرفت و توسعه کشورها بر مبنای علم و دانش استوار است. پژوهش و تولید علم و فناوری از مهم‌ترین عناصر رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و سیاسی هر کشور محسوب می‌شود. توفیق در این زمینه‌ها در صورتی محقق می‌شود که ساختار پژوهشی به صورتی منسجم و همراه با سیاست‌ها و

استراتژی‌های مشخص به وجود آید و تقویت شود. نظام پژوهش در تربیت‌بدنی و علوم ورزشی نیز از این موضوع مستثنی نیست. نگاهی اجمالی به کشورهای توسعه‌یافته در زمینه ورزش، گویای سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های دقیق آنان در زمینه پژوهش در این حوزه است. کشورهای همچون استرالیا، ایالات متحده آمریکا، انگلستان، کانادا و نیوزلند با تدوین برنامه راهبردی در حوزه علوم ورزشی به رشد و توسعه انواع ورزش‌های همگانی و قهرمانی خود کمک شایانی کرده‌اند.

متأسفانه در حال حاضر، نظام پژوهش در حوزه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی کشور دارای موانع و مشکلات عدیده‌ای است. بررسی‌های صورت گرفته پنج دسته از عوامل فردی-اجتماعی، حرفه‌ای-تخصصی، سازمانی-اداری، امکاناتی - تجهیزاتی و مالی - اقتصادی را به‌عنوان موانع اصلی پژوهش در بخش ورزش کشور شناسایی کرده‌اند. چنین مشکلاتی موجب شده است تا تحقیقات در این حوزه به‌صورت گسسته و متفرق انجام شود و حتی کمیت رو به رشد پژوهش در این زمینه، نتایج اثربخشی از آن‌ها به‌صورت یک مجموعه نظام‌مند حاصل نشود. توسعه کمی و کیفی پژوهش‌های تربیت‌بدنی و ورزش و انجام تحقیقات متنوع و گوناگون در این زمینه، ضرورت ایجاد هم‌افزایی بین این تحقیقات را محسوس می‌سازد. توجه به بخش پژوهش در بخش ورزش و تربیت‌بدنی در برنامه ششم توسعه می‌تواند امکانات لازم برای پاسخگویی به نیازهای رو به رشد تحقیقات ورزشی کشور فراهم کند. با توجه به تحلیل صورت گرفته در زمینه پژوهش در بخش تربیت‌بدنی و ورزش، ضروری است در برنامه ششم توسعه به محورهای ذیل جهت توسعه نظام پژوهشی بخش ورزش و تربیت‌بدنی توجه شود.

- ✓ تقویت و توسعه پژوهش‌های تقاضامحور
- ✓ تقویت ICT نظام پژوهشی علوم ورزشی کشور
- ✓ ایجاد تخصص عمل در فعالیتهای پژوهشی
- ✓ تقویت برنامه محوری در نهادها و مراکز پژوهشی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی کشور
- ✓ تقویت نظام حمایت‌های مادی و معنوی از پژوهشگران تربیت‌بدنی و علوم ورزشی
- ✓ نظام جامع ساماندهی پایان‌نامه‌های تربیت‌بدنی و علوم ورزشی
- ✓ توسعه کمی و کیفی مجلات علمی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی

۵,۱. مقایسه بین‌المللی وضعیت بخش با کشورهای منتخب
(در ارتباط با شاخص‌های سند چشم‌انداز)

در دهه‌های گذشته نوعی افزایش هوشیاری درباره ارزش موفقیت ورزش قهرمانی در میان کشورها و دولت‌ها رخ داده است. در اغلب موارد، این موفقیت‌ها با توجه به ظرفیت آن‌ها در کمک برای رسیدن به گستره‌ای از اهداف ورزشی و غیرورزشی منبعی ارزشمند شناخته شده‌اند. اخیراً موفقیت در میدان‌های بین‌المللی ورزشی به دلیل ایجاد حس غرور ملی، ظرفیت سوددهی اقتصادی از طریق میزبانی رویدادهای مختلف و همچنین کاربرد دیپلماتیک کلی آن ارزش‌های مختلفی یافته است. امروزه کشورها دریافته‌اند که توسعه ورزش

قهرمانی و بهره‌گیری از مزایای مستقیم و غیرمستقیم آن بدون برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب میسر نیست؛ گسترده‌ی فعالیت‌های ورزش قهرمانی ایجاب می‌کند تا نظامی جامع، راهبردی و مدون بر آن حاکم باشد. بر مبنای چنین برنامه جامعی ورزش قهرمانی خواهد توانست بدون تأثیرپذیری از شرایط مدیریتی، حرکت توأم با موفقیت خود را استمرار بخشد. در این میان کشورهای صاحب‌نام عرصه ورزش قهرمانی با تدوین برنامه‌های راهبردی و اجرای آن توانسته‌اند حرکت توأم با موفقیت خود را تداوم بخشند. به این دلیل در این بخش از گزارش به رؤس مطالب برنامه‌های راهبردی چند کشور (کانادا، بریتانیا، آفریقای جنوبی و استرالیا) در قالب جدول شماره ۹ اشاره می‌شود. همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد، طول مدت برنامه در کشورهای مذکور بر اساس سیاست‌های کلی آن‌ها متفاوت است. مأموریت، چشم‌انداز (کیفی یا کمی)، اهداف کلان و راهبردها به‌عنوان مهم‌ترین موارد برنامه‌های راهبردی در جدول مذکور آمده است. نکته حائز اهمیت این است که این کشورها به‌منظور تحقق اهداف کلان و راهبردهای ورزش خود به تدوین برنامه‌های عملیاتی متناظر با هر یک از راهبردها، برنامه زمانی اجرا و نیز تعیین متولیان اجرایی هر یک از برنامه‌ها پرداخته‌اند.

جدول (۱-۱۹): برنامه راهبردی ورزش در کشورهای کانادا، انگلستان، آفریقای جنوبی و استرالیا

کشور	کانادا	انگلستان	آفریقای جنوبی	استرالیا
طول مدت برنامه	۵ سال	۱۶ سال	۵ سال	۵ سال
مأموریت	افزایش فرصت‌ها برای مردم کانادا به‌منظور مشارکت و برتری در ورزش	ترغیب کسب برتری، ترغیب نوآوری، تدارک تسهیلات ورزشی بهتر	تلاش برای ایجاد ملتی فعال و قهرمان	غنی کردن زندگی مردم استرالیا از طریق ورزش
چشم‌انداز	ملت ورزشی پیشتاز	تبدیل انگلستان به فعال‌ترین و موفق‌ترین ملت ورزشی جهان در سال ۲۰۲۰	بهبود کیفیت زندگی و ارتقای همبستگی اجتماعی مردم از طریق حداکثری دسترسی و رشد و توسعه در تمامی سطوح مشارکت ورزشی	تأیید استرالیا به‌عنوان پیشرو قهرمانی در جهان
برخی از اهداف کلان	افزایش مشارکت دائمی کودکان، نوجوانان و سایر گروه‌های جامعه در ورزش‌های رقابتی، بهبود عملکرد ورزشکاران کانادایی در بازی‌های المپیک، پارالمپیک و قهرمانی جهان، توسعه هر چه بیشتر ورزش از طریق حمایت از میزبانی رویدادهای بین‌المللی، برنامه‌ریزی جامعه برای مشارکت ورزشی همراه با اخلاق‌مندی، فراهم کردن شرایط علمی و تحقیقی برای اتخاذ برنامه‌ها و سیاست‌های مؤثر	افزایش مشارکت عمومی در فعالیت‌های ورزشی؛ افزایش موفقیت‌های بین‌المللی در ورزش قهرمانی؛ حمایت از میزبانی رویدادهای ورزشی بزرگ	توسعه زیربنایی ورزش آفریقای جنوبی در قالب پیوستاری یکپارچه و هماهنگ؛ به حداکثر رساندن موفقیت‌های بین‌المللی ورزشی آفریقای جنوبی؛ توسعه وجهه ورزش و تفریحات سالم در جامعه و افزایش اهمیت آن برای عموم جامعه؛ ایجاد سهولت در دسترسی و ارائه خدمات ورزشی توسط سیستم‌های حمایتی و منابع مؤثر	ایجاد نظام ملی اثربخش در ورزش برای تحقق مشارکت حداکثری استرالیایی‌ها در ورزش؛ تضمین برتری عملکرد ورزش قهرمانی استرالیا در سطح جهان
برخی راهبردها	تقویت سیستم مدیریت، رهبری و مربیگری در ورزش کانادا؛ حمایت راهبردی از برنامه‌ریزی در ورزش قهرمانی (سطوح عالی مشارکتی)؛ افزایش فرصت‌های مناسب برای مشارکت ورزشی؛ تقویت مبانی اخلاقی در ورزش کانادا؛ گسترش علم و دانش ورزشی و تحقیقات ورزشی کانادا؛ ایجاد هماهنگی بیشتر در سیستم ورزش کانادا؛ استفاده حداکثری از مزایای میزبانی در رقابت‌های بین‌المللی	تخصیص بهینه بودجه ملی بین فدراسیون‌های ورزشی؛ بهینه‌سازی ارائه خدمات تخصصی به ورزشکاران (تغذیه، روان‌شناسی و)، ایجاد هماهنگی در نظام ورزش قهرمانی؛ توسعه تسهیلات تمرینی در مراکز ملی	کمک به شناسایی استعدادهای ورزشی؛ توسعه ورزش باشگاهی؛ ارتقای ورزش در مدارس و دانشگاه‌ها؛ ایجاد و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی مطابق با طرح ملی مصوب؛ تعیین رشته‌های ورزشی اولویت‌دار؛ حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزشی؛ بررسی و پیشنهاد میزبانی مسابقات بزرگ بین‌المللی در آفریقای جنوبی؛ کمک به توسعه گردشگری ورزشی در آفریقای جنوبی؛ تقویت ارتباطات قاره‌ای و بین‌المللی در ورزش آفریقای جنوبی	به‌کارگیری اقدامات مؤثر برای تشویق فدراسیون‌های ملی به توسعه باشگاه‌ها و انجمن‌های ورزشی محلی؛ ایجاد مسیرهای مؤثر برای مشارکت مردم استرالیا در ورزش (با تأکید بر جوانان، زنان و معلولان) در ورزش؛ ارائه مشوق‌هایی برای ایجاد مدیریت مؤثر در فدراسیون‌های ملی؛

به‌منظور مشخص کردن اثرات این برنامه‌ها بر ورزش این کشورها، جایگاه کشورهای انگلستان و استرالیا در بازی‌های المپیک بررسی شده است. در جدول شماره ۲۰ وضعیت مدال‌آوری و مقام‌های کسب‌شده کشور انگلستان در بازی‌های المپیک نشان داده شده است. ملاحظه می‌گردد که تدوین و اجرای برنامه استراتژیک ۲۰۲۰ چگونه بر ارتقاء جایگاه بین‌المللی ورزش انگلستان مؤثر بوده است و از رتبه ۳۶ در المپیک آتلانتا به رتبه ۳ در المپیک لندن رسیده است.

جدول (۱-۲۰): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط انگلستان

مقام کشوری	تعداد مدال			المپیک
	طلا	نقره	برنز	
۱۳	۳	۵	۵	مونترال ۱۹۷۶
۹	۵	۷	۹	مسکو ۱۹۸۰
۱۱	۵	۱۱	۲۱	لس آنجلس ۱۹۸۴
۱۲	۵	۱۰	۹	سئول ۱۹۸۸
۱۳	۵	۳	۱۱	بارسلون ۱۹۹۲
۳۶	۱	۸	۶	آتلانتا ۱۹۹۶
۱۰	۱۱	۱۰	۷	سیدنی ۲۰۰۰
۹	۹	۹	۱۲	آتن ۲۰۰۴
۴	۱۸	۱۳	۱۳	پکن ۲۰۰۸
۳	۲۹	۱۷	۱۹	لندن ۲۰۱۲

در جدول شماره ۲۱ تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط کشور استرالیا نشان داده شده است. تغییر جایگاه این کشور در بازی‌های المپیک مشخص است و از رتبه ۱۵ در المپیک سئول به رتبه‌های زیر ۱۰ دست‌یافته است.

جدول (۱-۲۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط استرالیا

مقام کشوری	تعداد مدال			المپیک
	طلا	نقره	برنز	
۱۳	۴	۸	۱۲	لس آنجلس ۱۹۸۴
۱۵	۳	۶	۵	سئول ۱۹۸۸
۱۰	۷	۹	۱۱	بارسلون ۱۹۹۲
۷	۹	۹	۲۳	آتلانتا ۱۹۹۶
۴	۱۶	۲۵	۱۷	سیدنی ۲۰۰۰
۴	۱۷	۱۶	۱۵	آتن ۲۰۰۴
۶	۱۴	۱۴	۱۷	پکن ۲۰۰۸
۱۰	۷	۱۶	۱۲	لندن ۲۰۱۲

مقایسه وضعیت ورزش در ایران و سایر کشورها

در جمهوری اسلامی ایران به منظور توسعه و گسترش ورزش، فعالیت‌های مستمر و حمایت‌های لازم از طریق تشکیلات دولتی به عمل می‌آید. بعد از انقلاب اسلامی ایران، فرآیند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه ورزش با قوت و ضعف‌هایی در طی مقاطع مختلف سیاسی اجتماعی توأم بوده است. به عبارت دیگر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مبتنی بر آموزه‌های دینی و آرمان‌های برآمده از انقلاب در حوزه ورزش یکی از ضروریات مبنایی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. در یک مرور کلی نتایج ارزیابی‌های برنامه‌های اول تا پنجم توسعه نشان‌دهنده توجه محدود به توسعه ورزش در برنامه‌های اول، دوم، سوم، چهارم و توجه عمیق‌تر و ویژه در برنامه چهارم توسعه می‌باشد. متأسفانه به دلیل عدم توجه به الزامات تحقق اهداف برنامه‌ها، فقدان ضمانت‌های لازم جهت اجرایی شدن، رویکرد بودجه‌ای به برنامه‌ها، ضعف محتوایی و هیچ از آن‌ها نتوانستند در عمل اثر قابل ملاحظه‌ای در توسعه ورزش کشور داشته باشند. مهم‌ترین نقاط ضعف برنامه‌های توسعه در بخش ورزش به شرح ذیل می‌باشد:

- ✓ عدم توجه به تأکيدات مقام معظم رهبری در مباحث استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی ورزش، توسعه ورزش همگانی و سلامت‌محور، استفاده از ظرفیت‌های ورزش در تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، نقش ورزش در توسعه اجتماعی کشور و
- ✓ عدم توجه به همه ابعاد و ظرفیت‌های بخش ورزش و محدود شدن آن به یک عبارت کلی در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه

- ✓ عدم توجه به اثرگذاری ورزش در موضوعات مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سلامت و ... در سیاست‌های کلی
- ✓ پراکنده بودن احکام مربوط به بخش ورزش، محدود بودن موضوعات آن و دیده نشدن بسیاری از مسائل حائز اهمیت ورزش کشور
- ✓ عدم توجه به الزامات تحقق اهداف برنامه
- ✓ فقدان ضمانت‌های لازم برای اجرایی شدن احکام برنامه
- ✓ رویکرد بودجه‌ای به برنامه
- ✓ عدم توجه به موضوعات روز و حائز اهمیت توسعه ورزش از قبیل اقتصاد ورزش، ورزش و سلامت، ورزش و توسعه اجتماعی، ورزش بانوان و

بدون شک اثرگذاری و میزان موفقیت برنامه‌ها و ساختار بخش ورزش کشور از طریق بررسی جایگاه کشور در بازی‌های المپیک و آسیایی قابل تجزیه و تحلیل می‌باشد. در جدول شماره ۲۲ و ۲۳ جایگاه ایران در بازی‌های آسیایی و المپیک نشان داده شده است.

جدول (۱-۲۲): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی توسط کشور ایران

رتبه کشوری	تعداد مدال				بازی‌های آسیایی
	جمع	برنز	نقره	طلا	
۹	۲۴	۱۷	۵	۲	بانکوک ۱۹۷۰
۲	۸۱	۱۷	۲۸	۳۶	تهران ۱۹۷۴
۳	۶۹	۳۱	۲۰	۱۸	بانکوک ۱۹۷۸
۷	۱۲	۴	۴	۴	دهلی ۱۹۸۲
۶	۲۲	۱۰	۶	۶	سئول ۱۹۸۶
۵	۱۸	۸	۶	۴	پکن ۱۹۹۰
۶	۲۶	۸	۹	۹	هیروشیما ۱۹۹۴
۷	۳۴	۱۳	۱۱	۱۰	بانکوک ۱۹۹۸
۱۰	۳۶	۱۴	۱۴	۸	بوسان ۲۰۰۲
۶	۴۸	۲۲	۱۵	۱۱	دوحه ۲۰۰۶
۴	۵۹	۲۴	۱۵	۲۰	گوانگجو ۲۰۱۰
۵	۵۷	۱۸	۱۸	۲۱	اینچئون ۲۰۱۴

جدول (۱-۲۳): تعداد مدال ها و مقام های کسب شده در بازی های المپیک توسط کشور ایران

مقام کشوری	تعداد مدال				المپیک
	جمع	برنز	نقره	طلا	
۳۳	۲	۱	۱	۰	مونتreal ۱۹۷۶
					مسکو ۱۹۸۰
					لس آنجلس ۱۹۸۴
۳۶	۱	۰	۱	۰	سئول ۱۹۸۸
۴۳	۳	۲	۱	۰	بارسلون ۱۹۹۲
۴۳	۳	۱	۱	۱	آتانتا ۱۹۹۶
۲۷	۴	۱	۰	۳	سیدنی ۲۰۰۰
۲۹	۶	۲	۲	۲	آتن ۲۰۰۴
۵۱	۲	۱	۰	۱	پکن ۲۰۰۸
۱۷	۱۲	۳	۵	۴	لندن ۲۰۱۲

دقت در وضعیت کسب مدال و رتبه کشور در بازی های آسیایی و المپیک نشان دهنده یکرند متغیر و بدون ثبات در ورزش کشور است. به طوری که دامنه تغییرات مقام کشور در این بازی ها بسیار زیاد (بین ۱۷ الی ۵۱) می باشد. بر اساس بررسی های تطبیقی صورت گرفته می توان علل این امر را در محورهای ذیل دسته بندی کرد:

- یکی از مهم ترین دلایل این امر فقدان برنامه های بلندمدت و بادید راهبردی برای برنامه ریزی در عرصه ورزش کشور است. تصمیمات مقطعی و کوتاه مدت و با رویکرد حل مشکل در دوره های محدودی موجب ارتقاء مقام کشور در بازی های آسیایی و المپیک گردیده است اما در طولانی مدت نتوانسته اثرات پایداری داشته باشد.
- یکی دیگر علل عدم ثبات جایگاه ورزش ایران در سطح بین المللی عدم توجه به ورزش در سطوح پایه و استعدادیابی است. همان طور که تجربه کشورهای انگلستان و استرالیا نشان داد توجه به استعدادیابی در این سنین موجب ایجاد قهرمانی پایدار در این کشورها گردیده است و علاوه بر دارا بودن سیر صعودی در بازی های المپیک و تعداد مدال های کسب شده، دامنه تغییرات مدال آوری آنها نیز بسیار اندک بوده است.
- از دیگر عواملی که موجب تغییرات بسیار زیاد وضعیت ورزش کشور گردیده است، ساختار تشکیلاتی غیر منسجم این بخش است که در بسیاری موارد شاهد موازی کاری، عدم هماهنگی و یکپارچگی در برنامه ریزی و سیاست گذاری هستیم. این امر نیاز به اصلاح ساختار سازمانی و نظام برنامه ریزی این بخش دارد.
- همچنین توزیع مدال های کسب شده المپیک در بین رشته های ورزشی (جدول ۲۴) نشان می دهد که این مدال ها محدود به چند رشته ورزشی محدود شامل دوومیدانی، کشتی، وزنه برداری و تکواندو

- می‌باشد. این در حالی است که باوجود انبوه جمعیت جوان و پتانسیل‌های موجود، می‌توان در سایر رشته‌های ورزشی نیز برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری داشت و از پتانسیل‌های آن استفاده کرد.

جدول (۱-۲۴): مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک کشور به تفکیک رشته‌های ورزشی

مسابقات	طلا	نقره	برنز	جمع
دوومیدانی	۰	۱	۰	۱
تکواندو	۲	۱	۲	۵
وزنه‌برداری	۵	۵	۶	۱۶
کشتی	۸	۱۳	۱۷	۳۸
مجموع	۱۵	۲۰	۲۵	۶۰

- یکی دیگر از وجوه تمایز برنامه‌ریزی بخش ورزش در کشور با سایر کشورها، تمرکز بر توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و کم‌توجهی به توسعه ورزش همگانی می‌باشد. هرچند در سال‌های اخیر این رویکرد در حال تغییر بوده است و به‌نوعی تغییر رویکرد به‌سوی توسعه ورزش همگانی و سلامت‌محور در حال شکل‌گیری است اما این امر کافی نبوده و نیاز به توجه ویژه، عمیق و جدی دارد. متأسفانه بخش اعظم اعتبارات مالی به توسعه ورزش حرفه‌ای و قهرمانی اختصاص داده‌شده و سهم ورزش همگانی و ورزش سنین پایه بسیار اندک است.

۱,۶. تحلیل دلایل موفقیت و عدم موفقیت

با عنایت به اهداف و سیاست‌های تعیین‌شده در برنامه چهارم و پنجم توسعه، ملاحظه می‌شود که علی‌رغم پاره‌ای از ضعف‌ها و نواقص این برنامه‌ها توجهات ویژه‌ای به کاستی‌های ورزش و رفع آن‌ها برای توسعه صورت گرفته است و برحسب نیازها و عملکرد هر یک از برنامه‌ها، اهداف و راهبردهای جدید در برنامه بعدی تدوین و تصویب شده است. علاوه بر این مقوله اجرا یکی از مسائل بسیار مهم در آسیب‌شناسی بخش ورزش و تربیت‌بدنی می‌باشد. چراکه ممکن است در اجرا به برخی از اهداف کم‌توجهی شده و فعالیت‌های برخی دیگر با افراط توأم بوده است. در این قسمت از گزارش به برخی از نارسایی‌های اجرای برنامه‌های توسعه اشاره می‌شود:

الف) عدم توجه کافی به ورزش همگانی

متأسفانه تاکنون زمینه مناسب برای ورزش کردن همه اقشار جامعه با هزینه کم فراهم نشده و دسترسی به امکانات ورزشی در حد مطلوب میسر نشده است. درحالی‌که اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر رایگان بودن تربیت‌بدنی تأکید دارد و علاوه بر آن مفاد برنامه چهارم و پنجم توسعه نیز بر گسترش عدالت اجتماعی و فراهم کردن استفاده عادلانه اقشار مختلف جامعه از کالا و خدمات ورزشی توجه کافی کرده است. در بیان آسیب‌های جدی ورزش کشور می‌توان به کم‌توجهی به ورزش همگانی و بسنده کردن به برخی از فعالیت‌های مقطعی برای مردم و بهره‌گیری تبلیغاتی از آن اشاره داشت که نیازمند قاطعیت و نظارت بیشتر مسئولان است و قطعاً در صورت توجه مناسب و برنامه‌ریزی شده، عمومی کردن ورزش در میان مدت امکان‌پذیر بوده و زیربنای توسعه ورزش کشور نیز فراهم خواهد شد.

ب) عدم توجه کافی به ورزش‌های روستایی، بومی و محلی

بخش قابل‌توجهی از جمعیت کشور در روستاها ساکن هستند که بنا بر اقلیم‌های مختلف و برحسب ضرورت دارای بازی‌ها و ورزش‌های خاص خود هستند. با ورود ورزش‌های جدید، ورزش‌های بومی و محلی که ریشه در فرهنگ کشور دارند، به تدریج جای خود را به ورزش‌های جدید سپردند. درحالی‌که در برنامه‌های پنج‌ساله، جزئی از اهداف «توجه به ورزش‌های بومی و محلی» و احیاء و توسعه آن بوده است. خوشبختانه در برنامه چهارم و پنجم توسعه ورزش‌های روستایی و عشایری موردنظر قرار گرفته است. لکن چون این توجهات صرفاً در سال‌های اخیر انجام پذیرفته است و نتایج آن در سال‌های آتی به دست خواهد آمد، نمی‌توان از عدم توجه سالیان متمادی به ورزش‌های مذکور چشم‌پوشی کرد که خود از آسیب‌های اصلی واردشده به کل ورزش کشور در زمینه پشتیبانی، احیاء و نیز اثربخشی در ورزش همگانی و قهرمانی است و نیاز است که در این زمینه حمایت‌های ویژه‌ای صورت گیرد.

پ) کم‌توجهی به ورزش دانش‌آموزی

ورزش دانش‌آموزی اهمیت ویژه‌ای برای بخش عظیمی از جمعیت جوان کشور، از ابعاد مختلف تربیتی، اجتماعی و سالم‌سازی جامعه دارد و پشتوانه مناسب توسعه ورزش در سطح کلی محسوب می‌شود. ولی به‌رغم این اهمیت و نیز توجه کافی در برنامه‌های دولت و هدف‌گذاری‌های لازم، متأسفانه متناسب با جمعیت دانش‌آموزی به این موضوع پرداخته نشده است. ورزش مدارس با کمبودهای اصولی مواجه است که مهم‌ترین آن‌ها کمبود معلم ورزش به‌خصوص در مقاطع ابتدایی است. همچنین ورزش مدارس بیشترین کاستی‌ها در زمینه مکانات فیزیکی، اماکن ورزشی در حد نیاز (به‌خصوص در شهرهای بزرگ) که خود مانع از دستیابی به اهداف بوده است؛ بنابراین ضروری است تحولی اساسی در ورزش مدارس ایجاد شود تا با رفع کاستی‌های موجود که از اساسی‌ترین آسیب‌های ورزش کشور محسوب می‌شود، زمینه توسعه مناسب ورزش کشور نیز فراهم شود.

ت) ضعف در امور پژوهشی و تحقیقات ورزشی

یکی از عوامل مهم و پراهمیت در توسعه و پیشرفت‌های علمی ورزش، بها دادن و انجام فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی مختلف و اجرای آخرین یافته‌های علمی در تمرینات و امور اجرایی ورزش است. متأسفانه به‌رغم اهمیت موضوع، توجه جدی به این امر نشده و بعضاً تحقیقاتی بنا بر علاقه برخی صاحب‌نظران صورت گرفته است؛ بنابراین ضعف علمی و پژوهشی و منحصر بودن تحقیقات و پژوهش‌های ورزشی را نیز می‌توان از آسیب‌زدگی در ورزش کشور دانست. لازم است در جهت جلوگیری از موازی کاری و کاربردی کردن پژوهش‌ها و تحقیقات ورزشی نظام مربوطه تدوین و نظارت‌های لازم صورت گیرد تا با رفع این نقیصه، دستیابی به پیشرفت علمی و جدید ورزشی منطبق با پیشرفت‌های جهانی تحقق یابد. ضمن آنکه ارتقاء ارتباط نهادهای ورزشی با مراکز علمی و دانشگاهی ضروری بوده و نیازمند توسعه در سطح فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی کشور است.

ث) نامناسب بودن نظام باشگاه‌داری

امروزه باشگاه‌های ورزشی باهدف تربیت ورزشکار، ایجاد انگیزه برای جذب جوانان به ورزش قهرمانی و ایجاد شورونشاط در جوامع از طریق برگزاری رقابت‌های ورزشی تشکیل شده و اهمیت دارند. درواقع باشگاه‌های ورزشی تأمین‌کننده ورزشکاران نخبه برای کشور خود محسوب می‌شوند و عامل رسیدن به افتخارات بین‌المللی ورزشی و بازوهای مؤثر و توانای فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی هستند. متأسفانه وضع باشگاه‌داری در کشور نامناسب است و به‌جای توسعه باشگاه‌های خصوصی شاهد افزایش رو به رشد باشگاه‌های دولتی هستیم که در طول برنامه چهارم به دلیل امکان تأمین اعتبار از کل اعتبارات بند «ب» ماده (۱۱۷) مبنی بر اجازه هزینه یک درصد از اعتبار دستگاه‌های اجرایی برای ورزش بیشتر شده است. لذا یقیناً این نوع باشگاه‌داری (دولتی) که آن‌ها نیز بیشتر به تیم‌داری می‌پردازند، هرچند علی‌الظاهر رونقی به ورزش قهرمانی می‌دهند، با این وضع فعالیتشان اصولی نبوده و از آسیب‌های ورزش کشور محسوب می‌شود.

ج) نبود نظام ورزش حرفه‌ای

بر اساس بند «ب» ماده (۱۱۷) قانون برنامه پنجم هر یک از دستگاه‌های اجرایی موظف به هزینه یک درصد از اعتبارات جاری و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای امور ورزشی یا کمک به فدراسیون‌ها، باشگاه‌ها، سازمان تربیت‌بدنی و کمیته ملی المپیک شدند و به‌تدریج ورزش حرفه‌ای از محل اعتبارات دولتی توسعه بیشتری پیدا کرده و متعاقب آن مشکلاتی را از حیث دلال‌بازی، خریدوفروش خارج از ضوابط بازیکنان، مسائل پشت پرده قراردادهای، بحث ایجاد هواداران و هدایت نامناسب آنان و ایجاد خودباوری غیرمنطقی در بازیکنان به اصلاح حرفه‌ای و شده است؛ بنابراین ملاحظه می‌شود که ورزش حرفه‌ای به‌رغم نام آن، بیشتر به‌صورت دولتی در کشور اداره می‌شود و همین امر سبب شده است تا باشگاه‌های خصوصی بزرگ و واقعی که باید به ورزش حرفه‌ای بپردازند به علت عدم توان رقابت با باشگاه‌های دولتی منفعل بمانند و باعث شود تا ورزش قهرمانی در حد انتظارات جامعه در میادین رسمی و مهم بین‌المللی مانند المپیک رشد نداشته باشد. در این فضا ورزش بانوان نیز دچار چالش‌های متعددی شده است. ضروری است در این زمینه توجهات خاص و قانونی برای جهت‌دهی مناسب ورزش حرفه‌ای کشور از طریق بخش خصوصی در مسیر برنامه ششم صورت گیرد.

چ) کم‌توجهی به ورزش بانوان

ورزش بانوان کشور با توجه به موازین اسلامی و اخلاقی و به لحاظ ساختاری قابل تطبیق با کشورهای غیر اسلامی نیست. جمعیت ۵۰ درصدی بانوان در پیکره اجتماع، محوریت بانوان در خانواده و

ضرورت سلامت مادران و دختران و افتخارآفرینی آنان با پوشش اسلامی در عرصه‌های بین‌المللی از مؤلفه‌هایی هستند که نیازمند نگاه ویژه در برنامه دارد. عدم توجه کافی به ورزش بانوان در ادوار گذشته روند پیشرفت ورزش کشور را در مؤلفه‌های ورزش همگانی، قهرمانی، پرورش و حرفه‌ای کند و جمعیت ورزشکاران را با کاهش مواجه نموده است. همچنین عدم کفایت دسترسی آسان بانوان به ظرفیت‌ها، امکانات و فضاهای ورزشی و عدم تناسب ساختار تشکیلاتی متناسب با جمعیت از عمده موانعی است که می‌بایست در برنامه ششم توسعه موردتوجه ویژه قرار گیرد.

خ) کم‌توجهی به اقتصاد ورزش

در چند سال اخیر واژه جدید اقتصاد مقاومتی به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد موردبحث قرار گرفته است. اقتصاد مقاومتی به معنای تشخیص حوزه‌های فشار و سپس تلاش برای کنترل و بی‌اثر نمودن آن‌ها و تبدیل فشار و تهدیدات به فرصت‌هاست. کاهش وابستگی‌های خارجی و تأکید بر تولید داخلی و ملی و تلاش برای خوداتکایی، روی دیگر آن است. یکی از عرصه‌های بسیار مهم و اثرگذار در تحقق اقتصاد مقاومتی، توسعه ورزش کشور می‌باشد. چراکه امروزه ورزش ابزاری جهانی/محلی برای توسعه اقتصادی است. برنامه‌های مرتبط با ورزش و اقتصاد کلان، بر نیروهای اجتماعی، خدمات شغلی، آموزش مهارت‌یابی و توسعه شایستگی منابع انسانی اثرگذار است. ورزش اکنون از طریق نهادهای خویش همچون کارفرما عمل می‌کند و اثر چندوجهی بر سایر بخش‌ها همچون گردشگری، تولید و بخش غیررسمی صنایع بالادستی خود دارد. متأسفانه در کشور در زمینه توسعه اقتصاد ورزش کم‌توجهی صورت گرفته است. از آن جمله می‌توان به عدم وجود زیرساخت‌های تشکیلاتی و حقوقی لازم جهت کنترل استانداردهای تجهیزات و امکانات ورزشی اشاره نمود اما در سال‌های اخیر و با ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی اقداماتی به انجام رسیده که کافی نبوده و نیاز است در برنامه‌ریزی‌های آینده بخش کشور به‌صورت ویژه جدی‌تر به این بخش توجه گردد.

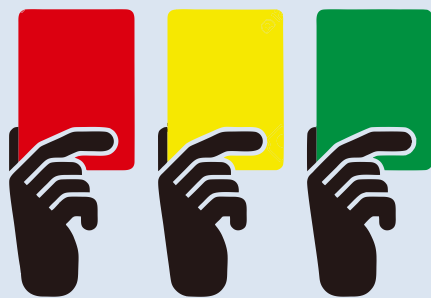
۱,۷. ارزیابی تنگناها و چالش‌های فعلی در حوزه

منابع انسانی، فیزیکی، مالی و ...

بررسی و تبیین وضع موجود حوزه‌های ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، ورزش همگانی، ورزش بانوان، زیرساخت‌ها و فضاها، ورزشی، فرهنگ و پژوهش در ورزش نشان‌دهنده پاره‌ای کاستی‌ها و مشکلات در راه توسعه ورزش کشور می‌باشد که نیاز است در برنامه‌ریزی‌های بعدی برای این بخش موردتوجه و تأکید قرار گیرد. برخی از مهم‌ترین محورها در این ارتباط به شرح ذیل می‌باشد:

- دانش و پژوهش: ضعف نگرش راهبردی به مقوله پژوهش در حوزه ورزش، کاربردی نبودن برخی از تحقیقات انجام‌شده در سنوات گذشته، کم‌توجهی به اهمیت و ضرورت پژوهش، عدم تناسب اعتبارات اختصاص‌یافته به بخش پژوهش و نیازهای پژوهشی و از جمله مشکلات و چالش‌های محور دانش و پژوهش می‌باشد.
- اقتصاد ورزش: وابستگی شدید بخش ورزش به دولت، سهم اندک مشارکت بخش خصوصی در توسعه ورزش، کمبود سهم درآمدهای پایدار در بخش ورزش، کمبود توجه به صنعت ورزش، کم‌توجهی به حمایت از کارآفرینان بخش ورزش و از جمله چالش‌های بخش اقتصاد ورزش در کشور می‌باشد.
- فناوری اطلاعات: ضعف بخش فناوری اطلاعات در زمینه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات (Infrastructure)، خدمات موردنیاز ورزشکاران (Front Office) و خدمات موردنیاز درون‌سازمانی (Back Office) از جمله مشکلات این محور می‌باشد. همچنین فقدان شبکه ملی اطلاع‌رسانی ورزش و نظام جامع ملی جمع‌آوری، پردازش و توزیع اطلاعات ورزشی از مهم‌ترین چالش‌ها و مشکلات این بخش می‌باشد.
- فرآیندهای ساختاری و سازمانی: تعدد نهادها و ارگان‌های دخیل در امر برنامه‌ریزی ورزش، عدم هماهنگی و بعضاً موازی کاری آن‌ها با یکدیگر، تداخل شرح وظایف و اختیارات و از جمله مشکلات و چالش‌هایی می‌باشد که باید در تدوین برنامه ششم توسعه موردتوجه قرار گیرد.
- قوانین و مقررات حقوقی: این محور مربوط به جایگاه ورزش در قانون قوانین و مقررات حقوقی کشور می‌باشد. جامع نبودن قوانین و مقررات موجود در بخش ورزش، بروز مسائل و موضوعات جدید در بخش ورزش و نیاز به قوانین و مقررات جدید، ضرورت بازنگری و اصلاح برخی از قوانین و مقررات کشور و از جمله مشکلاتی هستند که لزوم توجه به این محور را مطرح می‌کند.

- ورزش همگانی: نبود اطلاعات و آمار وضعیت آمادگی جسمانی آحاد جامعه، ضعف فرهنگ ورزش کردن در جامعه، استفاده ناکارا از امکانات و تجهیزات و اماکن موجود، ناهماهنگی بین نهادهای ورزشی کشور، ضعف نظام فناوری و اطلاعات و ارتباطات و ازجمله چالش‌ها و مشکلات بخش ورزش همگانی می‌باشد.
- ورزش قهرمانی و حرفه‌ای: ناکافی بودن اعتبارات ورزش قهرمانی، عدم استقلال حرفه‌ای فدراسیون‌های ورزشی و وابستگی شدید به دولت، نقش ضعیف کمیته ملی المپیک در راهبری و مدیریت ورزش قهرمانی، حضور کم‌رنگ بخش خصوصی در ورزش قهرمانی، کمبود مربیان حرفه‌ای، امکان فعالیت حرفه‌ای رشته‌های محدود ورزشی با توجه به ویژگی‌های آن رشته‌ها، نبود سامانه‌های لازم (حقوقی، اقتصادی و فرهنگی) برای حرفه‌ای گری در ورزش، عدم حمایت کافی از ورزشکاران حرفه‌ای و ازجمله چالش‌ها و مشکلات بخش ورزش قهرمانی و حرفه‌ای می‌باشد.
- ورزش بانوان: محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی و عدم توجه به حضور بانوان در شاخه‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی، محدودیت‌های مالی و امکاناتی، محدودیت‌های انسانی و تخصصی، محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی و ازجمله چالش‌های موجود در بخش ورزش بانوان کشور می‌باشد.
- زیرساخت‌های ورزشی: کمبود زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی در کشور، عدم تعادل و توازن در توزیع زیرساخت‌های ورزشی، سهم اندک مشارکت بخش خصوصی در توسعه زیرساخت‌های ورزشی، استاندارد نبودن زیرساخت‌های ورزشی کشور و ازجمله مهم‌ترین چالش‌ها و مشکلات این محور می‌باشد.

۱,۸. ساختارها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های

حقوقی و قانونی

ساختار بخش ورزش در کشور

در جمهوری اسلامی ایران به منظور توسعه و گسترش ورزش، فعالیتهای مستمر و حمایت‌های لازم از طریق تشکیلات دولتی شامل: وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت جهاد کشاورزی (در مناطق روستایی کشور)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیروهای نظامی و انتظامی و همچنین نهادهای عمومی غیردولتی مانند کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی و همچنین شهرداری‌ها به عمل می‌آید.

❖ وزارت ورزش و جوانان:

وزارت ورزش و جوانان بر اساس قانون تبدیل سازمان‌های تربیت‌بدنی و ملی جوانان به وزارت ورزش و جوانان که مشتمل بر یک ماده واحد و یک تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ دوازدهم دی‌ماه ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۹ به تأیید شورای نگهبان رسید، تشکیل گردید. بر اساس این قانون «از تاریخ تصویب این قانون سازمان‌های تربیت‌بدنی و ملی جوانان با اعتبارات، نیروی انسانی و امکانات ادغام و به وزارت ورزش و جوانان تبدیل می‌شود و اقدامات قانونی برای انجام اصلاحات لازم در مقررات مربوط به آن به عمل می‌آید».

این وزارت عالی‌ترین مرجع رسیدگی به مسائل مربوط به ورزش و جوانان در کشور می‌باشد. درواقع این وزارتخانه از یک‌طرف حجم وسیع مطالبه‌های ورزش و جوانان را پیگیری و از طرف دیگر فرهنگ‌سازی در مسیر تربیت جامعه جوان را تعقیب می‌کند.

اهداف وزارت ورزش و جوانان

- توسعه و تعمیم ورزش همگانی
- توسعه و ارتقاء ورزش قهرمانی
- حمایت و هدایت ورزش حرفه‌ای
- راهبری و هماهنگی ورزش پرورشی
- اعتلای فرهنگ اسلامی - ایرانی، رشد فضائل اخلاقی و دانش حرفه‌ای در جامعه ورزش
- ارتقاء و توسعه مسئولیت‌پذیری، تقویت هویت و مشارکت همه‌جانبه جوانان در همه ابعاد فردی و اجتماعی
- بهبود و اصلاح وضعیت و سبک زندگی جوانان در همه عرصه‌های فردی و اجتماعی
- ارتقاء سرمایه اجتماعی و توسعه و تحکیم ارتباط با جوانان

وظایف کلی وزارت ورزش و جوانان در دو حوزه ورزش و حوزه امور جوانان قابل بحث و بررسی و به شرح ذیل می‌باشد:

❖ حوزه ورزش

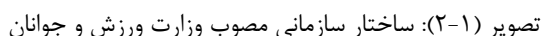
برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت به‌منظور:

- توسعه و تعمیم ورزش و پرورش نیروی بدنی و تقویت روحیه سالم در افراد کشور.
- تعلیم و تربیت داوران و مربیان ورزش در سراسر کشور.
- همگانی کردن ورزش در سطح کشور
- تعمیم ورزش در روستاها و مناطق عشایری.
- ارتقاء سطح ورزش قهرمانی برای دستیابی به رتبه‌های برتر در میادین بین‌المللی.
- ارتقاء سطح ورزش حرفه‌ای با رویکرد اقتصادی.
- تأسیس، تجهیز و اداره ورزشگاه‌ها (استادیوم‌ها) و سایر مراکز ورزشی جهت توسعه آن‌ها.
- تدوین شاخص‌های مربوط به صدور و لغو پروانه باشگاه‌ها و تعیین صلاحیت اخلاقی مدیران مراکز ورزشی و تفریحات سالم کشور و نظارت بر فعالیت‌های آن‌ها طبق آئین‌نامه مصوب.
- هدایت و حمایت فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی برای دستیابی به اهداف ورزشی تعیین‌شده.
- بازرسی امور فنی مربوط به ورزش و تربیت‌بدنی در مدارس، دانشگاه‌ها، آموزشگاه‌های عالی و سایر دستگاه‌های اجرایی برای تحقق اهداف تعیین‌شده.
- ایجاد بستری مناسب جهت برقراری ارتباط واحدهای تحت پوشش سازمان با مراکز بین‌المللی تخصصی علمی - ورزشی به‌منظور دستیابی به آخرین اطلاعات و دستاوردها در زمینه‌های مربوطه.
- فراهم نمودن تمهیدات لازم برای تقویت مشارکت بخش غیردولتی و تحکیم نهضت داوطلبی در فعالیت‌های ورزشی.

❖ حوزه جوانان

- مطالعه و پژوهش در حوزه‌های راهبردی امور جوانان به‌منظور بازشناسی و تبیین مسائل و نیازهای گوناگون جوانان و ارائه راهبردهای مناسب برای حل مسائل آنان و هماهنگی مطالعات کاربردی دستگاه‌های اجرایی در این زمینه.
- شناسایی، نظارت، حمایت و تقویت تشکلهای غیردولتی جوانان.
- شناسایی فعالیت‌های قابل‌واگذاری دستگاه‌های اجرایی به تشکلهای سازمان‌های غیردولتی جوانان با همکاری مراجع ذی‌ربط.
- بررسی عملکرد و میزان اثربخشی فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی مرتبط با امور جوانان و ارسال به مراجع ذی‌ربط.
- ساماندهی و نظارت بر مراکز خدمات مشاوره‌ای و اطلاع‌رسانی جوانان.

- ساختار سازمانی، وزارت ورزش و جوانان در تصویر شماره ۱ نشان داده شده است.

❖ کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران

کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران بر اساس اصول مندرج در منشور المپیک، به منظور توسعه ورزش، تربیت نیروهای جوان، حمایت از نهضت المپیک، رونق بخشیدن به رشته‌های ورزشی و برنامه‌ریزی در مسابقات آسیایی، جهانی و المپیک، همچنین شرکت در اقداماتی که موجب ارتقای صلح، حمایت و ترغیب اخلاقیات ورزشی باشد، تشکیل شده است. این کمیته، سازمانی مستقل، غیرانتفاعی، دارای استقلال مالی و دور از هرگونه گرایش‌های نژادی، مذهبی، سیاسی است که بر اساس ماده واحد مصوب ۱۹ تیرماه ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی و تأیید مورخ ۱۳۷۳/۴/۲۹ شورای نگهبان در شمار مؤسسات عمومی غیردولتی محسوب می‌شود: وظایف این کمیته به شرح زیر است:

- کمک به پیشبرد تعلیم و تربیت نیروهای جوان و فعال کشور و تشویق و ترغیب عمومی مردم به حفظ سلامتی و تندرستی خود از طریق مشارکت مثبت و کارسازی فعالیت‌های ورزشی به منظور تحقق مفهوم آیه مبارکه سوره انفال قرآن کریم.
- تلاش برای توسعه ورزش قهرمانی از طریق انجام تحقیقات علمی و فنی باهدف رشد استعدادها بالقوه و ارتقای توانایی‌های جسمی، روانی و عقلی و ورزشکاران کشور
- شرکت در بازی‌های المپیک زمستانی و تابستانی و اعزام ورزشکاران به مسابقاتی که در چارچوب این بازی‌ها برگزار می‌شود. کمیته ملی المپیک به‌عنوان نماینده جمهوری اسلامی ایران در بازی‌های المپیک، مسابقات منطقه‌ای، قاره‌ای و جهانی که توسط کمیته بین‌المللی المپیک برگزار می‌شود، از اختیارات انحصاری برخوردار است.
- نظارت بر حسن اجرای قوانین بین‌المللی ورزشی و رعایت مفاد منشور المپیک و مقررات کمیته بین‌المللی المپیک و اشاعه اصول المپیک در سطح ملی
- برقراری ارتباط مستمر با کمیته بین‌المللی المپیک، شوراهای انجمن‌ها و دیگر ارگان‌های وابسته به کمیته بین‌المللی المپیک، فدراسیون‌های بین‌المللی، کنفدراسیون‌های قاره‌ای و کمیته‌های ملی المپیک
- بررسی و تأیید اساسنامه‌های فدراسیون‌ها و ارگان‌های ورزشی ایرانی و معرفی آن‌ها به مجامع بین‌المللی ورزشی و حفظ حقوق آن‌ها
- آماده‌سازی و اعزام ورزشکاران جمهوری اسلامی ایران به بازی‌های المپیک، آسیایی، پارالمپیک، همبستگی کشورهای اسلامی و مسابقاتی که توسط کمیته بین‌المللی برگزار می‌شود. کمیته بین‌المللی المپیک در قبال رفتار ورزشکاران و هیئت‌های اعزامی مسئولیت خواهد داشت.
- آشنا ساختن عموم مردم به منشور و مرام‌نامه بازی‌های المپیک و تشویق آنان برای پشتیبانی از نهضت مسابقات

- تشکیل اداره امور آکادمی ملی المپیک، موزه المپیک و برگزاری نمایشگاه‌ها
- تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی به‌منظور اشاعه اهداف نهضت المپیک
- تهیه پرچم، نماد و سرود کمیته ملی المپیک که باید قبلاً مورد تصویب هیئت اجرایی کمیته بین‌المللی المپیک قرار گرفته باشد (برای استفاده در رویدادهای مرتبط با بازی‌های المپیک)
- بررسی و تصمیم‌گیری نسبت به گزارش‌هایی که در حوزه وظایف و اختیارات کمیته است و از فدراسیون‌ها و سایر ارگان‌های ورزشی ملی و بین‌المللی، مربیان، داوران یا ورزشکاران به کمیته می‌رسد.
- تشکیل دوره‌های آموزشی داخلی و بین‌المللی در ایران با همکاری دفتر همکاری‌های بین‌المللی المپیک (همبستگی المپیک) فدراسیون‌های مربوطه، سازمان‌های ورزشی داخلی و خارجی
- اعزام افراد کاردان به دوره‌های آموزشی بین‌المللی در خارج از کشور
- همکاری در انجام امور فدراسیون‌های ورزشی منطقه‌ای آسیایی و بین‌المللی که دفتر آن‌ها در ایران مستقر است.
- تحت پوشش قرار دادن فدراسیون بازی‌های غرب آسیا، فدراسیون همبستگی ورزش کشورهای اسلامی و کمیته ملی پارالمپیک از نظر اعتبارات مالی، خدمات اداری و سایر امور فنی ورزشی
- تشکیل جلسه با حضور رؤسا و دبیران کنفدراسیون‌های مستقر در ایران هر سه ماه یک‌بار، به‌منظور بررسی امور مربوط به آن‌ها و ارائه کمک‌های موردنیاز در حد توان کمیته تشکیل جلسات مشورتی رؤسا و دبیران فدراسیون‌های ملی با حضور هیئت اجرایی کمیته
- کمک به پیشرفت نقش زنان در ورزش از طریق فراهم آوردن شرایط شرکت آنان در مجامع بین‌المللی و تشکیل کلاس‌های فنی، مدیریت و تربیت کادر مدیران ورزش زنان
- ایجاد رابطه مؤثر و هماهنگ با سازمان‌های دولتی و غیردولتی، به‌منظور توسعه و ارتقای ورزش، به‌نحوی که کمیته ملی المپیک هیچ‌گاه با فعالیت‌هایی که در تضاد با منشور المپیک است مرتبط و درگیر نشود.
- حمایت از سازمان‌های عمومی و مردمی، اعم از باشگاه‌های ورزشی و حمایت از اعزام گروه‌های دانشجویی و دانش‌آموزی، کارگری و نیروهای مسلح به مسابقات و مجامع بین‌المللی
- اتخاذ تدابیر لازم برای مقابله با هرگونه تبعیض، خشونت و فساد در ورزش
- مقابله با هرگونه اعمال نفوذ معارض با منشور المپیک از سوی اشخاص، سازمان‌ها و گروه‌ها
- تدوین کتب، نشریات و مقالات ورزشی، فرهنگی، هنری و خبری مربوط به جنبش المپیک و مقررات فنی فدراسیون‌های بین‌المللی
- اختصاص یک روز یا یک هفته در سال به نام روز المپیک یا هفته‌ی المپیک با همکاری کمیته بین‌المللی المپیک و تشویق کودکان، نوجوانان و جوانان و ترتیب مراسمی ساده و ورزشی

- انتخاب شهر میزبان داوطلب بازی‌های المپیک در کشور (این انتخاب از اختیارات ویژه کمیته ملی المپیک است)
 - تهیه و نگهداری پرونده‌های پزشکی، مهارتی و انضباطی کلیه قهرمانان و ورزشکاران در سطح ملی و نتایج بازی‌های آسیایی و جهانی
 - مبارزه با استفاده از داروهای غیرمجاز که توسط کمیته بین‌المللی المپیک یا فدراسیون‌های بین‌المللی ممنوع اعلام‌شده و نظارت مستمر پزشکی بر ورزشکاران در شرایط مطلوب از طریق تأسیس و ایجاد آزمایشگاه مجهز تشخیص دوپینگ
 - اقدام به تشکیل نهادهای اقتصادی برای کمک به تأمین هزینه‌های کمیته ملی المپیک همکاری و هماهنگی با سازمان‌های ذی‌ربط در حفظ محیط‌زیست، به‌منظور دسترسی به محیط سالم زیست و حفظ مراکز زیست‌محیطی
 - عقد قرارداد با حمایت‌کنندگان مالی داخلی برابر قوانین جاری داخلی، بین‌المللی و بر پایه مقررات کمیته بین‌المللی المپیک
- کمیته ملی المپیک دارای ارکان زیر است:
- مجمع عمومی:** بالاترین مرجع تصمیم‌گیری کمیته می‌باشد.
- هیئت‌رئیس:** متشکل از پنج نفر می‌باشد: رئیس، دو نایب‌رئیس، دبیر کل و خزانه‌دار
- هیئت اجرایی:** متشکل از اعضای هیئت‌رئیس و شش عضو می‌باشد.
- دبیرخانه کل:** دبیرخانه کمیته تحت نظارت دبیر کل اداره می‌شود و مسئولیت اداره امور و تنظیم بودجه مصوبه را بر عهده دارد.
- کمیته تدارکاتی:** از هفت نفر تشکیل‌شده است: رئیس، نایب‌رئیس، دبیر کل، خزانه‌دار و سه نفر عضو و موظف است با همکاری فدراسیون‌های مربوطه، نسبت به برنامه‌ریزی‌های فنی - تدارکاتی و فراهم ساختن مقدمات شرکت ورزشکاران و همراهان در بازی‌ها اقدام لازم را به عمل آورد.
- کمیته‌های فرعی:** برای انجام تدارکات لازم و تسریع در انجام امور مربوط به شرکت ورزشکاران در مسابقات، کمیته‌های فرعی بنا به پیشنهاد کمیته تدارکاتی تشکیل می‌شوند:
۱. کمیته امور برنامه‌ریزی ورزشی، مسابقات مقدماتی و ارزیابی نتایج
 ۲. کمیته فرهنگی، روابط عمومی و انتشارات
 ۳. کمیته روابط بین‌الملل
 ۴. کمیته امور مالی و بودجه
 ۵. کمیته علمی ورزشی و نظارت بر شیوه‌های تمرینی
 ۶. کمیته قضایی و انضباطی

۷. کمیته پزشکی و کنترل دوپینگ

❖ وزارت آموزش و پرورش^۲

توسعه و تعمیم ورزش دانش‌آموزی، کشف و پرورش استعداد های ورزشی مدارس و رفع نارسایی‌های جسمانی و حرکتی دانش‌آموزان کشور اعم از دختر و پسر و نیز اعزام تیم‌ها به مسابقات جهانی دانش‌آموزی به عهده اداره کل تربیت‌بدنی معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش می‌باشد. وظایف این معاونت در زمینه تربیت‌بدنی به شرح زیر است:

- تهیه و تنظیم برنامه‌های توسعه کوتاه‌مدت، میان‌مدت و درازمدت فرهنگی، هنری، اردوگاه‌ها و اماکن تربیتی، تربیت‌بدنی، مشاوران و برنامه‌ریزی در زمینه مسائل تربیتی تغذیه و هماهنگی بهداشت مدارس.
- نظارت بر اجرای برنامه‌های اردویی، سمینارها و مسابقات دانش‌آموزی به منظور رشد و تعالی فکری و جسمی دانش‌آموزان با رعایت اصول و موازین اسلامی.
- نظارت بر اجرای صحیح برنامه‌های ورزشی ارائه‌شده توسط ادارات کل تربیت‌بدنی.
- تهیه و تنظیم طرح‌ها و برنامه‌های ورزشی مورد نیاز وزارت آموزش و پرورش و تعیین اولویت آن‌ها و ارسال به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی پس از جلب موافقت وزیر آموزش و پرورش.

بر همین اساس وظایف زیر به عهده اداره کل تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش گذاشته شده است:

- تهیه و تنظیم برنامه‌های ورزشی و تربیت‌بدنی دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی جهت مناطق آموزشی کشور (کودکستان، دبستان، مدارس راهنمایی تحصیلی، دبیرستان، دانشسراها) و مراکز تربیت‌معلم.
- نظارت بر اجرای صحیح برنامه‌های ورزشی دانش‌آموزان کشور در دوره‌های مختلف تحصیلی.
- پژوهش در روش‌های تربیت‌بدنی و بهداشت ورزش در مدارس کشورهای مختلف جهان و تطبیق آن‌ها با روش‌های موجود در مدارس ایران.
- توسعه و تعمیم تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس و مراکز تربیت‌معلم وابسته به وزارت آموزش و پرورش.
- همکاری با سازمان تربیت‌بدنی ایران به منظور همگام کردن فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان با سایر طبقات و دستگاه‌های ورزشی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی ایران.
- همکاری با دفتر همکاری‌های علمی و بین‌المللی و اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور در مورد انتخاب و اعزام و تبادل گروه‌های مختلف ورزشی دانش‌آموزان به سایر کشورها.

^۲ - ساختار، اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش و معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش

- برآورد و تأمین نیروی انسانی و موردنیاز تربیت‌بدنی برای دوره‌های مختلف تحصیلی در سراسر کشور با همکاری واحدهای ذی‌ربط.
- دریافت آمار و ارقام و اطلاعات موردنیاز از دفتر خدمات ماشینی و تجزیه‌وتحلیل آن‌ها و تهیه شناسنامه برای مربیان و مسئولان تربیت‌بدنی و قهرمانان رشته‌های مختلف ورزشی آموزشگاه‌های کشور.
- تهیه و تنظیم و اجرا و نظارت برنامه مسابقات سالیانه ورزشی دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی و ارزشیابی آن.
- تهیه و تنظیم و ابلاغ آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و مقررات شوراها و انجمن‌ها و سایر امور مربوط به ورزش آموزشگاه‌های سراسر کشور و نظارت بر حسن اجرا و ارزشیابی از آن‌ها.
- راهنمایی و نظارت بر فعالیت‌های ورزشی مربیان و کارکنان تربیت‌بدنی.
- تأسیس و توسعه و تجهیز و نگهداری و اداره ورزشگاه‌ها و میادین ورزشی وزارت آموزش‌وپرورش در جهت استفاده هرچه بیشتر دانش‌آموزان.
- تربیت‌معلم و دبیر تربیت‌بدنی برای سراسر کشور و تشکیل کلاس‌های کارآموزی و بازآموزی و داوری و مربی‌گری جهت آنان از طریق معاونت برنامه‌ریزی و نیروی انسانی و ترجمان‌های ذی‌ربط.
- تعیین سهمیه مالی فعالیت‌های مختلف ورزشی و تخصیص میزان اعتبارات هر یک از فعالیت‌ها در سطح کشور.
- سنجش و اندازه‌گیری قوای جسمانی دانش‌آموزان کشور و تهیه برگه‌های مربوط.
- تهیه فیلم، اسلاید، بولتن، پوستر و برگزاری کلاس‌های آموزشی کوتاه‌مدت و کتاب و نشریه جهت بالا بردن سطح اطلاعات و معلومات ورزشی مربیان در سطح کشور با همکاری دفترهای ذی‌ربط.
- تهیه و تنظیم برنامه‌های تعلیمات ورزشی کلوپ‌های دانش‌آموزان و نظارت بر اجرای صحیح آن‌ها.
- تشکیل سمینارها و اجلاس‌ها جهت آشنایی مسئولان تربیت‌بدنی و مربیان ورزشی با برنامه‌های ورزشی اداره کل تربیت‌بدنی.
- تهیه و تنظیم تقویم ورزشی سالیانه از دانش‌آموزان.

❖ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

- کلیه فعالیت‌های مربوط به تربیت نیروی انسانی متخصص و انجام طرح‌های تحقیقاتی و علمی و نیز توسعه و تعمیم ورزش در دانشگاه‌ها و فعالیت‌های برون‌مرزی دانشگاهی و اعزام گروه‌های دانشجویی به بازی‌های جهانی دانشجویان توسط بخش ذی‌ربط در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام می‌پذیرد. اداره کل تربیت‌بدنی در امور دانشجویان زیر نظر مستقیم وزیر وظایف مهمی به شرح زیر داراست:
- پیگیری مصوبات شورای عالی تربیت‌بدنی و ورزش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.

- برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و اجرای فعالیت‌های سراسر ورزش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.
- تشکیل انجمن‌های ورزشی سراسر دانشگاه‌ها و حمایت از تشکیل انجمن‌های درون دانشگاهی و انجمن‌های ورزشی دانشجویی در دانشکده‌ها و خوابگاه‌های دانشجویی.
- کوشش در جهت ارتقاء سطح علمی و تجربی مربیان و کارشناسان و دیگر کارکنان امور ورزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از طریق برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی.
- تعیین راهبردهایی جهت فراگیری و توسعه فعالیت‌های ورزشی در دانشگاه‌ها به‌منظور تحقق اهداف ورزش همگانی.
- تدوین طرح‌ها و تعیین راهبردهایی برای فراگیر کردن فعالیت‌های ورزشی در دانشگاه‌ها.
- توسعه فعالیت‌های ورزشی در اماکن باز و فضاهای مطرح طبیعی.
- توسعه ورزش‌های بومی و محلی و فعالیت‌های ورزش باستانی در دانشگاه‌ها.
- ارزیابی برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزش همگانی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.
- برنامه‌ریزی و برگزاری کلاس‌های آموزشی داوری و مربی‌گری برای اعضای هیئت‌علمی، کارشناسان و کارکنان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.
- انعکاس مطلوب فعالیت‌های ورزشی دانشجویان به‌منظور ترغیب و تشویق سایر دانشجویان.
- برنامه‌ریزی و اجرای مسابقات سراسر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با همکاری دانشگاه‌ها.
- تنظیم تقویم ورزشی سالیانه و اجرای مفاد مندرج در تقویم.
- تدارک اعزام تیم‌های ورزشی دانشجویان به مسابقات قهرمانی کشور و مسابقات جهانی و بین‌المللی دانشجویی.
- ارزیابی مسابقات ورزشی داخلی سراسر دانشگاه‌ها.
- تدوین برنامه‌هایی برای توسعه فعالیت‌های ورزشی در بین خواهران.
- حمایت از فعالیت‌های ورزشی دانشجویی در دانشگاه‌ها به‌منظور اختصاص امکانات موجود به فعالیت‌های ورزش خواهران.
- ارتقاء سطح علمی و آموزشی مربیان و دست‌اندرکاران ورزش خواهران در دانشگاه‌ها.
- نظارت بر حسن اجرای فعالیت‌های ورزشی خواهران در مسابقات سراسر و درون دانشگاهی.
- تنظیم برنامه‌های مربوط به اردوهای دانشجویی و تهیه دستورالعمل‌های لازم با هماهنگی گروه فوق‌برنامه فرهنگی و اجتماعی.
- شرکت در جلسات مربوط به اردوها و بازدیدهای دانشجویی به‌منظور تبادل نظر و ایجاد هماهنگی.
- تشکیل اردوهای آمادگی جهت اعزام گروه‌های ورزشی به فعالیت‌های برون‌مرزی.
- برنامه‌ریزی جهت برگزاری مسابقات در اردوهای دانشجویی.

- انجام سایر امور محوله از طرف مقام مافوق.
- نظارت و ایجاد هماهنگی در اجرای جشنواره‌ها و المپیادها و رقابت‌های درون دانشگاهی و مؤسسات آموزش عالی.
- جلب مشارکت دانشگاه‌ها در برگزاری فعالیت‌های ورزشی دانشجویان سراسر کشور از طریق واگذاری اختیارات اجرایی به دانشگاه‌ها و نظارت بر حسن اجرای امور.
- تدارک، آماده‌سازی و اعزام کاروان‌های ورزشی دانشجویی به یونیورسیته‌های دانشجویی، مسابقات قهرمانی دانشجویان جهان، مسابقات همبستگی دانشجویان کشورهای مسلمان و سایر رقابت‌های بین‌المللی که بر اساس توافقنامه‌های فی‌مابین متبوع و آموزش عالی سایر کشورها مبادله شده است.
- تشکیل ستاد هماهنگی ورزش دانشجویان کشور به منظور ایجاد هماهنگی و انسجام در ورزش دانشجویان بخش‌های مختلف آموزش عالی کشور در سطوح ملی و استانی.
- بررسی و ارزیابی نحوه عملکرد واحدهای اجرایی تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به منظور اصلاح روند اجرایی.
- جلب مشارکت دانشجویان و دانشگاهیان و دستگاه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط در اجرای بهینه برنامه‌های ورزش دانشجویان.
- نظارت بر اجرای امور دروس عمومی تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها از طریق ارائه پیشنهادهای اصلاحی و انتقال تجارب موفق به دانشگاه‌ها.
- ایجاد تسهیلات و کمک به تهیه وسایل و تجهیزات لازم برای فعالیت‌های ورزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.
- پیشنهاد احداث، تکمیل و ترمیم مجموعه‌های ورزشی و اردویی برای وزارتخانه‌ها، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پیگیری آن.
- تبادل اطلاعات و همکاری علمی و ورزشی با سازمان‌های مربوط به تربیت‌بدنی و ورزش داخل و خارج کشور.
- مطالعه و تحقیق در امور تربیت‌بدنی و ورزش ضمن جلب مشارکت پژوهشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی وزارت متبوع و سایر سازمان‌های علمی داخل و خارج کشور.
- توسعه ارتباطات با سازمان‌های ورزشی داخلی و بین‌المللی.
- برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و اجرای مسابقات بین‌المللی ورزش دانشجویی در جمهوری اسلامی ایران با جلب حمایت فدراسیون جهانی ورزش دانشجویی.
- تهیه و تنظیم اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های مربوط به ورزش دانشجویان با همفکری دانشگاهیان و ارسال آن به شورای عالی ورزش دانشگاه‌ها جهت بررسی و تصویب.

❖ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

فعالیت‌های ورزشی در این وزارتخانه، در قالب یک اداره، زیر نظر معاونت دانشجویی سازمان‌دهی شده است که وظایف آن به این شرح است:

- تعیین خط‌مشی و سیاست‌گذاری در خصوص ورزش کلان (ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و ورزش کارمندی)
- ارائه برنامه و تقویم ورزشی ستادی به دانشگاه‌ها، با توجه به کمبود نیروی متخصص
- تربیت‌بدنی در دانشگاه‌های علوم پزشکی
- ارزیابی عملکرد تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها
- پیگیری در ساخت‌وساز اماکن ورزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور که مغایرت با استاندارد تربیت‌بدنی نداشته باشد.
- برگزاری المپیادها و مسابقات منطقه‌ای بین دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور که در بخش فنی انجمن‌های ورزشی فعال بوده و لزوماً تدوین اساسنامه این انجمن‌ها و مقررات فنی و آیین‌نامه‌های مربوط می‌باید از طرف ستاد انجام شود.
- اعزام گروه‌های منتخب دانشجویان به مسابقات برون‌مرزی و ارتباط با دیگر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های مربوط
- عضویت و حضور در ستاد هماهنگی ورزش دانشجویان کشور، به‌منظور برنامه‌ریزی و هماهنگی فعالیت‌های مشترک ورزشی با سایر بخش‌های آموزش عالی کشور
- برگزاری کلاس‌های آموزش داوری، مربیگری و کلاس‌های توجیهی تربیت‌بدنی، به‌منظور ارتقای سطح علمی، تجربی کارشناسان تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها
- جمع‌آوری اطلاعات مربوط به امکانات و تأسیسات ورزشی دانشگاه‌ها، به‌منظور اخذ بودجه‌های عمرانی
- هماهنگی با معاونت آموزشی برای ارتقای سطح تحصیلی کارشناسان تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها
- تشکیل مرکز طب ورزش
- برنامه‌ریزی و هماهنگی با دانشگاه‌ها برای راه‌اندازی کلینیک ورزش
- انتشار کتب و مقالات علمی طب ورزش و ارسال به دانشگاه‌ها
- تشکیل حوزه کارشناسی تربیت‌بدنی در ستاد، به‌منظور هماهنگی و سرویس‌دهی به سایر واحدها، از قبیل ورزش زنان کارمند، ورزش کارکنان ستاد رفاهی
- هماهنگی با معاونت آموزشی برای ارتقای سطح تحصیلی کارشناسان تربیت‌بدنی دانشگاه

❖ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛

فعالیت‌های مربوط به ورزش کارگران در سطح کشور، سازمان‌دهی مسابقات و آموزش‌های فنی ورزشی کارگران و همچنین ساخت اماکن ورزشی ویژه آنان از طریق اداره کل امور ورزش و تفریحات سالم وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ذیل معاونت امور فرهنگی و اجتماعی این وزارتخانه انجام می‌گیرد. اهم وظایف این اداره کل به شرح زیر است:

- اشاعه و گسترش ورزش در واحدهای کارگری.
- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و اساسنامه‌های مربوط به نحوه اداره مجتمع‌های ورزشی، فرهنگی و تفریحی.
- تهیه و تدوین تقویم ورزشی سالانه و برنامه‌های مربوط به مسابقات ورزشی ملی و خارجی کارگران.
- تهیه و توزیع البسه ورزشی و لوازم موردنیاز ورزشکاران کارگر در چارچوب اعتبارات و امکانات موجود.
- تهیه و تجهیز امکانات و لوازم موردنیاز مجموعه‌های فرهنگی ورزشی و تفریحی در صورت لزوم.
- همکاری با واحدهای ذی‌ربط در خصوص تهیه پیش‌نویس موافقت‌نامه طرح‌های عمرانی ورزشی.
- نظارت بر تهیه کلیه نقشه‌های اجرایی و توپوگرافی و ... پروژه‌های ورزشی در سراسر کشور.
- نظارت بر ساخت و ایجاد مراکز فرهنگی، ورزشی و تفریحی کارگران سراسر کشور.
- بررسی و تهیه گزارش پیشرفت فیزیکی و مالی ساخت مجتمع‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی کارگران به‌منظور ارائه به مراجع و مقامات ذی‌ربط.
- نظارت و پیگیری وصولی‌های ماده ۱۵۴ قانون کار جمهوری اسلامی و ارائه گزارش‌های لازم در این زمینه^۳ با مراجع ذی‌ربط.
- برنامه‌ریزی و نظارت بر نحوه ارائه خدمات مراکز رفاهی تفریحی (استراحتگاه‌ها و زائرسراهای کارگران) در سراسر کشور و چگونگی استفاده کارگران از این مراکز.
- پیشنهاد برگزاری دوره‌های آموزشی در رشته‌های مختلف ورزشی جهت کارگران به مراجع ذی‌ربط.
- برگزاری سمینارهای توجیهی و آموزشی جهت مسئولان ورزشی کارگران و سازمان‌های کار و امور اجتماعی سراسر کشور.
- مطالعه و بررسی امکان احداث اماکن ورزشی مناسب در جوار کارخانجات و محیط‌های کارگری.
- تهیه و تدوین برنامه‌ها و تقویم ورزشی مسابقات سالانه کارگران.

^۳ - ساختار، اهداف و وظایف وزارت کار و امور اجتماعی

- هماهنگی و نظارت بر برگزاری مسابقات انتخابی کارگران در سراسر کشور.
- همکاری و اظهارنظر در زمینه تهیه آیین نامه ها و دستورالعمل های مربوط به ورزش کارگران.
- ارائه پیشنهادهای لازم در ارتباط با برگزاری دوره های آموزشی در رشته های مختلف ورزشی کارگران و تربیت مربیان به سازمان های ذی ربط.
- نظارت بر فعالیت هیئت های ورزشی کارگران در سراسر کشور.
- تهیه و اهدای جوایز، مدال و لوح ورزشی به قهرمانان مسابقات ورزشی کارگری.
- هماهنگی و ارتباط با کلیه فدراسیون های ورزشی جهت برگزاری مسابقات ورزشی کارگران.
- هماهنگی و ارتباط با کلیه فدراسیون های ورزشی کشور و کمیته المپیک جهت حضور گروه های ورزشی کارگران در مسابقات بین المللی.
- برنامه ریزی و هماهنگی با سازمان های ذی ربط جهت تشکیل اردوهای ورزشی برای گروه های ورزشی کارگران جهت اعزام به مسابقات خارج از کشور.
- برنامه ریزی و هماهنگی با دستگاه های ذی ربط به منظور فراهم آوردن امکانات لازم جهت حضور گروه های ورزشی دعوت شده.
- مطالعه و بررسی ورزش کارگران در سایر کشورها به منظور بهره برداری از تجربیات مفید آنها.
- نظارت بر اجرای برنامه ها و مسابقات ورزشی کارگران استان ها در سراسر کشور.
- شرکت در مجامع، شوراها و جلسات ورزشی کشور.
- برنامه ریزی و هماهنگی به منظور اعزام گروه های ورزشی کارگران به خارج از کشور جهت شرکت در مسابقات بین المللی.
- تشکیل اردوهای تدارکاتی و آماده سازی گروه های منتخب کارگران جهت شرکت در مسابقات بین المللی.
- تهیه و تدوین و انتشار بولتن و بروشورهای ورزشی مربوط به کارگران.
- برنامه ریزی و نظارت به منظور استفاده بهینه کارگران از مجموعه های فرهنگی، ورزشی و تفریحی.
- تهیه و تدوین طرح های لازم به منظور حفظ، نگهداری و توسعه مجموعه های فرهنگی و تفریحی کارگری و ارائه خدمات یکسان به کارگران.
- بررسی و شناخت موانع و مشکلات و نارسایی های مربوط به احداث، نگهداری و اداره امور مجموعه های ورزشی کارگران و ارائه راهکارهای مناسب جهت رفع آنها.

❖ ستاد کل نیروهای مسلح

ورزش در نیروهای مسلح به عنوان یکی از مهم ترین عوامل و ابزار حفظ قوای جسمانی در انجام مأموریت های نظامی است. از این رو، ستاد کل نیروهای مسلح به عنوان عالی ترین مرجع سیاست گذاری و تبیین خط مشی کلی، پس از طی مراحل قانونی و کسب مجوزهای لازم از مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، نسبت به تدوین و ابلاغ دستورالعمل های لازم برای گسترش ورزش در نیروهای مسلح اقدام نموده است. در این دستورالعمل، بر گسترش ورزش همگانی و قهرمانی و کاربردی باهدف افزایش بنیه رزمی کارکنان، ایجاد و حفظ آمادگی و تبحر در فنون ورزشی با کاربرد نظامی با استفاده از آخرین دستاوردهای علمی، تجربی و تخصصی برای افزایش مهارت و شایستگی تأکید شده است. تربیت بدنی نیروهای مسلح تحت پوشش معاونت نیروی انسانی بوده و ارتش، سپاه پاسداران، نیروهای انتظامی، وزارت دفاع و پشتیبانی و سازمان های قضایی نیروهای مسلح را در برمی گیرد که هر یک، وظایف و فعالیت های متناسب با امکانات خود دارند. شرح وظایف ستاد کل نیروهای مسلح در بخش ورزش به شرح ذیل می باشد:

الف) تربیت بدنی نیروهای مسلح

- تعیین حد آمادگی جسمانی کارکنان نیروهای مسلح برای انجام مأموریت های نظامی
- تهیه دستورالعمل کلی برای برنامه ریزی ورزش الزامی برای کارکنان نیروهای مسلح در تمام طول مدت خدمت
- تهیه و تدوین سرفصل دروس علمی تربیت بدنی در مراکز آموزشگاه ها و دیگر سازمان های وابسته
- هدایت و کنترل متمرکز ورزشکاران نخبه ی نیروهای مسلح، به منظور استفاده بهینه از آنان
- برگزاری مسابقات ورزشی در سطح نیروهای مسلح
- اعزام گروه های ورزشی به مسابقات جهانی (سیزم)
- تهیه آیین نامه تشویقات ورزشی برای مربیان، داوران و ورزشکاران
- انجام فعالیت های باشگاهی نیروهای مسلح در سطح کشور
- تهیه استاندارد فضاهای ورزشی و تجهیزات مورد نیاز در نیروهای مسلح
- تهیه استاندارد مأخذ اعتباری خرید و سائل ورزشی

ب) نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

مأموریت

- تهیه و تنظیم خط مشی، طرح، برنامه و روش های اجرایی تربیت بدنی ناجا
- حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی کارکنان و خانواده های وابسته آنان

- ارتقای روحیه دفاعی و انتظامی کارکنان کادر و وظیفه
- ایجاد نشاط و شادابی و تأمین سلامت جسمی و روحی کارکنان و خانواده‌های آنان

شرح وظایف کلی

- تهیه و تنظیم آیین‌نامه، دستورالعمل، قوانین و مقررات موردنیاز تربیت‌بدنی ناجا و قرار دادن در مسیر مراحل تصویب
- برنامه‌ریزی، اجرا و پیگیری حضور ورزشکاران ناجا در مجامع ورزشی داخلی و خارجی
- نظارت و ارزشیابی کلیه برنامه‌های آموزشی و مسابقاتی برای ارتقای سطح کمی و کیفی ورزشکاران ناجا
- توسعه و تعمیم ورزش همگانی در سطح رده‌های ناجا
- حفظ سلامتی و آمادگی جسمانی کارکنان و خانواده‌های وابسته به آنان
- تهیه طرح‌های لازم در رابطه با توسعه اماکن ورزشی
- برآورد بودجه موردنیاز فعالیت‌های تربیت‌بدنی ناجا و قرار دادن در مسیر مراحل
- برآورد اقلام تخصصی ورزشی موردنیاز رده‌ها و ارائه طرح توزیع اقلام ورزشی لجستیک ناجا
- برگزاری مسابقات استانی و منطقه‌ای بین رده‌های ناجا، به‌منظور انتخاب تیم منتخب ناجا در مسابقات نیروهای مسلح، کشوری و بین‌المللی
- برگزاری جشنواره فرهنگی ورزشی ناجا
- ارتباط با مراکز علمی و ورزشی داخلی و خارجی به‌منظور تبادل علمی و تخصصی تربیت‌بدنی برابر ضوابط و دستورالعمل‌های ابلاغی
- راه‌اندازی آزمایشگاه علمی ورزشی تربیت‌بدنی، به‌منظور ارتقای سطح تخصصی و فنی ورزشکاران
- برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای آزمون آمادگی جسمانی سالیانه سراسری کارکنان ناجا
- تهیه بولتن ورزشی ناجا، به‌منظور انعکاس اخبار و اطلاعات ورزشی ناجا در سراسر کشور
- تهیه و تدوین برنامه‌های سالیانه، پنج‌ساله و بلندمدت تربیت‌بدنی با همکاری مبادی ذی‌ربط

پ) ارتش جمهوری اسلامی ایران

- مشاور فرماندهی کل آجا و سماجا در امر تربیت‌بدنی
- تهیه طرح‌های انجام مسابقات سالیانه آجا در کلیه رشته‌های ورزشی
- اعزام مربی و داور به خارج از کشور برای طی دوره‌های مربیگری و داوری یا دعوت از مربیان خارجی

- شرکت دادن گروه‌های مختلف ورزشی آجا در مسابقات خارجی ارتش‌های جهان و کشورهای دوست و هم‌جوار از طریق تربیت‌بدنی ستاد کل یا رأساً با کسب مجوز
- ایجاد هماهنگی، هدایت فعالیت‌های ورزشی در سطح آجا و نظارت بر حسن اجرای آن در نیروها
- بررسی و تهیه طرح‌های موردنیاز ورزشی بر اساس خط‌مشی‌ها و تدابیر صادره
- تهیه و صدور دستورالعمل‌های مربوط به فعالیت‌های ورزشی و آموزشی کارکنان آجا و خانواده آنان
- تشکیل، نظارت و اداره کلاس‌های آموزشی مربوط به برنامه‌های تفریحی کارکنان آجا و خانواده آنان
- اقدام برای تعیین رؤسای هیئت‌های ورزشی آجا، به‌منظور استفاده از تخصص ورزشی آنان در راستای تعمیم و گسترش ورزش در سطح آجا
- انجام آزمایش آمادگی جسمانی از امرای آجا و نظارت بر آزمایش کارکنان در سطح یگان‌های تابعه آجا
- طرح‌ریزی، هدایت و هماهنگی کلیه امور ورزش و تربیت‌بدنی در سطح آجا

ت) سپاه پاسداران

- ستاد مشترک سپاه پاسداران بر اساس قانون استخدامی سپاه، به‌منظور تقویت بنیه دفاعی و آمادگی کارکنان، وظایف مختلفی ازجمله فعالیت‌های ورزشی با تأکید بر ورزش‌های کاربردی و تخصصی در سپاه انجام می‌دهد. به همین منظور، تشکیلاتی با عنوان تربیت‌بدنی ایجاد شده است که زیر نظر رئیس ستاد مشترک سپاه اداره می‌شود و وظایفی به شرح زیر برای آن منظور شده است:
- تعیین خط‌مشی و سیاست‌گذاری نیروهای پنج‌گانه سپاه که شامل نیروی زمینی، نیروی هوایی، نیروی دریایی، نیروی قدس و نیروی مقاومت بسیج
 - تهیه و تنظیم آیین‌نامه و دستورالعمل و قوانین موردنیاز تربیت‌بدنی کل سپاه
 - برنامه‌ریزی امور آموزش داوری و مربیگری و مسابقاتی در سطح کل سپاه
 - شرکت در مسابقات ورزشی داخلی و خارجی
 - برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های همگانی باهدف حفظ آمادگی کارکنان و خانواده‌های وابسته
 - انجام مطالعات و تحقیقات موردنیاز برای ارتقای سطح کیفی علمی و تخصصی ورزش سپاه
 - نظارت و ارزشیابی برنامه‌های آموزشی و مسابقاتی
 - تهیه طرح‌های لازم برای توسعه اماکن و تجهیزات ورزشی در سپاه
 - برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای آزمون آمادگی جسمانی سالیانه کارکنان سپاه

با توجه به اهمیت ورزش در ابعاد نظامی و ضرورت حفظ آمادگی کارکنان، برنامه سه ساعت ورزش در ساعات اداری برای کلیه کارکنان تصویب و به اجرا گذاشته شده و در حال حاضر یکی از اصلی ترین شرایط برای احراز و اخذ درجات نظامی، انجام تست های آمادگی جسمانی (تست کوپر) است که به طور سالانه در گروه های مختلف از کلیه کارکنان گرفته می شود و در پرونده یا شناسنامه ورزشی آنان ثبت می گردد. گفتنی است مراکزی چون دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله الاعظم (عج) و دانشگاه امام حسین (علیه السلام) و نیز حوزه مرکزی ستاد مشترک سپاه به عنوان یک نیروی مستقل در فعالیت های ورزشی و مسابقات قهرمانی نیروهای مسلح مشارکت دارند. در تربیت بدنی سپاه پاسداران، رشته های ورزشی در دو بخش ورزش همگانی و قهرمانی و زیر بخش هایی مثل ورزش های عمومی، کاربردی عام و کاربردی خاص قرار گرفته و انجام می شوند.

- ایجاد بانک اطلاعاتی
- تدوین بروشورهای لازم برای غنی ساختن علوم و فنون ورزشی
- اجرای آموزش های مدیریتی
- اجرای آموزش های همگانی سه ساعت در هفته
- تهیه شناسنامه ورزشی کارکنان از بدو تا پایان خدمت
- انجام تست های دوره ای ماهانه
- تخصیص اعتبار و تأمین امکانات مورد نیاز برای ورزش های همگانی
- تأمین البسه ورزشی سالی یکبار برای کلیه کارکنان

❖ شهرداری ها

بر اساس بند ۶ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها، فعالیت های تربیت بدنی و ورزش نیز جزء وظایف شهرداری ها قرار دارد. در این مصوبه، مساعدت های مالی به انجمن تربیت بدنی و ورزش مورد تأکید قرار گرفته است. در حقیقت، قانون گذار برای شهرداری ها رسالت و فعالیت ورزشی را به منظور ارتقای سلامتی با توسعه ورزش های همگانی و ایجاد زمینه های مناسب فعالیت ورزشی برای همه اقشار جامعه پیش بینی نموده است. در حال حاضر، مدیریت ورزش شهرداری تهران از طریق سازمان ورزش زیر نظر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری و نیز در قالب شهرداری های مناطق بیست و دوگانه به انجام می رسد.

❖ دانشگاه آزاد اسلامی

دانشگاه آزاد اسلامی در اردیبهشت سال ۱۳۶۱، به پیشنهاد حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی و به فرمان حضرت امام خمینی (ره) تأسیس شده و به صورت هیئت امنایی اداره می شود. در اساسنامه دانشگاه که منشأ قانونی دانشگاه آزاد اسلامی است، اشاره ای به فعالیت های ورزشی و تربیت بدنی نشده است؛ اما با

توسعه روزافزون فعالیت دانشگاه و با نظر به ضرورت توجه به امر تربیت بدنی اداره کل تربیت بدنی در معاونت دانشجویی تشکیل شد و همراه با به توسعه روزافزون دانشگاه و ازدیاد حجم کاری، این اداره کل نیز گسترش یافته و عهده دار وظایف زیر شده است:

- نظارت بر نحوه تدریس دروس تربیت بدنی ۱ و ۲ دانشجویان و گزینش اعضاء هیئت علمی تربیت بدنی
- کشف استعداد های ورزشی دانشجویان و ایجاد انگیزه در آنان برای گسترش فعالیت های ورزشی تا مرحله قهرمان پروری
- راه اندازی رشته های مختلف ورزشی در واحدهای دانشگاهی تابعه
- برگزاری مسابقات ورزشی درون واحدی، منطقه ای، سراسر با شرکت منتخبین مناطق ده گانه
- حضور و شرکت فعال در مسابقات برون مرزی و تورنمنت های بین المللی
- توسعه اماکن و فضاهای ورزشی
- پذیرش قهرمانان ورزشی و اعضای گروه های ملی برای اجرای مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی و هیئت محترم وزیران
- اعطای تخفیف شهریه به دانشجویان حائز مقام قهرمانی در برگزاری مسابقات ورزشی حسب مورد
- اعزام ناظر و بازرس به واحدهای تابعه دانشگاهی و مناطق ده گانه برای نظارت بر نحوه برگزاری مسابقات
- توسعه دانشکده ها و رشته های تربیت بدنی و علوم ورزشی

ظرفیت های و محدودیت های حقوقی و قانونی بخش ورزش

جایگاه ورزش در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

پاره ای از بندها و اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به طور عمومی وضع شده اند که در حوزه ورزش نیز کاربرد دارند. به عنوان نمونه بند (۹) از اصل سوم و نیز اصل نوزدهم قانون اساسی بر منع تبعیض در همه زمینه ها تأکید می کنند. همچنین اصل بیست و دوم قانون اساسی به موضوع امنیت توجه نموده است؛ اما دربند (۳) از اصل سوم قانون اساسی به طور خاص تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح را از وظایف دولت تعیین کرده است.

اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کاربرد:

- ۱- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی
- ۲- بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر
- ۳- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی
- ۴- تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان
- ۵- طرح کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب
- ۶- محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی
- ۷- تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون
- ۸- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش
- ۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی
- ۱۰- ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیرضروری
- ۱۱- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور
- ۱۲- پی‌ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه
- ۱۳- تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند این‌ها
- ۱۴- تأمین حقوق همه‌جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون
- ۱۵- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم
- ۱۶- تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان

جایگاه ورزش در سایر قوانین موضوعه:

قانون سازمان تربیت بدنی ماده ۴:

یکی از وظایف سازمان تربیت بدنی تقویت روحیه سالم در افراد کشور و توسعه و تعمیم ورزش می باشد و نیز ماده ۱۰ همین قانون مجوز استفاده از درآمدهای ورزشی را برای رفع نیازمندی های امور ورزش تخصیص داده است.

سیاست ها و اولویت های فرهنگی سازمان تربیت بدنی مصوب ۱۳۸۴/۴/۲۱ (شورای عالی انقلاب فرهنگی)

۱. با عنایت به فرآیند رو به رشد فعالیت های سازمان تربیت بدنی و تلاش برای رشد و توسعه بخش های مرتبط با ورزش، توجه بیشتری به رهنمودهای حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری در تدوین راهبردها و برنامه های عملیاتی ضروری است.
۲. با توجه به عدم تبیین اهداف و مبانی ارزشی، اجتماعی و زیستی ورزش و تربیت بدنی در جمهوری اسلامی شایسته است با انجام مطالعات کافی، این اهداف و مبانی تدوین و در جامعه ورزش کشور با روش های آموزشی و فرهنگی معرفی و اشاعه گردد.
۳. ضروری است ورزش ها و بازی های ملی و بومی ایران با تنظیم و ارائه سیاست ها و برنامه های اجرایی در سطح ملی و فراملی توسط سازمان تربیت بدنی تقویت و نسبت به جهانی سازی آن ها اقدام گردد.
۴. سازمان تربیت بدنی موظف است با انجام مطالعات و بررسی های کافی برای برنامه سازی و عملیاتی سیاست های فرهنگی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی به ویژه برای جوانان و نوجوانان اقدام نموده و نتیجه آن را حداکثر ظرف مدت شش ماه به شورای عالی گزارش نماید.
۵. ورزش های بانوان به ویژه در سطوح پایه و همگانی در راستای ارزش های اسلامی و فرهنگی و با توجه به میزان جمعیت زنان کشور تقویت شده و ضمن محرومیت زدایی به گونه ای مضاعف توسعه یابد.
۶. کمیسیون فرهنگی ورزش و تربیت بدنی که زیر نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی و به ریاست رئیس محترم سازمان تربیت بدنی تشکیل می گردد موظف است با حضور نمایندگان فرهنگی دستگاه های اصلی متولی ورزش و تربیت بدنی در کشور، برنامه ریزی ها و هماهنگی های لازم را برای رشد و توسعه فرهنگ ورزشی و فرهنگ سازی در همه زمینه ها و سطوح ورزشی به صورت مستمر انجام داده و به مرحله اجرا گذارد. دبیرخانه فعال آن با تشکیلات لازم در محل سازمان تربیت بدنی دایر می گردد.
۷. سازمان موظف است نظامنامه جامع فرهنگی ورزش و تربیت بدنی را به مثابه مکمل طرح جامع ورزش تهیه نموده و به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید تا پس از تصویب در این شورا به دستگاه های فرهنگی، علمی، تربیتی، ورزشی و رسانه ای ابلاغ شود.

۸. ضروری است توجه به بخش آموزش و تحقیقات و بخش فرهنگی سازمان تربیت بدنی نسبت به سایر بخش‌ها افزایش یابد. همچنین مطالعات لازم در زمینه رویکردهای فرهنگی و ورزشی و تربیت بدنی با استفاده از ظرفیت‌های علمی و دانشگاهی کشور توسعه یابد.
۹. سازمان موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه با همکاری هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شاخص‌ها و معیارهای خرد و کلان ارزیابی ورزش و تربیت بدنی کشور را تهیه و تدوین و به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید.
۱۰. با توجه به نقش گسترده مطبوعات ورزشی، به‌ویژه رسانه ملی در فرهنگ‌سازی و توسعه ورزش مناسب است سیاست‌ها و برنامه‌های رسانه‌ای مربوط با هم‌اندیشی نخبگان رسانه‌های ورزشی تهیه شود و نسبت به اجرای آن‌ها اهتمام کافی صورت پذیرد.
۱۱. مطالعات و تحقیقات لازم در خصوص رویکردهای فرهنگی و تربیتی ورزش و تربیت بدنی با استفاده از ظرفیت‌های علمی و دانشگاهی در جامعه مورد حمایت شورای عالی انقلاب فرهنگی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و سازمان تربیت بدنی قرار گرفته و نتایج آن مورد استفاده علمی قرار گیرد و در این راستا بودجه ویژه‌ای برای آن در نظر گرفته شود.
۱۲. بر لزوم ارتباط و همکاری نهادهای ارزیابی‌کننده ورزش و تربیت بدنی در کشور نظیر مجلس شورای اسلامی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی که می‌تواند نقش مؤثری برای ارتقاء کیفیت ارزیابی‌ها و کاربرد نتایج آن‌ها و در نتیجه رفع آسیب‌ها و تنگناها و موانع مختلف ورزش و تربیت بدنی به‌ویژه در زمینه فرهنگی و فرهنگ ورزشی داشته باشد توصیه و تأکید می‌شود.
۱۳. طرح جامع ورزش و تربیت بدنی تهیه‌شده توسط سازمان تربیت بدنی برای شورای عالی انقلاب فرهنگی ارسال شود تا از نقطه نظر رویکردهای فرهنگی و تربیتی و بر اساس شاخص‌های سه‌گانه اساسی، توسط هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی مورد ارزیابی قرار گرفته و ابعاد فرهنگی آن مورد اصلاح و تقویت قرار گیرد.

قانون تبدیل سازمان‌های تربیت بدنی و ملی جوانان به وزارت ورزش و جوانان:

ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون سازمان‌های تربیت بدنی و ملی جوانان با اعتبارات، نیروی انسانی و امکانات ادغام و به وزارت ورزش و جوانان تبدیل می‌شود و اقداماتی قانونی برای انجام اصلاحات لازم در مقررات مربوط به آن به عمل می‌آید.

تبصره: هزینه ناشی از تغییر عنوان دستگاه از محل صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری وزارت ورزش و جوانان تأمین می‌گردد.

قوانین به تفکیک چهار مؤلفه اصلی ورزش همگانی، تربیتی، قهرمانی و حرفه‌ای

ورزش همگانی:

ورزش همگانی، تربیت‌بدنی یا ورزش برای همه باهدف سلامت تن و روان جامعه است. هدف این ورزش گسترش سلامت تن و روان جامعه می‌باشد. قوانین موجود در حیطه ورزش همگانی عبارت است از:

الف- قوانین پیشگیرانه: با توجه به ویژگی این نوع ورزش، تأکید قانون‌گذار بیشتر بر تشویق و ایجاد تسهیلات بوده و قانون پیشگیرانه خاصی تدوین نشده است ولی با تفسیر موسع می‌توان قوانین پیشگیرانه عمومی را در این حیطه منظور کرد.

ب- قوانین حمایتی: به جز قوانین حمایتی ذکرشده در بخش قوانین حمایتی عمومی، قانون دیگری در این حیطه وجود ندارد.

ج- قوانین تنبیهی: ماهیت ورزش‌های همگانی، عمومی بودن آن است. با هر وسیله‌ای در هر محلی می‌توان به این ورزش پرداخت. لذا به مقررات خاصی در قالب آیین‌نامه یا دستورالعمل برای این حیطه از ورزش برخورد نشده است. در خصوص وقوع جرائم یا شبه جرم در این محیط نیز قوانین کلی مجازات و مسئولیت حاکم می‌باشد.

ورزش تربیتی:

ورزش تربیتی عبارت است از تربیت‌بدنی و یا ورزش در واحدهای آموزش رسمی. هدف این ورزش تحول در آینده ورزش با پرورش نسل نو می‌باشد. قوانین موجود در این ورزش عبارتند از:

الف- قوانین پیشگیرانه: به غیر از قوانین پیشگیرانه عمومی در ورزش، قانون دیگری به طور ویژه برای ورزش تعلیم و تربیتی وجود ندارد.

ب- قوانین حمایتی: علاوه بر قوانین حمایتی عمومی برخی قوانین خاص این ورزش وجود دارد که عبارتند از:

- اصل سی‌ام قانون اساسی - دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سر حد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.

- قانون سازمان تربیت‌بدنی:

- ماده ۴- قسمت ب: از وظایف اصلی سازمان، تعلیم و تربیت مربی و معلم ورزش در سراسر کشور می‌باشد.
 - ماده ۶- قسمت ب: نظارت در امور فنی مربوط به ورزش و تربیت‌بدنی در مدارس و دانشگاه‌ها بر عهده سازمان تربیت‌بدنی خواهد بود.
 - ماده ۸- بند ۲: از وظایف و اختیارات شورای عالی سازمان که وزرای آموزش و پرورش و آموزش عالی در آن عضویت دارند تصویب طرح‌های مربوط به کارآموزی و افزایش اطلاعات فنی معلمان و مربیان تربیت‌بدنی و پیشنهاد آن به مراجع مربوط می‌باشد.
- علاوه بر قوانین فوق، وزارت آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری نیز با تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل سعی در تنظیم امور و حمایت از این رشته نموده‌اند.

ب-۱- آموزش و پرورش:

در وزارت آموزش و پرورش معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی وظیفه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هدایت امر تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس را بر عهده دارد. این واحد به تهیه دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به ورزش مدارس می‌پردازد.

همچنین مقررات و دستورالعمل‌های زیر را می‌توان از اقدامات حمایتی در این حیطه برشمرد:

- آیین‌نامه تسهیلات تشویقی قهرمانان رتبه اول تا سوم
- دستورالعمل معافیت از شرکت در آزمون پیش‌دانشگاهی برای دانش‌آموزان برگزیده
- آیین‌نامه نحوه معافیت انجمن‌های ورزشی آموزشگاه‌ها
- دستورالعمل‌های مختلف برای نحوه فعالیت و نیز تجهیز مدارس و نیز تأسیس باشگاه‌های ورزشی دانش‌آموزان

ب-۲- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری:

در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مقررات و دستورالعمل‌های زیر تصویب شده است:

- مقررات برگزاری جشنواره ورزش‌های همگانی دانشجویان
- آیین‌نامه اجرایی طرح ورزش در خوابگاه دانشجویان
- آیین‌نامه تشکیل انجمن‌های ورزشی تخصصی دانشگاهی و مؤسسات آموزش عالی
- اساسنامه و آیین‌نامه شورای عالی تربیت‌بدنی ورزش دانشگاهی

ب-۳- دانشگاه آزاد:

دانشگاه آزاد اسلامی با توجه به امکاناتی که در اختیار دارد تسهیلاتی در اختیار دانشجویان قرار داده است که عبارتند از:

- معافیت قهرمانان آسیا و جهان از پرداخت تمام شهریه در طول دوره تحصیلی
- تسهیلات اعمال تخفیف شهریه به دانشجویان حائز مقام قهرمانی در مسابقات ورزشی
- نقل و انتقال دانشجویان از واحدهای دانشگاهی به واحدهای دیگر

ج- قوانین تنبیهی: در صورت وقوع جرم یا شبه جرم در حیطه‌های مختلف ورزش قواعد کلی مجازات و مسئولیت حاکم می‌باشد. ولی در صورت تخلف از مقررات فنی، با توجه به رشته ورزشی مربوطه تنبیه خاصی در نظر گرفته می‌شود. این مقررات بیشتر در قالب آیین‌نامه و دستورالعمل می‌باشد:

- آیین‌نامه کمیته انضباطی مسابقات ورزشی دانشگاه‌ها و آموزش عالی کشور
- قوانین و مقررات برگزاری جشنواره ورزش‌های همگانی درون دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور
- آیین‌نامه مسابقات ورزشی دانش‌آموزان
- دستورالعمل مسابقات استانی دانش‌آموزان

ورزش قهرمانی:

ورزش قهرمانی به صورت زیر تعریف شده است:

«ورزش برای کسب جایگاه رتبه‌مند»

الف- قوانین پیشگیرانه: علاوه بر قوانین پیشگیرانه عمومی می‌توان به موارد ذیل به عنوان قوانین پیشگیرانه در حوزه ورزش قهرمانی اشاره کرد:

- ۱- منع شرط بندی- ماده ۶۵۴ قانون مدنی: قمار و گرو بندی باطل و دعاوی راجع به آن مسموع نخواهد بود. همین حکم در مورد کلیه تعهداتی که از معاملات نامشروع تولید شده باشد، جاری است.
- ۲- منع تبعیض- بند ۲۲ از ماده سوم اساسنامه کمیته ملی المپیک، اتخاذ تدابیر لازم برای مقابله با هرگونه تبعیض، خشونت و فساد در ورزش را از جمله وظایف این کمیته بر شمرده است.
- ۳- منع استفاده از مواد نیروزا- در بند ۳۱ از ماده سوم اساسنامه کمیته ملی المپیک به مبارزه با استفاده از داروهای نیروزای غیرمجاز به عنوان یکی از وظایف این کمیته اشاره کرده است.

ب- قوانین حمایتی: در این حیطه از ورزش علاوه بر قوانین عمومی، قوانین متعددی برای حمایت از ورزشکاران و نیز توسعه ورزش تدوین شده است. این قوانین در سه گروه دسته بندی می‌شود که عبارتند از:

- حمایت از ورزشکاران
 - حمایت از مدیران و مربیان
 - حمایت از رشته ورزشی
- ب-۱- حمایت از ورزشکاران:

- **قانون سرباز قهرمان** - به موجب این قانون در زمان صلح کلیه ورزشکارانی که از طرف فدراسیون‌های ورزشی به عضویت گروه‌های ملی برگزیده می‌شوند با درخواست سازمان تربیت‌بدنی و هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح می‌توانند خدمت مقدس سربازی خود را پس از طی دوره آموزش نظامی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی زیر نظر سازمان تربیت‌بدنی در گروه‌های ملی سپری نمایند.
- **آیین‌نامه معالجه و ازکارافتادگی ورزش** - به موجب این آیین‌نامه قهرمانانی که در حین تمرین و مسابقه و سفرهای ورزشی دچار حادثه منجر به صدمه، نقص عضو یا فوت شوند از مزایای این آیین‌نامه برخوردار می‌شوند. مزایای مربوط عبارت است از هزینه معالجه، غرامت، مستمری و پرداخت مبالغی به وارث قانونی.
- **آیین‌نامه تشکیل صندوق‌های اعتباری حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزشی** - ماده ۱
آیین‌نامه فوق، هدف از ایجاد صندوق مذکور را ایجاد یکپارچگی و ساماندهی کلیه اقدامات که در حال حاضر به عنوان حمایت و پشتیبانی از قهرمانان، مربیان، پیشکسوتان و دست‌اندرکاران صورت می‌گیرد اعلام نموده است.
- کمک به رفع نگرانی‌های عمومی ورزشکاران نظیر تهیه مسکن، شغل، تسهیلات آموزش عالی، ازدواج، خدمات درمانی و بیمه عمر، حوادث، نقص عضو و ازکارافتادگی، فوت و امثالهم از وظایف این صندوق است که در ۲۲ بند احصاء شده است.
- **آیین‌نامه تسهیلات تشویقی قهرمانان رتبه‌های اول تا سوم**
- **ماده ۱- تسهیلات تحصیلی** - بر اساس این ماده قهرمانان مسابقات المپیک، آسیایی، قهرمانی، دانشجویان جهان، ارتش‌های جهان (سیزم) قهرمانی کشور و عضویت تیم ملی و قهرمانان رکوردشکن ملی و قهرمانان آموزشگاه‌های کشور مطابق با شرایطی که در این ماده برشمرده شده است از تسهیلات مناسبی برخوردار می‌شوند.
- **ماده ۲- تسهیلات اشتغال** - بر اساس این ماده سازمان امور اداری و استخدامی کشور (سابق) موظف است با معرفی سازمان تربیت‌بدنی تسهیلات لازم برای استخدام قهرمانان فوق‌الذکر را فراهم آورد.

- **ماده ۳- تسهیلات زندگی** - بر اساس این ماده برای قهرمانان کشوری، آسیایی، جهانی و المپیک به تشخیص سازمان تربیت بدنی و به تناسب رشته و رنگ مدال و اهمیت مقام کسب شده، مزایایی از قبیل تسهیلات مسکن، زمین، اتومبیل ساخت داخل و هدایای نقدی در نظر گرفته شده و اعطا می شود. میزان این هدایا توسط سازمان تربیت بدنی حسب مورد مشخص می شود.
- **ماده ۴- ازکارافتادگی ورزشی** - بر اساس این ماده چنانچه قهرمانان مذکور در ماده ۱ در حین تمرین یا انجام مسابقه دچار حادثه منجر به صدمه دیدن یا نقص عضو یا فوت شوند از مزایای بیمه تأمین اجتماعی به صورت خدمات بلاعوض استفاده خواهند نمود.

ب ۲- حمایت از مدیران و مربیان:

اعطای نشان - بر اساس این ماده، مربیان و مدیرانی که به دلیل تداوم پیروزی ها و یا خدمات شایسته به ورزش بخصوص در امر مسابقات جهانی و المپیک شایسته دریافت نشان باشند، بنا به پیشنهاد سازمان تربیت بدنی و تصویب کمیته اعطای نشانهای دولتی، مفتخر به اخذ نشان شجاعت خواهند شد.

ب ۳- حمایت از رشته ورزشی:

- **قانون سازمان تربیت بدنی** - در قانون مذکور در موارد متعددی از جمله وظایف این سازمان حمایت و توسعه ورزش قهرمانی از طریق ایجاد فدراسیون ها و نظارت و هدایت این رشته ورزشی می باشد.
- **سایر** - ماده ۶۵۵ قانون مدنی گروبندی (شرط بندی) را در رشته های ورزشی سوارکاری، شمشیرزنی و تیراندازی مجاز می داند. همچنین به موازات سازمان تربیت بدنی که مکلف به توسعه ورزش قهرمانی از طریق فدراسیون های مختلف می باشد، کمیته ملی المپیک که بر اساس اصول اساسنامه کمیته بین المللی المپیک به منظور تعلیم و تربیت نیروهای جوان و حمایت از نهضت المپیک و بازی های مربوط به آن و همچنین ورزش آماتوری در ایران تشکیل شده است نیز با تدوین اساسنامه و مقرراتی به حمایت از این مؤلفه می پردازد. توسعه ورزش قهرمانی و فراهم ساختن مقدمات شرکت ورزشکاران منتخب ایران در بازی های مختلف و نظارت برابری اصول آماتوری در مسابقات ورزشی از جمله وظایف این کمیته می باشد.

ج- قوانین تنبیهی: با توجه به ماهیت ورزش های قهرمانی و بروز حوادث مختلف (وقوع جرائم، شبه جرم و تخلف) قوانین و مقررات مختلفی برای کنترل این حوادث وضع شده است. اهم این قوانین عبارتند از:

- ۱- قانون مجازات اسلامی در باب جرم
- ۲- قانون مسئولیت مدنی در خصوص شبه جرم

۳- در خصوص نقض مقررات ورزشی نیز هر فدراسیون مقررات خاصی را وضع و تنبیهات ویژه‌ای را مطرح نموده است. به این موضوع در قسمت مراجع رسیدگی کننده پرداخته می‌شود.

ورزش‌های حرفه‌ای:

ورزش حرفه‌ای به صورت زیر تعریف شده است:

«تربیت بدنی و یا ورزش به عنوان کسب و کار»

این نوع از ورزش به علت تأثیر زیاد در ارتقاء و پیشرفت ورزش قهرمانی و کسب مقام و موفقیت‌های بین‌المللی از یک طرف و کسب درآمد و اشتغال‌زایی از طرف دیگر مورد توجه دولت‌ها قرار گرفته است.

ورزش حرفه‌ای نوعی تجارت است و ورزشکاران حرفه‌ای سهم عمده‌ای در آن دارند. روابط بین ورزشکاران حرفه‌ای، باشگاه‌های حرفه‌ای، سهامداران، حامیان مالی، تبلیغات، پخش رسانه‌ای و شرط‌بندی از پیچیدگی‌های خاصی برخوردار بوده و منشأ بروز اختلافات در این حیطه می‌باشد.

در کشور ما، این نوع از ورزش جایگاه خاص خود را نیافته و قوانین ویژه برای حمایت و توسعه آن تدوین نشده است. لیکن با تلاش سازمان تربیت بدنی، سازمان لیگ حرفه‌ای ایران تأسیس و نسبت به تدوین آیین‌نامه و مقررات خاص این ورزش اقدام نموده است. بیشترین فعالیت این لیگ در رشته فوتبال بوده و اجرای آزمایشی آیین‌نامه مربوطه پس از دوره‌ای یک‌ساله معلق مانده است.

در آیین‌نامه مذکور روابط بین اشخاص تعریف شده و نحوه درآمدها و هزینه‌ها نیز مشخص شده است. این آیین‌نامه مغایرت‌های اساسی با شرح وظایف و اختیارات برخی دستگاه‌ها دارد و در صورتی که شرایط فعالیت لیگ حرفه‌ای مهیا شود آیین‌نامه مذکور نیز می‌بایست مورد تجدیدنظر قرار گیرد.

الف- قوانین پیشگیرانه: به غیر از قوانین پیشگیرانه عمومی، می‌توان به ماده ۶۵۴ قانون مدنی اشاره کرد.

ب- قوانین حمایتی: مهم‌ترین قوانینی که می‌توان در این حیطه به آن اشاره نمود و ناظر بر روابط اشخاص موضوع در این نوع ورزش می‌باشد ماده ۱۰ و ۶۵۵ قانون مدنی (قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده‌اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد نافذ است) و قانون تجارت می‌باشد. همچنین قوانین و مقررات دیگری برای حمایت از ورزش توسط بخش غیردولتی و خصوصی تصویب شده است که عبارتند از:

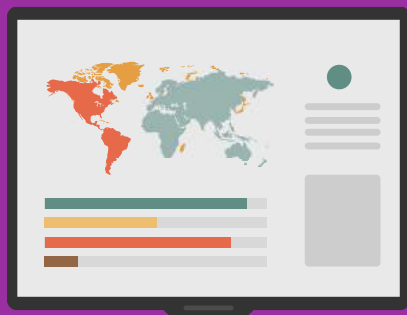
- آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۱) قانون تأسیس سازمان تربیت بدنی - باشگاه‌های ورزشی، باشگاه‌هایی است که به موجب مقررات سازمان و آیین‌نامه قانون اجازه تأسیس باشگاه در ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت، پروانه فعالیت دریافت کرده‌اند.

- **قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت - ماده واحده:** به موجب این قانون سازمان تربیت بدنی ایران مجاز است برای متقاضیان واجد صلاحیت مجوز تأسیس ورزشگاه و پروانه فعالیت برای باشگاه‌های ورزشی مطابق ضوابط کارشناسی صادر و امکانات زیر را در صورت لزوم در اختیار آن‌ها قرار دهد.
 - سازمان تربیت بدنی می‌تواند با هماهنگی مراجع ذی‌ربط زمین‌های تحت تملک خود را جهت تأسیس ورزشگاه به افراد موضوع ماده واحده اجازه دهد.
 - اراضی که به تشخیص وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان اراضی شهری با کاربری ورزشی مشخص می‌شوند در اختیار سازمان تربیت بدنی قرار می‌گیرند در صورتی که زمین متعلق به دولت نباشد و سازمان مزبور امکان تملک آن را نداشته باشد اشخاص حقیقی یا حقوقی که اجازه تأسیس باشگاه دارند می‌توانند با جلب رضایت مالک، زمین مزبور را تملک کنند.
- **قانون سازمان تربیت بدنی - ماده ۵:** "باشگاه‌ها و میدان‌های ورزشی غیرانتفاعی به تشخیص و به پیشنهاد سازمان و موافقت شهردار محل از پرداخت عوارض نوسازی معاف هستند و ..."
- آیین‌نامه اجرایی قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت:
 - ماده ۱-** کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی واجد شرایط می‌توانند بر اساس قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت و این آیین‌نامه باشگاه ورزشی و ورزشگاه تأسیس نمایند.
 - ماده ۲۱-** سازمان تربیت بدنی می‌تواند با هماهنگی مراجع ذی‌ربط اراضی تحت اختیار خود را که متعلق به دولت است یا در اجرای تبصره (۱۰) قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸ به آن سازمان واگذار گردیده است. با رعایت قانون محاسبات عمومی از طریق انعقاد قرارداد به منظور تأسیس ورزشگاه به اشخاص حقیقی و حقوقی اجازه دهد و وجوه حاصله را به حساب درآمدهای کشور واریز نماید.
- ج- قوانین تنبیهی:** با توجه به ماهیت ورزش حرفه‌ای، در صورت وقوع جرم یا شبه جرم، قانون مجازات اسلامی و قانون مسئولیت و در خصوص تخلف از مقررات، تصمیمات کمیته انضباطی حاکم خواهد بود.

جمع‌بندی

بررسی و شناخت ساختار ورزش کشور گویای وجود پاره‌ای از مشکلات و چالش می‌باشد که مهم‌ترین آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

- ❖ عدم تقسیم کار ملی در بخش ورزش کشور
- ❖ تعدد نهادهای تصمیم گیرنده در بخش ورزش
- ❖ موازی کاری و هم پوشانی فعالیتها و اقدامات
- ❖ فقدان مرجعی جهت هماهنگی و سیاست گذاری کلان در بخش ورزش به دلیل عدم تشکیل شورای عالی ورزش کشور
- در زمینه قوانین و مقررات بخش ورزش نیز می توان، مسائل و مشکلات ذیل را برشمرد:
- ❖ به روز نبودن قوانین و مقررات بخش ورزش کشور
- ❖ نبود و خلأ قوانین و مقررات لازم در برخی از مسائل و موضوعات حال حاضر ورزش کشور
- ❖ نبود قوانین و مقررات تخصصی و ویژه بخش ورزش و استفاده از قوانین عمومی کشور در بسیاری از موضوعات تخصصی
- ❖ عدم وجود مجموع قوانین مرجع بخش ورزش جهت هماهنگی و استفاده کلیه سازمان های ذی ربط در بخش ورزش
- ❖ ضرورت تدوین و تصویب قانون جامع ورزش کشور

بخش دوم

پیش‌بینی آینده، ظرفیت‌ها و
چالش‌های پیش‌رو

مقدمه

در جهان معاصر که عرصه تحولات شگرف و پویایی شتابنده است، تغییرات چنان غافلگیرکننده و برق‌آسا از راه می‌رسند که کوچک‌ترین کم‌توجهی می‌تواند به بهای گزاف غافلگیری راهبردی در تمام عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حتی فرهنگی تمام شود. ترسیم دیدمان‌های آینده، پایش مداوم تحولات و اقدامات کنش‌گرانه، آگاهی از روش‌های اقدام پیشین‌دستانه و تصمیم‌های به هنگام، می‌تواند هر جامعه و سازمانی را دریافتن بهترین راه‌ها و آینده‌های مرجح توان‌تر سازد. در این محیط سرشار از تغییر و بی‌ثباتی و آکنده از عدم قطعیت‌ها، تنها رویکرد و سیاستی که احتمال کسب موفقیت‌های بیشتری دارد، تلاش برای شناخت آینده و مؤلفه‌های شکل‌دهنده به آن و به دیگر سخن تلاش برای معماری آینده است. اگرچه این تلاش همواره با خطرپذیری قرین بوده است، اما به‌هرحال پذیرش این مخاطره به‌مراتب عاقلانه‌تر از نظاره‌گر بودن تحولات آینده است. بر این اساس در این مرحله از تهیه و تدوین برنامه ششم توسعه، پیش‌بینی نسبت به ادامه وضعیت موجود بخش ورزش کشور و فاصله آن با شرایط مطلوب انجام می‌گیرد و موانع توسعه و همچنین پتانسیل‌های توسعه بخش شناسایی می‌شود.

بر اساس بررسی‌های صورت گرفته تا این مرحله از تدوین برنامه ششم توسعه، می‌توان پیش‌بینی نمود که باوجود ادامه روند برنامه‌ریزی‌ها و جهت‌گیری‌های موجود در بخش ورزش، در پایان سال‌های برنامه ششم توسعه، بخش ورزش کشور با چالش‌ها و مسائلی اساسی در حوزه‌های سلامت، اقتصاد ورزش، ناپایداری ورزش قهرمانی، کمبود اعتبارات مربوطه، زیرساخت‌ها و اماکن ورزشی و حقوق و قوانین ورزشی مواجه خواهد بود که جزئیات هر یک از آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

عدم استفاده از ظرفیت‌های ورزش همگانی در ارتقاء سطح سلامتی و کیفیت زندگی مردم

امروزه با جایگزینی بیماری‌های غیر واگیردار به‌جای بیماری‌های واگیردار به دلیل کنترل عوامل بیولوژیک از یک‌طرف و نقش رفتارهای ناهنجار بهداشتی و سبک زندگی و شیوه‌های تغذیه در افزایش میزان بیماری‌های غیر واگیردار از طرف دیگر، لزوم تغییر نگرش در مراقبت و بهداشت باهدف حفظ و ارتقای سلامتی ضروری است با توجه به موارد ذکرشده نقش بی‌تحرکی به‌عنوان یکی از عوامل اصلی در شیوع بیماری‌ها و بروز مرگ، حائز اهمیت است. با توجه به اینکه فعالیت فیزیکی مناسب می‌تواند تأثیر مهمی در پیش‌گیری از بروز بیماری‌ها، عوارض آن‌ها و درنهایت مرگ‌ومیر ناشی از آن‌ها داشته باشد، بررسی متون و مقالات علمی در مورد ارتباط بیماری‌ها و فعالیت فیزیکی گویای این مطلب است که ورزش دارای تأثیرات مفیدی در زمینه پیشگیری از بیماری‌های مزمن و غیر واگیر است.

سازمان بهداشت جهانی سلامت را تنها نبود بیماری یا ناتوانی تعریف نمی‌کند بلکه سلامت را یک حالت رفاه کامل جسمانی و روانی و اجتماعی تعریف می‌کند. برای رسیدن به این سطح از سلامتی چندین عامل اصلی شناسایی و تعریف گردیده است. فعالیت جسمانی و ورزش منظم یکی از این عوامل است به‌طوری‌که عدم توجه به آن اثرات بسیاری به دنبال خواهد داشت. بررسی‌ها مشخص کرده است که عدم فعالیت جسمانی چهارمین عامل مرگ‌ومیر در سطح جهان می‌باشد و حدود ۶٪ از مرگ‌ومیرها مربوط به آن می‌شود.

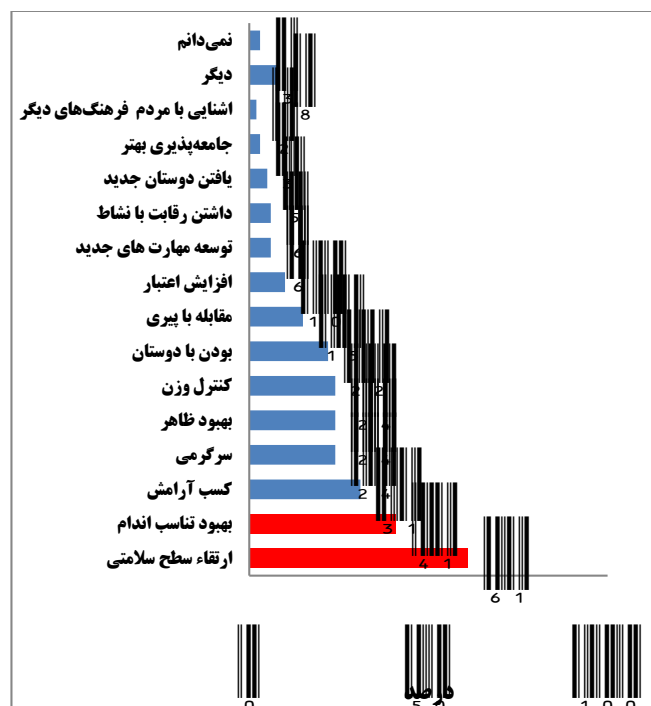
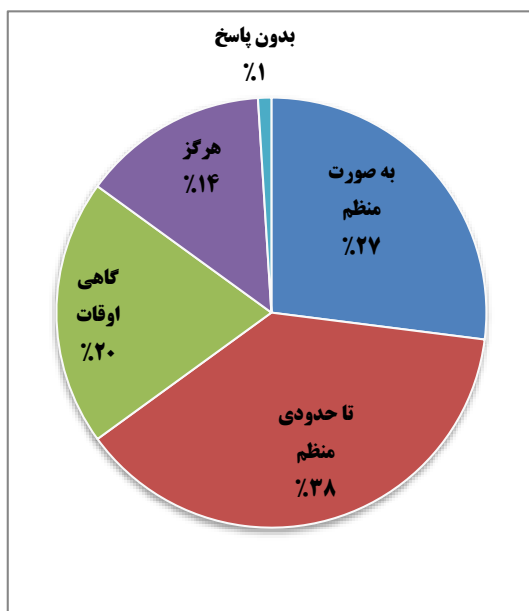

در کشورهای عضو اتحادیه اروپا ۵ الی ۱۰٪ از مرگ‌ومیرها به عدم تحرک و فعالیت جسمانی وابسته است (این آمار با توجه به شرایط هر کشور متفاوت است). به‌طوری‌که هر سال در منطقه اتحادیه اروپا بیش از ۸ میلیون ناتوانی و اختلال در زندگی در نتیجه این عامل ایجاد می‌شود که از این میزان ۱ میلیون منجر به مرگ‌ومیر می‌گردد. با توجه به این شرایط کشورهای اروپایی چندین سال است که اقدام به تهیه برنامه و انجام فعالیت‌های مختلف جهت توسعه ورزش و تربیت بدنی نموده‌اند. در این راستا اسناد ملی و بین‌المللی بسیاری را تهیه و به اجرا رسانده‌اند که نتیجه آن تهیه ۱۳۰ برنامه ملی جهت توسعه ورزش و فعالیت بدنی و اختصاص بودجه‌های فراوانی (جدول ۱) در کشورهای اروپایی بوده است. از جمله این اسناد می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- منشور ورزش اروپا (۱۹۹۲)

- استراتژی جهانی رژیم غذایی، فعالیت بدنی و سلامت (۲۰۰۴) از سوی سازمان بهداشت جهانی
- منشور اروپا در مقابله با چاقی (۲۰۰۶)
- راهنمای فعالیت بدنی اتحادیه اروپا (۲۰۰۸)
- برنامه عملیاتی راهبرد جهانی برای پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرمسمری (۲۰۰۸-۲۰۱۳)
- منشور تورنتو برای فعالیت فیزیکی (۲۰۱۰)
- پیمان لیسبون (۲۰۰۹) که سیاست‌های اتحادیه اروپا برای اولین بار ه اجرا گذاشته شد.

نتیجه کلیه اقدامات و برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته ارتقاء مشارکت شهروندان اروپایی در برنامه‌های ورزشی و ارتقاء وضعیت آمادگی جسمانی آن‌ها می‌باشد. به‌طوری‌که در بررسی که از ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا صورت گرفته است، ۲۷٪ از مردم به‌صورت منظم (حداقل ۵ مرتبه در هفته)، ۳۸٪ تا حدودی منظم، ۲۰٪ گاهی اوقات ورزش می‌کنند و ۱۴٪ نیز در طول هفته ورزش نمی‌کنند. بر این اساس ۶۵٪ از مردم حداقل هفته‌ای یک‌بار ورزش خواهند کرد (نمودار ۱ و ۲). بر اساس نظرسنجی‌های صورت گرفته، عوامل مؤثر در گرایش مردم به انجام فعالیت‌های ورزشی اولویت‌بندی شده است. نتایج نشان داده است که دلیل اصلی گرایش به ورزش در میان ۶۱٪ از مردم اروپا ارتقاء سطح سلامتی بوده است. دلایل دیگر ازجمله تناسب‌اندام، سرگرمی، کنترل وزن و در اولویت‌های بعدی قرار دارد.

نمودار (۱-۱): علل گرایش شهروندان اروپایی به انجام فعالیت ورزشی نمودار (۱-۲): میزان مشارکت شهروندان اروپایی در فعالیت‌های ورزشی

برخلاف تحول در برنامه‌ها و رویه‌های ارتقاء سطح سلامت در کیفیت زندگی مردم در کشورهای توسعه‌یافته، بررسی وضعیت موجود نظام برنامه‌ریزی کشور در بخش ورزش و تربیت‌بدنی و بهداشت و درمان نشان از

چالش‌ها و مشکلاتی دارد که در صورت عدم چاره‌اندیشی و رفع آن‌ها، در سال‌های آینده آثار و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و بسیاری به دنبال خواهد داشت. بررسی وضعیت موجود مشخص کرد که از کل جمعیت کشور در سال ۱۳۹۳ تنها ۲۳,۰۴٪ مردم در ورزش همگانی مشارکت داشته‌اند و این آمار در مقایسه با کشورهای اروپایی، فاصله و اختلاف بسیار زیادی دارد. با توجه به اینکه در پایان برنامه چهارم توسعه و آغاز برنامه پنجم (سال ۱۳۸۹) این آمار ۲۰,۹۷٪ بوده است (نمودار ۳). این امر گویای این مسئله است که در طول این مهروموم‌ها، میزان مشارکت مردم در ورزش همگانی کشور تنها حدود ۳٪ رشد داشته است. اگر چنین روندی در طول سال‌های برنامه ششم توسعه نیز ادامه یابد، در خوش‌بینانه‌ترین شرایط، میزان مشارکت در ورزش همگانی بازهم رشد ۳ درصدی را خواهد داشت. به عبارت دیگر با ادامه وضعیت موجود در پایان سال‌های برنامه ششم توسعه تنها ۲۶٪ از کل جمعیت کشور فعالیت ورزشی خواهند داشت. این امر به معنای عدم تحرک ۷۴٪ از مردم است. با توجه به اینکه این آمار تنها مربوط به کسانی که فعالیت‌های ورزشی به صورت منظم انجام می‌دهند نیست و بخش زیادی از جمعیت مورد محاسبه آن به صورت نامنظم و مقطعی به ورزش می‌پردازند، این وضعیت وخیم‌تر می‌گردد.

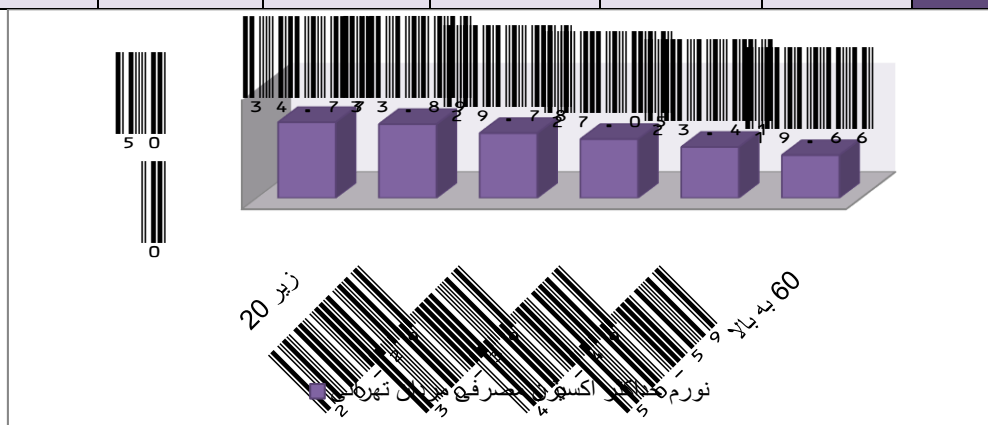

نمودار (۱-۳): میزان مشارکت در ورزش همگانی در طی برنامه‌های چهارم و پنجم و پیش‌بینی وضعیت آینده آن

مهم‌ترین اثرگذاری این مسئله بر وضعیت سلامتی و آمادگی جسمانی مردم کشور می‌باشد. روند رو به رشد ابتلا به بیماری‌هایی از قبیل فشارخون، دیابت، چاقی، سکنه قلبی و مغزی، انواع سرطان در کشور، در کنار سایر عوامل می‌تواند نتیجه بی‌حرکی و عدم فعالیت جسمانی مردم نیز باشد. در یک بررسی صورت گرفته درباره نورم آمادگی جسمانی شهروندان تهرانی مشخص گردیده که این گروه از افراد جامعه ایرانی از نظر شاخص‌های آمادگی جسمانی در وضعیت مطلوبی قرار ندارند. با توجه به ارتباط آمادگی جسمانی با خطر ابتلا به بیماری‌های قلبی عروقی، دیابت و برخی سرطان‌ها این وضعیت می‌تواند خطرات سلامتی را به دنبال داشته باشد. در ادامه نتایج حاصل از بررسی وضعیت جسمانی شهروندان تهرانی در قیاس با نورم‌های استاندارد، ارائه می‌گردد.

یافته‌های این بررسی نشان داد آمادگی تنفسی (VO_{2max}) شهروندان تهرانی از رده سنی زیر ۲۰ سال تا بالای ۶۰ سال در هر دو جنسیت زن و مرد روند کاهشی داشت (از $34/72 \times 256$ تا $20/72 \times 51$ میلی‌لیتر بر کیلوگرم بر دقیقه).
جدول (۱-۲۵): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی مردان تهرانی

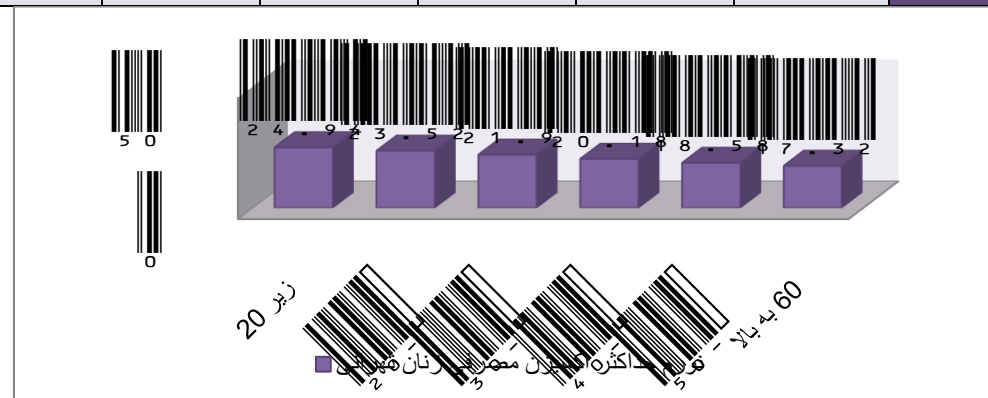
رده سنی						رتبه درصدی
بالای ۶۰ سال	۵۰-۵۹ سال	۴۰-۴۹ سال	۳۰-۳۹ سال	۲۰-۲۹ سال	زیر ۲۰ سال	میانگین
۶۶/۱۹	۴۱/۲۳	۰۵/۲۷	۷۸/۲۹	۸۹/۳۳	۷۷/۳۴	

نمودار (۱-۴): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی مردان تهران

جدول (۱-۲۶): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی زنان تهرانی

رده سنی						رتبه درصدی
بالای ۶۰ سال	۵۰-۵۹ سال	۴۰-۴۹ سال	۳۰-۳۹ سال	۲۰-۲۹ سال	زیر ۲۰ سال	میانگین
۳۲/۱۷	۵۸/۱۸	۱۸/۲۰	۹/۲۱	۵۲/۲۳	۹۴/۲۴	

نمودار (۱-۵): نورم حداکثر اکسیژن مصرفی زنان تهران

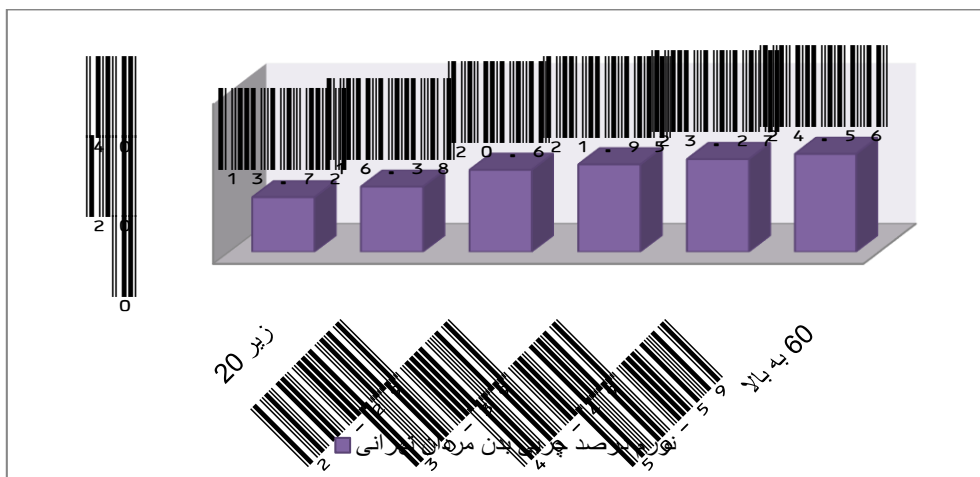
جدول (۱-۲۷): مقایسه حداکثر اکسیژن مصرفی شهروندان تهرانی در قیاس با نورم‌های جهانی

سن (سال)	حداکثر اکسیژن مصرفی					وضعیت شهروندان تهران (میانگین)
	ضعیف	متوسط	خوب	عالی	فوق العاده	
زنان						
۲۰-۲۹	۳۱ و کمتر	۳۲-۳۴	۳۵-۳۷	۳۸-۴۱	۴۲ و بیشتر	۳۳,۸۹
۳۰-۳۹	۲۹ و کمتر	۳۰-۳۲	۳۳-۳۵	۳۶-۳۹	۴۰ و بیشتر	۲۹,۷۸
۴۰-۴۹	۲۷ و کمتر	۲۸-۳۰	۳۱-۳۲	۳۳-۳۶	۳۷ و بیشتر	۲۷,۰۵
۵۰-۵۹	۲۴ و کمتر	۲۵-۲۷	۲۸-۲۹	۳۰-۳۲	۳۳ و بیشتر	۲۳,۴۱
۶۰ و بالاتر	۲۳ و کمتر	۲۴-۲۵	۲۶-۲۷	۲۸-۳۹	۳۲ و بیشتر	۱۹,۶۶
مردان						
۲۰-۲۹	۳۷ و کمتر	۳۸-۴۱	۴۲-۴۴	۴۵-۵۸	۴۹ و بیشتر	۲۳,۵۲
۳۰-۳۹	۳۵ و کمتر	۳۶-۳۹	۴۰-۴۲	۴۳-۴۷	۴۸ و بیشتر	۲۱,۹
۴۰-۴۹	۳۳ و کمتر	۳۴-۳۷	۳۸-۴۰	۴۱-۴۴	۴۵ و بیشتر	۲۰,۱۸
۵۰-۵۹	۳۰ و کمتر	۳۱-۳۴	۳۵-۳۷	۳۸-۴۱	۴۲ و بیشتر	۱۸,۵۸
۶۰ و بالاتر	۲۶ و کمتر	۲۷-۳۰	۳۱-۳۴	۳۵-۳۸	۳۹ و بیشتر	۲,۱۴

یافته‌های این پژوهش نشان داد مردان تهرانی تنها در رده‌های سنی زیر ۲۰ و ۲۰-۲۹ سال از درصد چربی بدن طبیعی یعنی بین ۱۵ تا ۱۷ درصد برخوردارند (به ترتیب ۸۹/۱۴٪ و ۱۰۸/۱۶٪ درصد). در بقیه رده‌های سنی درصد چربی بدن فراتر از مقادیر طبیعی است که در رده سنی بالای ۶۰ سال به بالاترین میزان می‌رسد (۴۹/۲۳٪ درصد). در مورد زنان تهرانی وضعیت بحرانی‌تر می‌شود به گونه‌ای در تمامی رده‌های سنی درصد چربی بدن فراتر از مقادیر طبیعی یعنی حدود ۲۵ درصد است. همانند مردان تهران، بالاترین میزان درصد چربی بدن زنان مربوط به رده سنی بالای ۶۰ سال می‌باشد (۷/۳۹٪ درصد).

جدول (۱-۲۸): نورم درصد چربی مردان تهران

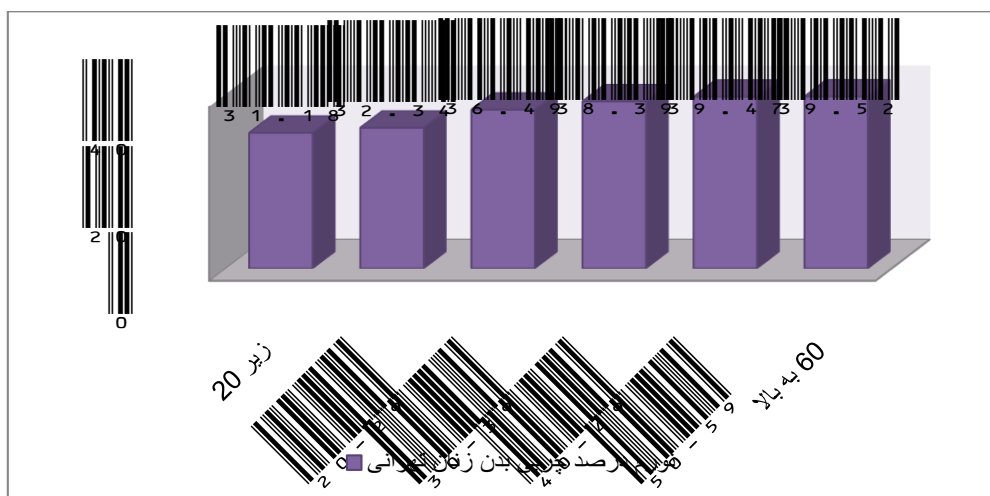
رده سنی					
رتبه درصدی	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۹ سال	۳۰-۳۹ سال	۴۰-۴۹ سال	۵۰-۵۹ سال
میانگین	۷۲/۱۳	۳۸/۱۶	۶/۲۰	۹۵/۲۱	۲۷/۲۳
	بالای ۶۰ سال				۵۶/۲۴

نمودار (۱-۶): نورم درصد چربی مردان تهران

جدول (۱-۲۹): نورم درصد چربی زنان تهرانی

رده سنی						رتبه درصدی
بالای ۶۰ سال	۵۰-۵۹ سال	۴۰-۴۹ سال	۳۰-۳۹ سال	۲۰-۲۹ سال	زیر ۲۰ سال	
۵۲/۳۹	۴۷/۳۹	۳۹/۳۸	۴۹/۳۶	۳۴/۳۲	۱۸/۳۱	میانگین

نمودار (۱-۷): نورم درصد چربی زنان تهران

نگاهی به BMI شهروندان تهرانی نشان می‌دهد ۷۵ درصد مردان زیر ۲۰ سال، ۵۰ درصد مردان ۲۰-۲۹ سال و ۷۵ درصد مردان بالای ۳۰ سال تهرانی دارای اضافه‌وزن و یا چاق هستند. وضعیت به نسبت مشابهی نیز در مورد شیوع اضافه‌وزن و چاقی در مورد زنان تهرانی دیده شد. وضعیت نورم BMI زنان و مردان تهران نشان می‌دهد، در تمامی گروه‌های سنی به‌طور میانگین دارای چاقی ابتدایی و چاقی نوع اول می‌باشند که این امر به لحاظ خطرات مرتبط با سلامتی در سطح کمی بالا و نسبتاً بالا می‌باشد.

جدول (۱-۳۰): نورم BMI (کیلوگرم بر مترمربع)

خطرات مرتبط با سلامتی	BMI (kg/m ²)	طبقه
متوسط	کمتر از ۱۸/۵	زیر وزن
پائین	۱۸/۵ - ۲۴/۹	وزن طبیعی
متوسط	۲۵ و بالاتر	اضافه وزن
کمی بالا	۲۵ - ۲۹/۹	چاقی ابتدایی
نسبتاً بالا	۳۰ - ۳۴/۹	چاقی نوع اول
بسیار بالا	۳۵/ - ۳۹/۹	چاقی نوع دوم
بسیار بسیار بالا	۴۰ و بالاتر	چاقی نوع سوم

جدول (۱-۳۱): نورم BMI مردان تهرانی (کیلوگرم بر مترمربع)

رتبه درصدی	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۹ سال	۳۰-۳۹ سال	۴۰-۴۹ سال	۵۰-۵۹ سال	بالای ۶۰ سال
میانگین	۲۵/۲۲	۶۳/۲۴	۰۳/۲۷	۲۷	۱۵/۲۷	۸۶/۲۶

جدول (۱-۳۲): نورم BMI زنان تهرانی (کیلوگرم بر مترمربع)

رتبه درصدی	زیر ۲۰ سال	۲۰-۲۹ سال	۳۰-۳۹ سال	۴۰-۴۹ سال	۵۰-۵۹ سال	بالای ۶۰ سال
میانگین	۲۳/۲۲	۹۲/۲۳	۰۸/۲۷	۱۲/۲۹	۴۵/۲۹	۳۴/۲۹

توجه به حجم جامعه آماری شهر تهران، می‌توان این نتایج را به کل کشور تعمیم داد و چنین نتیجه گرفت که به دلیل کاهش فعالیت‌های بدنی در میان مردم، وضعیت تندرستی و سلامتی آن‌ها در معرض خطر است و در صورت ادامه این وضعیت خطرناک‌تر نیز خواهد شد. به‌طوری‌که به‌عنوان نمونه تحقیقات اخیر مشخص کرده است سن سکتته مغزی در ایران ۱۰ سال زودتر از سایر جوامع و کشورها است. با توجه به این‌که اضافه‌وزن و چاقی زمینه‌ساز بسیاری از بیماری‌ها است، آگاهی‌های لازم در خصوص اضافه‌وزن و چاقی و نیز عوامل ایجادکننده، بیماری‌های ناشی از آن و چگونگی کنترل آن‌ها در اختیار عموم مردم قرار گیرد. برای کاهش نرخ فقر حرکتی که یکی از علل اصلی بروز اضافه‌وزن و چاقی است، ضروری است برنامه‌ریزی‌هایی توسط مسئولین تربیت‌بدنی و سازمان‌های بهداشتی در این خصوص انجام شود.

متأسفانه در نظام برنامه‌ریزی کشور نیز به این امر چندان توجه نمی‌گردد. عمده اصلی سیاست‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌های کلان کشور متمرکز بر درمان می‌باشند و پیشگیری قبل از درمان در نظام بهداشت و سلامت کشور چندان موردتوجه نبوده است. بررسی‌های مختلف مشخص کرد که برخی از عوامل کلان در سطح ملی در ایجاد چنین شرایطی مؤثر بوده‌اند که برخی از مهم‌ترین آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد. به‌منظور رفع مشکلات و مسائل موجود در سال‌های آتی و جلوگیری از بحرانی‌تر شدن آن ضروری است که این عوامل موردتوجه مسئولین ذی‌ربط قرار گیرد و در جهت رفع آن‌ها اقدامات لازم صورت گیرد.

❖ فقدان برنامه‌ای بلندمدت و راهبردی و تکیه بر تصمیمات مقطعی و کوتاه‌مدت

- ❖ کمبود اعتبارات اختصاصی برای توسعه ورزش همگانی
- ❖ تمرکز کلیه برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان به بخش بهداشت و درمان و عدم توجه به اصل پیشگیری قبل از درمان به‌عنوان یکی از سیاست‌های بخش سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری
- ❖ عدم توجه به استفاده از ورزش و فعالیت بدنی در ارتقاء سلامتی و کیفیت زندگی مردم در برنامه تحول نظام سلامت کشور

ادامه روند قهرمانی ناپایدار در ورزش کشور

با توجه به گزارش شناخت ورزش قهرمانی کشور بر اساس مستندات مراحل قبل و مقایسه آن با سایر کشورها می‌توان انتظار داشت حوزه ورزش قهرمانی کشور در صورت ادامه روند برنامه‌ریزی‌های و تخصیص اعتبارات موجود با مشکل و چالش ناپایداری مواجه خواهد بود و جایگاه ورزش قهرمانی کشور در عرصه رقابت‌های بین‌المللی روند نزولی و ناپایداری خواهد داشت. در جدول شماره ۳۳ و ۳۴ جایگاه کشور در بازی‌های آسیایی و المپیک نشان داده شده است.

جدول (۱-۳۳): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های آسیایی توسط کشور ایران

رتبه کشوری	تعداد مدال				بازی‌های آسیایی
	طلا	نقره	برنز	جمع	
۵	۴	۶	۸	۱۸	پکن ۱۹۹۰
۶	۹	۹	۸	۲۶	هیروشیما ۱۹۹۴
۷	۱۰	۱۱	۱۳	۳۴	بانکوک ۱۹۹۸
۱۰	۸	۱۴	۱۴	۳۶	بوسان ۲۰۰۲
۶	۱۱	۱۵	۲۲	۴۸	دوحه ۲۰۰۶
۴	۲۲۰	۱۵	۲۴	۵۹	گوانگجو ۲۰۱۰
۵	۲۱	۱۸	۱۸	۵۷	اینچئون ۲۰۱۴

جدول (۱-۳۴): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک توسط کشور ایران

مقام کشوری	تعداد مدال				المپیک
	طلا	نقره	برنز	جمع	
۳۳	۰	۱	۱	۲	مونتريال ۱۹۷۶
شرکت نکرد (تحریم کرد)					مسکو ۱۹۸۰
شرکت نکرد (تحریم کرد)					لس آنجلس ۱۹۸۴
۳۶	۰	۱	۰	۱	سئول ۱۹۸۸
۴۳	۰	۱	۲	۳	بارسلون ۱۹۹۲
۴۳	۱	۱	۱	۳	آتانتا ۱۹۹۶
۲۷	۳	۰	۱	۴	سیدنی ۲۰۰۰
۲۹	۲	۲	۲	۶	آتن ۲۰۰۴
۵۱	۱	۰	۱	۲	پکن ۲۰۰۸
۱۷	۴	۵	۳	۱۲	لندن ۲۰۱۲

دقت در وضعیت کسب مدال و رتبه کشور در بازی‌های آسیایی و المپیک نشان‌دهنده ی‌ک‌روند متغیر و بدون ثبات در ورزش قهرمانی کشور است. به‌طوری‌که دامنه تغییرات مقام کشور در این بازی‌ها بسیار زیاد (بین ۱۷ الی ۵۱) می‌باشد. مقایسه جایگاه ورزش قهرمانی کشور با کشورهای رقیب در بازی‌های آسیایی مختلف، وضعیت ناپایدار این بخش را بهتر نشان می‌دهد (جدول شماره ۳۵ و ۳۶)

جدول (۱-۳۵): جایگاه ایران در بازی‌های آسیایی در مقایسه با کشورهای رقیب

رتبه	پکن ۱۹۹۰	هیروشیما ۱۹۹۴	بانکوک ۱۹۹۸	بوسان ۲۰۰۲	دوحه ۲۰۰۶	گوانگجو ۲۰۱۰	اینچئون ۲۰۱۴
۱	چین	چین	چین	چین	چین	چین	چین
۲	کره جنوبی	ژاپن	کره جنوبی	کره جنوبی	کره جنوبی	کره جنوبی	کره جنوبی
۳	ژاپن	کره جنوبی	ژاپن	ژاپن	ژاپن	ژاپن	ژاپن
۴	کره شمالی	قزاقستان	تایلند	قزاقستان	قزاقستان	ایران	قزاقستان
۵	ایران	ازبکستان	قزاقستان	ازبکستان	تایلند	قزاقستان	ایران
۶	پاکستان	ایران	چین تایپه	تایلند	ایران	هند	تایلند
۷	اندونزی	چین تایپه	ایران	چین تایپه	ازبکستان	چین تایپه	کره شمالی
۱۰				ایران			

جدول (۱-۳۶): مقایسه وضعیت ایران و قزاقستان در کسب مدال بازی‌های آسیایی

دوره	کشور	طلا	نقره	برنز	مجموع
بوسان ۲۰۰۲	قزاقستان	۲۰	۲۶	۳۰	۷۶
	ایران	۸	۱۴	۱۴	۳۶
دوحه ۲۰۰۶	قزاقستان	۲۳	۲۰	۴۲	۸۵
	ایران	۱۱	۱۵	۲۲	۴۸
گوانگجو ۲۰۱۰	قزاقستان	۲۰	۱۵	۲۴	۵۹
	ایران	۱۸	۲۳	۳۴	۷۹
اینچئون ۲۰۱۴	قزاقستان	۲۸	۲۳	۳۳	۸۴
	ایران	۲۱	۱۸	۱۸	۵۷

دقت در جدول شماره ۳۵ و ۳۶ نشان می‌دهد چهار کشور چین، ژاپن، کره جنوبی و قزاقستان رقبای اصلی ایران در آسیا هستند. بررسی تعداد مدال‌های کسب‌شده توسط سه کشور مذکور، گویای اختلاف بسیار زیاد آن‌ها با ایران و قزاقستان می‌باشد. به‌طوری‌که در بازی‌های ۲۰۱۴ اینچئون این کشورها به ترتیب ۳۴۲، ۲۳۴ و ۲۰۰ مدال کسب کرده‌اند. در صورتی‌که تعداد مدال‌های قزاقستان و ایران به ترتیب ۸۴ و ۵۴ مدال بوده است. این مسئله گویای این مطلب است که رسیدن ایران به جایگاه این سه کشور بسیار دشوار و نیازمند برنامه‌ریزی‌های راهبردی و سرمایه‌گذاری‌های کلان ملی می‌باشد که در طول پنج سال برنامه ششم توسعه محقق نخواهد شد؛ اما ضروری است شرایطی فراهم گردد که حداقل بتوان رتبه چهارم کشور را در سطح آسیا به دست آورد و مهم‌تر از همه آن را حفظ نمود. با توجه به اختلاف زیاد تعداد مدال‌های ایران و

قزاقستان و همچنین روند رو به رشد ورزش قهرمانی در سایر کشورها از جمله تایلند، چین تایپه، ازبکستان و در صورت ادامه وضعیت موجود و عدم تغییر در برنامه ریزی ها و سرمایه گذاری های صورت گرفته در ورزش قهرمانی، نه تنها بی جایگاه چهارم دست نخواهیم یافت بلکه محتمل است که روند نزولی نیز در جایگاه کشور را شاهد باشیم. بررسی و ریشه یابی صورت گرفته مشخص کرد که علل اصلی این امر را در محورهای ذیل دسته بندی کرد که در صورت عدم رفع و حل آنها، در طول سال های برنامه ششم نیز ادامه وضعیت موجود را شاهد خواهیم بود:

- یکی از مهم ترین دلایل این امر فقدان برنامه ای بلندمدت و بادید راهبردی برای برنامه ریزی در عرصه ورزش قهرمانی کشور است. تصمیمات مقطعی و کوتاه مدت و با رویکرد حل مشکل در دوره های محدودی موجب ارتقاء مقام کشور در بازی های آسیایی و المپیک گردیده است اما در طولانی مدت نتوانسته اثرات پایداری داشته باشد.
- کمبود اعتبارات اختصاصی به ورزش قهرمانی کشور نیز یکی از عوامل بسیار مهم در وضعیت ناپایدار این بخش می باشد. اعتبارات اختصاصی به این بخش از ورزش کشور در قیاس با سرمایه گذاری های بسیار کلان سایر کشورهای رقیب در این حوزه، می تواند زنگ خطری برای ورزش قهرمانی کشور در سال های آتی باشد. چراکه بدون شک با ادامه این روند ورزش قهرمانی کشور در میادین بین المللی قدرت رقابت با این کشورها را نخواهد داشت.

- یکی دیگر علل عدم ثبات جایگاه ورزش ایران در سطح بین المللی عدم توجه به ورزش در سطوح پایه و استعدادیابی است. همان طور که تجربه کشورهای انگلستان و استرالیا نشان داد توجه به استعدادیابی در این سنین موجب ایجاد قهرمانی پایدار در این کشورها گردیده است و علاوه بر دارا

- بودن سیر صعودی در بازی‌های المپیک و تعداد مدال‌های کسب‌شده، دامنه تغییرات مدال‌آوری آن‌ها نیز بسیار اندک بوده است.
- از دیگر عواملی که موجب تغییرات بسیار زیاد وضعیت ورزش کشور گردیده است، ساختار تشکیلاتی غیرمجانسی این بخش است که در بسیاری موارد شاهد موازی کاری، عدم هماهنگی و یکپارچگی در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری هستیم. این امر نیاز به اصلاح ساختار سازمانی و نظام برنامه‌ریزی این بخش دارد.
 - همچنین توزیع مدال‌های کسب‌شده المپیک در بین رشته‌های ورزشی (جدول ۵) نشان می‌دهد که این مدال‌ها محدود به چند رشته ورزشی محدود شامل دوومیدانی، کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو می‌باشد. این در حالی است که باوجود انبوه جمعیت جوان و پتانسیل‌های موجود، می‌توان در سایر رشته‌های ورزشی نیز برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری داشت و از پتانسیل‌های آن استفاده کرد.

جدول (۱-۳۷): مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک کشور به تفکیک رشته‌های ورزشی

مسابقات	طلا	نقره	برنز	جمع
دوومیدانی	۰	۱	۰	۱
تکواندو	۲	۱	۲	۵
وزنه‌برداری	۵	۵	۶	۱۶
کشتی	۸	۱۳	۱۷	۳۸
مجموع	۱۵	۲۰	۲۵	۶۰

- عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های ورزش بانوان به‌عنوان نیمی از جمعیت کشور یکی دیگر از علل پایین بودن رتبه کشور در سطح بازی‌های آسیایی و المپیک می‌باشد. بخش بسیار زیادی از مدال‌آوری کشورها از بخش ورزش بانوان می‌باشد؛ اما متأسفانه در کشور توجه ویژه‌ای به ورزش قهرمانی بانوان تاکنون صورت نگرفته است.

عدم استفاده از ظرفیت‌های بخش ورزش در توسعه اقتصادی کشور

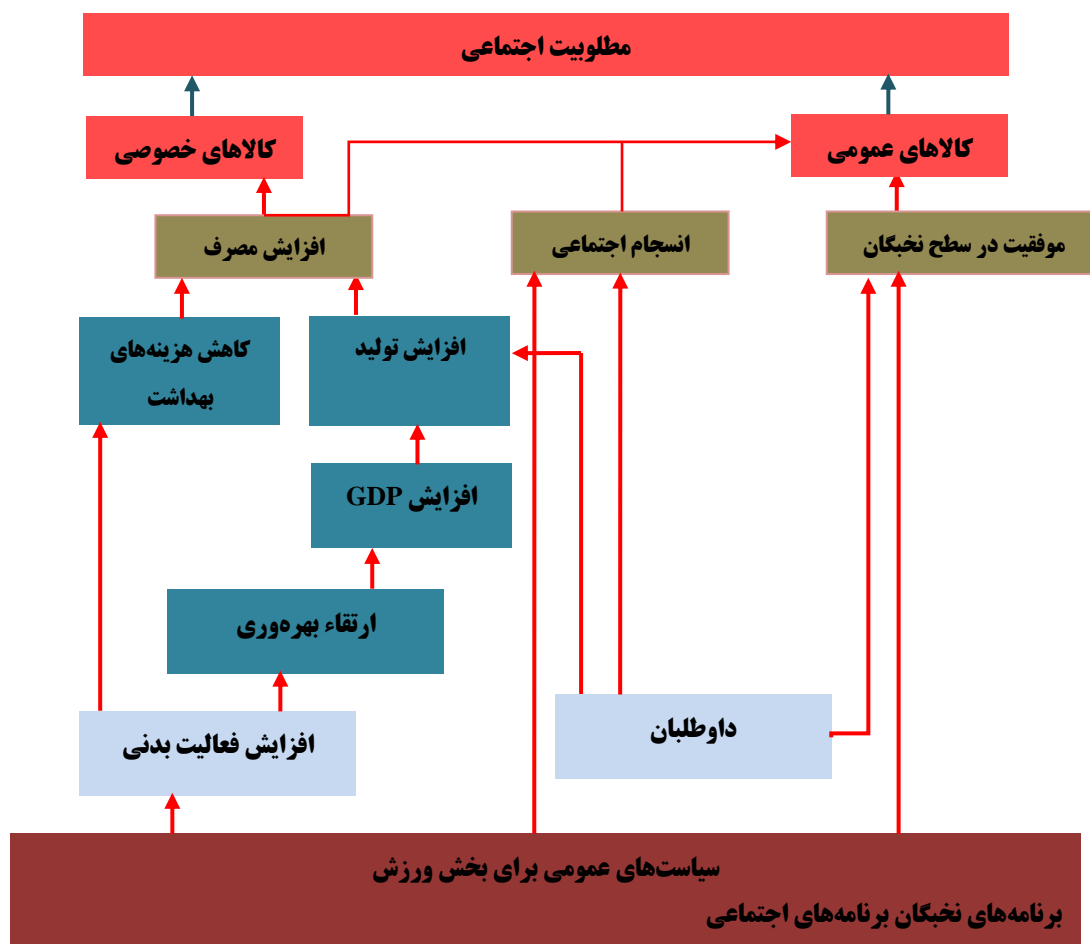
در سال‌های اخیر سیاست‌ها و رویکردهای حاکم بر برنامه‌ریزی در بخش ورزش تغییر یافته است. به‌طوری‌که با شناسایی آثار و ابعاد اقتصادی فعالیت‌های ورزشی، برنامه‌ریزی‌های کلان در اغلب این کشورها به این سمت گرایش یافته است. بررسی‌ها و تجربیات کشورهای مختلف مشخص کرده است که اثرات مستقیم اقتصادی ورزش، اثراتی چون تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، ایجاد اماکن و تسهیلات، تبلیغات، مشارکت در بازار بورس، پوشش رسانه‌ای، اشتغال، جذب گردشگر و حامیان مالی را شامل می‌شود. اثرات اقتصادی غیرمستقیم ورزش نیز در زمینه‌هایی چون ارتقای سلامتی جامعه، کاهش هزینه‌های درمان و به‌تبع آن توسعه برنامه‌های ملی سلامت، کاهش بزهکاری‌ها، کاهش غیبت کارکنان و افزایش عملکرد و بهره‌وری آن‌ها مدنظر قرار می‌گیرد. در میان اثرات مستقیم اقتصادی مذکور می‌توان ایجاد

فرصت‌های شغلی را از مهم‌ترین اثرات اقتصادی صنعت ورزش و سایر صنایع به شمار آورد. همین موضوع باعث شده تا بعضی از کشورها به دنبال برآورد تعداد فرصت‌های شغلی ایجادشده توسط صنعت ورزش و سهم ورزش از کل اشتغال در کشور خود باشند. به‌عنوان مثال سهم صنعت ورزش از کل اشتغال در هنگ‌کنگ ۲٫۵٪، استرالیا ۲٫۷٪، اسکاتلند ۱٫۹٪ و نیوزلند ۱٫۳٪ اعلام‌شده است و این در حالی است که تاکنون هیچ‌گونه اطلاعات رسمی و جامعی در خصوص تعداد شاغلین صنعت ورزش در دست نبوده است.

همچنین مطالعات اخیر حاکی از آن است که سهم صنعت ورزش از GDP کشورهای مختلف حدود ۰٫۵ الی ۲ درصد است، درحالی‌که سهم این صنعت از GDP ایران در (حدود ۰٫۳۹٪) به‌طور معناداری کمتر از شاخص جهانی است. سهم ناچیز مشارکت ورزشی افراد بالای ۶ سال ایران را می‌توان عامل اصلی کاهش هزینه‌های ورزشی خانوارهای ایرانی به شمار آورد، زیرا هزینه‌های ورزشی خانوار و میزان مشارکت ورزشی تا حد زیادی به هم وابسته‌اند.

در تأیید این مطلب می‌توان به مقایسه هزینه‌های ورزشی نسبت به کل هزینه‌های خانوارهای اسکاتلندی (۲٫۷۵٪)، انگلیسی (۲ درصد)، کانادایی (۱٫۲۶٪) و ایرانی (۰٫۱۷٪ درصد) و سهم مشارکت ورزشی آن‌ها اشاره داشت. بر اساس مطالعات انجام‌شده، در کشورهایی که دارای میانگین درآمد بالاتری هستند به علت رفاه بیشتر، گرایش مردم به ورزش و تفریحات سالم نیز بیشتر است، درنتیجه هزینه‌های ورزشی خانوار هم بیشتر خواهد بود. به‌طور مثال سرانه هزینه‌های ورزشی خانوارهای کانادایی با ۷۸ درصد جمعیت فعال حدود ۷۱۸ دلار یعنی ۱۳۶ برابر سرانه ورزشی خانوار ایرانی است. بالا بودن سهم هزینه‌هایی همچون مسکن و تغذیه در سبد هزینه‌های خانوار، پایین بودن میزان متوسط درآمد سالیانه خانوار نسبت به هزینه‌ها، بالا بودن میزان تورم در کشور و عدم مشارکت درصد قابل‌توجهی از مردم در فعالیتهای ورزشی نسبت به سایر کشورهای پیشرفته، ازجمله دلایل پایین بودن سهم هزینه‌های ورزشی از کل هزینه‌های خانوار است. در صورت ادامه چنین روندی در وضعیت اقتصادی کشور نمی‌توان از این ظرفیت بهره‌جست و در عرصه اقتصاد رقابتی جهان، با سایر کشورها رقابت نمود.

میزبانی رویدادها و مسابقات بین‌المللی نیز یکی دیگر از ظرفیتهای بخش ورزش می‌باشد که دارای آثار و منافع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و است. به‌طوری‌که امروزه رقابت‌های ورزشی بین‌المللی نه‌فقط به‌عنوان رویدادهای ورزشی، بلکه به‌مثابه برنامه‌های کلان بهسازی ساخت‌وساز شهری، اهمیت یافته‌اند. این بازی‌ها صحنه‌هایی جهانی می‌باشند که طی آن شهر میزبان را در کانون توجه جهانیان قرار می‌دهند.

تصویر (۱-۳): فرآیند اثرگذاری بخش ورزش در تولید ناخالص ملی (GDP)

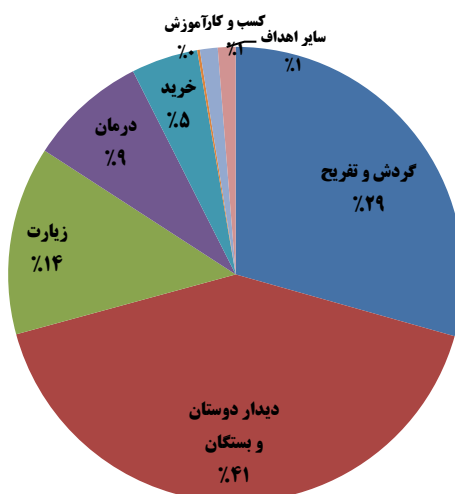
این بازی‌ها به شهر اجازه می‌دهند تا رتبه‌بندی جهانی و هویت باثباتی به دست آورد. این بازی‌ها به تصویر شهری این امکان را می‌دهند تا چهره یک شهر از حالت گمنامی و حاشیه‌ای بودن در یک ایالت تبدیل به مکانی جهانی، دگرگون شود. این امر در چندین محور دارای آثار مثبت اقتصادی است که بسیاری از کشورها سال‌های سال است که از آن بهره‌برداری کرده‌اند. رشد ساخت‌وسازهای ورزشی و اشتغال‌زایی همراه با آن، توسعه خدمات مرتبط، توسعه صنایع ورزشی، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و ازجمله این آثار و نتایج هستند. بررسی تجربیات کشورهایی چون استرالیا (سیدنی)، کره جنوبی (سئول، اینچئون و ...)، ژاپن، چین و تصدیقی به راین مدعا است. متأسفانه برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی در کشور هیچ‌گاه در این مقیاس صورت نگرفته است و تنها محدود به برخی بازی‌های قهرمانی کشتی جهان، بازی‌های جام ملت‌های آسیا در گذشته و بوده است. ادامه این روند در آینده سبب محرومیت کشور از ظرفیت‌ها و آثار مثبت این امر خواهد شد.

یکی دیگر از ابعاد اقتصادی بخش ورزش که کمتر موردتوجه و برنامه‌ریزی در کشور قرار گرفته است، گردشگری ورزشی می‌باشد. طبق آمار کشورهای مختلف حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد گردشگران، ورزش را دلیل اصلی سفر خود عنوان کرده‌اند. بیش از نیمی از سفرهای تعطیلات را سفرهایی تشکیل می‌دهند که هدف آن‌ها ورزش نیز می‌باشد. لذا گردشگری ورزشی بخش درحال توسعه گردشگری است که با توجه به آمار، حدود ۳۲ درصد از توفیق‌ها و دستیابی‌های جهانی گردشگری را به خود اختصاص می‌دهد و با توجه به تغییر سبک زندگی و علاقه مردم به این پدیده اهمیت یافته است. از طرفی، پیش‌بینی‌های صورت گرفته نشان می‌دهند گردشگری و سفر تا سال ۲۰۲۰ رشد ۵ درصدی در سطح جهان خواهد داشت؛ اما جالب است بدانیم این پیش‌بینی‌ها در مورد گردشگری ورزشی تا سال ۲۰۲۰ رقم ۱۰٪ را نشان می‌دهند. به عقیده بسیاری از کارشناسان گردشگری و ورزش دنیروی محرک برای ثبات در رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و افزایش درآمدند. امروزه کشورهای مختلف با مدیریت و برنامه‌ریزی و به‌کارگیری راهبردهای مدون در تلاش‌اند گردشگری ورزشی را توسعه دهند. از اقدامات جهانی در این رابطه عبارت است از تأسیس رشته تخصصی گردشگری ورزشی در دانشگاه‌های آمریکا، انگلیس و استرالیا در سطوح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا، چاپ مجلات گردشگری ورزشی، اجلاس‌ها و همایش‌های بین‌المللی و ایجاد سایت‌های اینترنتی به‌منظور معرفی جذابیت‌های گردشگری ورزشی و جذب گردشگر. متأسفانه در ایران فقدان شناخت کافی، عدم مدیریت و نبود راهبردهای مدون و مشخص باعث غفلت از این حوزه و از دست رفتن فرصت‌های منحصربه‌فرد کشور شده است. در جدول شماره ۳۸ آمار تعداد سفرهای داخلی برحسب نوع سفر به تفکیک اهداف اصلی گردشگری در کشور ارائه شده است.

جدول (۳۸-۱): تعداد سفرهای داخلی برحسب نوع سفر به تفکیک اهداف اصلی گردشگری - تابستان ۱۳۹۲

هدف اصلی سفر	گردش و تفریح	دیدار دوستان و بستگان	زیارت	درمان	خرید	آموزش	کسب و کار	سایر اهداف
جمع	۲۹٪	۴۱٪	۱۴٪	۹٪	۵٪	۰٫۱۹٪	۱٫۲۶٪	۱٫۲٪

مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار (۸-۱): سهم گردشگری ورزشی از گردشگری ایران

همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، هدف اصلی بخش زیادی از گردشگران دیدار دوستان و بستگان (۴۱,۳۸٪) می‌باشد. گردش و تفریح (۲۹,۳۸٪)، زیارت (۱۳,۳۹٪)، درمان (۸,۴۰٪)، خرید (۴,۷۴٪)، کسب‌وکار (۱,۲۶٪)، آموزش (۰,۱۹٪) به ترتیب اهداف اصلی گردشگران از سفر بوده‌اند. متأسفانه در این میان سفر باهدف ورزش در سایر اهداف (۱,۲٪) لحاظ گردیده است و این امر نشان می‌دهد که گردشگری ورزشی در کشور جایگاهی ندارد و متأسفانه از مزایا و ظرفیت‌های اقتصادی این موضوع استفاده نگردیده است. در صورتی که محتوای برنامه‌ریزی‌های آتی بخش ورزش کشور به روال سابق ادامه یابد، بدون شک کشور در طول سال‌های آینده، از منافع و آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و این امر بهره‌مند نخواهد شد.

با توجه به ضرورت تحول اقتصاد کشور و تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، عدم توجه به ظرفیت‌های اقتصادی توسعه فعالیت‌های ورزشی می‌تواند کشور را از یک منبع مهم و باارزش محروم کند. در صورت ادامه وضعیت موجود بخش ورزش کشور، در اقتصاد رقابتی حال حاضر جهان، کشور ایران به‌رغم دارا بودن پتانسیل‌های فراوان نخواهد توانست از آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصاد ورزش بهره جوید.

کمبود اعتبارات در بخش ورزش کشور

یکی دیگر از مسائل و موضوعات پیش‌روی ورزش کشور که در صورت ادامه وضع موجود، مسائل و چالش‌هایی را ایجاد خواهد کرد، کمبود اعتبارات در این بخش می‌باشد. به‌منظور نشان دادن وضعیت نامناسب اعتبارات بخش ورزش کشور، مقایسه‌ای از اعتبارات اختصاصی به این بخش با بودجه کل کشور و سایر بخش‌های مرتبط در جدول ۳۹ صورت گرفته است.

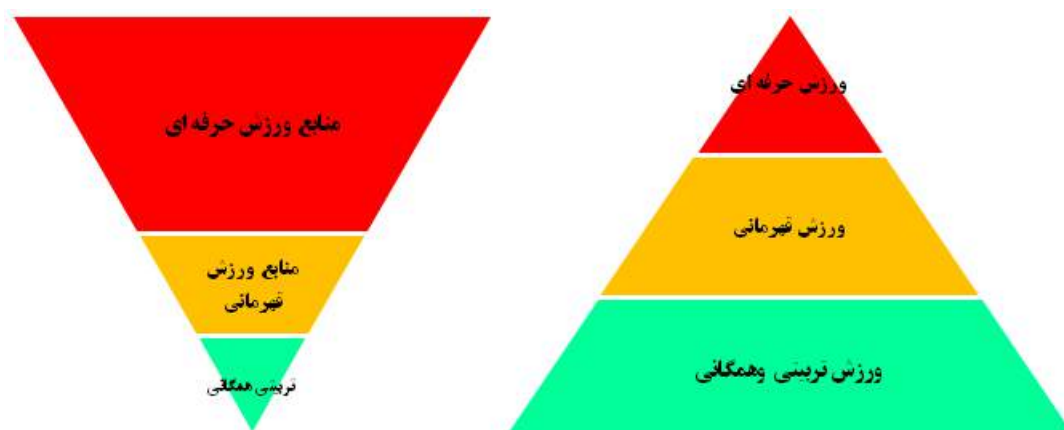
همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، اعتبارات اختصاص‌یافته به فصل تربیت‌بدنی در قوانین بودجه سالیانه از سال ۱۳۹۰ تاکنون روند متغیر و رشد منفی داشته است. به‌طوری‌که سهم اعتبارات این فصل از ۰,۴۸٪ در سال ۱۳۹۰ به ۰,۴۱٪ در سال ۱۳۹۴ رسیده است. در سال ۱۳۹۱ رشد قابل‌توجهی در اعتبارات این فصل ملاحظه می‌گردد و سهم آن از کل بودجه عمومی کشور به ۰,۶۵٪ رسیده است؛ اما در سایر مهر و موم‌ها با روند کاهشی همراه بوده است. اعتبارات اختصاص‌یافته به وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان اصلی‌ترین متولی بخش ورزش کشور نیز دارای روند کاهشی بوده است به‌طوری‌که سهم اعتبارات این وزارتخانه از کل بودجه عمومی کشور از ۰,۲۱٪ در سال ۱۳۹۰ به ۰,۱۲٪ در سال ۱۳۹۴ رسیده است. با توجه مسائل و چالش‌های پیش‌روی بخش ورزش کشور و ضرورت تغییر و تحول همه‌جانبه در این بخش، بدیهی است با این میزان اعتبارات اختصاصی نمی‌توان تغییر و تحول اساسی در این بخش ایجاد کرد و درنهایت در پایان پنج سال برنامه ششم توسعه ادامه وضعیت موجود حتی در برخی موارد به شکلی بحرانی‌تر خواهیم داشت.

جدول (۱-۳۹): وضعیت اعتبارات فصل تربیت بدنی و وزارت ورزش و جوانان در قوانین بودجه از سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴

سال	اعتبار مصوب فصل تربیت بدنی در قوانین بودجه				اعتبار مصوب وزارت ورزش و جوانان در قوانین بودجه	
	ملی	استانی	جمع	درصد به بودجه عمومی کشور	کل اعتبار جاری و عمرانی	درصد به بودجه عمومی کشور
۱۳۹۰	۵۰۸۸۸۱۷	۲۹۹۶۵۴۳	۸۰۸۵۳۶۰	۰,۴۸	۳۶۰۱۰۲۳	۰,۲۱
۱۳۹۱	۶۷۹۶۵۵۷	۳۸۶۸۴۲۹	۱۰۶۶۴۹۸۶	۰,۶۵	۲۴۱۸۳۸۱	۰,۱۵
۱۳۹۲	۵۶۲۹۲۰۷	۴۴۵۷۵۰۱	۱۰۰۸۶۷۰۸	۰,۴۳	۲۰۹۳۲۱۳	۰,۰۹
۱۳۹۳	۴۴۹۸۶۰۶	۳۰۲۷۷۷۲	۷۵۲۶۳۷۸	۰,۳۲	۱۹۹۵۵۵۰	۰,۰۸
۱۳۹۴	۷۰۸۲۴۹۳	۴۲۴۲۷۵۱	۱۱۳۲۵۲۴۴	۰,۴۱	۳۴۰۰۸۳۸	۰,۱۲

توزیع نامتعادل اعتبارات در درون بخش ورزش و تربیت بدنی نیز یکی دیگر از مسائل حائز اهمیت می باشد. ادامه این وضعیت در سال های آینده موجب تشدید کلیه مسائل و موضوعاتی خواهد شد که در این گزارش پیش بینی گردیدند. نحوه توزیع اعتبارات در بخش ورزش در وضعیت موجود و شرایط ایده آل در تصویر (۴-۱) نشان داده شده است.

هرم ورزش کشور هرم منابع تخصیصی به بخش ورزش

تصویر (۱-۴): وضعیت توزیع اعتبارات در بخش ورزش کشور

همان‌طور که در سایر بخش‌های گزارش اشاره شد، اساس و پایه توسعه ورزش در یک جامعه توجه و برنامه‌ریزی در حوزه ورزش همگانی و تربیتی می‌باشد. توسعه این دو بخش هم در ایجاد روند قهرمانی پایدار مؤثر خواهد بود هم آثار اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و برای کل افراد یک جامعه خواهد داشت. متأسفانه در توزیع اعتبارات بخش ورزش کشور این امر چندان موردتوجه قرار نگرفته و عمده اعتبارات به ورزش حرفه‌ای اختصاص داده شده است. در صورت عدم توجه به این موضوع در سال‌های آتی با روند رشد منفی و عدم پیشرفت ورزش همگانی و تربیتی مواجه خواهیم شد و به دلیل ارتباط سیستماتیک میان بخش‌های مختلف ورزش، این امر خود موجب عدم ارتقاء ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور نیز می‌گردد.

تعداد زیاد پروژه‌های نیمه‌تمام در حوزه زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی

اماکن ورزشی به‌عنوان اساسی‌ترین بخش سخت‌افزاری ورزش و جزئی از تأسیسات و سازمان‌های انسانی به شمار می‌آید که بخش وسیعی از آثار مرتبط با ورزش بر جامعه و محیط متأثر از آن‌ها است. برای دستیابی به توسعه ورزشی در کشور عمل در سه حوزه برنامه‌ریزی، طراحی و تجهیز ضروری است بنابراین مسئولیت دولت به‌عنوان مهم‌ترین متصدی ورزش در کشور، علاوه بر عهده‌دار بودن مسائل مربوط به پشتیبانی مالی، مدیریت و راهبری صحیح و عملی این‌گونه برنامه‌ها است. مهم‌ترین پیش‌بینی که از وضعیت زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی کشور در صورت ادامه وضعیت موجود می‌توان داشت، مسئله تعداد بسیار زیاد پروژه‌های نیمه‌تمام ورزشی در سطح کشور است. در جدول شماره ۴۰ وضعیت پروژه‌های نیمه‌تمام ورزشی در کشور نشان داده شده است.

جدول (۴۰-۱): وضعیت پروژه‌های نیمه‌تمام در بخش ورزش کشور و اعتبارات موردنیاز

اعتبارات			تعداد پروژه									
مورد نیاز	مبلغ مصوب ۱۳۹۳	مبلغ هزینه شده	جمع کل			اجرایی نشده			در دست اجرا			
			جمع	روستایی	شهری	جمع	روستایی	شهری	جمع	روستایی	شهری	
وزارت ورزش و جوانان	۱۲۷۸۹۹۶۹	۵۳۷۹۶۸۲	۱۹۷۶	۸۶۳	۱۱۱۳	۶۶۴	۲۶۷	۳۹۷	۱۳۱۲	۵۹۶	۷۱۶	
شرکت توسعه و نگهداری.....	۳۲۴۵۴۰۰۰	۱۳۲۴۵۰۰۰	۲۲۶	-	۲۲۶	۳۲	-	۳۲	۱۹۴	-	۱۹۴	
استانی	۵۲۶۹۸۵۶	-	۲۲۰۹	۱۰۰۱	۱۲۰۸	۱۹۶	۱۱۷	۷۹	۲۰۱۳	۸۸۴	۱۱۲۹	
جمع	۵۰۸۱۳۸۲۵	۱۸۶۲۴۶۸۲	۴۴۱۱	۱۸۶۴	۲۵۴۷	۸۹۲	۳۸۴	۵۰۸	۳۵۱۹	۱۴۸۰	۲۰۳۹	

جدول (۱-۴۱): گزارش وضعیت کلیه استان‌ها در خصوص اماکن ورزشی در حال بهره‌برداری در سال ۱۳۹۴

نام استان	تعداد اماکنی که در راستای فعالیت ورزش قهرمانی، همگانی و بانوان به هیئت‌های ورزشی مرتبط واگذار شده است	تعداد اماکنی که به دلیل ضرورت توسط ادارات کل نگهداری و بهره‌برداری می‌شود	تعداد اماکنی که در روستاها به شورای اسلامی و دهیاری‌ها واگذار گردیده موضوع مصوبه شماره ۴۹۱۲۰/ت/۳۶۱۱۵ ک مورخ ۸۷/۰۳/۰۵	تعداد اماکنی که به روش واگذاری مدیریت و یا هیئت امنائی واگذار شده است	تعداد اماکنی که در مزایده به اشخاص حقیقی و حقوقی صلاحیت‌دار واگذار شده موضوع ماده (۵) قانون الحاق (۲)	جمع	تاریخ ارائه گزارش
چهارمحال و بختیاری	۵۶	۲۰	۵	۱۰	۲۵	۱۱۶	۹۴/۰۳/۱۸
سمنان	۷۴	-	۷۱ فضای ورزشی در قالب ۴۲ مجموعه ورزشی	۱ مکان در قالب طرح مشارکتی	۴۳	۲۳۱	۹۴/۰۳/۱۹
خراسان جنوبی	۵۴	۱۱	۲۳	۵	۰	۹۳	۹۴/۰۳/۲۳
بوشهر	۹۲	۳۸	۱۳	۲	۱۰	۱۵۵	۹۴/۰۳/۲۳
کهکیلویه و بویراحمد	۵۱	-	۱۲	-	۱۲	۷۵	۹۴/۰۳/۲۴
سیستان و بلوچستان	۳	۱۰۸	۱۳۲	۰	۱۹	۲۶۲	۹۴/۰۳/۲۶
خراسان شمالی	۳۴	۰	۱۰۰	۰	۴۴	۱۷۸	۹۴/۰۳/۲۷
البرز	۴۱	۱۹	۱۳	۱۴	۲۹	۱۱۶	۹۴/۰۳/۲۶
آذربایجان غربی	۸۱	۱۶	۶۷	۰	۶۸	۲۳۲	۹۴/۰۳/۳۱
آذربایجان شرقی	۰	۱۸۲	۰	۰	۱۰۰	۲۸۲	۹۴/۰۳/۳۱
یزد	۰	۱۲	۰	۰	۷۹	۹۱	۹۴/۰۴/۰۱
زنجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۴/۰۴/۰۳
گیلان	۹	-	۹۴	۱	۱۲۶	۲۳۰	۹۴/۰۴/۰۷
کرمان	۲۱	۱	۰	۱	۵۴	۷۷	۹۴/۰۴/۰۹
قزوین	۲	۱	۲۰	۷	۷۹	۱۰۹	۹۴/۰۴/۲۳
خوزستان	۲۱۲	-	۱۰	-	۶۸	۲۹۰	۹۴/۰۴/۲۴
گلستان	۱۲	۱	۵۱	-	۱۷۲	۲۳۱	۹۴/۰۴/۲۹
فارس	۳۴۵	۱	۲۵	-	۷	۳۷۸	۹۴/۰۵/۱۷

نام استان	تعداد اماکنی که در راستای فعالیت ورزش قهرمانی، همگانی و بانوان به هیئت‌های ورزشی مرتبط واگذار شده است	تعداد اماکنی که به دلیل ضرورت توسط ادارات کل نگهداری و بهره‌برداری می‌شود	تعداد اماکنی که در روستاها به شورای اسلامی و دهیاری‌ها واگذار گردیده موضوع مصوبه شماره ۴۹۱۲۰/ت/۳۶۱۱۵ ک مورخ ۸۷/۰۳/۰۵	تعداد اماکنی که به روش واگذاری مدیریت و یا هیئت امنائی واگذار شده است	تعداد اماکنی که در مزایده به اشخاص حقیقی و حقوقی صلاحیت‌دار واگذار شده موضوع ماده (۵) قانون الحاق (۲)	جمع	تاریخ ارائه گزارش
مرکزی	۱۱	۳۳	۵	-	۲۶	۷۵	۹۴/۰۶/۰۴
هرمزگان	۴۶	۲	۱۳۴	۸۳	۳۸	۳۰۳	۹۴/۰۶/۰۴
قم	۲۷	۲	۷	-	۶۱	۹۷	۹۴/۰۶/۰۵
ایلام	۱۵	۲۸	۱۱	-	۳۸	۸۲	۹۴/۰۶/۰۹
مازندران	۱۳۰	-	۵۴	-	۵	۱۸۹	۹۴/۰۶/۱۶

همان‌طور که در جدول شماره ۴۰ ملاحظه می‌گردد، تعداد ۴۴۱۱ پروژه نیمه‌تمام ورزشی در کشور وجود دارد. بودجه موردنیاز جهت اتمام این پروژه‌ها برابر ۵۰۸۱۳۸۲۵ میلیون ریال می‌باشد. این بودجه در حدود ۴,۴۸ برابر کل بودجه فصل تربیت‌بدنی است. همچنین اعتبار موردنیاز وزارت ورزش و جوانان جهت تکمیل

پروژه‌های نیمه‌تمام خود، ۱۰,۸۸ برابر کل بودجه مصوب این وزارتخانه در سال ۱۳۹۴ می‌باشد. با روند رو به کاهش اختصاص بودجه به فصل تربیت بدنی و وزارت ورزش و جوانان، حداقل بیش از ۱۰ سال طول خواهد کشید که پروژه‌های نیمه‌تمام وضع موجود به بهره‌برداری برسند.

ضعف اسناد بالادستی و قوانین و مقررات بخش ورزش کشور

یکی دیگر از موضوعات بخش ورزش کشور که در صورت عدم چاره‌اندیشی و رفع آن در برنامه ششم توسعه و ادامه آن در سال‌های آینده، موجب ایجاد چالش‌های اساسی در این بخش می‌گردد، ضعف و نقض قوانین و مقررات و کمبود اسناد بالادستی و الزامات قانونی برای اجرای برنامه‌های بلندمدت و راهبردی در ورزش کشور است. یک سند بالادستی و فرادستی بسیار کلان در ورزش کشور در رأس همه اسناد است. با توجه به مبانی علمی و تجربیات جهانی، نظام ورزش کشور حتماً باید دارای یک چشم‌انداز باشد. امروزه ضرورت وجود اسناد بالادستی در نظام ورزش کشور از هر زمان دیگری بیشتر احساس می‌شود، چراکه این اسناد بالادستی و فرادستی قطعاً در محتوا اثر می‌گذارد و مسیر را برای تعریف و بیان مأموریت و چشم‌انداز سازمان‌ها و نهادهای زیرمجموعه خود روشن می‌کند. یکی از دلایل اصلی برای اینکه وجود اسناد بالادستی در بحث پیاده‌سازی برنامه‌ها مطرح می‌شود، الزام قانونی برای اجرای آن است. اگر امروزه مشاهده می‌شود که مدیران سازمان‌های ورزشی تمایلی برای پیاده‌سازی برنامه‌های تدوین‌شده ندارند، بخشی از آن بدین علت است که الزامی برای پیاده‌سازی برنامه‌های راهبردی و بلندمدت نمی‌بینند. لذا ضروری است که سیاست‌گذاران ورزش کشور معضل نبود یک سند بالادستی به‌عنوان نقشه راه و همچنین الزامات اجرایی آن را برطرف سازند. بدین‌صورت ورزش کشور را از سردرگمی قوانین نامربوط و نامشخص رها نموده و قدم بزرگی را در راه پیاده‌سازی برنامه‌های راهبردی و بلندمدت ورزش کشور بردارند.

بخش سوم

بخش ورزش کشور در سند راهبردی دولت

مقدمه

در ادامه روند تهیه برنامه ششم توسعه در بخش ورزش و پس از تهیه گزارش عملکرد گذشته، تبیین وضع موجود و گزارش پیش‌بینی آینده، ظرفیت‌ها و چالش‌های پیش‌روی این بخش و در گام سوم اقدام به تهیه سند راهبردی بخش ورزش، الزامات تحقق اهداف و سیاست‌ها و احکام قانونی مربوطه گردیده است. در برنامه ششم توسعه بخش ورزش، سعی گردیده است که سیر تحول بخش ورزش با ارائه جدیدترین و مؤثرترین رویکردهای علمی آغاز گردد. تهیه این بخش از برنامه علاوه بر مستند نمودن این تلاش‌ها در قالب راهبردهای مشخص، به معنای لزوم تداوم این حرکت تحول آمیز است. به این ترتیب این گزارش هم دربرگیرنده اهداف و مقاصد بخش ورزش و جوانان و هم مربوط به راه‌ها و روش‌ها و مسیرهای رسیدن به آن اهداف و مقاصد و الزامات و مواد قانونی مربوطه می‌باشد. رویکرد اصلی الهام‌بخش در تدوین این بخش از برنامه، سیاست‌های کلی برنامه ششم ابلاغی مقام معظم رهبری و همچنین فرمایشات معظم‌له، دیدگاه‌های دکتر روحانی ریاست محترم جمهوری و برنامه‌ها و اولویت‌های کاری دکتر محمود گودرزی وزیر محترم ورزش و جوانان برای این بخش می‌باشد. این بخش از برنامه دارای ویژگی‌های ذیل می‌باشد:

- استفاده از مطالعات و تجربیات مدیران و صاحب‌نظران: این بخش از برنامه همانند سایر بخش‌های برنامه بر اساس تجربیات و یافته‌های مدیران و کارشناسان خبره بخش ورزش و نیز مطالعه برنامه‌های توسعه بخش ورزش در کشورهای موفق تهیه و تدوین گردیده است.
- توجه به نقاط اهرمی در ارائه اهداف کلان و راهبردها: بدون شک عوامل بسیاری بر موفقیت و توسعه بخش ورزش کشور تأثیر می‌گذارد. با این حال پرداختن به تمام آن‌ها به معنی عدم توجه به اولویت‌ها و پیچیده نمودن فرآیند برنامه‌ریزی است. از سوی دیگر، ارائه تمامی اهداف کمی و راهبردهای ممکن، به ناپدید شدن راهبردهای اصلی در میان انبوهی از عبارات ریزودرشت می‌انجامد و مخاطبان را نسبت به روح اصلی حاکم بر برنامه ناآگاه و سردرگم می‌سازد. از این رو در این بخش از برنامه تنها به تبیین اهداف کلان و راهبردهای بسیار اثرگذار پرداخته شده است.
- توجه به موضوعات و رویکردهای نوین در عرصه ورزش: در برنامه راهبردی بخش ورزش برای نخستین بار موضوعات و ابعادی از بخش ورزش موردتوجه و تأکید قرار گرفته است که تا پیش از این چندان موردتوجه نبوده و آسیب‌های جدی را نیز به این بخش وارد نموده است. از جمله این موضوعات می‌توان به اقتصاد ورزش و سهم ورزش از تولید ناخالص داخلی، قهرمانی پایدار، دانش‌محور نمودن بخش ورزش، دیپلماسی ورزشی و اشاره کرد.

۳-۱- تبیین مفاد سیاست‌های کلی مرتبط با بخش ورزش

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۰۹ از سوی مقام معظم رهبری به ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران ابلاغ گردید. این سیاست‌های کلی بر پایه محورهای سه‌گانه «اقتصاد مقاومتی»، «پیشتازی در عرصه علم و فناوری» و «تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی» و با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود در صحنه داخلی و خارجی تنظیم شده است تا با تحقق اهداف برنامه ششم، به ارائه الگوی برآمده از تفکر اسلامی در زمینه پیشرفت که به کلی مستقل از نظام سرمایه‌داری جهانی است، کمک کند.

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه دارای ۸۰ بند و شامل سرفصل‌های امور: «اقتصادی»، «فناوری اطلاعات و ارتباطات»، «اجتماعی»، «دفاعی و امنیتی»، «سیاست خارجی»، «حقوقی و قضایی»، «فرهنگی» و «علم، فناوری و نوآوری» است.

در تدوین برنامه ششم توسعه در بخش ورزش این سیاست‌ها ملاک اصلی برنامه‌ریزی می‌باشد. مهم‌ترین این سیاست‌ها که مرتبط با بخش ورزش می‌باشد در ادامه ذکر می‌گردد. در بند ۴۴ فصل امور اجتماعی این سیاست‌ها به لزوم توجه و توسعه بخش ورزش در کشور به شرح ذیل تأکید گردیده است:

توسعه تربیت‌بدنی و ورزش همگانی

نکته حائز اهمیت در بررسی سیاست‌های برنامه ششم توسعه این موضوع می‌باشد که با وجود اشاره مستقیم یکی از این سیاست‌ها به توسعه ورزش و تربیت‌بدنی، اما توسعه ورزش در تحقق بسیاری از سیاست‌های این برنامه مؤثر خواهد بود و نقش حائز اهمیتی خواهد داشت. به این دلیل در تدوین برنامه ششم توسعه در بخش ورزش و جوانان به این سیاست‌ها نیز توجه گردیده است. در ذیل به این سیاست‌ها اشاره می‌گردد.

❖ فصل امور اقتصادی

۲. بهبود مستمر فضای کسب‌وکار و تقویت ساختار رقابتی و رقابت‌پذیری بازارها.

۳. مشارکت و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آن‌ها در تحقق اقتصاد مقاومتی.

۸. جذب سرمایه ایرانیان خارج از کشور و سرمایه‌گذاران خارجی با ایجاد انگیزه و مشوق‌های لازم.

۱۹. تقسیم‌کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست‌های کلی مربوط، به‌منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته و روستایی.

یکی از مسائل و مشکلات اساسی کشور توسعه اقتصادی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی می‌باشد. در این راستا سیاست‌ها و احکام متعددی در برنامه ششم توسعه در نظر گرفته شده است. یکی از بخش‌هایی که می‌تواند در تحقق این سیاست‌ها مؤثر باشد و علاوه بر اثرات اجتماعی و فرهنگی در جامعه در توسعه اقتصادی کشور نیز نقش داشته باشد، حوزه ورزش و تربیت‌بدنی می‌باشد. امروزه ورزش را ابزاری جهانی / محلی برای توسعه اقتصادی می‌دانند. برنامه‌های مرتبط با ورزش و اقتصاد کلان بر نیروهای اجتماعی، خدمات شغلی، آموزش مهارت‌یابی و توسعه شایستگی منابع انسانی اثرگذار است. ورزش اکنون از طریق نهادهای خویش همچون کارفرما عمل می‌کند و اثر چندوجهی بر سایر بخش‌ها همچون گردشگری، تولید و بخش غیررسمی صنایع بالادستی خود دارد. این اثرگذاری در محورهای ذیل صورت خواهد گرفت:

۱. درآمدی که از محل فروش کالاهای ورزشی حاصل می‌شود؛ مانند درآمد ناشی از فروش بلیت مسابقات ورزشی
۲. درآمد محلی که از ایجاد صنایع جنبی ورزشی ایجاد می‌شود؛ مانند درآمد حاصل از فروش لوازم البسه ورزشی، فروش نمانام‌های تجاری
۳. درآمد ناشی از محل کاهش زیان‌هایی که به سایر بخش‌ها به‌طور غیرمستقیم وارد می‌شود. زیان‌هایی نظیر هزینه‌های ناشی از بیماری
۴. آفرینش مشاغل و فرصت‌های کسب‌وکار
۵. ترویج و حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در شاخه‌های متنوع اقتصادی

۲۰. اتخاذ برنامه‌ها و اقدامات اجرایی جهت توسعه روستایی کشور برای تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش‌آفرینی) با برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی و مقاوم‌سازی تأسیسات و زیرساخت‌ها و اماکن روستایی با تأکید بر بند ۹ سیاست‌های کلی کشاورزی.

در حال حاضر مهاجرت از روستا به شهر از پدیده‌های مهم اجتماعی کشور محسوب می‌شود؛ مروری بر توزیع تاریخی جمعیت در شهرها و روستاها نشان از آن دارد که تا سال ۶۵، (۱۳۳۵) درصد از جمعیت کشور ساکن روستاها بوده‌اند، اکنون این نسبت به نفع شهرها تغییر پیدا کرده است؛ ضعف ساختاری مناطق روستایی سبب گردیده تا روستاییان برای به دست آوردن فرصت‌های بهتر به مناطق شهری مهاجرت کنند. این مسئله آثار و پیامدهای منفی همچون برهم خوردن نسبت جنسی در روستاها و شهرها، بزهکاری و آسیب‌های اجتماعی در هر یک از حوزه‌ها، از بین رفتن بخش کشاورزی کشور و ... را نشان می‌دهد. در این راستا ضروری است که

کلیه برنامه‌ریزی‌های کلان کشور به‌سوی هدف‌های رفاهی نظیر تقلیل فقر، بیکاری و کاهش نابرابری‌ها باشند. یکی از راه‌های توسعه روستایی کشور و بهبود شرایط زندگی در روستاها در برنامه‌های توسعه ملی افزایش استاندارد زندگی در روستاها می‌باشد. یکی از مصادیق رفاه اجتماعی و استانداردسازی زندگی روستاییان کشور دسترسی و بهره‌برداری از امکانات و فضاهای ورزشی می‌باشد. به‌طوری‌که سازمان‌های اجرایی مرتبط با بخش ورزش سالانه اقداماتی را در این زمینه انجام داده‌اند. به‌طوری‌که در حال حاضر ۲۴۵۷۲۸ نفر از جمعیت روستایی و عشایری کشور در ورزش همگانی مشارکت دارند و در طول برنامه پنجم نیز ۵۰۰ جشنواره بازی‌های بومی و محلی برگزار گردیده است. با توسعه ورزش در مناطق روستایی می‌توان استانداردهای زندگی روستایی را ارتقاء داد و نیازهای جوانان را برطرف نمود.

❖ فصل امور اجتماعی

۴۳. اجرای سیاست‌های کلی سلامت با تصویب قوانین و مقررات لازم با تأکید بر:

۴۳-۳. تأمین منابع مالی پایدار برای بخش سلامت و توسعه کمی و کیفی بیمه‌های سلامت.

در تحقق و ارزیابی عملکرد این سیاست اغلب فعالیت‌ها و اقدامات نهادها و دستگاه‌های حوزه بهداشت و درمان در نظر گرفته می‌شود. در صورتی‌که بستر و سنگ زیربنای تحقق این سیاست‌ها توجه به ورزش و افزایش فعالیت‌های بدنی در میان شهروندان می‌باشد. فعالیت‌های بدنی و ورزش مناسب برای همه یکی از عناصر اصلی زندگی سالم در کنار تغذیه سالم، زندگی بدون دخانیات و اجتناب از مصرف مواد مضر را تشکیل می‌دهد. تربیت بدنی ابزاری قوی برای پیشگیری از بیماری‌ها است. در این زمینه وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با افزایش جمعیت تحت پوشش ورزش همگانی و همچنین با افزایش زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی موردنیاز در تحقق این سیاست و ارتقاء سطح سلامتی در جامعه مؤثر بوده‌اند. هرچند برای ایفای نقش مؤثر حوزه ورزش در تحقق این سیاست، کمبودها، نیازها و مشکلات فراوانی وجود دارد که مساعدت کلیه دستگاه‌ها و نهادهای مسئول و توجه ویژه به این بخش را در برنامه‌ریزی‌های آتی می‌طلبد.

۵۰. توسعه پایدار صنعت ایران‌گردی به گونه‌ای که ایران‌گردهای خارجی تا پایان برنامه ششم به حداقل پنج برابر افزایش یابد.

امروزه گردشگری پیکره اصلی اقتصاد برخی از کشورها را تشکیل می‌دهد و مولد اقتصادی و اشتغال‌زایی است. صنعت گردشگری نقش ویژه‌ای در اقتصاد جهانی به عهده دارد و تا جایی که بر اساس پیش‌بینی سازمان جهانی گردشگری درصد زیادی از مشاغل جهان در آینده مربوط به صنعت گردشگری خواهد بود. یکی از بخش‌های مهم و پراهمیت که قابلیت تبدیل به امر فرا بخشی در صنعت گردشگری را دارد، ورزش است که از آن به‌عنوان گردشگری ورزشی نام‌برده می‌شود. طبق آمار کشورهای مختلف حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد گردشگران، ورزش را دلیل اصلی سفر خود عنوان کرده‌اند. بیش از نیمی از سفرهای تعطیلات را

سفرهای تشکیل می‌دهند که هدف آن‌ها ورزش نیز می‌باشد. لذا گردشگری ورزشی بخش درحال توسعه گردشگری است که با توجه به آمار، حدود ۳۲ درصد از توفیق‌ها و دستیابی‌های جهانی گردشگری را به خود اختصاص می‌دهد و با توجه به تغییر سبک زندگی و علاقه مردم به این پدیده اهمیت یافته است. از طرفی، پیش‌بینی‌های صورت گرفته نشان می‌دهند گردشگری و سفر تا سال ۲۰۲۰ رشد ۵ درصدی در سطح جهان خواهد داشت؛ اما جالب است بدانیم این پیش‌بینی‌ها در مورد گردشگری ورزشی تا سال ۲۰۲۰ رقم ۱۰٪ را نشان می‌دهند. به عقیده بسیاری از کارشناسان گردشگری و ورزش دنیروی محرک برای ثبات در رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و افزایش درآمدند. امروزه کشورهای مختلف با مدیریت و برنامه‌ریزی و به‌کارگیری راهبردهای مدون در تلاش‌اند گردشگری ورزشی را توسعه دهند. از اقدامات جهانی در این رابطه عبارت است از تأسیس رشته تخصصی گردشگری ورزشی در دانشگاه‌های آمریکا، انگلیس و استرالیا در سطوح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا، چاپ مجلات گردشگری ورزشی، اجلاس‌ها و همایش‌های بین‌المللی و ایجاد سایت‌های اینترنتی به‌منظور معرفی جذابیت‌های گردشگری ورزشی و جذب گردشگر. متأسفانه در ایران فقدان شناخت کافی، عدم مدیریت و نبود راهبردهای مدون و مشخص باعث غفلت از این حوزه و از دست رفتن فرصت‌های منحصربه‌فرد کشور شده است. بررسی‌های مختلف نشان می‌دهد متأسفانه از مزایا و ظرفیت‌های اقتصادی این موضوع استفاده نگردیده است. در صورتی‌که محتوای برنامه‌ریزی‌های آتی بخش ورزش کشور به روال سابق ادامه یابد، بدون شک کشور در طول سال‌های آینده، از منافع و آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و این امر بهره‌مند نخواهد شد.

❖ فصل امور سیاست خارجی

۶۳. بهره‌گیری حداکثری از روش‌ها و ابزارهای دیپلماسی نوین و عمومی.

تربیت بدنی و ورزش که بخشی از تعلیم و تربیت است نمی‌تواند خود را از سیاست که لازمه حفظ و صیانت از هر نظامی است جدا ببیند. ورزش نمی‌تواند جدای از سیاست‌ها باشد و تبلور عینی ارتباط ورزش و سیاست عمدتاً در مسابقات ورزشی ظهور می‌یابد. البته نباید نادیده گرفت که حکومت از ورزش به‌عنوان یکی از شکل‌های اجتماعی برای ارضای بخشی از حوائج روحی جامعه استفاده و بهره‌برداری مطلوب می‌کند. مسابقات بین‌المللی، جهانی و المپیک که به‌طور معمول با حضور نمایندگان سیاسی کشورها در محل مسابقات همراه بوده، می‌تواند معرف رشد نظام سیاسی حکومتی خاص باشد که در پی اثبات این معنا هستند. به این ترتیب توسعه ورزش و تربیت بدنی می‌تواند نقش مؤثری در تحقق سیاست‌های موضوع امور سیاسی، دفاعی و امنیتی برنامه پنجم توسعه و به‌طور ویژه سیاست مذکور داشته باشد.

دیپلماسی ورزشی امری است که در برنامه‌ریزی‌ها چندان به آن توجه نمی‌شود و در اغلب موارد نادیده انگاشته می‌شود. در صورتی که کلیه دستگاه‌های زیرمجموعه حوزه تربیت‌بدنی در این مورد اقدامات و فعالیت‌های حائز اهمیتی انجام داده‌اند. امروزه ورزش و مسابقات ورزشی به‌طور گسترده‌ای وارد زندگی خصوصی مردم جهان شده و بر رفتار افراد، جوامع، دولت‌ها و رسانه‌ها تأثیرگذار است. این پدیده دارای پیامدهای سیاسی نیز می‌باشد و روابط دولت‌ها و گروه‌های اجتماعی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و با مفاهیمی چون قدرت ملی، رقابت، هم‌گرایی، واگرایی، ستیز و منازعه، ناسیونالیسم و ملی‌گرایی، اتحاد و وحدت ملی و نظایر آن پیوند می‌خورد و بر نگرش و رفتار دولت‌ها و ملت‌ها نسبت به یکدیگر تأثیر می‌گذارد. ورزش اگرچه ظاهراً غیرسیاسی است، پهنه و میدانی برای رقابت بر سر قدرت است. چراکه مردم داوطلبانه وارد سازمان‌های ورزشی گردیده و حکومت‌ها نیز سازمان‌های ورزشی را به رسمیت می‌شناسند تا از آن طریق به بسیج توده‌ها و فتح آنان بپردازند و با استفاده از آن به تقویت روابط در سراسر جهان اقدام نمایند. علاوه بر این ورزش در بسیاری از کشورها به‌عنوان برند ملی موردتوجه قرار گرفته است. شرکت در رقابت‌های بین‌المللی اعم از بازی‌های المپیک، پارالمپیک، آسیایی، پاراآسیایی، مسابقات قهرمانی جهان و قهرمانی آسیا، میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی، کسب کرسی‌های بین‌المللی در رشته‌های ورزشی مختلف، عضویت در سازمان‌های ورزشی بین‌المللی و ... از جمله اقدامات وزارت ورزش و جوانان در حوزه توسعه دیپلماسی ورزشی می‌باشد. یکی از مهم‌ترین اقدامات در این زمینه توسعه ورزش بانوان با الگوی اسلامی - ایرانی در میدانی بین‌المللی و به‌نوعی تبدیل آن به برند ورزشی کشور در جهان است. این امر در اشاعه فرهنگ و آرمان‌های انقلاب اسلامی بسیار اثرگذار بوده است.

❖ فصل امور اجتماعی

۶۸. تلاش شایسته برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دستاوردهای جمهوری اسلامی.
۶۹. ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی و فرهنگ‌سازی درباره اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی.

۷۳. توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی - ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.

میدانین ورزشی و مشارکت نمایندگان ملت‌ها فرصت خوبی فراهم می‌آورد تا آنان در ابعاد بسیار وسیع هویت فرهنگی و ارزش‌های حاکم بر آن را مطرح کنند. گسترش وسایل ارتباط جمعی نیز در ارائه آن را در سطح جهانی ممکن ساخته است. فرهنگ ورزشی گذشته ملت ما نیز از روحی لطیف و آموزنده همراه بآداب، انضباط، ارشاد، حرمت در میان پیشکسوتان و بزرگان برخوردار بوده است. نقش و جوهره ورزش باید فرهنگی

باشد تا بتوان از آن انتظار سازندگی فرهنگی در جامعه داشت. ورزش به عنوان یک پدیده و ابزار فرهنگی تربیتی باید در خدمت اعتلای فرد و جامعه ایرانی باشد. این نکته‌ای است که بارها و بارها به صراحت در فرمایشات حضرت امام (ره)، مقام معظم رهبری، در اصول سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مورد تأکید قرار گرفته است. به این ترتیب ورزش در تحقق سیاست‌های موضوع فرهنگی برنامه ششم نیز یکی از عوامل اصلی می‌باشد.

در این بخش نیز ضروری است این مطلب بیان گردد که استفاده از ظرفیت‌های بخش ورزش در توسعه فرهنگی کشور یکی از تأکیدات ویژه مقام معظم رهبری می‌باشد که متأسفانه همانند سایر بخش‌ها در سیاست‌ها و احکام برنامه پنجم توسعه مورد توجه قرار نگرفته است. رهبر معظم انقلاب اسلامی در سخنرانی‌ها مختلف خود تأکید بر استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی ورزش در راستای دستیابی به اهداف ذیل داشته‌اند:

۱. تربیت جوان پاک
۲. انتقال پیام معنویت به سراسر دنیا توسط ورزشکاران
۳. نشان دادن علاقه‌مندی ورزشکاران به دین‌داری و ارزش‌های اسلامی
۴. نشان دادن مظهر معنویت و برجسته کردن معنویات
۵. بهره‌گیری جوان‌ها از غیرت دینی و ملی
۶. امر به معروف عملی و رواج خیر در جامعه
۷. مبارزه با معنویت زدایی دستگاه‌های تبلیغاتی بین‌المللی

۳-۲- تصویر کلان بخش ورزش

تا زمانی که برای یک سازمان هدفی مشخص نشود، آن سازمان نمی‌داند به کجا می‌خواهد برود و اگر هدف مشخص شود، ولی برنامه‌ریزی نشود، آن سازمان نمی‌داند چگونه به آن هدف برسد؛ بنابراین هر سیستمی که خواهان موفقیت است، باید اهدافی مشخص داشته باشد و نحوه و زمان رسیدن به آن هدف را نیز تعیین کند تا بر اساس برنامه تهیه شده به سوی اهداف مورد نظر پیش برود و همواره ناظر بر حرکت خود باشد تا انحرافات احتمالی را شناسایی و تعدیل کند.

سالانه بخش چشمگیری از منابع مادی و معنوی در امر ورزش صرف می‌شود اما باید اذعان کرد که متأسفانه اولویت‌بندی دقیقی در ورزش کشور وجود ندارد و اصولاً برنامه مناسبی برای توسعه ورزش مورد توجه نیست. بلکه فعالیت‌ها و برنامه‌ها بدون چشم‌انداز روشن و اهداف منطقی که در سطح ملی مورد پذیرش قرار گرفته باشند، به اجرا گذاشته می‌شوند و تحقق آرزوهای بزرگ به صورت تصادفی و سلیقه‌ای تعقیب می‌شوند. این در حالی است که امر توسعه ورزش در بسیاری از کشورها با نگاهی علمی در حال تحقق است و قله‌های بلند یکی پس از دیگری فتح می‌شوند. ایران نیز دریای استعداد انسانی است و از این حیث زمینه مناسبی وجود دارد،

ولی ظاهراً ریشه مشکل را باید در فقدان برنامه‌ریزی شایسته جست‌وجو کرد که خود این مسئله نیز احتمالاً ریشه عمیق‌تری در عدم شناخت و ناآگاهی نسبت به مشکلات واقعی و اصلی دارد.

در این بخش از برنامه به‌منظور رفع کاستی‌های ذکرشده و با توجه به شرایط موجود و آینده و با توجه به الزامات تحقق آن‌ها مشروط بر امکان‌پذیری و به‌طور واقع‌بینانه، اهداف کلان بخش ورزش کشور در طول برنامه ششم توسعه ارائه می‌گردد.

جدول (۳-۱): اهداف کلان بخش ورزش

ردیف	اهداف کلی بخش	اهداف کمی		وضع موجود (۱۳۹۳)	پایان برنامه ششم توسعه (۱۳۹۹)
		عنوان	واحد		
۱	رشد و توسعه ورزش همگانی	ارتقاء سطح فعالیت جسمانی مردم کشور	درصد	۲۴	۳۶
۲	رشد و توسعه ورزش همگانی	افزایش جمعیت روستایی و عشایری مشارکت‌کننده در ورزش همگانی کشور	درصد	۱,۱۴	۷
۳	رشد و توسعه ورزش همگانی	افزایش مشارکت جمعیت کارگری کشور	درصد	کمتر از ۱۰	۲۰
۴	رشد و توسعه ورزش همگانی	افزایش میزان جمعیت معلول و جانباز دارای فعالیت بدنی منظم	درصد	کمتر از ۱۰	۲۰
۵	حمایت از ورزش قهرمانی	ارتقاء رتبه کشور در بازی‌های آسیایی (بازی‌های آسیایی ۲۰۱۸ اندونزی)	رتبه	۵	جزء ۴ تیم اول آسیا
۶	حمایت از ورزش قهرمانی	ارتقاء رتبه کشور در بازی‌های المپیک (المپیک ۲۰۲۰ ژاپن)	رتبه	۱۷	جزء ۲۰ تیم اول جهان
۷	حمایت از ورزش قهرمانی	افزایش مدال‌آوری زنان در بازی‌های آسیایی	تعداد	۱۶	۲۰
۸	حمایت از ورزش قهرمانی	میزبانی رویداد ورزشی بین‌المللی	تعداد	-	۵۰
۹	رشد و توسعه ورزش همگانی	توسعه و حمایت از باشگاه‌های ورزشی به‌عنوان نیروی محرکه پیشرفت ورزش (ایجاد ۰,۵ باشگاه ورزشی به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت)	تعداد	۱۵۰۰۰	۳۳۰۰۰
۱۰	رشد و توسعه ورزش همگانی	ارتقاء شیوه‌های استعدادیابی و کشف و پرورش استعدادهای ورزشی (پرورش یک قهرمان به ازای هر ۱۰۰۰۰ نفر جمعیت)	نفر	۲۵۰۰	۷۵۰۰
۱۱	رشد و توسعه ورزش همگانی	بهره‌برداری از پروژه‌های نیمه‌تمام ورزشی	درصد	-	۵۰
۱۲	رشد و توسعه ورزش همگانی	مستندسازی اماکن ورزشی دارای معارض	درصد	-	۵۰
۱۳	رشد و توسعه ورزش همگانی	سهم اعتبارات تربیت‌بدنی از بودجه عمومی	درصد	۰,۴۱	۲
۱۴	رشد و توسعه ورزش همگانی	افزایش سهم ورزش در تولید ناخالص داخلی کشور	درصد	کمتر از ۰,۵	۱
۱۵	رشد و توسعه ورزش همگانی	ارتقاء سطح آمادگی جسمانی و تناسب‌اندام کودکان و نوجوانان برای فعال بودن از جهت جسمانی	درصد	-	۲۵

۳-۳- تعیین راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های تحقق اهداف کلان بخشی ورزش

جدول (۳-۲): راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی بخش ورزش

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	توسعه متوازن و متعادل عرصه‌ها و فضاهای ورزشی	بهره‌ور نمودن استفاده از اماکن ورزشی	استانداردسازی اماکن ورزشی
		ساماندهی فضاهای ورزشی موجود	چندمنظوره نمودن استفاده از اماکن ورزشی
		بهبود نگهداری، تعمیرات و نوسازی اماکن ورزشی	تهیه اسناد مالکیت کلیه اماکن ورزشی موجود و در دست احداث
		توسعه فضاهای ورزشی بر اساس آمایش سرزمین و نیازهای هر منطقه	رفع معارضین کلیه اماکن موجود و در دست احداث
		تسریع روند واگذاری فضای ورزشی - توسعه فضاهای ورزشی خاص معلولین و جانبازان	تهیه بانک اطلاعاتی معارضین
		توسعه و آماده‌سازی فضاهای ورزشی خاص بانوان	تهیه شناسنامه اماکن ورزشی موجود و در دست احداث
		ارتقاء علمی و فنی نیروی انسانی ورزش بانوان در سطح	تهیه بانک اطلاعات از شرکت‌ها و اشخاص ارائه‌کننده خدمات نگهداری
		ارتقاء جایگاه بین‌المللی ورزش بانوان با رعایت موازین اسلامی	تدوین برنامه نگهداری، تعمیرات و نوسازی اماکن
		بهبود نگرش عمومی نسبت به اهمیت و تأثیرگذاری ورزش همگانی	تهیه سند توسعه اماکن ورزشی برای هر منطقه در کشور
		توسعه ورزش در مناطق روستایی و عشایری	اجرای برنامه آمایش سرزمین ورزشی
		توسعه و ترویج ورزش‌های سنتی، بومی و محلی	گسترش زیرساخت‌های ورزش همگانی
		مشارکت نهادهای عمومی غیردولتی در اجرای برنامه‌های ورزش همگانی	همکاری با نهادهای و دستگاه‌های اجرایی جهت تأمین زمین با کاربری ورزشی
			تکمیل اماکن ورزشی در حال ساخت با رعایت شرایط لازم برای حضور ورزشکاران جانباز و معلول
			مناسب‌سازی اماکن و فضاهای ورزشی موجود جهت بهره‌برداری جانبازان و معلولین
۲	آماده‌سازی بسترهای حقوقی، فرهنگی و اجتماعی ورزش بانوان	ارتقاء علمی و فنی نیروی انسانی ورزش بانوان در سطح	ایمن‌سازی و سالم‌سازی فضاهای ورزشی خاص بانوان
		ارتقاء جایگاه بین‌المللی ورزش بانوان با رعایت موازین اسلامی	استفاده بهینه از اماکن ورزشی موجود
		بهبود نگرش عمومی نسبت به اهمیت و تأثیرگذاری ورزش همگانی	علمی نمودن فرآیند استعدادیابی دختران و بانوان ورزشکار
		توسعه ورزش در مناطق روستایی و عشایری	ایجاد نظام سطح‌مند آموزش و تربیت مدرس
		توسعه و ترویج ورزش‌های سنتی، بومی و محلی	توسعه ارتباط و تعامل با مراکز آموزشی و پژوهشی ورزش بانوان
		مشارکت نهادهای عمومی غیردولتی در اجرای برنامه‌های ورزش همگانی	توسعه آموزش و پژوهش‌های کاربردی در ارتقاء بهره‌وری ورزش بانوان
			توسعه مسابقات ورزشی بانوان با رعایت موازین اسلامی
			بسترسازی جهت بهره‌گیری از پوشش مطلوب در ورزش بانوان
			توسعه رشته‌ها و مواد مسابقات ورزشی ویژه بانوان
			تبلیغات فراگیر رسانه‌ای برای ترویج ورزش همگانی
۳	ارتقاء سهم ورزش همگانی در سلامتی و کیفیت زندگی مردم	بهبود نگرش عمومی نسبت به اهمیت و تأثیرگذاری ورزش همگانی	برگزاری همایش‌های عمومی ورزش همگانی
		توسعه ورزش در مناطق روستایی و عشایری	برگزاری جشنواره‌های ورزش همگانی
		توسعه و ترویج ورزش‌های سنتی، بومی و محلی	برگزاری جشنواره‌ها و المپیادهای ورزش روستایی و عشایری
		مشارکت نهادهای عمومی غیردولتی در اجرای برنامه‌های ورزش همگانی	احیاء ورزش‌های سنتی، بومی و محلی
			اصلاح نظام مدیریت ورزش همگانی
			پیگیری اجرای ورزش صبحگاهی در مدارس، کارخانجات
			پیگیری اجرای ورزش کارکنان دولت، کارگران و ...
			اجرای نمودن تفاهم‌نامه همکاری با سازمان بسیج برای فعال نمودن پایگاه‌های بسیج در اجرای برنامه‌های متنوع ورزش همگانی در طول سال
			بهره‌مندی از ظرفیت‌های سازمان بسیج در تبلیغات ورزش همگانی در مساجد،

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۳		فرهنگ سازی در زمینه توسعه ورزش همگانی جانبازان و معلولین	حسینیه ها و پایگاه ها
			ساماندهی ورزش محلات با همکاری شهرداری ها
			توسعه ورزش صبحگاهی، عصرگاهی و شامگاهی در موقعیت های مختلف شهری
			برگزاری دوره ها کلاس های آموزشی (تربیت مربی، کلاس بند)
			راه اندازی ایستگاه های سلامت در شهرها و مراکز استان ها
			اجرای طرح ورزش در منزل
			برگزاری همایش ها، جشنواره ها و مسابقات فرهنگی - ورزشی
			برگزاری روز ملی پارالمپیک در سطح کشور
			توسعه طراحی، تولید و توزیع تجهیزات ورزشی مورد نیاز ورزش جانبازان و معلولین
			توسعه ورزش همگانی در مراکز آسایشگاهی
۴	پایدارسازی درآمدهای بخش ورزش	بهره مندی از ظرفیت های بخش خصوصی و بازارهای مالی داخلی و خارجی در توسعه ورزش	مشارکت با بخش خصوصی برای بازسازی و نوسازی اماکن و فضاهای ورزشی
			طراحی و تدوین نظام چگونگی حمایت از باشگاه های خصوصی
			خصوصی سازی ورزش حرفه ای
			بستر سازی جهت رفع موانع سرمایه گذاری و مشارکت بخش خصوصی
			پایدارسازی درآمدهای رسانه ای و تبلیغاتی
		بهره برداری از منابع جدید درآمدی جهت توسعه ورزش	توسعه گردشگری ورزشی
			توسعه و تجاری سازی صنایع ورزشی
			حمایت از کارآفرینان بخش ورزش
			تدوین نظام جامع فرهنگی ورزش کشور
			استقرار نظام نامه اخلاق ورزشی
۵	ارتقاء فرهنگ اسلامی - ایرانی در محیط های ورزشی	فرهنگ سازی از طریق رسانه های جمعی	استقرار برنامه جامع مبارزه با دوپینگ
			بومی سازی تجارب موفق سایر کشورها در توسعه ورزش
			تدوین و اجرای نظام نامه جامع پژوهشی
			تدوین و اجرای نظام نامه جامع آموزشی
			استاندارد سازی فعالیت ها و تجهیزات ورزشی
			برنامه ریزی آموزشی و درسی تربیت بدنی مقاطع مختلف تحصیلی
			ایجاد نظام نظارت بر اجرای درس تربیت بدنی مدارس کشور
			نهادینه کردن سواد حرکتی
			توسعه فعالیت های فوق برنامه ورزشی دانش آموزان به عنوان مکمل ساعت درس تربیت بدنی
			توسعه و ترویج ورزش همگانی
۶	دانش بنیان نمودن ورزش کشور	ارتقاء کیفیت و کمیت اجرای درس تربیت بدنی در مدارس	ارتقاء سطح علمی و عملی منابع انسانی حوزه تربیت بدنی و ورزش دانش آموزی
			بهره مندی از ظرفیت علمی مراکز آکادمیک (به ویژه دانشگاه فرهنگیان) در ارتقاء علمی تربیت بدنی و ورزش دانش آموزی
			توسعه برنامه های ورزش قهرمانی دانشجویان
			توسعه برنامه های ورزش همگانی دانشجویان
			برنامه جامع اصلاح مقررات انتخاب و انتصاب مسئولین در فدراسیون ها
			استقرار سامانه آمار و اطلاعات نیروی انسانی ورزش
			ارتقاء سطح علمی مربیان
			برگزاری دوره های آموزشی (تربیت مربی، داوری، مدیر ورزشی، کلاس بند) در ورزش جانبازان و معلولین
			راه اندازی مراکز ورزش قهرمانی کلیه استان ها با استفاده از فضاهای موجود
			افزایش ظرفیت بهره برداری از مراکز ورزش قهرمانی
۷	توسعه تربیت بدنی و ورزش دانش آموزی	تقویت نقش و سهم ورزش در فعالیت دانشجویان	استقرار نظام مدیریت استعدادیابی (کشف، پرورش، ارتقاء و...) تأمین منابع مالی
			ساماندهی و تدوین الگوی نظام مند
			نهادینه کردن تخصص گرایی و شایسته سالاری در فدراسیون ها و برنامه های عملیاتی
			آموزش و بهسازی نیروی انسانی متخصص در عرصه های ورزش قهرمانی
			ایجاد نظام مدیریت استعدادیابی (کشف، پرورش، ارتقاء و...) تأمین منابع مالی
			ساماندهی و تدوین الگوی نظام مند
			نهادینه کردن تخصص گرایی و شایسته سالاری در فدراسیون ها و برنامه های عملیاتی
			آموزش و بهسازی نیروی انسانی متخصص در عرصه های ورزش قهرمانی
			ایجاد نظام مدیریت استعدادیابی (کشف، پرورش، ارتقاء و...) تأمین منابع مالی
			ساماندهی و تدوین الگوی نظام مند
۸	توسعه علمی ورزش قهرمانی	توسعه علمی ورزش قهرمانی	هدفمند کردن نحوه انتخاب مربیان تیم های ملی
۹			

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
		مربیگری ورزش قهرمانی به‌ویژه مربیگری تیم‌های ملی	استقرار نظام مبتنی بر دانش و تجربه مربیان ورزش قهرمانی
		ایجاد نظام ملی مسابقات ورزشی	ایجاد الگوی مطلوب برگزاری لیگ‌ها
			برگزاری مسابقات هدفمند در برنامه‌های عملیاتی
۱۰	توسعه علمی ورزش حرفه‌ای	ایجاد بسترهای حقوقی و حمایت قانونی در راستای توسعه باشگاه‌داری حرفه‌ای	تشکیل کانون‌های صنفی دست‌اندرکاران ورزش حرفه‌ای
		توسعه حرفه‌ای گری در مدیریت ورزش کشور	برنامه آموزش یکپارچه مدیران ورزشی
			تدوین مقررات انتخاب یا انتصاب مدیران حرفه‌ای
۱۱	توسعه ورزش در سطوح پایه در فدراسیون‌ها	اولویت‌بخشی به برنامه‌های رده‌های سنی و پایه	حمایت از برنامه‌های رده سنی پایه در فدراسیون‌ها
۱۲	توسعه ورزش‌های باستانی و زورخانه‌ای	توسعه و ترویج ورزش‌های باستانی و زورخانه‌ای	احیا و گسترش ورزش‌های باستانی و زورخانه‌ای
		تعامل فعال با فدراسیون بین‌المللی مربوطه	حمایت از فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای
			اصلاح نظام کمک‌های مالی وزارت به فدراسیون‌ها
۱۳	تقویت نظام عادلانه منابع مالی، فیزیکی و انسانی بین رشته‌های مختلف ورزشی	تغییر نظام توزیع کمک‌های مالی از منطق هزینه ایجادشده به منطق هزینه فایده	اصلاح نظام کمک‌های مالی وزارت به هیئت‌ها
		بازنگری در نظام ارزیابی عملکرد فدراسیون‌ها و هیئت‌ها برای تخصیص منابع	اصلاح نظام ارزیابی عملکرد فدراسیون‌ها

بخش چهارم

الزامات تحقق اهداف و سياستها

۴.۱. اصلاحات ساختاری در بخش ورزش کشور

امروزه تشکیلات ورزشی هر کشور باید منسجم و مشخص باشد و فعالیت‌ها و اهداف در حال اجرا و پیگیری، باید از استحکام و دلیل منطقی برخوردار باشند. در ساختار و سازمان برنامه‌های ورزش یک کشور، اهمیت فعالیت‌ها، اهداف، برنامه‌ریزی‌ها و تشکیلات باید واضح باشد. با توجه به موارد ذکر شده برای برنامه‌ریزی منظم و اصولی، در ورزش هر کشور باید به تمامی ابعاد ورزش توجه و بر آن‌ها تمرکز شود. بررسی و شناخت ساختار ورزش کشور در مرحله اول گزارشات برنامه ششم مشخص کرد که سازمان‌ها و دستگاه‌های متعددی در حوزه مدیریت ورزش کشور دخیل هستند (تصویر شماره ۱-۲). بررسی اهداف، شرح وظایف و اختیارات این دستگاه‌ها، گویای وجود پاره‌ای از مشکلات و چالش می‌باشد که مهم‌ترین آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

تصویر (۴-۱): سازمان‌ها و دستگاه‌های دخیل در حوزه مدیریت ورزش کشور

- ❖ عدم تقسیم کار ملی در بخش ورزش کشور
- ❖ تعدد نهادهای تصمیم‌گیرنده در بخش ورزش
- ❖ موازی کاری و هم‌پوشانی فعالیت‌ها و اقدامات

❖ فقدان مرجعی جهت هماهنگی و سیاست‌گذاری کلان در بخش ورزش به دلیل عدم تشکیل

شورای عالی ورزش کشور

در جهت رفع این مسائل کلان، اصلاحات ساختاری بخش ورزش کشور در این بخش از برنامه ششم توسعه پیشنهاد می‌گردد. بدین منظور سیاست‌های کلی نظام اداری (بندهای مرتبط با برنامه اصلاح ساختارها و فرآیندها) اساس کار قرار گرفته است.

بند ۱۰) چابک سازی، متناسب‌سازی و منطقی سازی ساختار تشکیلات نظام اداری در جهت تحقق اهداف چشم‌انداز

بند ۱۴) کل‌نگری، همسوسازی، هماهنگی و تعامل اثربخش دستگاه‌های اداری به‌منظور تحقق اهداف فرا بخشی و چشم‌انداز.

در چارچوب این سیاست‌ها و با توجه به نیازهای بخش ورزش کشور اصلاحات ساختاری ذیل در این حوزه پیشنهاد می‌گردد.

تشکیل شورای عالی ورزش کشور

به‌منظور ایجاد هماهنگی و سیاست‌گذاری ورزش کشور، شورای عالی ورزش مرکب از اعضای زیر تشکیل گردد:

- رئیس‌جمهور (رئیس شورا)
- وزیر ورزش و جوانان (دبیر شورا)
- معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور
- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
- وزیر آموزش و پرورش
- وزیر تعاون، کار و امور اجتماعی
- وزیر کشور
- وزیر جهاد کشاورزی
- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- رئیس ستاد مشترک فرماندهی کل قوا
- رئیس کمیته ملی المپیک
- رئیس سازمان صداوسیما
- رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست
- رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
- نماینده رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده

- شش نفر از صاحب‌نظران باتجربه ورزشی (حداقل دو نفر از بانوان)، به پیشنهاد وزیر ورزش و جوانان و تأیید و حکم رئیس‌جمهور

تبصره ۱: وزرا و روسای دستگاه‌های ذی‌ربط حسب مورد با حق رأی در جلسات شورا حضور می‌یابند.

تبصره ۲: به‌منظور انجام هماهنگی‌های بین بخشی در سطح استان شورای ورزش استان به ریاست استاندار و با ترکیب متناظر اعضاء شورای عالی ورزش تشکیل می‌شود. دبیر این شورا مدیرکل ورزش و جوانان استان می‌باشد.

تبصره ۳: عضویت در شورای عالی، قائم به شخص بوده و قابل تفویض و واگذاری به غیر نیست.

وظایف شورای عالی ورزش عبارت است از:

- اتخاذ سیاست‌های توسعه ورزش و تقسیم‌کار ملی در ورزش کشور و نظارت بر حسن اجرای آن
 - هماهنگ‌سازی فعالیت‌های ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی و هم سو کردن فعالیت‌های آنان با اهداف و سیاست‌های ورزش کشور
 - اتخاذ سیاست‌های اجرایی و راهبردهای لازم در جهت تحقق اهداف و سیاست‌های کلی ورزش کشور
- تبصره ۱: مصوبات شورای عالی پس از تأیید رئیس‌جمهور در حکم مصوبات دولت تلقی شده و لازم‌الاجراست.
- تبصره ۲: مسئولیت اجرای مصوبات شورای عالی با بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط بوده و کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند فعالیت‌های خود را در چارچوب سیاست‌های ابلاغی به اجرا رسانند.
- تبصره ۳: دبیرخانه شورای عالی ورزش در وزارت ورزش و جوانان مستقر خواهد بود و مسئولیت پیگیری و تشکیل جلسات شورا به عهده وزارت می‌باشد.
- تبصره ۴: آیین‌نامه اجرایی، شرح تفصیلی وظایف و اختیارات شورا در محدوده این قانون توسط وزارت تهیه و به تصویب شورا خواهد رسید. مسئولیت اصلاح و بازنگری آیین‌نامه مذکور به عهده وزارت ورزش و جوانان می‌باشد.

اصلاح اهداف، وظایف، اختیارات وزارت ورزش و جوانان

با توجه به گستردگی روزافزون دامنه فعالیت‌های ورزشی و تربیت‌بدنی در کشور و بروز و ظهور نیازهای جدید، ضروری است اهداف، وظایف، اختیارات وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان متولی اصلی مدیریت و برنامه‌ریزی بخش ورزش موردبازنگری و تجدیدنظر قرار گیرد و به‌روزرسانی گردد. در این راستا پیش‌نویس لایحه قانونی اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان تهیه و جهت تأیید و تصویب به هیئت دولت ارائه گردیده است.

اصلاح اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی کشور

موفقیت یا عدم موفقیت درراه رسیدن به اهداف سازمانی، به ساختار سازمانی و ابزار اداره سازمان (مفاد اساسنامه) بستگی دارد. هراندازه ساختار سازمانی مناسب‌تر و نحوه اداره امور سازمانی به‌صورت جامع‌تر و مدون‌تر در اساس‌نامه آمده باشد، امکان دستیابی به اهداف بیشتر می‌شود.

فدراسیون‌های ورزشی در کشور به‌عنوان مؤسسات عمومی غیردولتی و دارای شخصیت حقوقی نیز دارای وظایف، اختیارات و اهدافی است. از این‌رو آنچه بیان گردید، مستثنا نیست. اداره فدراسیون‌های ورزشی بر اساس مفاد اساس‌نامه آن فدراسیون انجام می‌شود. ساختار سازمانی نیز نشأت گرفته از این اساس‌نامه است. بررسی تطبیقی ساختار سازمانی و نیز اساس‌نامه فدراسیون‌های ورزشی کشور با سایر کشورها و نظرخواهی از متخصصین و بررسی وضع موجود آن‌ها، نشان می‌دهد ساختار سازمانی فدراسیون‌های ورزشی در کشور وضعیت مطلوبی ندارند و ضروری است به‌طور اساسی تغییر یابند. در این زمینه به‌خصوص تغییرات در ترکیب هیئت‌رئیس، تعداد نایب‌رئیس، تعداد کمیته‌های تخصصی و نیز سوق پیدا کردن هر چه بیشتر به‌سوی استقلال مالی و به‌تبع آن استقلال در تصمیم‌گیری‌ها و عملکرد پیشنهاد می‌گردد. در مدیریت پیشرفته امروز کارها هر چه بیشتر تخصصی‌شده و باید رفع رجوع این کارهای تخصصی را به افراد متخصص سپرد تا سهولت بیشتری در اجرای امور به وجود آید و هم دخالت افراد غیرمسئول و بیگانه با ورزش به حداقل ممکن برسد. برای رسیدن به این هدف، تغییر اساس‌نامه فدراسیون‌های ورزشی با تأکید برافزایش تعداد نایب‌رئیس، افزایش کمیته‌های تخصصی در درجه اول اهمیت قرار دارد.

در زمینه اساس‌نامه نیز ضروری است استانداردهای بین‌المللی و سازمان‌های ورزشی جهانی هر چه بیشتر رعایت شود. در اساس‌نامه باید شرح وظایف، اختیارات و مسئولیت‌ها، نحوه تشکیل مجمع عمومی، نحوه دعوت از اعضا، زمان دعوت از اعضا، نحوه تشکیل جلسات فوق‌العاده، دستور جلسه مجمع عمومی، نحوه تنظیم صورت‌جلسه، انتخاب رئیس مجمع عمومی و عزل او، انتخاب اعضای مجمع عمومی و نظایر آن به‌صورت کاملاً شفاف بیان شود. افزایش فصول، ماده‌ها و تبصره‌های اساس‌نامه موجب ضابطه‌مندتر و قانون‌مندتر شدن هر چه بیشتر شده و از تداخل در وظایف و اختلال در انجام امور جلوگیری به عمل می‌آورد.

تقسیم کار ملی در بخش ورزش کشور

با توجه به تعدد نهادها و دستگاه‌های اجرایی در امر برنامه‌ریزی و مدیریت بخش ورزش و در بسیاری موارد هم‌پوشانی وظایف و اختیارات، عدم هماهنگی اقدامات اجرایی، موازی کاری، تناقض در اهداف و برنامه‌ها و نیاز به یک تقسیم کار ملی در این بخش می‌باشد که به‌صورت شفاف و قانونمند حوزه عمل، وظایف و اختیارات هر یک از دستگاه‌های مرتبط را مشخص کند.

۴.۲. اصلاحات حقوقی در بخش ورزش

بررسی‌های صورت گرفته در زمینه قوانین و مقررات بخش ورزش نیز مسائل و مشکلات ذیل را در بخش ورزش کشور مشخص کرد:

- ❖ به‌روز نبودن قوانین و مقررات بخش ورزش کشور
- ❖ نبود و خلاء قوانین و مقررات لازم در برخی از مسائل و موضوعات حال حاضر ورزش کشور

❖ نبود قوانین و مقررات تخصصی و ویژه بخش ورزش و استفاده از قوانین عمومی کشور در بسیاری از موضوعات تخصصی

❖ عدم وجود مجموع قوانین مرجع بخش ورزش جهت هماهنگی و استفاده کلیه سازمان‌های ذی‌ربط در بخش ورزش

در راستای رفع این مشکلات و خلاءهای حقوقی و قانونی **ضرورت تدوین و تصویب قانون جامع ورزش کشور** پیشنهاد می‌گردد.

بخش پنجم

احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان

جهت پیش‌بینی در برنامه ششم توسعه

احکام پیشنهادی توسط کمیته تلفیق و هماهنگی برنامه ششم توسعه در وزارت ورزش و جوانان**بخش ورزش**

ماده ۱: به منظور توسعه بخش ورزش کشور، وزارت ورزش و جوانان موظف است سند ملی ورزش که شامل اهداف، راهبردها، زمان و مسیر دستیابی به اهداف می باشد را تا پایان سال اول برنامه تهیه، تدوین و به تصویب هیئت وزیران رساند.

ماده ۲: به منظور یکپارچه سازی و به روزرسانی قوانین و مقررات مرتبط با وزارت ورزش و جوانان، دولت مکلف است لایحه قانون جامع ورزش و قانون جامع جوانان را حداکثر تا پایان سال اول برنامه جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۳: با توجه به اهمیت و ضرورت توسعه ورزش معلولین و جانبازان، دولت مکلف است بسترها و زیرساخت های لازم جهت رفع نیازمندی ها، مشکلات و توسعه ورزش همگانی و قهرمانی این بخش از ورزش کشور را فراهم نماید به نحوی که تا پایان برنامه مشارکت این بخش از جمعیت کشور در ورزش همگانی و قهرمانی حداقل به میزان ۲۰٪ از جمعیت معلولین و جانبازان کشور افزایش یابد.

ماده ۴: به منظور توسعه و بین المللی نمودن ورزش های ملی و باستانی (زورخانه ای) کشور، وزارت ورزش و جوانان موظف است نسبت به تدوین نظام توسعه و ترویج ورزش های باستانی، سنتی و ملی کشور تا پایان سال اول برنامه اقدام نماید. اعتبارات مورد نیاز این امر نیز باید از سوی دولت در لوایح بودجه سالانه در ردیف مستقل پیشنهاد و تأمین گردد.

ماده ۵: به منظور توزیع عادلانه امکانات و منابع با اولویت مناطق محروم و کم برخوردار، توسعه فضاهای ورزشی و شتاب بخشیدن به تکمیل زیرساخت های ورزشی دولت موظف است اقدامات ذیل را به انجام رساند:

۵.۱. استقرار نظام جامع مدیریت و کنترل پروژه های عمرانی و اماکن ورزشی و حمایت از تولید ملی و سرمایه

ایرانی در ساخت و کیفیت بخشی به اماکن ورزشی

۵.۲. اجاره یا فروش اراضی یا ورزشگاه ها و پروژه های نیمه تمام تحت تملک وزارت ورزش و جوانان

به صورت جزأ یا کلاً با هماهنگی مراجع ذی ربط برای تأسیس باشگاه و یا مکان های ورزشی به اشخاص حقیقی

و حقوقی غیردولتی

۵,۳. شهرداری‌ها مکلف‌اند نسبت به صدور مجوز احداث بنا برای ایجاد تأسیسات و اماکن ورزشی بر روی زمین‌های با کاربری ورزشی بدون دریافت وجه و حذف تشریفات مربوطه و صرفاً با اعلام بر و کف با تأیید وزارت ورزش و جوانان اقدام نمایند.

۵,۴. شهرداری‌ها موظف‌اند حداقل ۲۰٪ از مساحت پارک‌های عمومی بالای پنج هزار مترمربع مساحت را حسب مورد برای احداث اماکن ورزشی روباز و سرپوشیده اختصاص دهند.

۵,۵. کلیه اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی با تأیید وزارت ورزش و جوانان از پرداخت حق انشعاب و حق امتیاز آب، فاضلاب، برق، گاز به‌استثنای هزینه‌های مربوط به نصب و اتصال انشعابات معاف می‌باشند.

۵,۶. هر نوع تغییر کاربری اراضی ورزشی در سطح کشور منوط به موافقت و تأیید وزارت ورزش و جوانان می‌باشد.

۵,۷. به‌منظور تأمین امکانات و حمایت‌های قانونی و اعتباری از فعالیت‌های ورزش همگانی و قهرمانی طی سال‌های اجرای برنامه ششم، جوهی که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل فضاها، اماکن و باشگاه‌های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی (ازجمله ملزومات و تجهیزات ورزشی و سایر خدمات) می‌شود و یا به‌عنوان کمک به وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌ها، هیئت‌ها و انجمن‌های ورزشی پرداخت می‌گردد، با تأیید وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان هزینه قابل قبول (معاف از مالیات) تلقی می‌گردد. آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

۵,۸. دولت مکلف است در طول برنامه، نسبت به تأمین اعتبار برای تملک اراضی ورزشگاه‌ها و مجموعه‌های ورزشی که معارض داشته و دارای احکام قطعیت یافته فضایی می‌باشند، صرفاً از محل ردیف اعتباری که به همین منظور در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی می‌گردد، اقدام نماید.

۵,۹. وزارت راه، مسکن و شهرسازی و وزارت جهاد کشاورزی مکلف‌اند اراضی موردنیاز ورزشی بنا به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان در سراسر کشور و حریم شهر را تملک نموده و با نظر وزارت مذکور به‌منظور احداث و توسعه پروژه‌های ورزشی به روش‌های ذیل واگذار نماید:

الف) به وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و تحقیقات به‌صورت رایگان

ب) به بخش خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی ورزشی باقیمت منطقه‌ای

پ) آیین‌نامه این امر به پیشنهاد مشترک وزارت راه، مسکن و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت ورزش و جوانان تا پایان سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران رسد.

۵,۱۰. دولت موظف است اعتبارات مورد نیاز به منظور تجهیز فضاهای که قابلیت بهره‌برداری ورزشی را دارند از جمله فضاهای فرهنگی، حسینیه‌ها، فضاهای جانبی مساجد و در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی و در اختیار وزارت ورزش و جوانان قرار دهد.

ماده ۶: به منظور فعالیت حداقل ۳۰٪ از جمعیت کشور در ورزش همگانی و پوشش حداقل یک‌سوم از جمعیت دانشجویی و حداقل یک‌پنجم جمعیت کارگری به ورزش همگانی، دولت موظف به تأمین مالی توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور از طرق ذیل می‌باشد:

۶,۱. دولت مکلف است هر ساله نیم درصد (۰,۵٪) از مالیات بر ارزش افزوده را جهت توسعه ورزش همگانی، روستایی عشایری و دانش‌آموزی به نسبت ۵۰٪ به وزارت ورزش و جوانان، ۳۰٪ وزارت آموزش و پرورش و ۲۰٪ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دهد.

۶,۲. دولت مجاز است ۱۰٪ قیمت هر نخ سیگار داخلی و ۱۵٪ قیمت سیگار وارداتی را افزایش داده و درآمد حاصله را در اختیار وزارت بهداشت و درمان (۱۰٪)، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۲۰٪)، وزارت آموزش و پرورش (۲۰٪) و وزارت ورزش و جوانان (۵۰٪) جهت امور تربیت بدنی و گسترش فضاهای ورزشی قرار دهد. آیین‌نامه این ماده را تا پایان سال اول برنامه به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۶,۳. به منظور تحقق سیاست‌های کلی نظام سلامت و به‌ویژه اصل اولویت پیشگیری بر درمان، دولت مکلف است هر ساله ۱۰ درصد از مجموع اعتبارات برنامه بهداشت و سلامت را جهت توسعه ورزش همگانی و اصلاح سبک زندگی مردم در اختیار وزارت ورزش و جوانان قرار دهد.

ماده ۷: به منظور توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و روزآمدسازی ساختار این بخش و ارتقاء سهم آن در هویت، عزت و اقتدار ملی، دولت مکلف است اقدامات ذیل را به انجام برساند:

۷,۱. وزارت ورزش و جوانان مکلف است در سال اول برنامه ضوابط و آئین‌نامه ورزش حرفه‌ای را تهیه و به تصویب شورای عالی ورزش کشور^۴ برساند.

تبصره ۱: صدور مجوز باشگاه و تیم داری به دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی غیردولتی ممنوع است.

تبصره ۲: پرداخت هرگونه وجهی به هر عنوان و هر طریق برای باشگاه‌های دولتی و ورزش حرفه‌ای ممنوع است.

۷,۲. دولت موظف است در هر سال نسبت به پیشنهاد ایجاد تسهیلات بانکی با حداقل سود و بازپرداخت بلندمدت در جهت ایجاد باشگاه‌های خصوصی ورزشی در قالب لوایح بودجه اقدام نماید.

^۴ با توجه به عدم اتمام مراحل قانونی تشکیل شورای عالی ورزش و در صورت عدم تشکیل این شورا، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۷,۳. وزارت ورزش و جوانان موظف است در سال اول برنامه نظام جامع باشگاه‌داری را تهیه و به تصویب شورای عالی ورزش برساند.

ماده ۸: به منظور پایداری فرآیند توسعه ورزش کشور، دولت موظف است با برنامه‌ریزی در زمینه ورزش تربیتی و توجه به سنین پایه اقدامات ذیل را به انجام رساند:

۸,۱. وزارت آموزش و پرورش مکلف به آموزش مهارت‌های ورزشی به میزان حداقل ۵ رشته ورزشی برای دانش‌آموزان است. آیین‌نامه اجرای این ماده در سال اول برنامه به تصویب شورای عالی ورزش خواهد رسید.

۸,۲. وزارت آموزش و پرورش موظف به اجرای برنامه‌های ورزشی فوق برنامه درسی دانش‌آموزان با محوریت مدارس به نحوی است که حداقل ۵ میلیون دانش‌آموز جذب ورزش همگانی تا پایان برنامه گردند.

تبصره: دولت موظف است هر ساله در لایحه بودجه سنواتی سرانه ورزشی دانش‌آموزان را برای سال‌های هدف تعیین شده در این ماده تعیین و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

۸,۳. دولت مکلف است اعتبارات لازم را برای توسعه ورزش در سنین پایه «از مهدکودک تا دبستان» باهدف تقویت مهارت‌های پایه و بنیادی در اختیار سازمان بهزیستی و وزارت آموزش و پرورش قرار دهد. اعتبارات مذکور بر اساس برنامه‌های پیشنهادی دستگاه‌های ذی‌ربط و با تصویب در شورای عالی ورزش لازمه خواهد شد.

ماده ۹: به منظور توسعه و ارتقاء کمی و کیفی ورزش بانوان، دولت موظف است نسبت به توسعه و آماده‌سازی فضاهای ورزشی ویژه بانوان، ارتقاء جایگاه بین‌المللی ورزش بانوان و ارتقاء علمی و فنی نیروی انسانی با رعایت موازین اسلامی به نحوی اقدام نماید که حداقل ۳۰٪ از جمعیت واجد شرایط زنان کشور تا پایان برنامه تحت پوشش ورزش همگانی و قهرمانی قرار گیرند.

ماده ۱۰: وزارت ورزش و جوانان موظف است نسبت به تدوین نظام‌نامه جامع پژوهشی و آموزشی ورزش کشور تا پایان سال اول برنامه و تصویب آن در شورای عالی ورزش اقدام نماید.

ماده ۱۱: به منظور افزایش سهم بخش ورزش در توسعه اقتصادی کشور، دولت موظف به پایداری درآمدهای این بخش از طریق اقدامات ذیل می‌باشد:

۱۱,۱. تسهیلات لازم در جهت تولید لوازم و تجهیزات ورزشی توسط بخش خصوصی را فراهم آورد.

^۵ با توجه به عدم اتمام مراحل قانونی تشکیل شورای عالی ورزش و در صورت عدم تشکیل این شورا، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
^۶ با توجه به عدم اتمام مراحل قانونی تشکیل شورای عالی ورزش و در صورت عدم تشکیل این شورا، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
^۷ با توجه به عدم اتمام مراحل قانونی تشکیل شورای عالی ورزش و در صورت عدم تشکیل این شورا، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
^۸ با توجه به عدم اتمام مراحل قانونی تشکیل شورای عالی ورزش و در صورت عدم تشکیل این شورا، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۱۱,۲. ورود وسایل و لوازم ورزشی موردنیاز وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و پارالمپیک، فدراسیون‌های ورزشی در حد استانداردهای بین‌المللی برای برگزاری مسابقات داخلی و خارجی مشروط به عدم تولید آن در داخل با تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت مجاز است.

تبصره: آیین‌نامه اجرایی این ماده هرساله با پیشنهاد مشترک وزارت ورزش و جوانان و وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید. وسایل ورزشی مذکور از سود بازرگانی معاف هستند.

۱۱,۳. دولت موظف است آیین‌نامه ساماندهی، تجاری‌سازی و درآمدزا کردن املاک و مستغلات بخش ورزش از طریق واگذاری به بخش خصوصی را تا پایان سال اول برنامه تهیه، تصویب و به اجرا برساند.

۱۱,۴. وزارت ورزش و جوانان موظف به توسعه توریسم ورزشی با همکاری سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و جهانگردی می‌باشد به‌نحوی که تا پایان برنامه سهم توریسم ورزشی به میزان ۲٪ از کل گردشگری کشور برسد.

ماده ۱۲: به‌منظور تعیین سهم و نحوه پرداخت حق پخش تلویزیونی مسابقات ورزشی، وزارت ورزش و جوانان و سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران موظف‌اند آیین‌نامه این موضوع را تا پایان سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران برسانند.

ماده ۱۳: به‌منظور ارتقاء فرهنگی جامعه ورزشی و حاکمیت فرهنگ اسلامی - ایرانی و ترویج فضای فرهنگی، معنوی و اخلاقی در ورزش، وزارت ورزش و جوانان موظف است نسبت به تدوین نظام‌نامه جامع فرهنگی ورزش از طریق شناسایی اصول و اولویت‌ها، نیازها، ظرفیت‌ها و ابزارها و ایجاد سازوکار عملیاتی اجرای آن در سال اول برنامه اقدام نماید.

ماده ۱۴: به‌منظور حضور فعال و هدفمند در سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای و تلاش برای ایجاد تحول در رویه‌های موجود بر اساس ارزش‌های اسلامی، دولت موظف به توسعه دیپلماسی ورزشی (با اولویت کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان) از طریق شرکت در میادین بین‌المللی و میزبانی رقابت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشد.

بخش جوانان

ماده ۱۵: به‌منظور ساماندهی امور جوانان و برنامه‌ریزی‌های مرتبط با این بخش از جمعیت کشور دولت مکلف به تقویت ساختار ساماندهی و مدیریت امور جوانان می‌باشد به‌طوری که اقتدار و توان لازم برای اعمال مدیریت راهبردی در حوزه جوانان، بالأخص هماهنگی‌های فرا بخشی و نظارت راهبردی و اجرای برخی از برنامه‌های الگویی در کشور را داشته باشد.

ماده ۱۶: به منظور ساماندهی امور جوانان در زمینه ازدواج، اشتغال و مسکن دولت مکلف به بهبود و اصلاح سبک زندگی و ارتقای سرمایه اجتماعی نسل جوان با تأکید بر موضوعاتی همچون اشتغال، ازدواج، مسکن، مسئولیت پذیری، مشارکت، هویت، اعتماد متقابل و سلامت همه جانبه از خلال همکاری نهادهای تمامی نهادهای حکومتی، مؤسسات بخش خصوصی و نهادهای مدنی و پیش بینی تسهیلات لازم در قالب لوایح بودجه سالانه می باشد.

ماده ۱۷: کلیه دستگاه های مرتبط با جوانان موظف اند اعتبار مورد نیاز را برای ساماندهی امور جوانان بر حسب وظایف مرتبط در قالب برنامه ساماندهی امور جوانان منظور داشته و با سازمان مدیریت و برنامه ریزی و وزارت ورزش و جوانان موافقت نامه مبادله نمایند.

تبصره: عملکرد برنامه مذکور در پایان هر سال از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی به کمیسیون برنامه و بودجه ارسال خواهد گردید.

احکام پیشنهادی بخش ورزش و جوانان در برنامه ششم توسعه مصوب شورای برنامه‌ریزی فرهنگ، هنر، ورزش، جوانان و خانواده (آذرماه ۱۳۹۴)

ماده ۱. شهرداری‌ها مکلف‌اند نسبت به صدور مجوز احداث بنا برای ایجاد تأسیسات و اماکن ورزشی بر روی زمین‌های با کاربری ورزشی بدون دریافت وجه و حذف تشریفات مربوطه و صرفاً با اعلام بر و کف با تأیید وزارت ورزش و جوانان اقدام نمایند.

ماده ۲. کلیه اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی با تأیید وزارت ورزش و جوانان از پرداخت حق انشعاب و حق امتیاز آب، فاضلاب، برق، گاز به‌استثنای هزینه‌های مربوط به نصب و اتصال انشعابات معاف می‌باشند.

ماده ۳. هر نوع تغییر کاربری اراضی ورزشی در سطح کشور منوط به موافقت و تأیید وزارت ورزش و جوانان می‌باشد.

ماده ۴. وزارت راه، مسکن و شهرسازی و وزارت جهاد کشاورزی مکلف‌اند اراضی موردنیاز ورزشی بنا به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان در سراسر کشور و حریم شهر را تملک نموده و با نظر وزارت مذکور به‌منظور احداث و توسعه پروژه‌های ورزشی به روش‌های ذیل واگذار نمایند:

الف) به وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و تحقیقات به‌صورت رایگان
ب) به بخش خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی ورزشی باقیمت منطقه‌ای
پ) آیین‌نامه این امر به پیشنهاد مشترک وزارت راه، مسکن و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت ورزش و جوانان تا پایان سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسد.

ماده ۵. به وزارت ورزش و جوانان اجازه داده می‌شود که اعتبارات موردنیاز به‌منظور تجهیز فضاهای که قابلیت بهره‌برداری ورزشی را دارند از جمله فضاهای فرهنگی، حسینه‌ها، فضاهای جانبی مساجد مطابق شئونات در لوایح بودجه سالانه پیشنهاد و هزینه نماید.

ماده ۶. صدور مجوز باشگاه و تیم داری به دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی غیردولتی ممنوع است.

ماده ۷: به منظور تعیین سهم و نحوه پرداخت حق پخش تلویزیونی مسابقات ورزشی، وزارت ورزش و جوانان و سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران موظف‌اند آیین‌نامه این موضوع را تا پایان سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیئت وزیران برسانند.

ماده ۸: به منظور تحقق سیاست‌های کلی نظام سلامت و به‌ویژه اصل اولویت پیشگیری بر درمان، نیم درصد (۰/۵٪) از مالیات بر ارزش افزوده، جهت توسعه ورزش و امور جوانان و اصلاح سبک زندگی مردم اختصاص می‌یابد. آیین‌نامه اجرایی این بند بنا به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده ۹: به دولت اجازه داده می‌شود در بودجه سنواتی بخشی از اعتبارات دستگاه‌های اجرایی را به منظور حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان (سمن‌های جوانان) در جهت توانمندسازی آنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و بین‌الملل، اختصاص دهد. طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی مرتبط در سطوح ملی و استانی باید به تصویب ستادهای ملی و استانی ساماندهی امور جوانان رسیده و تخصیص اعتبارات این بند از طریق مبادله موافقت‌نامه سه‌جانبه فی‌مابین دستگاه‌های اجرایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت ورزش و جوانان صورت خواهد پذیرفت.

پیشنهادهای اصلاحی احکام بخش ورزش و جوانان در لایحه برنامه ششم توسعه - ۱۳۹۴/۱۰/۳۰

ماده ۱ - بند (۲) - قسمت (ج): عوارض موضوع تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده در خصوص واحدهای آلاینده مستقر در هر شهرستان به نسبت تأثیرگذاری (شدت) آلاینده‌گی و جمعیت شهرها و روستاهای متأثر، با نظر کمیته برنامه‌ریزی هر شهرستان بین شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و فرمانداری‌های هر شهرستان (برای روستاهای فاقد دهیاری)، توزیع می‌شود تا در راستای ارتقاء و بهبود محیط‌زیست و رفع، کاهش یا جلوگیری از عوامل آلاینده‌گی و تخریب محیط‌زیست، ارائه و بهبود خدمات بهداشتی و درمانی و توسعه زیرساخت‌های شهری و روستایی، توسعه و نگهداری فضاها و کمربندهای سبز و **فضاهای ورزشی** هزینه شود.

ماده ۹: به‌منظور ارتقاء عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و سایر کالاهای خدمات یارانه‌ای را با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به‌تدریج تا پایان سال ۱۳۹۹ با توجه به مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها اصلاح و از منابع حاصل به‌صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال **جوانان**، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره‌وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا، توسعه **فضاها و فعالیت‌های ورزشی** و ارتقای شاخص‌های عدالت اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی از **جوانان**، خانوارهای نیازمند و تأمین هزینه‌های جاری و سرمایه‌گذاری شرکت‌های ذی‌ربط در چارچوب بودجه سالانه اقدام لازم را به عمل آورد.

ماده ۱۱: در جهت اجرای مردمی شدن اقتصاد و گسترش سهم بخش خصوصی و تعاونی در اقتصاد و به‌منظور افزایش بهره‌وری و ارتقای سطح کیفی خدمات و مدیریت هزینه به‌تمامی دستگاه‌های اجرایی که عهده‌دار وظایف اجتماعی، فرهنگی و خدماتی هستند (از قبیل واحدهای بهداشتی و درمانی، مراکز بهزیستی و توان‌بخشی، مراکز آموزشی، فرهنگی، هنری، ورزشی و مراکز ارائه‌دهنده خدمات و نهادهای کشاورزی و دام‌پروری) اجازه داده می‌شود در چارچوب استانداردهای کیفی خدمات که توسط دستگاه ذی‌ربط تعیین می‌گردد، نسبت به خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی و (به‌جای تولید خدمات) **نهادهای عمومی غیردولتی** اقدام نمایند.

ماده ۱۵: به‌منظور تحقق سیاست‌های کلی سلامت، دولت مجاز است تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه ششم توسعه در راستای تأمین مالی پایدار برای بخش سلامت، **توسعه ورزش همگانی** و توسعه کمی و کیفی بیمه‌های سلامت، با رعایت محورهای زیر **اقدام** نماید:

۶- به منظور تحقق بند ۶ سیاست‌های کلی نظام سلامت و به‌ویژه اصل اولویت پیشگیری بر درمان، دولت مکلف است هر ساله ۱۰ درصد از اعتبارات موضوع این ماده را جهت توسعه ورزش همگانی و اصلاح سبک زندگی مردم در اختیار وزارت ورزش و جوانان قرار دهد.

ماده ۱۶ - بند ۱: تولید نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران **با محوریت** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و **مشارکت کلیه دستگاه‌های اجرایی مربوطه** می‌باشد و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظف‌اند از خط‌مشی و سیاست‌های **ابلاغی**، با تأکید بر خرید خدمت از بخش غیردولتی و تضمین آن و واگذاری امور تصدی‌گری با رعایت ماده ۱۳ قانون مدیریت خدمات کشوری، اختیارات هیئت‌امنا و سطح‌بندی خدمات تبعی نمایند.

ماده ۱۹: به منظور تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی و دستیابی به آرمان‌های سند چشم‌انداز مبنی بر تحقق توسعه با مقتضیات فرهنگی و متکی بر حفظ و ارتقاء ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، آزادی‌های مشروع و مردم‌سالاری دینی، اصول و فضائل اخلاقی، کرامت و حقوق انسانی، هویت و انسجام ملی و همچنین حمایت از تولیدات و محصولات فرهنگی، مذهبی و هنری فاخر، صنایع دستی و میراث فرهنگی ناملموس و تقویت ظرفیت آن در تعاملات بین‌المللی و نیز ارتقاء جایگاه و منزلت اصحاب فرهنگ و نخبگان فرهنگ، هنر و **ورزش** کشور، اقدامات زیر را در طول سال‌های برنامه ششم انجام می‌شود:

ماده ۲۲: در راستای اجرایی کردن سیاست‌های کلی مبارزه با مواد مخدر و سیاست‌های کلان برنامه ششم توسعه، کلیه دستگاه‌های اجرایی و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مکلف‌اند ضمن اجرای دقیق تکالیف مندرج در سند راهبردی طرح ملی مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر، روان‌گردان‌ها و پیش سازها با رویکرد اجتماعی و با محوریت پیشگیری از اعتیاد، درمان، باز توانی از طریق **توسعه فعالیت‌های ورزشی** و کاهش آسیب، صیانت و حمایت اجتماعی **به‌ویژه از جوانان** مقابله با عرضه مواد مخدر و روان‌گردان‌ها پیش سازها و بازنگری در عناوین مجرمانه و مجازات مرتبط **ضمن تأمین اعتبارات مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی** اقدام لازم را به عمل آورند.

ماده ۲۵: در راستای اجرای مفاد مصرح در قانون اساسی و افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور و به منظور مدیریت منسجم، هماهنگ و مؤثر روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اصل عزت، حکمت و مصلحت و برای پشتیبانی تحقق اهداف برنامه ششم توسعه، دستگاه‌های اجرایی و نیروهای

مسلح مکلف‌اند، تمامی اقدامات خود در زمینه روابط خارجی را با هماهنگی وزارت امور خارجه انجام دهند. وزارت امور خارجه موظف است نسبت به اجرای موارد ذیل اقدام نماید:

- طراحی و اجرای اعتمادسازی در سیاست خارجی؛
- ایجاد بسترها و شرایط سیاسی لازم برای تنوع‌بخشی و تقویت پیوندهای راهبردی با کشورهای جهان به‌ویژه کشورهای منطقه، همسایگان و قدرت‌های نوظهور؛
- تقویت دیپلماسی اقتصادی با تمرکز بر ورود به بازارهای جهانی برای صادرات کالا و خدمات فنی و مهندسی، تأمین مالی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی و دستیابی به فن‌آوری‌های نوین؛
- حمایت همه‌جانبه از حقوق ایرانیان خارج از کشور و مشارکت دادن آن‌ها در توسعه ملی؛
- به‌کارگیری ظرفیت‌های دیپلماسی رسمی در سطوح دو و چندجانبه برای ایجاد محیط سیاسی و امنیتی باثبات و پایدار در منطقه؛
- بهره‌برداری از دیپلماسی عمومی و **ورزشی** و روش‌ها و ابزارهای نوین و کارآمد اطلاع‌رسانی در گستره فرامرزی برای تبیین دیدگاه‌های جمهوری اسلامی ایران در ابعاد گفتمانی و معنایی و ارتقاء جایگاه ایران در افکار عمومی جهان؛

ماده ۲۶: به‌منظور تحقق اهداف مندرج در اصول دهم، بیست و یکم قانون اساسی، اهداف سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی برنامه ششم مبنی بر «تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش‌سازنده آنان» و نیز به‌منظور بهره‌مندی جامعه از سرمایه انسانی زنان فرآیند توسعه پایدار و متوازن و **توسعه ورزش بانوان**، کلیه دستگاه‌های اجرای موظف‌اند با سازمان‌دهی و تقویت جایگاه سازمانی امور زنان و خانواده در دستگاه، نسبت به اعمال رویکرد عدالت جنسیتی در سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های خود و ارزیابی آثار تصمیمات خود در آن چارچوب، بر اساس شاخص‌های ابلاغی ستاد ملی زن و خانواده اقدام نمایند.

معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری موظف است ضمن ارزیابی و تطبیق سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های دستگاه‌ها و رصد مستمر ارتقای شاخص‌های وضعیت زنان و خانواده، گزارش آن را به‌طور سالانه به هیئت‌وزیران ارائه نماید.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره در خصوص نحوه اعمال، سازوکارهای نظارت و پایش شاخص‌ها و وظایف و الزامات دستگاه‌های اجرایی برای ارتقای شاخص‌های مذکور، به پیشنهاد سازمان، معاونت امور زنان و خانواده و

با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

احکام الحاقی به لایحه برنامه ششم توسعه- ۱۳۹۴/۱۰/۳۰

ماده ۱: به منظور توسعه زیرساخت‌های ورزشی، ارتقاء سطح سلامت و آمادگی جسمانی جامعه، تولید تجهیزات و کالاهای ورزشی، توسعه گردشگری ورزشی و بهره‌گیری از شیوه‌های ورزش‌درمانی از طریق جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و مشارکت بخش خصوصی (داخلی و خارجی)، به وزارت ورزش و جوانان اجازه داده می‌شود با رعایت قانون تشکیل و اداره‌ی مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران و آیین‌نامه‌های مربوطه نسبت به ایجاد مناطق ویژه اقتصادی - ورزشی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این ماده و مناطق موردنظر تا پایان سال اول برنامه با پیشنهاد سازمان و وزارت ورزش و جوانان به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۲: به منظور استفاده از ظرفیت‌های بخش ورزش در ارتقاء سطح سلامتی و کیفیت زندگی مردم، ایجاد روند قهرمانی پایدار در سطح ملی و بین‌المللی، توسعه اقتصادی کشور و توسعه متوازن و متعادل فضاها و زیرساخت‌های ورزشی دولت موظف است نسبت به اجرایی شدن موارد ذیل اقدام نماید:

- دولت مکلف است هر ساله نیم درصد (۰٫۵٪) از مالیات بر ارزش افزوده را جهت توسعه ورزش همگانی، روستایی عشایری و دانش‌آموزی به نسبت ۵۰٪ به وزارت ورزش و جوانان، ۳۰٪ وزارت آموزش و پرورش و ۲۰٪ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دهد.
- با توجه به اهمیت و ضرورت توسعه ورزش معلولین و جانبازان، دولت مکلف است بسترها و زیرساخت‌های لازم جهت توسعه ورزش این بخش از جمعیت را به نحوی فراهم نماید که تا پایان برنامه مشارکت معلولین و جانبازان در ورزش همگانی و قهرمانی حداقل به میزان ۲۰٪ از کل جمعیت آنها افزایش یابد.
- به منظور توسعه و بین‌المللی نمودن ورزش‌های ملی و باستانی (زورخانه‌ای) کشور، وزارت ورزش و جوانان موظف است نسبت به تدوین نظام توسعه و ترویج ورزش‌های باستانی، سنتی و ملی کشور تا پایان سال اول برنامه اقدام نماید. اعتبارات موردنیاز این امر نیز باید از سوی دولت در لوایح بودجه سالانه در ردیف مستقل پیشنهاد و تأمین گردد.

- به منظور توسعه فعالیت‌های بدنی و ارتقاء سطح آمادگی جسمانی مردم و افزایش خدمات ورزشی مورد نیاز این امر دولت موظف است مالیات بر ارزش افزوده خدمات ورزشی را با نرخ صفر محاسبه نماید.
- کلیه اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی با تأیید وزارت ورزش و جوانان از پرداخت حق انشعاب و حق امتیاز آب، فاضلاب، برق، گاز به استثنای هزینه‌های مربوط به نصب و اتصال انشعابات معاف می‌باشند.
- وزارت راه، مسکن و شهرسازی و وزارت جهاد کشاورزی مکلف‌اند اراضی مورد نیاز ورزشی را بنا به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان در سراسر کشور و حریم شهر، تملک نموده و با نظر وزارت مذکور به منظور احداث و توسعه پروژه‌های ورزشی به وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و تحقیقات به صورت رایگان و به بخش خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی ورزشی باقیمت منطقه‌ای واگذار نماید. آیین‌نامه این امر به پیشنهاد مشترک وزارت راه، مسکن و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت ورزش و جوانان تا پایان سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسد.
- دولت مکلف است در طول برنامه، نسبت به تأمین اعتبار برای تملک اراضی ورزشگاه‌ها و مجموعه‌های ورزشی که معارض داشته و دارای احکام قطعیت یافته فضایی می‌باشند، صرفاً از محل ردیف اعتباری که به همین منظور در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی می‌گردد، اقدام نماید.
- وزارت ورزش و جوانان موظف است در سال اول برنامه نظام جامع باشگاه‌داری را تهیه و به تصویب شورای عالی ورزش برساند.

ضمائم

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید بخش ورزش قهرمانی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - وجود سرمایه انسانی متخصص در امر مدیریت و فعالیت‌های ورزشی - وجود سرمایه و امکانات ورزشی - وجود معاونت توسعه ورزش قهرمانی 	<ul style="list-style-type: none"> - ناکافی بودن اعتبارات ورزش قهرمانی. - عدم استقلال حرفه‌ای فدراسیون‌های ورزشی و وابستگی شدید به دولت. - نقش ضعیف کمیته ملی المپیک در راهبری و مدیریت ورزش قهرمانی. - حضور کم‌رنگ بخش خصوصی در ورزش قهرمانی - ضعف انجام و کاربست نتایج پژوهش‌های کاربردی در ورزش قهرمانی. - به‌روز نبودن تجهیزات و تأسیسات ورزش قهرمانی - ضعف نظام تربیت مربیان حرفه‌ای - فقدان هماهنگی و تعامل بین نهادهای ورزشی کشور - نامناسب بودن جایگاه تربیت‌بدنی و ورزش در نظام مدیریت کشور. - ضعف نظام فناوری اطلاعات و ارتباطات ورزش کشور و ضعف سامانه‌های حقوقی در مدیریت و امور اجرایی کشور - عدم رعایت ضوابط، معیارها و استانداردهای حرفه‌ای در به‌کارگیری نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات ورزش کشور - عدم حمایت کافی و لازم از تولیدات و تجهیزات ورزشی در داخل کشور
فرصت‌ها	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش حساسیت عمومی به ورزش قهرمانی - توسعه رسانه‌های دیداری، شنیداری و نوشتاری ورزشی - توجه مسئولین کشور به ورزش قهرمانی - رشد عمومی فناوری اطلاعات و ارتباطات در سطح کشور - جمعیت جوان و وجود استعدادهای بالقوه ورزشی - استقبال نسبی بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در ورزش 	<ul style="list-style-type: none"> - رشد و توسعه فزاینده ورزش قهرمانی در کشورهای جهان و منطقه - قدرت جذب نخبگان ورزشی کشور توسط سایر کشورها - تعدد و تداخل نهادهای سیاست‌گذار در کشور - نگرانی و بی‌اعتمادی بخش خصوصی به مشارکت در ورزش قهرمانی - تعارض قوانین و مقررات بین‌المللی ورزش با هنجارها و ارزش‌های حاکم بر ورزش کشور - عدم پاسخگویی قوانین فعلی خصوصی‌سازی برای بخش ورزش - ضعف در تولید تجهیزات ورزشی استاندارد بین‌المللی در داخل کشور - تعدد مراکز سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در ورزش کشور و فقدان هماهنگی و تعامل بین آنها - ضعف سازوکارهای حمایت و ترویج سازمان‌های غیردولتی و تشکلهای صنفی در ورزش کشور

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید بخش ورزش حرفه‌ای

نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - جذابیت عمومی ورزش حرفه‌ای در برخی از رشته‌های ورزشی به‌ویژه فوتبال - قدرت بالای جذب منابع مالی بنگاه‌های اقتصادی - آمادگی شرایط حرفه‌ای شدن برای برخی از رشته‌های ورزشی به‌ویژه فوتبال - تدوین ضوابط و شاخص‌های ورزش حرفه‌ای در ۷ رشته 	<ul style="list-style-type: none"> - کمبود مربیان حرفه‌ای و ضعف بنیه مالی باشگاه‌های ورزشی - امکان فعالیت حرفه‌ای رشته‌های محدود ورزشی با توجه به ویژگی‌های آن رشته‌ها - نبود سامانه‌های لازم (حقوقی، اقتصادی و فرهنگی) برای حرفه‌ای گری در ورزش - عدم حمایت کافی از ورزشکاران حرفه‌ای - نبود سازمان‌های صنفی و حرفه‌ای مؤثر در ورزش کشور، ازجمله مربیان، داوران، باشگاه‌ها و - عدم رعایت ضوابط، معیارها و استانداردهای حرفه‌ای در به‌کارگیری نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات کشور - ضعف سامانه‌های حقوقی در مدیریت و امور اجرایی کشور - سهم ناچیز ورزش در تولید ناخالص ملی
فرصت‌ها	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> - شرایط مناسب بین‌المللی ورزش حرفه‌ای - رغبت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در ورزش حرفه‌ای - جوانی ترکیب جمعیتی کشور - ایجاد فرصت معروفیت و محبوبیت برای ورزشکاران در سطح جامعه - ظرفیت بالای جغرافیایی استعداد ورزشی کشور - سیاست‌های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی 	<ul style="list-style-type: none"> - رشد نامتناسب و محدود اقتصادی کشور - استفاده ابزاری از ورزش حرفه‌ای برای مقاصد سیاسی - رقابت نابرابر محیط خارجی با محیط داخلی در جذب ورزشکاران حرفه‌ای - رشد ناهنجاری‌های ورزشی ناشی از غلبه وجه تجاری و سیاسی بر سایر وجوه ورزش حرفه‌ای - دخالت غیرمعارف نهادهای دولتی در ورزش حرفه‌ای - تعارض قوانین و مقررات بین‌المللی ورزش با هنجارها و ارزش‌های حاکم بر ورزش کشور - کم‌توجهی به رعایت ضوابط بین‌المللی ورزش حرفه‌ای در مدیریت کشور - فقدان قوانین حمایت از جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در ورزش کشور - اجبار برخی فدراسیون‌های بین‌المللی (فوتبال) به حرفه‌ای شدن باشگاه‌ها در یک دوره زمانی محدود

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه ورزش همگانی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - کم هزینه بودن ورزش همگانی نسبت به ورزش قهرمانی - وجود معاونت توسعه ورزش همگانی در وزارت ورزش و امور جوانان - اشتیاق و انگیزه های فردی و سازمانی به توسعه و تعمیم ورزش همگانی - وجود الگوهای جذاب و متنوع ورزش های بومی و محلی در اقصاد نقاط کشور - داشتن شخصیت حقوقی مستقل و امکان بهره برداری از سازوکارهای مناسب مالی و معاملاتی - دارا بودن ۳۲ هیئت فعال استانی و ۱۳۱ هیئت فعال در شهرستان ها و بخش ها - تحت پوشش داشتن بیش از ۲۲ رشته ورزشی با ماهیت همگانی - ارتباط و عضویت با انجمن بین المللی ورزش برای همه (TAFISA) و انجمن آسیایی ورزش برای همه (ASFAA) - برگزاری رویدادهای کشوری گسترده از جمله پیاده روی خانوادگی، همایش دو و پیاده روی به مناسبت های روز جهانی تلاش و روز جهانی پیاده روی، جشنواره های بومی و محلی و 	<ul style="list-style-type: none"> - نبود اطلاعات و آمار وضعیت آمادگی جسمانی آحاد جامعه - ضعف فرهنگ ورزش کردن در جامعه - استفاده ناکارا از امکانات و تجهیزات و اماکن موجود - ناهماهنگی بین نهادهای ورزشی کشور - ضعف نظام فناوری و اطلاعات و ارتباطات کشور - کمبود سهم ورزش همگانی از اعتبارات دولتی - اجرا نکردن سند راهبردی نظام جامع توسعه ورزش کشور
فرصت ها	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> - اصل رایگان و عمومی بودن تربیت بدنی در قانون اساسی - توصیه به ورزش در فرهنگ اسلامی و تعالیم بزرگان دین - توجه به فرهنگ وقف در جامعه اسلامی ایران - وجود فضا و شرایط طبیعی مناسب برای ورزش همگانی - رشد عمومی فناوری اطلاعات و ارتباطات در سطح کشور - وجود انگیزه مردمی برای ارائه داوطلبانه خدمات ورزشی - جوانی جمعیت کشور و وجود استعداد های فراوان ورزشی - ایجاد دیدگاه های جدید و اثربخش سازمان های کلیدی کشور به ترویج ورزش همگانی 	<ul style="list-style-type: none"> - تغییر الگوهای فیزیکی، اجتماعی و رفتاری زندگی شهروندی - فقدان وحدت نظر در خصوص تعریف تفریح و حدود و ثغور ورزش همگانی بین برنامه ریزان و سیاست گذاران - ضعف آگاهی جامعه نسبت به منافع فعالیت های بدنی و زیان های کم تحرکی - موانع فرهنگی و اجتماعی بانوان در ورزش همگانی - فقر نسبی اقتصادی جامع - برنامه ریزی و اجرای فعالیت های موازی و غیر اصولی سازمان ها و نهادهای کشور - نبود نظام برنامه ریزی منسجم برای جذب منابع مالی و اقتصادی جامعه - فقدان انگیزه های لازم برای سرمایه گذاری بخش خصوصی در توسعه اماکن و ترویج فعالیت های ورزشی

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه توسعه ورزش بانوان

نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - وجود ساختار حاکمیتی مستقل ورزش بانوان در وزارت ورزش و جوانان - وجود شاکله‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در حوزه ورزش بانوان - وجود منابع انسانی کارآمد و متخصص - وجود ظرفیت مدال‌آوری در عرصه بین‌المللی - امتیاز حضور بانوان با پوشش اسلامی در رقابت‌های بین‌المللی - وجود پست‌های سازمانی اختصاصی بانوان 	<ul style="list-style-type: none"> - فقدان برخورداری از امکانات و فضاهای ورزشی مستقل بانوان - فقدان امکانات لازم برای غنی‌سازی اوقات فراغت - فقدان حمایت‌های مالی بخش خصوصی از فعالیت‌های بانوان - ضعف سیستم آمار و فن‌آوری اطلاعات در ورزش کشور - فقدان آمایش سرزمین و شناسایی استعدادهای بانوان منطبق با موقعیت جغرافیایی - کم‌توجهی به تیم‌داری بانوان در سطح باشگاه‌های کشور
فرصت‌ها	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> - تأکیدات مقامات عالی‌تر نظام بر اهمیت ورزش بانوان - ایجاد معاونت امور بانوان و مشاورت امور ورزش زنان در نهاد ریاست جمهوری - افزایش انگیزه بانوان به فعالیت‌های ورزشی - افزایش جمعیت دانشجویان تحصیلات تکمیلی - وجود افراد متخصص و مستعد در زمینه‌های مختلف - میان‌رشته‌ای و میان‌بخشی بودن به‌عنوان کلان فعالیت اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> - برتری رقبا در برخورداری از امکانات و تجهیزات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری در رشته‌های ورزشی - نبود الزامات قانونی کافی و مؤثر در حمایت از جامعه ورزش بانوان - نارسایی در اجرای قوانین و دستورالعمل‌ها با رویکرد منافع بانوان - کافی نبودن فرصت برابر در فعالیت‌های ورزشی برای زنان - کمبود فضای سرپوشیده و روباز خاص بانوان - کافی نبود نرخ مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزش نسبت به کل جمعیت

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه توسعه و نگهداری اماکن ورزشی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - جذب سرمایه از منابع ملی - وجود کارکنان مجرب و متخصص در شرکت - سیستم‌های اطلاعات مدیریت - تناسب ساختار سازمانی با اهداف - توانایی جذب مشارکت بخش خصوصی در توسعه اماکن ورزشی - امکان افزایش درآمد شرکت با توجه به پتانسیل درآمدزایی مجموعه‌ها - وجود نگرش سیستمی و استراتژیک در سطح مدیریت ارشد شرکت - میزان اختیارات شرکت در برابر درآمد 	<ul style="list-style-type: none"> - ارزیابی عملکرد مشاوران و پیمانکاران - عدم تناسب تعداد کارکنان رسمی شرکت با پست‌های مصوب - پراکندگی جغرافیایی ستاد شرکت
فرصت‌ها	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> - آمادگی بخش خصوصی و خیرین ورزشی ساز جهت سرمایه‌گذاری در توسعه و بازسازی اماکن ورزشی - وجود قوانین در جهت استفاده از بخش خصوصی و خیرین برای توسعه و بازسازی اماکن ورزشی 	<ul style="list-style-type: none"> - وجود مشکل در وصول مطالبات و عقد قرارداد اجاره با فدراسیون‌ها، هیئت‌های ورزشی و ارگان‌های دولتی مستقر در مجموعه‌ها - فرسودگی و استهلاک مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش شرکت - وجود معارضین در بخشی از مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش شرکت و مشکل در اخذ سند مالکیت آن‌ها - مشکل در توزیع اعتبارات از مجاری ذی‌ربط و همسو نبودن اعتبارات با - نیازهای توسعه‌ای و نگهداری - تصویب احداث پروژه‌ها بدون انجام مطالعات لازم، نیازسنجی و نحوه تأمین - اعتبارات کامل آن‌ها - مشکلات قانونی در مسیر جذب و حفظ کارکنان متخصص از نظر تأمین مالی - عدم وجود ثبات مدیریت جهت برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های بلندمدت

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه فرهنگی در بخش ورزش و تربیت بدنی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<p>۱) توجه مسئولین ارشد وزارتخانه به مقوله فرهنگ</p> <p>۲) وجود ساختار فرهنگی در ادارات استانی و فدراسیون‌ها</p> <p>۳) وجود پژوهش‌های فرهنگی در دو بخش ورزش و جوانان</p> <p>۴) وجود کارشناسان توانمند</p>	<p>۱) ناکافی بودن اعتبارات تخصیصی به بخش فرهنگ</p> <p>۲) عدم تناسب شرح وظایف هر دفتر با میزان اعتبارات و نیروی انسانی</p> <p>۳) ناکافی بودن تعداد کارشناسان توانمند در ستاد و استان</p> <p>۴) نداشتن ضمانت اجرایی جهت الزام مدیران به اجرای برنامه‌های ملی تدوین شده</p> <p>۵) تغییر پی‌درپی ساختار درون‌سازمانی</p> <p>۶) تغییر پی‌درپی مدیران در بخش‌های بالایی و میانی و به تبع آن تغییر سیاست‌ها و برنامه‌ها</p>
فرصت	تهدید
<p>۱) رشد و توسعه تکنولوژی و افزایش ضریب نفوذ رسانه</p> <p>۲) توسعه بهره‌مندی اقشار مختلف از کامپیوتر و فضای مجازی</p> <p>۳) وجود محصولات فرهنگی فاخر</p> <p>۴) وجود مؤسسات فرهنگی توانمند</p>	<p>۱) عدم تناسب اعتبارات تخصیصی به بخش فرهنگی با تعداد مخاطبان</p> <p>۲) تهاجم فرهنگی دشمن و به تبع آن توسعه فعالیت‌های غیراخلاقی توسط گروه‌های غیررسمی در کشور و فضای مجازی و....</p> <p>۳) توسعه سبک زندگی غربی</p> <p>۴) توسعه شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی فارسی‌زبان با مدیریت بیگانه و هدف قرار دادن کانون خانواده و ارزش‌های اخلاقی توسط آنان</p> <p>۵) توسعه جریان عرفان‌های کاذب</p> <p>۶) پرهزینه و دیر بازده بودن برنامه‌های فرهنگی اثرگذار و تکرر و تنوع مخاطبان</p>

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه پژوهش در بخش ورزش و تربیت بدنی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<p>(۱) برخورداری از نیروی انسانی متخصص</p> <p>(۲) کمیته علمی مرکز و برگزاری جلسات آن به طور مستمر</p> <p>(۳) فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان و انتشار آن به صورت دوره‌ای/ فصلی و کتابخانه تخصصی</p> <p>(۴) حمایت از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی در امور مربوط به ورزش و جوانان</p> <p>(۵) پایگاه اطلاعات آماری جوانان و ورزش</p> <p>(۶) مطالعه و پژوهش در حوزه ورزش و جوانان با توجه به نیازهای جامعه هدف</p> <p>(۷) شورای پژوهش و فناوری به عنوان بالاترین مرجع سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هدایت و نظارت بر فعالیت‌های پژوهشی در حوزه ورزش و جوانان</p>	<p>(۱) ضعف نگرش راهبردی به مقوله پژوهش در حوزه جوانان و ورزش</p> <p>(۲) پایین بودن انگیزه شغلی</p> <p>(۳) کاربردی نبودن برخی از تحقیقات انجام شده در حوزه‌های جوانان و ورزش در سنوات گذشته</p> <p>(۴) کم‌توجهی دیگر حوزه‌های ستاد و ادارات کل استان‌ها به اهمیت و ضرورت پژوهش</p>
فرصت	تهدید
<p>(۱) توجه و تأکید مقام معظم رهبری به انجام پژوهش و برنامه‌ریزی در حوزه‌های ورزش و جوانان</p> <p>(۲) تخصیص اعتبارات به حوزه پژوهش در قوانین بودجه سالیانه کشور</p> <p>(۳) توجه به امر پژوهش در قوانین و اسناد بالادستی کشور</p> <p>(۴) وجود مراکز و مجامع علمی و مطالعاتی فعال و پیشرو در حوزه جوانان و ورزش در داخل و خارج از کشور و محققین، صاحب‌نظران و متخصصان مرتبط</p> <p>(۵) وجود نهادهایی همچون شورای عالی جوانان و ورزش و ستاد ملی ساماندهی امور جوانان برای تصویب سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با حوزه‌های ورزش و جوانان</p>	<p>(۱) پیچیده‌تر شدن ابعاد مسائل جوانان به دلیل تغییرات پرشتاب حاصل از تکنولوژی فناوری اطلاعات و جهانی شدن</p> <p>(۲) ضعف هماهنگی و تعامل بین بخشی در حوزه پژوهش در کل کشور</p> <p>(۳) عدم تناسب بین میزان اعتبارات تخصیص یافته به مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی و مأموریت‌ها و وظایف تعریف شده برای این مرکز</p> <p>(۴) ضعف شناخت، وفاق و درک کافی نسبت به جایگاه و نقش بنیادین پژوهش در فرایند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های کلان کشور در برخی از سطوح مدیریتی</p>

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه ورزش دانش آموزی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> • قوانین موجود از جمله توجه به رایگان بودن تربیت بدنی در قانون اساسی • تصویب برنامه درس تربیت بدنی • آموزش و فرهنگ سازی در زمینه هنجار قلمتی در مدارس • تغییر نگرش مسئولین و اولیاء نسبت به تربیت بدنی • توجه به ورزش بانوان در سطح جامعه • توجه خاص به ورزش های همگانی • جوان بودن جمعیت کشور و وجود علاقه و استعداد در آنها • افزایش میل و احساس نیاز به ورزش در بین نوجوانان و جوانان • افزایش تعداد مربیان و داوران و ارتقاء سطح تحصیلات و توان علمی و عملی آنها به ویژه در بین زنان نسبت به کل دانش آموزان • جذب نیروی انسانی متخصص تربیت بدنی • ارتقاء سطح کمی و کیفی ورزش دانش آموزی • افزایش سرانه فضاهای ورزشی • فراهم کردن زمینه لازم جهت اجرای کیفی درس تربیت بدنی و سایر فعالیت های ورزشی دانش آموزان • ایجاد مدارس تخصصی ورزش • استقبال و علاقه مندی دانش آموزان به فراگیری مهارت های رشته های ورزشی • پستوانه سازی گروه های ملی ورزشی • ارتقاء سطح آگاهی دانش آموزان، کارکنان و والدین دانش آموزان در زمینه اثرات ورزش و تربیت بدنی در سلامت جسمی، روحی، روانی و اجتماعی • توسعه کمی و کیفی منابع انسانی • فراهم نمودن زمینه ارتقای شغلی و ایجاد انگیزه در کارکنان. • افزایش تعداد نیروهای انسانی آموزش دیده 	<ul style="list-style-type: none"> • تغییرات ساختاری پی در پی و ایجاد مشکل در فعالیت های اجرایی معلمان تربیت بدنی • تعدد و پراکندگی حجم زیاد فعالیت های تربیت بدنی که منجر به سطحی و محدودیت در اجرای آنها می شود. • نبود منابع مالی مکفی و متناسب با برنامه ها و فعالیت های تربیت بدنی در مدارس • حاشیه ای تلقی شدن فعالیت و برنامه های تربیت بدنی در مدارس • آموزش محور بودن تفکر مسئولین آموزش و پرورش و بی توجهی به نقش پژوهش در برنامه ها و فعالیت های تربیت بدنی • کمبود وسایل و ابزار درس تربیت بدنی در مدارس • کمبود فضای درس تربیت بدنی در مدارس • استاندارد بودن تجهیزات و فضاهای ورزشی در داخل مدارس برای اجرای درس تربیت بدنی • فقدان قوانین و اسناد حقوقی پشتیبان • کمبود منابع پایدار در زمینه مدیریت تربیت بدنی • اجرا نشدن برخی از قوانین و مقررات موجود یا قرار گرفتن در اولویت های بعدی نظیر افزایش ساعت درس تربیت بدنی • توجه نداشتن به نیازهای منطقه ای در ساخت فضا و امکانات ورزشی • فرسودگی یا غیراستاندارد بودن فضا و تجهیزات ورزشی موجود • نامناسب بودن فضاهای ورزشی جهت انجام فعالیت ها به ویژه برای دختران • متمایز نبودن فضاهای ورزشی آموزشگاه با حیاط مدرسه • پیروی نکردن از استانداردهای منطقه ای در احداث اماکن ورزشی آموزش و پرورش • کمبود مربی تربیت بدنی در برخی مناطق و شهرستان ها • کمبود بودجه و اعتبار مورد نیاز جهت اجرای طرح ها و برنامه ها • عدم اجرای به موقع برخی از طرح ها به دلیل تأمین نشدن اعتبارات مالی • عدم وجود متولی نگهداشت فضاهای ورزشی در مدارس • ناکافی بودن اعتبارات ورزشی دانش آموزی

فرصت‌ها	تهدیدها
<ul style="list-style-type: none"> توسعه اسناد فرادستی و راهبردی در زمینه تربیت‌بدنی و سلامت توجه و بهره‌برداری باشگاه‌های ورزشی به دانش آموزان تحت پوشش کانون‌های ورزشی توجه به جنبه‌های علمی و پژوهش و مدیریت علمی در دسترس بودن دانش آموزان و والدین قوانین موجود از جمله توجه به رایگان بودن تربیت‌بدنی در قانون اساسی و قانون برنامه توسعه. توجه مسئولین کشور به ورزش افزایش حساسیت عمومی به ورزش قهرمانی توسعه رسانه‌های دیداری، شنیداری و نوشتاری ورزشی رشد عمومی فناوری اطلاعات و ارتباطات در سطح کشور جمعیت جوان و وجود استعدادها بالقوه ورزشی - استقبال نسبی بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در ورزش 	<ul style="list-style-type: none"> نامناسب بودن جایگاه تربیت‌بدنی و ورزش در نظام مدیریت کشور. تنزل سرانه فضاهای ورزشی بخصوص در مناطق شهری با توجه به رشد جمعیت شهرنشین فقدان همسویی و عدم هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های متولی ورزش کشور (برون‌سازمانی و درون‌سازمانی) گسترش کم‌ تحرکی و فقر حرکتی در بین کودکان و نوجوانان گسترش ناپهنجاری‌های قامتی در بین دانش آموزان عدم وجود قوانین و مقررات مورد نیاز عدم استفاده بهینه از امکانات و زیرساخت‌های ورزشی وجود شرایط اقتصادی و اجتماعی حاکم. تغییر سبک زندگی و سلسله‌مراتب ارزش‌ها وجود نگرش‌های منفی نسبت به تربیت‌بدنی به عنوان یک درس همسو نبودن برخی از مسئولان با سیاست‌های وزارت متبوع در خصوص تربیت‌بدنی و ورزش. گسترش گرایش به رفتارهای پرخطر تغییر شرایط زیست - محیطی نبودن الگوهای مناسب آموزشی از قبیل تبز تبلیغاتی در حوزه سلامت و تربیت‌بدنی نبود کمرنگ بودن فرهنگ سواد حرکتی در جامعه رشد و توسعه فزاینده ورزش قهرمانی در کشورهای جهان و منطقه تعدد و تداخل نهادهای سیاست‌گذار در کشور نگرانی و بی‌اعتمادی بخش خصوصی به مشارکت در ورزش دانش‌آموزی تعارض قوانین و مقررات بین‌المللی ورزش با هنجارها و ارزش‌های حاکم بر ورزش کشور عدم پاسخگویی قوانین فعلی خصوصی‌سازی برای بخش ورزش دانش‌آموزی ضعف در تولید تجهیزات ورزشی استاندارد بین‌المللی در داخل کشور

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید بخش ورزش قهرمانی دانش آموزی

نقاط قوت	نقاط ضعف
<p>۱. وجود ۱۲ میلیون دانش آموز مستعد و تربیت پذیر و علاقه مند به ورزش " نونهالان، نوجوانان و جوانان "</p> <p>۲. راه اندازی نهضت داوطلبی (برگزاری مسابقات و المپیادهای ورزشی در سطوح مختلف)</p> <p>۳. وجود منابع انسانی متخصص (۳۰ هزار معلم تربیت بدنی)</p> <p>۴. شرایط تأسیس مدارس تخصصی و باشگاه های ورزشی ویژه دانش آموزان</p> <p>۵. وجود کانون های ورزشی دانش آموزان</p> <p>۶. وجود ۲ ساعت درس تربیت بدنی در برنامه درسی دانش آموزان</p> <p>۷. اجرای طرح های ملی در رشته های پایه دوره ابتدایی ((شنا - ژیمناستیک - دوومیدانی))</p> <p>۸. وجود جایگاه فدراسیون ورزش دانش آموزی به عنوان متولی ورزش قهرمانی دانش آموزی</p> <p>۹. ایجاد واحد استعدادیابی در تشکیلات معاونت تربیت بدنی و سلامت</p> <p>۱۰. اساسنامه فدراسیون ورزش دانش آموزی</p>	<p>۱۱. فقدان فضاهای ورزشی آکادمی و قهرمانی در آموزش و پرورش</p> <p>۱۲. کمبود بودجه و اعتبارات و منابع مالی و حقوقی فدراسیون</p> <p>۱۳. فقدان نظام و شیوه اجرایی برای شناسایی - پرورش و هدایت دانش آموزان</p> <p>۱۴. کمبود کمی و کیفی نیروی انسانی متخصص در امور استعدادیابی</p> <p>۱۵. دانش آموز بودن گروه هدف و اهمیت درس از طرف آنها</p> <p>۱۶. نبود استاندارد و شاخص جهت شناسایی دانش آموزان مستعد</p> <p>۱۷. تغییرات زیاد در ساختار و وظایف واحدهای متولی تربیت بدنی آموزش و پرورش</p>
فرصت ها	تهدیدها
<p>۱۸. عضویت در مجامع بین المللی ورزش مدارس؛ ASff؛Assf؛ISF</p> <p>۱۹. رویکرد علمی به استعدادیابی و ورزش در سال های اخیر</p> <p>۲۰. توجه جهانی و ملی و مردمی به امر ورزش قهرمانی و حرفه ای</p> <p>۲۱. توجه مسئولین ورزش کشور به امر استعدادیابی و ورزش قهرمانی</p> <p>۲۲. افزایش حجم برنامه های تلویزیونی، رادیویی، درزمینه ورزش قهرمانی</p> <p>۲۳. عضویت در کمیته ملی المپیک و مجامع ورزشی</p> <p>۲۴. افزایش سطح آگاهی افراد جامعه به ورزش قهرمانی و استعدادیابی</p> <p>۲۵. تفاهم نامه های منعقد شده وزارت متبوع با سازمان ها و نهادهای کشوری</p> <p>۲۶. اعتبارات کلان در بخش توسعه ورزش همگانی</p>	<p>۱. نامتناسب بودن سهم بودجه و اعتبارات در بخش ورزش دانش آموزی از کل بودجه ورزش کشور</p> <p>۲. عدم توجه کافی به ورزش مدارس به عنوان پایه ورزش قهرمانی و بستر مناسب استعدادیابی</p> <p>۳. فقدان هماهنگی و ارتباط میان نهادهای مختلف ورزش قهرمانی به ویژه در امر پرورش ورزشکاران</p> <p>۴. عدم ارتباط میان انواع مسابقات ورزشی داخلی در بین نوجوانان و جوانان</p> <p>۵. ناکافی بودن برنامه های حمایتی از ورزشکاران قهرمان</p> <p>۶. فقدان طرح یکپارچه و ساختارمند ملی درزمینه استعدادیابی ورزش در کشور</p> <p>۷. توسعه نیافتگی باشگاه های ورزشی درزمینه استعدادیابی ورزشی</p> <p>۸. گسترده نبودن مراکز استعدادیابی در کشور</p> <p>۹. ضعف قوانین و سیستم حاکمیتی دولتی</p>

